

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับ
สากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง
จังหวัดกำแพงเพชร

Participatory Development of Hot Springs in Responding to International
Health Tourism Market : A Case Study of Praruang Hot Spring,
Kamphangphet Province

โดย วนรัตน์ กรอิศรานุกูลและคณะ

กันยายน 2553

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับ
สากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง
จังหวัดกำแพงเพชร

Participatory Development of Hot Springs in Responding to International
Health Tourism Market : A Case Study of Praruang Hot Spring,
Kamphangphet Province

คณะผู้วิจัย	สังกัด
วนารัตน์ กรอิสรานุกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นवलวรรณ ทวยเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
กาญจนา นาคะภากร	มหาวิทยาลัยมหิดล
สนิ นัยวินิจ	สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดโครงการ วาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมอย่างยั่งยืน

สนับสนุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากจาก สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้ชุดโครงการ “วาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน” ปี 2552

การศึกษาครั้งนี้ลุล่วงไปได้เป็นอย่างดีด้วยความช่วยเหลือและความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบขอบคุณหน่วยงานและบุคคลผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่เป็นพื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า

ขอขอบพระคุณองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร เทศบาลเมืองกำแพงเพชร และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถานที่ รวมทั้งประชาชนที่เข้าร่วมประชุมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ และเจ้าหน้าที่คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ช่วยเหลือในการดำเนินการต่างๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี รวมไปถึงนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลต่างๆ

ประโยชน์ใดๆ อันมาจากการศึกษาในครั้งนี้คณะผู้วิจัยขอมอบแต่คุณพ่อ คุณแม่และผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่นำผลพวงจากการศึกษาไปสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนได้อย่างเหมาะสม

วนรัตน์ กรอิสรานุกุลและคณะ

กันยายน 2553

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วย
การมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร

1. ความสำคัญและความเป็นมา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ความสนใจของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางสุขภาพในเอเชียมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการคาดการณ์ว่ารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางสุขภาพในเอเชียอาจเพิ่มขึ้นถึง 4,000 ล้านบาท ภายในปี 2555 (กระทรวงสาธารณสุข, 2550) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายหลักของการดูแลสุขภาพ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จึงมีความน่าสนใจ เพราะนอกจากจะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วอีกด้วย

น้ำพุร้อนนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับน้ำพุร้อนในประเทศไทยจากหลายหน่วยงานแสดงให้เห็นว่าแหล่งน้ำพุร้อนที่กระจายอยู่ในประเทศไทยมีศักยภาพสูงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และสามารถพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการพัฒนาควบคู่ไปกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ ที่โดดเด่นอยู่แล้ว เช่น สปาและภูมิปัญญาไทยด้านสมุนไพรและนวดแผนโบราณที่นอกจากจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรงแล้วยังช่วยสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นอันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาวิจัยที่นำไปสู่การผลักดันแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวใหม่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้นในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โครงการวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

2.2 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาพุน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.3 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาพุน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลในพื้นที่กรณีศึกษา พุน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร

3. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาสำคัญจะประกอบด้วยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพุน้ำพุร้อนและการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อน การดำเนินการวิจัยจะประกอบด้วย 3 ส่วน

3.1 การศึกษาการพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพุน้ำพุร้อนในประเทศไทย เป็นการศึกษารวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนากายภาพและการจัดการผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อน 3 แห่ง ได้แก่ พุน้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ พุน้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พุน้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสปา จังหวัดระนอง มีวิธีการศึกษาสำคัญประกอบด้วย การสำรวจลักษณะทางกายภาพแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ

3.2 การศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างประเทศกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพุน้ำพุร้อนในประเทศไทย เป็นการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งพุน้ำพุร้อนโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 600 ชุด และการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) จำนวน 42 ชุด

3.3 การศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาพุน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนพระร่วงเป็นพื้นที่ตัวอย่าง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการและการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของประชาคมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแผนพัฒนาพุน้ำพุร้อนที่เหมาะสมต่อตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล

4. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่ได้จากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วนดังนี้

- ปัจจัยสำคัญทางกายภาพและการบริหารจัดการที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ
- พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน
- ศักยภาพและข้อจำกัดของการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

4.1 ปัจจัยสำคัญทางกายภาพและการบริหารจัดการที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ

การศึกษากการพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง พบว่าน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีศักยภาพและข้อจำกัดของลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติเป็นสิ่งที่มียุทธិพลต่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยพบว่าลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ง่ายกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ และนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก

จากผลการศึกษาปัจจัยสำคัญทางกายภาพที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ ได้แก่ (1) สภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งน้ำพุร้อนซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญในระดับสูง (2) คุณภาพน้ำพุร้อน (3) ลักษณะภูมิประเทศและบรรยากาศที่ให้ประสบการณ์ที่แตกต่าง(Exotic)แก่นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความสนใจต่อสภาพบรรยากาศที่สะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมของไทยหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น (4) มีแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดดึงดูดใจอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง และ (5) สามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวก

ในด้านปัจจัยการบริหารจัดการ พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ ได้แก่ (1) ความเป็นมิตรของการบริการ (2) ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีเอกลักษณ์ เช่น การนวดแผนไทย สมุนไพรไทย (3) การร่วมมือกับธุรกิจท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น บริษัทนำเที่ยว ซึ่งรวมถึงการจัดแพคเกจท่องเที่ยวต่างๆ (4) ข้อได้เปรียบทางด้านราคา

4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 59 เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชียที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศยุโรปร้อยละ 22 และอเมริกาเหนือ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 31-60 ปี มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และมีรายได้ไม่เกิน 40,000 ดอลลาร์ต่อปี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 58 เป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ลักษณะการเดินทางส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวร้อยละ 35 เตรียมค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย 2,000-3,000 ดอลลาร์ ในขณะที่นักท่องเที่ยวร้อยละ 33 เตรียมค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 1,000 ดอลลาร์

การศึกษาด้านการรับรู้และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยพบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 79.67 ไม่เคยมาน้ำพุร้อนในประเทศไทย การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.7 เดินทางโดยรถสวัสดิการระยะเวลาในการเที่ยวน้ำพุร้อน ร้อยละ 41 ของนักท่องเที่ยวรู้สึกว่าการเดินทางไม่ลำบากแต่เสียเวลา ในขณะที่ร้อยละ 17.5 รู้สึกว่าการเดินทางลำบากมาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 68 ใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนน้อยกว่า 1 ชั่วโมง โดยมีผู้ใช้บริการสปาและที่อาบน้ำร้อยละ 26.8 ในขณะที่ร้อยละ 42.7 ใช้บริการร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก บริการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือสปา รองลงมาคือสภาพแวดล้อมและบริการที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือร้านอาหาร

ในด้านความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญขององค์ประกอบน้ำพุร้อนพบว่า พบว่า นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62 รองลงมาคือ ความสะอาดมีค่าเฉลี่ย 4.18 การเข้าถึง มีค่าเฉลี่ย 3.81 ความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.60 จำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ย 3.44 และที่ตั้งของน้ำพุร้อนและสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 3.35 สถาปัตยกรรมและความสวยงามของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย คือที่พัก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43

ในด้านของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย โดยประเด็นที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูงสุดคือความสะอาดสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่ รองลงมาคือกลิ่นของน้ำพุร้อน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89

คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 การเดินทางเข้าถึงน้ำพุร้อนโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และราคาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 ตามลำดับ ปัจจัยองค์ประกอบน้ำพุร้อนที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่ำที่สุดได้แก่ ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ ระดับของความสะอาดโดยรวม บริการรถโดยสารสาธารณะ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา และความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 1.96, 2.03, 2.05, 2.07, และ 2.14 ตามลำดับ

ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้าน เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ และกลุ่มประเทศของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน โดยเพศและรายได้เป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มของอิทธิพลสูงกว่าตัวแปรอื่นๆ

การศึกษาเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าการพัฒนากายภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนตลอดจนบริการและผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวในระดับสากล การพัฒนาด้านการออกแบบกายภาพสถานที่และการยกระดับมาตรฐานการบริการเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

4.3 ศักยภาพและข้อจำกัดของการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

ผลจากการศึกษาจากการศึกษาสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและการประชุมประชาชนพบว่าน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรเป็นแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้มาตรฐานสามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

- **ปัจจัยด้านกายภาพ**

จากการศึกษาสำรวจพื้นที่พบว่าปัจจัยเชิงกายภาพที่เป็นจุดแข็งสำคัญได้แก่ การมีทำเลที่ตั้งที่ไม่ไกลจากตัวเมือง มีถนนลาดยางตัดผ่าน รถทัศนอาจรขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงได้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังน้ำพุร้อนพระร่วงได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองกำแพงเพชร และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ เช่นอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร สามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ น้ำพุร้อนพระร่วงยังมีการพัฒนาทางกายภาพค่อนข้างมาก ทำให้มีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ในด้านคุณภาพ

น้ำพุร้อนพบว่ามีคุณภาพได้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีอุณหภูมิสูงและปริมาณน้ำมากเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์

ส่วนปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้แก่ สภาพภูมิประเทศโดยรอบที่ขาดความเป็นธรรมชาติเนื่องจากตั้งอยู่ในเขตชุมชนพื้นที่โดยรอบเป็นทุ่งนา ไร่สวนยาง สภาพอากาศค่อนข้างร้อน นอกจากนี้ยังมีปัญหาข้อจำกัดที่พบค่อนข้างชัดเจนได้แก่ ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงด้วยรถสาธารณะ การพัฒนาพื้นที่และการออกแบบภูมิทัศน์ยังไม่ได้ได้มาตรฐานเพียงพอ ขาดการส่งเสริมจุดเด่นและสร้างเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำแร่ อ่างแช่น้ำพุร้อนที่เป็นบริการสาธารณะยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

● ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์เป็นจุดแข็งของน้ำพุร้อนพระร่วงได้แก่นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรอย่างจริงจังนำไปสู่โครงการพัฒนาสภาพพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ มีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ป้ายบอกทาง ถนน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากรและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการทำงานไม่ต่อเนื่องของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเนื่องจากการเปลี่ยนผู้บริหารและคณะกรรมการในการดูแลบ่อยครั้ง การวางแผนด้านการประชาสัมพันธ์และการสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังจำกัด

5. สรุปผลการศึกษา: แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

ผลการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทย และการศึกษาในพื้นที่กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่นำไปสู่ความสำเร็จสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในภาพรวม

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลในเชิงกายภาพได้แก่ การพัฒนาระบบคมนาคมและการเข้าถึงให้มีความสะดวกมากขึ้น มีการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีการพัฒนาคุณภาพน้ำแร่ร้อนให้ได้มาตรฐานทั้งในด้านอุณหภูมิ กลิ่น สีและความขุ่น การพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และ

วัฒนธรรมท้องถิ่น มีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสปาและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

ในส่วนของ การพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนควรมีการพัฒนามาตรฐานการบริการในทุกระดับ สร้างความหลากหลายของกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพและ กิจกรรมที่น่าสนใจอื่น ๆ มีการพัฒนาด้านการบริหารการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ร่วมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และ ประชาชนท้องถิ่น

5.2 แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมเป็นการนำแนวคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้จากการศึกษาในส่วนต้นมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรโดยมุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาคมที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ท้องถิ่นเกิดความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปโดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับจังหวัด

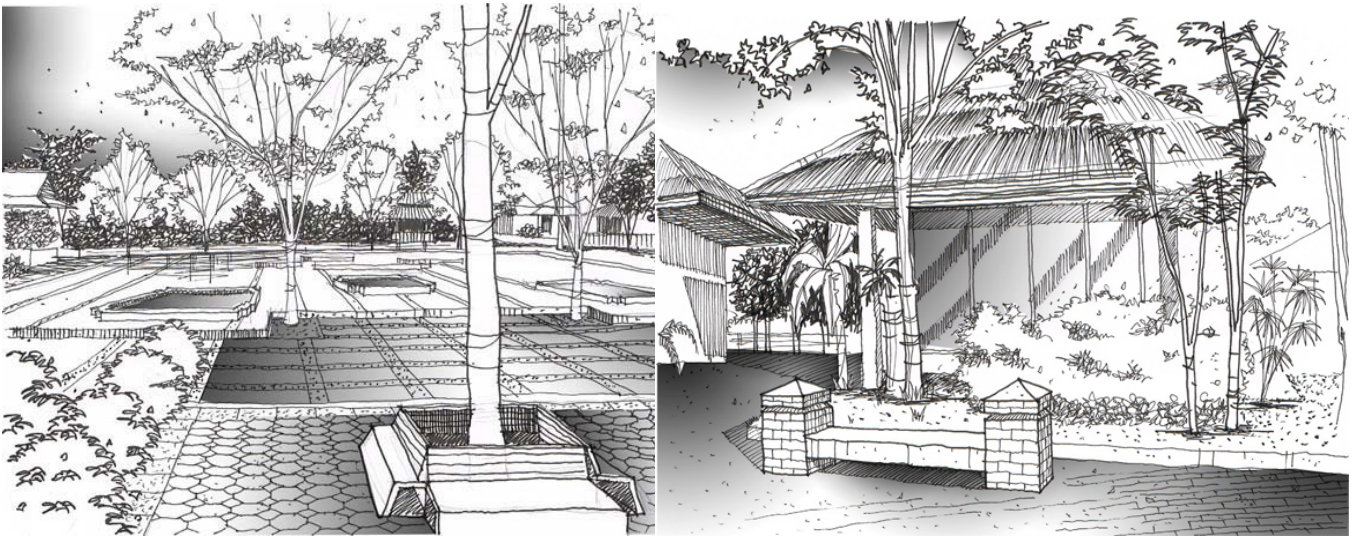
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงในระดับจังหวัดออกเป็น 5 ประเด็นได้แก่ การพัฒนาเส้นทางขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพันธมิตรการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปาให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และการส่งเสริมบทบาทชุมชนให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการสร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การประกอบกิจการร้านค้าร้านอาหาร การจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น การนวดแผนไทย

2) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับพื้นที่

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่พึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนาและการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องต่อพฤติกรรมและความต้องการในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ได้นำมาซึ่งข้อสรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการในพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วงในประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ โดยมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

- **การพัฒนากายภาพ การวางผังบริเวณและการออกแบบภูมิทัศน์** เน้นจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เกิดขึ้น มีการนำแนวคิดการวางผังบริเวณเมืองโบราณที่แสดงถึงความเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัดกำแพงเพชร มาใช้ในการออกแบบผังบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงจะเป็นการช่วยสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่ มีการปรับปรุงบริเวณทางเข้าน้ำพุร้อนให้มีความน่าสนใจ โดยการออกแบบซุ้มประตูที่สะท้อนลักษณะสถาปัตยกรรมเมืองเก่ากำแพงเพชรโดยสื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติที่ยังคงบรรยากาศของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีการตั้งสมมุติฐานศิลปวัฒนธรรมมายาวนานเพื่อเพิ่มความสำคัญและคุณค่าของน้ำพุร้อน ในส่วนของสถาปัตยกรรมและการออกแบบพื้นที่บริการภายในอาคาร ควรมีการออกแบบสถาปัตยกรรมต้องสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบโดยรวมที่เน้นการสื่อถึงเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์กำแพงเพชรและคุณค่าของน้ำแร่ร้อนทั้งในแง่ของความสวยงามและประโยชน์ต่อสุขภาพ พัฒนารูปแบบอาคารที่ช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่นักท่องเที่ยว เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสนสัมผัสกับธรรมชาติมากที่สุดในขณะที่ใช้บริการที่พักหรือการแช่น้ำแร่ร้อน

- **การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ** เพื่อลดข้อจำกัดและปัญหาในการบริหารจัดการค่อนข้างมาก แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการน้ำพุร้อนพระร่วงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรและคุณภาพการบริการในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง โดยจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายโดยเพิ่มบริการเชิงสุขภาพให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันควรมีการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยให้การพัฒนาพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลักษณะของการร่วมทุนในกรณีน้ำพุร้อนพระร่วงอาจทำได้หลายแนวทาง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อช่วยลดปัญหาด้านเงินทุนและการขาดแคลนบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐลงได้

รูป ก. แสดงแนวทางการพัฒนากายภาพและภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ: แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล
ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัด
กำแพงเพชร

ชื่อนักวิจัย: ดร.วนารัตน์ กรอิศรานุกูล, ดร.นवलวรรณ ทวยเจริญ,
ดร. กาญจนา นาคะภากร, ดร.สนิ นัยวินิจ

Email Address: kwanarat@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 มิถุนายน 2552 - 31 พฤษภาคม 2553

น้ำพุร้อนนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้มาตรฐานสากล ทำให้ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มาใช้บริการได้เท่าที่ควร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศที่ต้องการผลักดันแหล่งน้ำพุร้อนเป็นสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ที่นำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีการวิจัยจะประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ขั้นแรกคือศึกษาการพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน มีการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน 3 แห่งเป็นพื้นที่ศึกษา ได้แก่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง ขั้นที่ 2 คือ การศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นตอนที่ 3 เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวระดับสากลทั้งในด้านของการพัฒนาคุณภาพและผลิตภัณฑ์บริการ นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวพุร้อนในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ประชาคมที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญโครงการมากขึ้น สามารถให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อันนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาคมกลุ่มต่างๆ

คำหลัก : น้ำพุร้อน การมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนพระร่วง

Abstract

Hotspring is one of natural-tourism places that can be well-developed into international health tourism. The development of most hotsprings in Thailand, however, could not achieve an international standard for products and services. This study aims to find the ways to create hotspring development guidelines for serving international health tourism. Community participation was used to involve all stakeholders into planning process.

This study is consisted of 3 main parts. The first part deals with the survey and assessment of physical development and management of hotsprings in Thailand. Three case studies, which are Rungaroon resort, Sunkampang hotspring, and Raksawarin hotspring were selected. The second part is to study behavior and expectation of international tourists that visits hotsprings in Thailand. Questionnaire and interview methods were used to collect data. The third part is to analyse the ways to develop hotspring to meet the international standard using Praroung hotspring as a case study. The results have shown that there are factors affecting a success of hotspring development in terms of both physical and management aspects. Moreover, it was found that, at present, products and service in hotsprings in Thailand do not corresponding to demands of international tourists. The results also shown that community participation process leads to the more understanding about the project among stakeholders in particular the people in community and the local government.

Keyword: Hotspring, community participation, health tourism, Praroung hotspring

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	ข
บทคัดย่อ.....	ฅ
Abstract.....	ฅ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ค
สารบัญรูป.....	ค
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1. ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	3
1.3. คำถามการวิจัย.....	3
1.4. ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	6
2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว.....	6
2.1.2 องค์ประกอบการท่องเที่ยว.....	9
2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว.....	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	13
2.2.1 ความหมาย.....	13
2.2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	16
2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ.....	18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน.....	22
2.3.1 ความเป็นมาและประโยชน์ของน้ำพุร้อนในเชิงสุขภาพ.....	22
2.3.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน.....	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย.....	27
2.4.1 แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทย: ลักษณะทั่วไปและการใช้ประโยชน์...	27
2.4.2 การพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย	34
2.4.3 การพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล.....	36
2.4.4 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน.....	43
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	45
3.1 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 1.....	45
3.1.1 พื้นที่ศึกษาและประชากรกลุ่มตัวอย่าง	45
3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
3.2 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 2.....	47
3.2.1 พื้นที่ศึกษา.....	47
3.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
3.3 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 3.....	50
3.4 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 4.....	50
3.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
3.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. การพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยว เชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย	54
4.1 น้ำพุร้อนสันกำแพง.....	55
4.1.1 ข้อมูลทั่วไป.....	55
4.1.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการ ท่องเที่ยวสุขภาพ.....	58
4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มา ท่องเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง.....	69
4.1.4 การพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลน้ำพุร้อนสันกำแพง.....	76
4.2 รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท.....	79
4.2.1 ข้อมูลทั่วไป.....	79
4.2.2 การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยว	80
4.2.3 การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ.....	92
4.2.4 การพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท.....	99
4.3 น้ำพุร้อนรักษะวาริน.....	102
4.3.1 ข้อมูลทั่วไป.....	102
4.3.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	105
4.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ.....	118
4.3.4 การพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล.....	126
4.4 สรุปผลการศึกษา.....	129

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5. พฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย.....	131
5.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....	132
5.1.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน.....	132
5.1.2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน.....	136
5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้และความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....	140
5.1.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนในประเทศไทย.....	147
5.1.5 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบน้ำพุร้อน.....	156
5.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทย.....	160
5.2.1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน.....	160
5.2.2 ความคิดเห็นของชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย.....	162
5.3 สรุปผลการศึกษา.....	165
6. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	167
6.1 ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง.....	167
6.1.1 ประวัติความเป็นมา.....	167
6.1.2 ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ.....	168
6.1.3 การบริหารและจัดการองค์กร.....	169
6.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	170
6.2.1 แนวคิดในการพัฒนา.....	170
6.2.2 สถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อม.....	171

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

6.2.3	การพัฒนาทางกายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ	174
6.2.4	ผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	178
6.2.5	การวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด	183
6.2.6	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน	184
6.3	การวางแผนทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	185
7.	แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล	191
7.1	การวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนระดับจังหวัด	191
7.1.1	พัฒนาเส้นทางขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง	192
7.1.2	พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ	193
7.1.3	ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพันธมิตรการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	193
7.1.4	ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปา	194
7.1.5	ส่งเสริมบทบาทชุมชนให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว	195
7.2	การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่: น้ำพุร้อนพระร่วง	195
7.2.1	การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ	196
7.2.2	แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ	204
7.3	แผนและโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงระดับพื้นที่	207
7.3.1	แผนและโครงการพัฒนาด้านกายภาพแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน	207
7.3.2	แผนพัฒนาสาธารณูปโภค-สาธารณูปการพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง	211
7.3.3	แผนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง	213
7.3.4	แผนพัฒนาบุคลากรและบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง	215

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
8. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	219
8.1 แนวทางการพัฒนากายภาพและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทย	220
8.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทย	225
8.3 แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพระดั่งสากล ด้วยการมี ส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	228
8.3.1 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับจังหวัด.....	228
8.4 ข้อเสนอแนะ.....	233
8.4.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยนี้.....	233
8.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป.....	234
บรรณานุกรม.....	235
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. บทความวิจัย	
ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม	
ภาคผนวก ค. ประวัติคณะผู้วิจัย	

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่	หน้า
2.1	มาตรฐานปริมาณแร่ธาตุในน้ำแร่เพื่อการบริโภค.....30
2.2	มาตรฐานปริมาณสารปนเปื้อนในน้ำแร่เพื่อการบริโภค.....31
3.1	กิจกรรมการจัดประชุมสัมมนาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการพัฒนา น้ำพุร้อน.....53
4.1	คุณสมบัติทางเคมีของน้ำแร่จากแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพงและน้ำแร่จากแหล่งอื่นๆ...60
4.2	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง.....70
4.3	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง.....73
4.4	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของประเทศที่อยู่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง.....73
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนสันกำแพง.....74
4.6	ผลการตรวจวิเคราะห์น้ำแร่ธรรมชาติน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ.....83
4.7	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งรุ่งอรุณน้ำพุร้อนศรีสอรัท.....93
4.8	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งรุ่งอรุณน้ำพุร้อนศรีสอรัท.....95
4.9	ความถี่ และค่าร้อยละของความถี่ของประเทศที่อยู่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....96
4.10	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ.....97
4.11	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวาริน.....119
4.12	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวาริน.....121
4.13	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพและรายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวาริน.....123
4.14	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน.....124

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.1	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง133
5.2	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ของ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน.....134
5.3	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานด้านรายได้ ของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน.....135
5.4	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานด้านเชื้อชาติของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน.....135
5.5	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ...136
5.6	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....141
5.7	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนในประเทศไทย.....147
5.8	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบในการ พัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศไทย156

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2.1	สระแช่น้ำแร่ร้อนภายนอกและภายในอาคารน้ำพุร้อนเพนินซูล่า.....	39
2.2	การออกแบบที่เน้นสภาพแวดล้อมธรรมชาติน้ำพุร้อนเพนินซูล่า.....	41
4.1	สภาพแวดล้อมในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพง.....	56
4.2	แผนผังแสดงลักษณะการบริหารงานน้ำพุร้อนสันกำแพง.....	57
4.3	สภาพธรรมชาติในโครงการน้ำพุร้อนรีสอร์ทสันกำแพง.....	59
4.4	การจัดภูมิทัศน์ในโครงการน้ำพุร้อนรีสอร์ทสันกำแพง.....	62
4.5	รูปแบบอาคารที่พักน้ำพุร้อนสันกำแพง.....	64
4.6	รูปแบบหลังคาซุ้มเครื่องต้ม (ซ้าย) และศาลาพักผ่อน (ขวา).....	64
4.7	อาคารชายของที่ระลึก (ซ้าย) และอาคารสำนักงาน (ขวา).....	65
4.8	อาคารที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก.....	65
4.9	ห้องอาบน้ำแร่และบริการสปา.....	66
4.10	สภาพแวดล้อมในโครงการรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท.....	80
4.11	สภาพธรรมชาติและผลกระทบด้านสภาพแวดล้อมในโครงการรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท.....	82
4.12	สภาพเส้นทางเข้าสู่น้ำพุร้อนรุ่งอรุณ (ซ้าย) วัดโป่งวนาราม ตั้งอยู่ใกล้กับรุ่งอรุณ น้ำพุร้อนรีสอร์ท (ขวา).....	84
4.13	การจัดภูมิทัศน์ในโครงการรุ่งอรุณน้ำพุร้อน.....	86
4.14	รูปแบบอาคารที่พักรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท.....	87
4.15	รูปแบบหลังคาอาคารน้ำอาบน้ำแร่ (ซ้าย) และร้านขายของที่ระลึก (ขวา).....	87
4.16	แผนผังอาคารที่พัก.....	88
4.17	การออกแบบภายในและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก.....	89
4.18	อ่างแช่น้ำแร่และบริการสปาภายนอกอาคาร.....	90
4.19	อ่างแช่น้ำและห้องซาวน้าภายในอาคาร.....	90
4.20	สภาพแวดล้อมในบริเวณน้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสปา.....	104
4.21	สภาพความเป็นธรรมชาติในพื้นที่น้ำพุร้อนรักษะวาริน.....	107
4.22	อาคารอาบน้ำแร่สยามฮอทสปาในสวนสาธารณะรักษะวาริน.....	110
4.23	การออกแบบภายในสยามฮอทสปา.....	111
4.24	ห้องอาบน้ำแร่และบริการสปาโดยสยามฮอทสปา.....	113
4.25	บ่อน้ำแร่แช่เท้าจัดทำโดยเทศบาลเมืองระนอง.....	114

สารบัญญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
6.1	สภาพแวดล้อมในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง.....169
6.2	กิจกรรมที่ทำโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม กิจกรรมวันผู้สูงอายุ (ซ้าย) กิจกรรมการปลูกต้นไม้ในวันแม่แห่งชาติ (ขวา).....171
6.3	การตกแต่งภูมิทัศน์บริเวณบ่อน้ำพุร้อนพระร่วง.....172
6.4	สภาพเส้นทางเข้าสู่บ่อน้ำพุร้อนพระร่วง (ซ้าย) และการขยายพื้นที่บริการใหม่ของบ่อน้ำพุร้อนพระร่วง (ขวา).....173
6.5	การจัดภูมิทัศน์ในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง.....175
6.6	รูปแบบอาคารที่พักแบบอาคารทั่วไป (บน) และอาคารสำเร็จรูป (ล่าง).....176
6.7	รูปแบบอาคารและสิ่งก่อสร้างในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง.....177
6.8	แผนที่แสดงอาคารที่พักในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง.....178
6.9	อาคารที่พักแบบหลังใหญ่ในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง.....179
6.10	อาคารที่พักแบบหลังเล็กในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง.....179
6.11	สภาพแวดล้อมบริเวณบ่อแช่เท้า.....180
6.12	อาคารแช่น้ำแร่และบริการนวดแผนไทยที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง.....181
6.13	อาคารแช่น้ำแร่ภายในมีป้ายข้อมูลวิธีการอาบน้ำแร่.....182
6.14	บริการนวดแผนไทยบริเวณด้านหน้าโครงการที่ให้บริการโดยประชาชนในพื้นที่.....182
6.15	สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงและร้านค้า (ล่างซ้าย) และลานจอดรถ (ล่างขวา).....183
6.16	การประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง.....189
7.1	การนำแนวคิดของการวางผังเมืองโบราณมาใช้ในการออกแบบภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง.....197
7.2	แสดงแนวทางการแบ่งโซนการใช้พื้นที่ในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง.....198
7.3	แนวทางการออกแบบซุ้มประตูทางเข้าและพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณทางเข้า.....199
7.4	แนวคิดการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเพนินินซูล่า ฮอทสปริง.....201
7.5	การออกแบบห้องอาบน้ำแร่ที่เปิดโล่งมากขึ้น.....203
7.6	การออกแบบสระว่ายน้ำเลียนแบบธรรมชาติโดยใช้ไบโอเทคโนโลยี.....204
7.7	แสดงแผนการดำเนินการปรับปรุงกายภาพและภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง.....209
8.1	แสดงแนวทางการพัฒนาคุณภาพและภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง.....231

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่โดดเด่นประกอบกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นที่ทราบกันดีว่ากลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศอย่างต่อเนื่องคือการสนับสนุนการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกระบวนการเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีคุณภาพเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ความสนใจของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางสุขภาพในเอเชียมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการคาดการณ์ว่ารายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางสุขภาพในเอเชียอาจเพิ่มขึ้นถึง 4,000 ล้านดอลลาร์ ภายในปี 2555 (กระทรวงสาธารณสุข, 2550) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายหลักของการดูแลสุขภาพและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จึงมีความน่าสนใจ เพราะนอกจากจะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วอีกด้วย

แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในประเทศไทยในปัจจุบันมีอยู่หลายประเภท น้ำพุร้อนนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับน้ำพุร้อนในประเทศไทยจากหลายหน่วยงานแสดงให้เห็นว่าแหล่งน้ำพุร้อนที่กระจายอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอนและในภาคใต้หลายแห่งมีศักยภาพสูงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติและสามารถพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการ

พัฒนาควบคู่ไปกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่นๆ ที่โดดเด่นอยู่แล้ว เช่น สปาและ ภูมิปัญญาไทยด้านสมุนไพรและนวดแผนโบราณที่นอกจากจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรงแล้วยังช่วยสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นอันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้มาตรฐานสากล ทำให้จำกัดการให้บริการอยู่กับตลาดการท่องเที่ยวในประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนท้องถิ่นให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนเพื่อสร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่ น้ำพุร้อนหลายแห่งได้รับงบประมาณการพัฒนาจากภาครัฐค่อนข้างสูง เช่น น้ำพุร้อนป่าตอง จังหวัดเชียงรายที่ใช้งบประมาณการพัฒนาจำนวน 25 ล้านบาท น้ำพุร้อนบ้านโป่งร้อน จังหวัดลำปางได้เงินสนับสนุนงบประมาณ 11 ล้านบาทและน้ำพุร้อนรัตนโกศัย จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ใช้งบประมาณการพัฒนาสูงถึง 38 ล้านบาท อย่างไรก็ตามการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนดังกล่าวยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้มาใช้บริการได้เท่าที่ควร ตลาดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ นอกจากนี้ น้ำพุร้อนบางแห่งยังขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทำให้ประสบปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมาก

ดังนั้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศที่ต้องการผลักดันแหล่งน้ำพุร้อนเป็นสินค้าการท่องเที่ยวใหม่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาน้ำพุร้อนในเชิงลึกที่สามารถนำไปสู่การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนอย่างบูรณาการ โดยให้ความสำคัญใน 2 ประเด็นหลักคือ “การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและการศึกษาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้มาตรฐานด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่” ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด และทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนที่สามารถตอบสนองตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้น สามารถเป็นแนวทางให้แก่ท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและมีเอกลักษณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้ง

ในระดับโลกและระดับภูมิภาค ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์อันก่อให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

1.2.2 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.2.3 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลในพื้นที่กรณีศึกษา น้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 การพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร

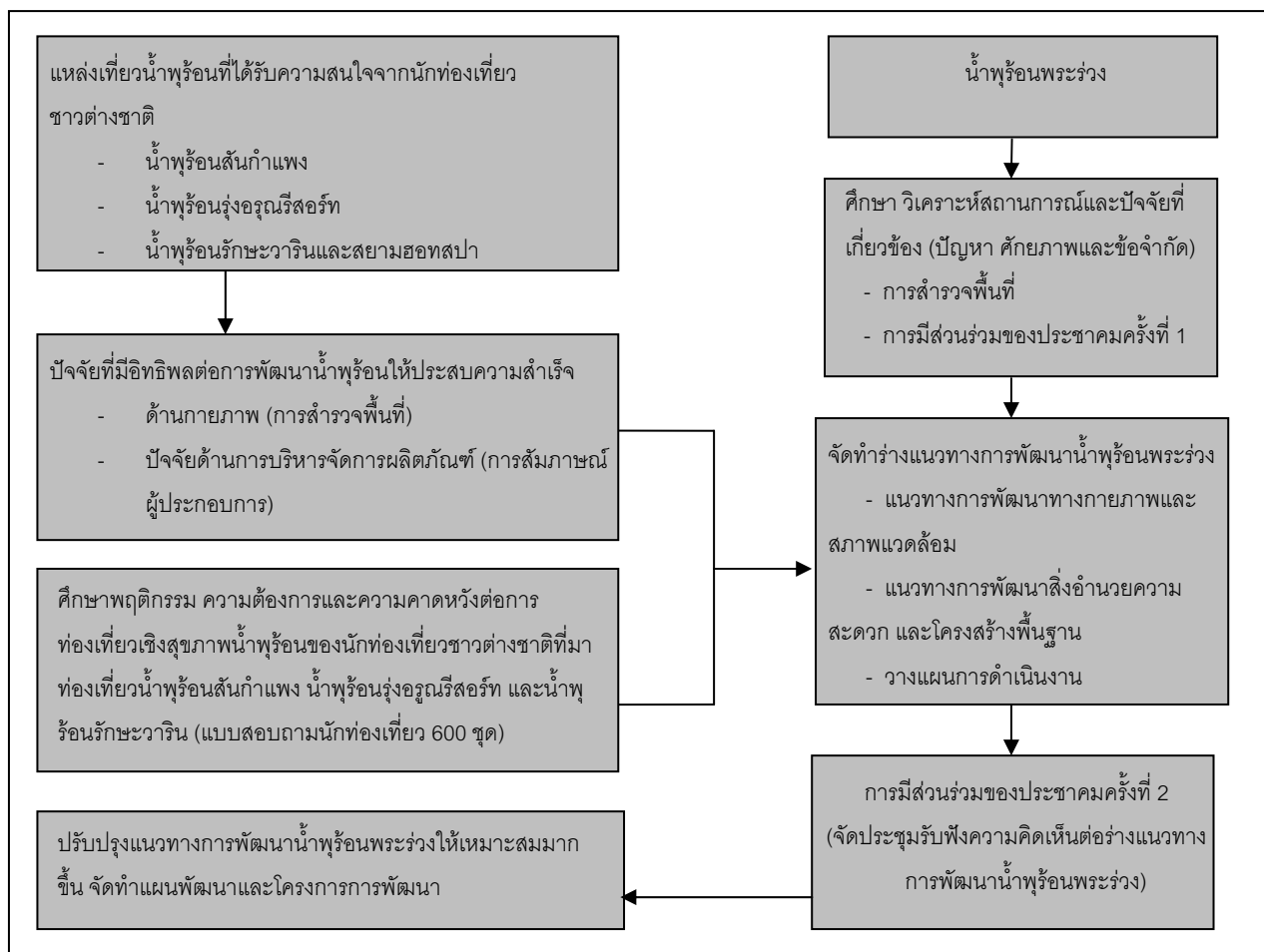
1.3.2 พฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นอย่างไร

1.3.3 แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

1.3.4 แผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ในพื้นที่กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรเป็นอย่างไร

การศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยจะเป็นไปตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในรูปที่

1.1

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 พื้นที่ศึกษา ขอบเขตพื้นที่ศึกษาได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อน 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนกรณีศึกษา 1 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร

1.4.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

1) ผู้ประกอบการน้ำพุร้อนหรือผู้แทนจากแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อน 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง ทำการศึกษาในระหว่างเดือน สิงหาคม-พฤศจิกายน 2552

2) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนสันกำแพงจำนวน 200 คน นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท

จำนวน 200 คน และน้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสปากจำนวน 200 คน ทำการศึกษาในระหว่างเดือน สิงหาคม - พฤศจิกายน 2552

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (อบจ. กำแพงเพชรและอบต.ลานดอกไม้) ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ตำบลพระร่วง และผู้แทนจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น SMEs OTOP ทำการศึกษาในระหว่างเดือน ธันวาคม - มีนาคม 2553

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ข้อมูลด้านกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยที่ได้รับการพัฒนาเชิงธุรกิจและได้รับความนิยมาจากชาวต่างชาติ

1.5.2 ข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความคิดเห็น การรับรู้และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทย

1.5.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับน้ำพุร้อนพระร่วง ศักยภาพ ปัญหาข้อจำกัดในการพัฒนาด้านกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์

1.5.4 แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล และแผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาคมที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เป็นองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพ

1.6.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นส่งผลให้สามารถปฏิบัติได้จริง และมีความยั่งยืน

1.6.3 ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนอย่างบูรณาการ มีความยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

บทที่ 2

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพ สุขภาพของนักท่องเที่ยวได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ การพัฒนาน้ำพุร้อนให้มีความเหมาะสมต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวทางทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้มีการทบทวนวรรณกรรมศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย การทบทวนวรรณกรรมจะครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

Robert Cristie Mill และ Alastair M. Morrison (1985) อ้างในวิจิตร ชัยศรี (2537) ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการนันทนาการ (Recreation) ของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง (Leisure Time) โดยผูกพันอยู่กับการเดินทางจากที่หนึ่ง ซึ่งเป็นบ้านของตัวเองไปสู่อีกที่หนึ่งซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์เพื่อประสบการณ์และความรู้เพื่อการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างๆ

องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ ในขณะที่นักท่องเที่ยวหมายถึงคนที่เดินทางและพักอยู่ในสถานที่ที่ไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยเป็นระยะเวลามากกว่า 24 ชั่วโมง

นิคม จารุมณี (2536) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นการที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้นได้มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ เป็นต้น

สมพุทธ ฐรเจน (2540) ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบเป็น 3 ประการ คือ เกี่ยวข้องกับการเดินทางของคนที่ไม่ได้อยู่ในถิ่นมีลักษณะการพักอยู่ชั่วคราว ในพื้นที่ที่ไปเยือนการพักอยู่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผูกพันกับการหาเลี้ยงชีพ

การท่องเที่ยวสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะของรูปแบบและการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งการแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ได้จัดแบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภทหลักได้แก่

1) การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน ความชื่นชม ในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก

2) การท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการใช้ความรู้และความภาคภูมิใจ

3) การท่องเที่ยวแบบบันเทิงและการกีฬา (Sport and Entertainment Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจในการพักผ่อน สนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ ที่มุ่งเน้นการได้รับบริการที่เหมาะสม

4) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Business and Convention Tourism) เป็นการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการประชุมสัมมนา การติดต่อทางธุรกิจ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาดูงานและการทัศนศึกษารวมอยู่ด้วยได้ ถูกจัดให้เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง

อย่างไรก็ตามการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทำให้เกิดแนวทางการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะและความเฉพาะตัวที่ชัดเจนขึ้น ทำให้มีจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (UNWTO 2008) กล่าวว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางการตลาด การท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจงเริ่มได้รับการยอมรับในตลาดการท่องเที่ยวและในเชิงวิชาการมากขึ้น ตัวอย่างการท่องเที่ยวที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism) เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม เช่น สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงรวมถึงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การเดินทางไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด ประเพณี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย
- การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) คือ การรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยมีกิจกรรมเพื่อการรักษาสุขภาพเป็นกิจกรรมสำคัญของการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวสปา
- การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) เช่น การเดินทางไปจาริกแสวงบุญ การเดินทางเพื่อไปร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในเทศกาลต่างๆ ซึ่งอาจรวมทั้งการไปเยี่ยมชมเยือนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา และได้ไปท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

Smith (1989) ได้อธิบายถึงการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยจำแนกตามที่เหมาะสมปลายทางของการท่องเที่ยว (Type of Destination) หรือ แหล่งท่องเที่ยวได้ 7 ประเภทคือ

- 1) การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์
- 2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Culture Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตเก่าๆ ท้องถิ่นเก่าๆ ซึ่งอาจรวมงานเทศกาลเครื่องแต่งกายตามประเพณีการเรียงรำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะ หัตถกรรมรุ่นโบราณ

3) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ที่เน้นความรู้เรื่องของอดีต

4) การท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) เน้นสิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมาก

5) การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมทำกิจกรรมและการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะต้องดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

6) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วย

7) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Intensive Tourism) จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงานหรือสวัสดิการของหน่วยงาน บริษัทห้างร้านต่างๆ โดยหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้าน จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด

2.1.2 องค์ประกอบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนั้นมีปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวมี 4 ประการ (ทวิศักดิ์ ทิพยมหิงษ์, 2544) ได้แก่

1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง

2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง ที่พัก อาหาร บริการต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจทั้งสิ้น สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมี 4 ประการคือ ที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบริการ เช่น ร้านอาหารของที่ระลึก สถานที่นันทนาการและปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

3) การขนส่ง (Transportation) การขนส่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว การขนส่งที่รวดเร็ว สะดวกสบายและปลอดภัย ถนนหนทาง ระบบการจราจรที่ดี ประหยัดเวลาในการเดินทาง การเข้าและออกจากเมืองต่างๆ ในการเดินทางจากสนามบินของประเทศหนึ่งไปสู่ประเทศหนึ่ง อาจรวดเร็วแต่ไปเสียเวลาเพราะระบบจราจรที่ติดขัดทำให้เกิดความไม่สะดวก ถือว่ายังเป็นสิ่งที่บกพร่องที่ควรแก้ไข

4) การต้อนรับ (Hospitality) เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะนักท่องเที่ยวที่ต้องการกลับไปยังสถานที่เดิม เกิดจากความประทับใจในการต้อนรับของประชาชน หรือพนักงานบริการในพื้นที่มากกว่าธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบริการ ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.3.1 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) **ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)** ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้นๆ อันจะมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเทศกาลและงานประเพณีประจำปีที่มีอยู่ในท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

- ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำน้ำพุร้อน บ่อน้ำพุร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)
- ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา ได้แก่ โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ และอนุสรณ์สถาน
- ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะพิธี งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต (เช่น หมู่บ้านชาวเขา สภาพชีวิตในชนบท) ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง ไร่/สวน พืช ผัก ผลไม้และเหมืองแร่

2) ความปลอดภัย (Security) ในการตัดสินใจเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว

3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructures) ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกหลัก เช่น ถนน สะพาน สนามบิน สถานีรถไฟ สถานี รถโดยสาร ท่าเรือ ไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย เป็นต้น โดยปกติแล้วรัฐจะเป็นผู้ลงทุนจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกสบายของประชาชนในท้องถิ่น หรือหากเป็นการลงทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นก็เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์อย่างถาวร

4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) เป็นสถานที่หรือบริการ ที่ส่วนใหญ่เอกชนจะเป็นผู้จัดหาไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวในรูปของการประกอบธุรกิจ แต่ก็มีบริการของรัฐอยู่ในบางส่วนด้วย ดังนี้

- การคมนาคม เมื่อผู้ซื้อเดินทางมาซื้อบริการถึงที่ผลิต การคมนาคมทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศจะต้องสะดวก หรือมีบริการรถไฟ ทางน้ำมีท่าเทียบเรือและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ทางอากาศ มีท่าอากาศยานทันสมัย มีการสายการบินมาลงมาก
- พิธีการเข้าเมืองและบริการข่าวสาร มีการผ่อนคลายเป็นระเบียบวิธีการเข้าเมืองให้สะดวกรวดเร็ว มีการบริการให้ข่าวสาร บริการจองที่พัก บริการขนส่งผู้ที่พัก เป็นต้น
- ที่พัก มีโรงแรมระดับต่างๆ ให้เลือก มีอัตราค่าที่พักเหมาะสมกับคุณภาพ สะอาด และมีบริการตามมาตรฐานสากล
- ร้านอาหาร นอกจากจะมีอาหารให้เลือกมากมายหลายชนิดแล้วจะต้องถูกสุขลักษณะ มีบริการที่สุภาพ มีการกำหนดราคาที่แน่นอน
- บริการนำเที่ยว มีบริการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีอัธยาศัยไมตรี และมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว

5) สินค้าของที่ระลึก (Souvenirs) จะต้องมีการควบคุมคุณภาพ กำหนดราคา รวมทั้งการส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ รวมทั้งการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม

6) การโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relation) เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นกรรมวิธีที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวของเราเป็นที่รู้จัก และเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างประเทศ และภายในประเทศ

7) ภาพลักษณ์ (Image) เป็นตัวกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวหากมีภาพลักษณ์ว่าเป็นดินแดนแห่งความฝันของผู้ชายรักสนุก จึงควรฟื้นฟูภาพลักษณ์ของประเทศไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมด้วยมรดกทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เป็นดินแดนแห่งความเพลิดเพลินในการจับจ่ายทั้งสินค้าพื้นเมือง และปลอดอากร

2.3.1.2 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว ประเด็นด้วย

1) สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก มีส่วนสำคัญในการกำหนดกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยว สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอ่อนตัวลง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระยะไกล เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของบางประเทศ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่มั่นคง เป็นผลให้การเดินทางออกนอกประเทศชะลอตัวลงในระยะเวลาสั้น ในทางตรงกันข้าม การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมือง จะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง

2) ความนิยมในการท่องเที่ยว ในช่วงเวลาสามสิบกว่าปีที่ผ่านมา เมืองคัมภีร์ประกอบหลายประการที่ช่วยให้รายได้ของครอบครัวสูงขึ้น ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวลดต่ำลง จากการที่ธุรกิจท่องเที่ยวได้ปรับรูปแบบของการให้บริการ มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในระบบประหยัด ทำให้ผู้ที่รักการเดินทางท่องเที่ยวสามารถจัดการรายได้เพื่อการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น ความนิยมในการใช้เวลาว่างพักผ่อนด้วยการเดินทางท่องเที่ยวจะไม่มีวันตกต่ำลง ตราบเท่าที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังสามารถจูงใจให้ผู้คนใช้จ่ายเงินเหลือใช้เพื่อการเดินทางท่องเที่ยว

3) การขยายเส้นทางคมนาคม โลกยุคใหม่ที่การคมนาคมขนส่งจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพทำให้เกิดระบบเครือข่ายถนนเชื่อมต่อเพื่อการเดินทางด้วยรถยนต์ ที่มีความยืดหยุ่นสูงกว่าตารางการเดินรถไฟที่ค่อนข้างจำกัดและตายตัว ระบบการคมนาคมทางอากาศได้รับการพัฒนาทั้งในด้านของท่าอากาศยาน เครื่องบิน และเส้นทางการบิน ส่งผลให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย และประหยัด

4) การแลกเปลี่ยนนโยบายทางการเมือง ระบบคมนาคมขนส่งที่พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทำให้เหมือนโลกจะหดตัวเล็กลงรัฐบาลของทุกประเทศต่างๆ ให้ความสนใจขอความ

ร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขันกันทั้งในแง่การส่งเสริมการตลาด และการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวที่ประกอบกันเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.2.1 ความหมาย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าจะเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพ แต่การให้คำจำกัดความที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังคงมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทำให้เป็นเรื่องยากที่จะให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สามารถครอบคลุมความหลากหลายดังกล่าวได้ (Smith and Puczko, 2009) ดังที่ Bywater (1990) กล่าว 'ถึงแม้ว่าความสนใจด้านสุขภาพและสมรรถภาพร่างกายที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้กิจการที่พักรีสอร์ทสปาและน้ำแร่ในประเทศยุโรปได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันยังคงมีความแตกต่างทางความคิดเห็นเกี่ยวกับการจำแนกรูปแบบของการบริการว่าควรจัดเป็นการบำบัดรักษาหรือการท่องเที่ยว' (Bywater, 1990)

อย่างไรก็ตามความพยายามที่จะให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง Goodrich and Goodrich (1987) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพว่า '...เป็นความพยายามที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ เช่นโรงแรมหรือจุดหมายการท่องเที่ยว เช่น สวิสเซอร์แลนด์ ที่ให้บริการด้านสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่อาจรวมถึงบริการตรวจรักษาโดยแพทย์และพยาบาลภายในรีสอร์ทหรือโรงแรม บริการอาหารสุขภาพ การรักษาโรคต่างๆ รวมถึงการใช้สมุนไพรในการบำบัดรักษา'

Van Spielen อ้างใน Hall (1992) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความต้องการที่จะดูแลสุขภาพเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็

ต้องการความผ่อนคลายและผลิตเพลิน Van Spielen ยังได้แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ออกเป็น 5 กลุ่มได้แก่

- กิจกรรมกลางแจ้งที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน
- กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายแต่ปัจจัยด้านสุขภาพไม่ใช่แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดกิจกรรมนั้นๆ กิจกรรมสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ การท่องเที่ยวผจญภัยและกีฬา
- กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจมาจากด้านสุขภาพ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพภูมิอากาศที่แตกต่างออกไปหรือเพื่อให้ได้รับอากาศบริสุทธิ์
- กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการนวด การอบไอน้ำ หรือ การดูแลสุขภาพอื่นๆ เช่น สปา รีสอร์ท
- กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาโรค

Smith และ Puczko (2009) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพครอบคลุมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทของเวลา และสถานที่ Smith และ Puczko ยังมีความเห็นว่าการสื่อความหมายที่แตกต่างกันของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแต่ละพื้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถคาดเดาถึงลักษณะของบริการที่จะได้รับ ดังนั้นการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น แนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมักมีทิศทางการเคลื่อนที่จากประเทศที่พัฒนามากกว่าไปยังประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวต่างชาติ ซึ่งในปัจจุบันบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ จริฎญา เจริญสุดใส (2544) ได้ให้คำจำกัดความสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการพักผ่อนควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยแบ่งลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับคือ

- การท่องเที่ยวเพื่อการรักษาโรคของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในประเทศไทย เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลใน

โรงพยาบาลในประเทศไทยถูกกว่าต่างประเทศและประเทศไทยมีแพทย์ที่เชี่ยวชาญและมีฝีมือหลายด้าน

- การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพนักท่องเที่ยว หรือการอยู่ในระยะพักฟื้นการท่องเที่ยว ลักษณะนี้นักท่องเที่ยวต้องการอากาศที่บริสุทธิ์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สดใส และเป็นธรรมชาติ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพและออกกำลังกายอย่างเบาๆ เพื่อฟื้นฟูสุขภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้บริการในลักษณะนี้ เช่น ชีวาศรม สถานที่พักตากอากาศชายทะเล เป็นต้น
- การท่องเที่ยวรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ติดอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในปัจจุบัน โดยการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพอย่างถูกวิธี เช่น การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ การฝึกไทเก๊ก การอาบน้ำแร่หรือสปา การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพร การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพและการพักผ่อนในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ ใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยมีสถานที่ให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพหลายประเภท เช่น วัดโพธิ์ที่มีการให้บริการการนวดแผนโบราณสถานบริการเพื่อสุขภาพชีวาศรม สวนโมกขพลารามที่มีการนั่งสมาธิ เป็นต้น

การแบ่งขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 3 ระดับดังกล่าวข้างต้นครอบคลุมทั้งการรักษาโรค การฟื้นฟูสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ โดยการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพหรือส่งเสริมสุขภาพมักจะหมายรวมถึงความดีรวมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังอาจหมายรวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา ดังที่ ราณี อธิษัฎกุล (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบำบัดโรค บำรุงสุขภาพกาย หรือสุขภาพจิต รวมทั้งการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเพื่อรักษาสุขภาพด้วย

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยในปัจจุบันมักมีความหมายครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มสำคัญคือ

- การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health healing) เป็นการท่องเที่ยวที่ รวมเอาการบำบัดรักษาโรคหรือฟื้นฟูสุขภาพเข้าไว้กับการเดินทางท่องเที่ยวโดยไปรับ

บริการของโรงพยาบาล หรือคลินิกที่มีผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน
ได้รับความเชื่อถือ เพื่อทำการบำบัดรักษาโรคต่าง ๆ

- การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) เป็นการท่องเที่ยวไปใน
แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และพักในโรงแรม หรือรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ร่วมทำ
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานที่นั้นๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย บริการสุขภาพ
บำบัด บริการอาบน้ำแร่ การอบสมุนไพรไทย เป็นต้น

จากการนิยามการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวน้ำพุร้อน
โดยส่วนใหญ่ควรจัดอยู่ในกลุ่มการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพหรือการท่องเที่ยวรักษาสุขภาพ
(Wellness tourism) Muller และ Kaufmann (2000) พยายามที่จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง
ระหว่างการท่องเที่ยวรักษาสุขภาพ (Wellness tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ช่วย
ส่งเสริมสุขภาพที่ดีอยู่แล้วและ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) โดย Muller และ
Kaufmann (2000) เชื่อว่าการท่องเที่ยวรักษาสุขภาพคือส่วนหนึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและให้
คำจำกัดความของการท่องเที่ยวรักษาสุขภาพว่าเป็นการความสัมพันธ์และปรากฏการณ์การ
เดินทางของคนที่ได้รับแรงจูงใจในการเดินทางมาจากความต้องการที่จะบำรุงรักษาหรือส่งเสริม
สุขภาพของตนเอง นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงมักเลือกพักในสถานที่พักหรือโรงแรมที่มุ่งเน้นการ
ให้บริการด้านการบำรุงรักษาสุขภาพ และต้องการบริการท่องเที่ยวแบบแพคเกจที่ครอบคลุมถึง
การส่งเสริมสมรรถภาพร่างกาย การดูแลสุขภาพความงาม โภชนาการ และการทำสมาธิ เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อเป็นการกำหนดกรอบการศึกษาในโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาน้ำพุ
ร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลให้มีความชัดเจน การศึกษาในครั้งนี้จึงมี
ขอบเขตของการศึกษาในการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติเพื่อ**การท่องเที่ยวรักษาสุขภาพ
หรือการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพ**

2.2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั่วโลกแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของ
สิ่งแวดล้อม สภาพภูมิอากาศ สภาวะโลกร้อน ปัญหามลพิษ ภัยพิบัติ การเกิดโรคภัยร้ายแรงต่างๆ
ตลอดจนความเครียดจากการทำงานหรือความเครียดที่เกิดจากการดำเนินชีวิตประจำวันใน
สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของประชากรโลก
สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดแรงผลักดันการค้นหาทางรอดหรือวิถีทางที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดี

ขึ้น Mark Cohen (2000) กล่าวว่า การค้นหาดังกล่าวเป็นสัญญาณพื้นฐานที่พยายามจะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดและนำไปสู่การสำรวจและการพัฒนาตนเอง ความพยายามที่จะรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจแสดงให้เห็นในสังคมมนุษย์ทุกเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีการสืบสานภูมิปัญญาด้านการรักษาสุขภาพหลายอย่าง เช่น การนวด การใช้สมุนไพรและน้ำในการบำบัดรักษาโรคหรือป้องกันการเกิดโรค (Cohen, 2008)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะอย่างการท่องเที่ยวส่งเสริมหรือบำรุงรักษาสุขภาพจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของมนุษย์ที่จะต่อสู้กับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของตนเองและสังคม จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันคนให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเองมากขึ้น การรักษาส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคกลายเป็นทางเลือกที่นำไปสู่การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงและยั่งยืนและมากกว่าการบำบัดรักษาโรค ทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงรักษาสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย สปา และการนวดแผนโบราณ ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วและแผ่ขยายไปทั่วโลก

ในขณะเดียวกันมีคนจำนวนมากไม่เพียงแต่จะให้ความสนใจชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองทั้งในด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ แต่ยังพร้อมที่จะเดินทางเป็นระยะทางไกลๆ เพื่อที่จะได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมบำรุงรักษาสุขภาพที่แตกต่างออกไป ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงกลายเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพ จำเป็นที่จะต้องมีความสุขที่ดีในระดับที่สามารถเดินทางได้ ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าทิศทางของการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบจะมีลักษณะการเคลื่อนที่จากประเทศที่พัฒนามากกว่าไปยังประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า จุดหมายของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพมักจะเป็นสถานที่ที่คนสามารถที่จะใช้เวลากับตนเองได้อย่างเพลิดเพลิน ห่างไกลจากความเครียดและบ้าน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะค้นหาสถานที่ที่สงบเงียบเพื่อการพักผ่อน ความต้องการของนักท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพอาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเวลาและช่วงชีวิตและเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนซึ่งต้องการศึกษาวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องมากขึ้น (Smith and Puczko, 2009)

นอกจากนี้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมรักษาสุขภาพมักเป็นกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นกลุ่มคนที่นิยมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จึงเป็นชนชั้นกลาง และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวตะวันตกมีความสนใจในปรัชญาและการบำรุงรักษาสุขภาพตามแนวทางตะวันออก เช่น ยาจีน การนวดสมาธิ การนวดแผนไทย และ Indian Ayurveda เป็นต้น ถึงแม้ว่า บริการด้านสุขภาพดังกล่าวจะมีการให้บริการในประเทศตะวันตกเพิ่มมากขึ้น แต่

นักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ยังคงมีความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ดังกล่าวในประเทศหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดของบริการด้านสุขภาพดังกล่าว ซึ่งลักษณะหรือความต้องการดังกล่าวก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการรักษาสุขภาพเกิดตลาดการท่องเที่ยวใหม่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพนอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวในแง่ของการบำรุงรักษาสุขภาพและการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศแล้วยังถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมให้ความรู้และประสบการณ์ต่อนักท่องเที่ยวอีกด้วย

2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่มสำคัญ คือการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมหรือฟื้นฟูสุขภาพ อย่างไรก็ตามการขยายตัวของของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นอย่างมาก Smith and Puczko (2009) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพควรเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลของของร่างกายจิตใจและอารมณ์ อย่างไรก็ตามสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมักแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกดึงดูดด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพทั้ง 3 ด้านในเวลาเดียวกัน ช่วงชีวิตที่แตกต่างกันของคนเป็นสิ่งปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในการดูแลรักษาสุขภาพต่างกัน (Kelly and Smith, 2008) ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างที่เกิดขึ้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพตามลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภทสำคัญ ดังนี้

- 1) **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสปา** เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการผ่อนคลายหรือรักษาสุขภาพร่างกายโดยใช้น้ำเป็นองค์ประกอบหลักในการบำบัดรักษา เช่น น้ำแร่หรือบ่อน้ำร้อน ห้องอบไอน้ำ และซาวน่า การท่องเที่ยวสปาในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษา การฟื้นฟูหรือก่อให้เกิดความผ่อนคลายของร่างกาย องค์การสปาระหว่างประเทศ (International Spa Association – ISPA) ได้ให้คำจำกัดความของ “สปา” ที่ไม่ได้หมายถึงสถานที่บำบัดรักษาสุขภาพด้วยน้ำเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นสถานที่ให้คนไปคลายเครียด เพิ่มพลังชีวิต

ซึ่งสปาแต่ละแห่งอาจมีเทคนิคและบริการที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแนวคิดในการนำเสนอผลิตภัณฑ์สปา

โดยทั่วไปแล้ว “สปา” มักถูกมองว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงรักษาสุขภาพ (Wellness Tourism) ที่โดดเด่นจนเป็นสัญลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงรักษาสุขภาพ การได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำนวนมาก ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสปามีการแตกแขนงออกเป็นรูปแบบที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามเป้าหมายหลักที่เหมือนกันของกิจกรรมการท่องเที่ยวสปาคือการส่งเสริมสุขภาพและความผ่อนคลาย โดยการใช้น้ำในการบำบัดรักษาสุขภาพทั้งในลักษณะของน้ำแร่ (Mineral Water) น้ำร้อน (Thermal Water) และน้ำเพื่อการบำบัดรักษา (Healing Water) องค์กรสปาระหว่างประเทศ (ISPA, 2007) ได้จัดแบ่งกลุ่มสปาออกเป็น 9 กลุ่มได้แก่

- **Club Spa** เป็นสปาที่มุ่งเน้นที่การออกกำลังกายเสริมสร้างสมรรถนะในความแข็งแรงของร่างกายและมีการให้บริการด้านการนวด การอบไอน้ำ การอบเซาน่า การแช่น้ำร้อน-น้ำเย็น รวมถึงโยคะ หรือการออกกำลังกายอื่นๆ
- **Day Spa** เป็นสปาที่สามารถดำเนินการได้ตามที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้าหรือสนามบิน ลักษณะผู้ให้บริการจะเป็นระยะสั้นๆ ประมาณ 1 ชั่วโมงจนถึงตลอดวัน สปาประเภทนี้จะไม่มียอดพักให้บริการ
- **Spa Hotel** เป็นสปาที่ให้บริการที่พัก มักมีบริการในรูปแบบของแพคเกจโปรแกรมส่งเสริมรักษาสุขภาพแบบองค์รวมทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์
- **Resort Spa** เป็นสปาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม มีบริการที่พักและโปรแกรมส่งเสริมรักษาสุขภาพสำหรับแขกที่มาพัก
- **Medical Spa** เป็นสปาที่เน้นการบำบัดสุขภาพซึ่งอาจเป็นแพทย์แผนปัจจุบัน หรือแพทย์ทางเลือก การให้บริการจะเน้นเชิงการแพทย์มากกว่า
- **Bath** เป็นสปาที่ใช้ น้ำพุร้อน น้ำแร่หรือน้ำทะเลเพื่อการบำบัดโดยเฉพาะ นอกเหนือจากการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ อย่างในประเทศไทยที่มีโอกาสที่จะพัฒนาบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีอยู่หลายแห่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสปาได้เป็นอย่างดีในอนาคต
- **Sport Spa** เป็นสถานที่ที่ให้บริการสปาและโปรแกรมกีฬาที่เฉพาะเจาะจง เช่น กอล์ฟ และสกี เป็นต้น

- **Structured Spa** เป็นสปาที่มีโปรแกรมและระเบียบการบริการที่เคร่งครัดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริการที่เฉพาะเจาะจง เช่น การลดน้ำหนัก

2) **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการบำบัดรักษาด้วยน้ำทะเล (Thalasso Tourism)** เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้บริการบำบัดรักษาสุขภาพด้วยผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับทะเล เช่น น้ำทะเล สาหร่ายและเกลือ การนำน้ำทะเลมาใช้ในการบำบัดรักษาเป็นศาสตร์ทางการแพทย์ที่มีรากฐานมาจากทางทวีปยุโรป โดยเฉพาะในประเทศฝรั่งเศสที่เชื่อกันว่าเป็นต้นกำเนิดของการนำน้ำทะเลมาใช้ในการบำบัดรักษาสุขภาพ ทั้งในการฟื้นฟูสภาพร่างกาย ผิวหนังและการกระตุ้นการหมุนเวียนของโลหิต ในปัจจุบันบริการบำบัดรักษาด้วยน้ำทะเล (Thalasso Spa) มักจะมีการจัดผลิตภัณฑ์ในหลายรูปแบบทั้งที่เน้นเพื่อความผ่อนคลาย ช่วยให้หลับสบาย การทำความสะอาดร่างกาย ผิวหนังไปจนถึงประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น ช่วยกระตุ้นภูมิคุ้มกันเป็นต้น โดยทั่วไปแล้วสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้บริการบำบัดรักษาด้วยน้ำทะเล จะอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่พักทางทะเล พร้อมศูนย์บริการบำบัดรักษาเพื่อบริการแขกที่มาพัก

3) **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการบำบัดแบบองค์รวม (Holistic Tourism)** เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความเฉพาะตัว มักมีลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้หรือเพิ่มพูนประสบการณ์ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เช่น โยคะ พิลาทิส โดยทั่วไปแล้วบริการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพโดยการบำบัดรักษาแบบองค์รวมมักเป็นศูนย์ที่ให้บริการแบบกลุ่มที่เฉพาะเจาะจงไม่รวมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบอื่นๆ

4) **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยโยคะและการทำสมาธิ (Yoga and Meditation Tourism)** เป็นการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่อาจนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบย่อยการท่องเที่ยวบำบัดรักษาแบบองค์รวม ดังที่ Iyengar (1989) กล่าวว่าโยคะไม่ใช่เป็นเรื่องของศาสนาหากแต่หมายถึงการพัฒนาความสมดุลของร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและจิตวิญญาณ โยคะและการทำสมาธิเป็นวิถีทางที่สามารถจะปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน แต่คนส่วนใหญ่มักจะเริ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับโยคะและการทำสมาธิจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอยู่หลายรูปแบบ โยคะมีรากฐานมาจากอินเดียและเริ่มเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในประเทศตะวันตกในราวปี ค.ศ. 1960 และ 1970 ในปัจจุบันโยคะเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก มักมีการจัดโปรแกรมร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น พิลาทิส ไทชิ เป็นต้น

การทำสมาธิก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้ความนิยมจากนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ โดยเฉพาะการนั่งสมาธิตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อกันว่าเป็นการทำสมาธิที่นำไปสู่ความสงบและความสุขภายในจิตใจ ลักษณะของสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการฝึกโยคะและการทำสมาธิมักจะแยกตัวออกไปตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะมีระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างเคร่งครัด

5) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญต่อการยกระดับจิตใจหรือจิตวิญญาณให้เข้าสู่ความสงบสุขหรือความสว่างแห่งใจ ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กับศาสนาหรือไม่ก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อหรือประเพณีอันสืบเนื่องมาจากศาสนาต่างๆ การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้มักจะมีหลายรูปแบบสำหรับผู้ที่มีความผูกพันอยู่กับความศาสนาหรือลัทธิความเชื่อมักจะเดินทางไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสงบสุข ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่ไม่ฝึกฝนในความเชื่อทางศาสนาหรือลัทธิใดๆ ก็มักจะเลือกการเดินทางไปยังสถานที่ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เช่น มหาสมุทร ยอดเขา และทะเลทราย เป็นต้น ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจจะเลือกการไปฝึกปฏิบัติที่เชื่อว่าจะเป็นหนทางสู่การยกระดับของจิตใจ เช่น โยคะ นั่งสมาธิ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบของการจาริกแสวงบุญ ซึ่งนับได้ว่าเป็นตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีลักษณะพิเศษ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาต่างๆ ถึงแม้ว่าตนเองจะไม่มี ความเชื่อในศาสนา นั้นๆ มาก่อนก็ตาม

6) การท่องเที่ยว(สปป)เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ (Leisure and Recreational Tourism) โดยคำจำกัดความแล้วการท่องเที่ยว (สปป)เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ อาจจะไม่สามารถนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสปป อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวสปปในรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการก็เป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจโดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์สปปที่สอดคล้องต่อความต้องการของการท่องเที่ยวแบบครอบครัว โดยทั่วไปแล้วสถานที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มักมีข้อจำกัดและไม่เปิดโอกาสให้เด็กเข้าใช้บริการ ดังนั้นครอบครัวที่มีเด็กจึงมักจะหลีกเลี่ยงการท่องเที่ยวสปปเชิงสุขภาพ สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นช่องว่างทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สปปในรูปแบบที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแบบครอบครัวที่ให้ความสำคัญทั้งในแง่สุขภาพและนันทนาการจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ ในปัจจุบันได้เริ่มมีการ

พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่สามารถให้บริการได้ทั้งครอบครัวหลายแห่ง ลักษณะเด่นของสปาเพื่อนันทนาการมักจะมีการตกแต่งสถานที่ที่สามารถสร้างความน่าสนใจสำหรับเด็ก

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การแบ่งการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพออกเป็น 6 ประเภทข้างต้นอาจยังไม่สามารถครอบคลุมรูปแบบการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ได้ทั้งหมด นอกจากนี้การท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มก็ยังสามารถแตกย่อยลงไปได้อีกมากมาย อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนสามารถจัดอยู่ในกลุ่มของการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพสปา ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในประเทศไทยยังมีแหล่งน้ำพุร้อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการบำบัดรักษาสุขภาพอยู่เป็นจำนวนมาก หากมีการพัฒนาน้ำพุร้อนเหล่านั้นให้มีความเหมาะสมโดยเน้นการพัฒนาที่ช่วยส่งเสริมลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่นของน้ำพุร้อนทั้งในแง่ประโยชน์ในการบำบัดรักษาสุขภาพและสถานที่ตั้งซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่มีความน่าสนใจอยู่แล้ว น่าจะเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพได้เป็นอย่างดี

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

2.3.1 ความเป็นมาและประโยชน์ของน้ำพุร้อนในเชิงสุขภาพ

น้ำพุร้อนจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มักได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ “สปา” ทั้งนี้เนื่องจากคุณสมบัติของน้ำพุร้อนมีลักษณะเป็นทั้งน้ำแร่ธรรมชาติ (Mineral Water) และน้ำร้อน (Thermal Water) ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการบำบัดรักษาสุขภาพ ผลการศึกษาจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าการแช่น้ำร้อนนอกจากจะสามารถช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย บรรเทาอาการเหน็บชา การปวดข้อและกระดูก แล้วยังช่วยขยายหลอดเลือด กระตุ้นให้โลหิตหมุนเวียนและเร่งกระบวนการเผาผลาญในร่างกาย นอกจากนี้น้ำพุร้อนยังมีแร่ธาตุหลายชนิดที่เชื่อกันว่าเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย เช่น แคลเซียมคาร์บอเนต โปตัสเซียม ซัลเฟต และโซเดียมไบคาร์บอเนต คลอไรด์ สำหรับองค์ประกอบที่พบปริมาณน้อยได้แก่ ฟลูออไรด์ ซีลีเนียมแมงกานีส ซึ่งต่างก็มีความเกี่ยวข้องต่อระบบการทำงานของร่างกาย

น้ำพุร้อนได้ถูกนำมาใช้ในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสุขภาพมาเป็นเวลานานทั้งในทวีปยุโรปและเอเชีย โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นที่พบหลักฐานการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อใช้ประโยชน์ใน

โดยทั่วไปแล้วการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนิยมแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) แผนระดับชาติ 2) แผนระดับภาคหรือระดับเขต 3) แผนระดับท้องถิ่น และ 4) แผนระดับพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปหลักสำคัญในการวางแผนแต่ละระดับได้ดังนี้

1) แผนระดับชาติ (National Level Plan)

เป็นการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับประเทศหรือรัฐ/เขตปกครองพิเศษ ภายใต้รัฐบาลกลาง ซึ่งในหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐเช็ก ฮังการี ไทย และอินเดีย ได้มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประกาศเป็นนโยบายในระดับประเทศ ลักษณะสำคัญของแผนการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติระดับประเทศจะให้ความสำคัญกับการกำหนดกรอบการวางแผนการพัฒนา กลยุทธ์และวิธีการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ในขณะที่รายละเอียดของการปฏิบัติการจะถูกแสดงในแผนหรือผังระดับย่อยลงไป เช่น ผังภาค ผังท้องถิ่น และผังพื้นที่ เป็นต้น

การวางแผนระดับชาติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปแล้วความสำเร็จของแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผน แผนที่มีกระบวนการสนับสนุนการดำเนินการและการเงินมีโอกาสที่ประสบความสำเร็จในระดับสูง

2) แผนระดับภาคหรือระดับเขต (Regional Level Plan) มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับแผนระดับชาติ ลักษณะสำคัญของแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับภาคมักจะประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ของการวางแผน 2 ประการคือ

- เป้าหมายสำคัญของแผนเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจและบริการ
- เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวคือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนในพื้นที่ควรเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

3) แผนระดับท้องถิ่น (Local Level Plan) เป็นการวางแผนที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยทั่วไปแล้วแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะขึ้นอยู่กับบทบาทของรัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์การบริหาร

ส่วนท้องถิ่น หากรัฐบาลท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนการพัฒนาในอ้อย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวก็จะเป็นไปตามแรงผลักดันของตลาดการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการพัฒนาโดยภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าการพัฒนาในลักษณะนี้อาจจะเกิดผลดีในระยะยาว เนื่องจากเป็นการพัฒนาที่สะท้อนถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและกลไกตลาด อย่างไรก็ตามก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบในทางลบต่อสภาพแวดล้อมกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมได้ในระดับสูง ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับท้องถิ่นจึงควรมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยมีหลักสำคัญที่ควรพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ

- การวางแผนการท่องเที่ยวที่รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมท้องถิ่นทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กายภาพและนโยบาย และการวางแผนการท่องเที่ยวต้องเป็นส่วนหนึ่งของแผนระดับชาติและแผนระดับภาค
- การวางแผนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยเฉพาะอุปสงค์และอุปทานที่เกิดขึ้น

4) **แผนระดับพื้นที่ (Site Level Plan)** หากเปรียบเทียบกับการวางแผนในระดับชาติระดับภาคและระดับท้องถิ่นแล้ว การวางแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับพื้นที่จะมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ทางธุรกิจมากกว่าแผนประเภทอื่นและยังมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทต่างๆ การวางแผนระดับพื้นที่มีองค์ประกอบต้องพิจารณาที่สำคัญ 4 ประการดังนี้

- **แนวคิดการพัฒนา** เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นกรอบการพัฒนาและทิศทางการพัฒนาของโครงการเป้าหมาย การสร้างแนวคิดการพัฒนาสามารถเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามที่ว่า “เป้าหมายของการพัฒนาคืออะไร และวิธีการที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายนั้นทำได้อย่างไร” ความพยายามในการตอบคำถามดังกล่าวก็คือหนทางของการกำหนดเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วการกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนามักจะขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนา หากภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน ประเด็นเกี่ยวข้องที่ต้องนำมาพิจารณาในการกำหนดกรอบแนวคิดอาจครอบคลุมหลายประเด็น เช่น การพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ สุขภาพ สังคม การจ้างงานและผลกระทบในระดับภาค เป็นต้น ในขณะที่การพัฒนาโดยภาคเอกชนที่มักจะมุ่งเน้นไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

● **สถานที่ตั้งโครงการ** เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการพัฒนา ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางธรรมชาติ เช่น น้ำแร่ น้ำพุร้อน น้ำทะเล และโคลน เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่มีความเหมือนกันของสถานที่เหล่านี้คือลักษณะเฉพาะตัวของตำแหน่งที่ตั้งที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยรอบที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การพัฒนาน้ำพุร้อนที่อาจมีข้อจำกัดในแง่ของปริมาณและอัตราการไหลของน้ำ คุณภาพน้ำและอุณหภูมิน้ำ ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ที่ต้องพิจารณาวางแผนให้มีความเหมาะสม ประเด็นที่มักเป็นปัญหาของการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในแหล่งธรรมชาติอีกประการหนึ่งก็คือกรรมสิทธิ์น้ำพุร้อน หากน้ำพุร้อนที่ต้องการพัฒนามีที่ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ครอบครองโดยหน่วยงานรัฐ การพัฒนาโดยภาคเอกชนจะถูกจำกัดด้วยนโยบายการพัฒนา ตลอดจนระเบียบและกฎหมายที่เคร่งครัดและมีผลกระทบต่อแนวทางการพัฒนาเป็นอย่างมาก ดังนั้นการวางแผนที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ข้อจำกัดต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ

● **สถาปัตยกรรมและการออกแบบ** การออกแบบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวสปา Nordic Well (2007 อ้างใน Smith and Puczko, 2009) กล่าวว่า การออกแบบเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสุขสบาย และการออกแบบสปาของสแกนดิเนเวียที่มีรูปแบบที่ทันสมัย เรียบง่าย สะอาด อากาศถ่ายเท มีแสงสว่าง และความสงบกลมกลืนไปกับธรรมชาติ การออกแบบที่เชื่อเชิญใช้ประโยชน์ได้อย่างลงตัว เป็นตัวอย่างของการออกแบบที่เหมาะสมสอดคล้องต่อเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ D'Angelo (2000) ที่ว่า สปาที่ได้รับการออกแบบที่ดีหมายถึงสปาที่มีความสวยงาม มีความสะอาดสบายและรองรับการใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

การออกแบบสปาโดยทั่วไปมักให้ความสำคัญกับธรรมชาติโดยมุ่งเน้นให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่และธรรมชาติ โดยเฉพาะสปาที่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น น้ำพุร้อน น้ำตก น้ำแร่ การออกแบบจึงนิยมใช้วัสดุที่สื่อถึงความเป็นธรรมชาติสูง เช่น ไม้ ไม้ไผ่ เป็นต้น การใช้สถาปัตยกรรมท้องถิ่นนับว่าเป็นแนวทางการออกแบบสปาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะนอกจากจะมีความงามแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสถานที่อันเป็นสิ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจ

นอกจากนี้การออกแบบสปาควรคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มผู้ใช้บริการ เช่น ผู้ชายมักชอบการตกแต่งแบบเรียบง่าย ไม่ชอบการตกแต่งที่อ่อนหวานหรือมีความเป็นผู้หญิงมาก สปาที่มีเป้าหมายการบริการกับครอบครัวที่มีเด็ก อาจจำเป็นต้องใช้สีสันทันทีสดใสเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก

- **แผนการบริการ** การบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นบริการที่ผู้ให้บริการมีความใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นบริการที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายจิตใจและอารมณ์ ดังนั้นการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์และบริการให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของสปาน้ำพุร้อนเป็นอย่างมาก การจัดบริการควรมีการวางแผนแบบองค์รวม นอกจากจะคำนึงถึงกิจกรรมหลักซึ่งเป็นสปาหรือการบำบัดรักษาสุขภาพในรูปแบบต่างๆ แล้ว อาจมีความจำเป็นต้องวางแผนการใช้เวลาเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวนอกเหนือไปจากกิจกรรมหลัก เช่น การท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง เป็นต้น

2.4 แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

2.4.1 แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทย: ลักษณะทั่วไปและการใช้ประโยชน์

น้ำพุร้อนเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่น้ำร้อนไปไหลขึ้นมาจากใต้ดิน การสำรวจน้ำพุร้อนในประเทศไทยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2489 จนถึงปัจจุบันพบว่ามีน้ำพุร้อนจำนวน 112 แห่ง โดยพบมากที่สุดในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายและแม่ฮ่องสอน เป็นแนวเรียงลงมาทางภาคตะวันตกและทางภาคใต้ ยังไม่มีการพบน้ำพุร้อนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย น้ำพุร้อนที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นน้ำพุร้อนทั่วไปที่มีอุณหภูมิผิวดินอยู่ในช่วง 40 ถึง 100 องศาเซลเซียส มีส่วนประกอบของเกลือและแร่อื่นๆ น้อยกว่า 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร มีเพียงน้ำพุร้อนในภาคใต้จำนวน 9 แห่งที่เป็นน้ำพุร้อนประเภทน้ำเกลือที่มีลักษณะเป็นน้ำกร่อยและน้ำเค็ม (วรรณภา จาราช, 2546)

คุณสมบัติของน้ำพุร้อนจะขึ้นอยู่กับลักษณะต้นกำเนิดของน้ำพุร้อนโดยทั่วไปสามารถจำแนกแหล่งกำเนิดของน้ำพุร้อนออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทแรกคือ น้ำพุร้อนที่เกิดอยู่ในหินแกรนิตซึ่งเป็นน้ำพุร้อนที่มีอุณหภูมิสูงใกล้เคียงเดือด ประเภทที่สองเป็นน้ำพุร้อนที่เกิดอยู่ในหินตะกอนและหินแปรที่ปิดอยู่บนชั้นหินแกรนิต มีลักษณะเป็นรูพรุนจึงมักเป็นผลให้น้ำมีอุณหภูมิต่ำกว่าน้ำพุร้อนประเภทแรก การไหลของน้ำพุร้อนจากชั้นหินชั้นมายังผิวดินจะเกิดการผสมกับน้ำบาดาลทำให้อุณหภูมิของน้ำลดต่ำลง เห็นเป็นบ่อน้ำอุ่นบนพื้นดิน น้ำพุร้อนบางแห่งอาจปรากฏ

ฟองอากาศที่เกิดจากก๊าซในชั้นหินร่วมกับด้วย อุณหภูมิผิวดินของน้ำพุร้อนสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มน้ำพุร้อน สำหรับประเทศไทยสามารถแบ่งน้ำพุร้อนตามอุณหภูมิผิวดินได้เป็น 4 ประเภทได้แก่

1) น้ำพุร้อนอุณหภูมิมากกว่า 90 องศาเซลเซียส เป็นน้ำพุร้อนเดือดสามารถมองเห็นฟองและไอของก๊าซปนออกมาเป็นจำนวนมาก มีกลิ่นก๊าซไข่เน่าค่อนข้างรุนแรงมาก ที่สำคัญได้แก่น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนฝาง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนโป่งเดือด น้ำพุร้อนป่าแป๋ จังหวัดแม่ฮ่องสอน น้ำพุร้อนแม่จัน จังหวัดเชียงราย

2) น้ำพุร้อนอุณหภูมิตั้งแต่ 80-90 องศาเซลเซียส น้ำพุร้อนค่อนข้างใส เป็นน้ำเดือดเป็นไอร้อน ส่วนมากมีกลิ่นกำมะถันและก๊าซไข่เน่า ส่วนใหญ่เป็นน้ำพุร้อนที่พบบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย

3) น้ำพุร้อนอุณหภูมิตั้งแต่ 60-80 องศาเซลเซียส น้ำพุร้อนมีลักษณะค่อนข้างใส มีกลิ่นก๊าซไข่เน่าเล็กน้อยหรืออาจไม่มีก็ได้ น้ำพุร้อนมักมีลักษณะเป็นบ่อน้ำอุ่นที่เกิดจากการผสมกันของน้ำพุร้อนกับน้ำบาดาลที่เป็นน้ำเย็น ส่วนใหญ่เป็นน้ำพุร้อนในเขตภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย

4) น้ำพุร้อนอุณหภูมิต่ำกว่า 60 องศาเซลเซียส น้ำมีลักษณะค่อนข้างใส ไม่มีกลิ่นก๊าซไข่เน่าเห็นเป็นบ่อน้ำอุ่นหรือน้ำซับ เป็นน้ำพุร้อนที่เกิดขึ้นในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย

น้ำพุร้อนมีคุณสมบัติสำคัญหลายประการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในหลายด้าน ทั้งในการผลิตกระแสไฟฟ้า การใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมและการใช้ประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ การใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนในประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การใช้ประโยชน์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า

พลังงานจากน้ำพุร้อนสามารถนำมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ สำหรับในประเทศไทยมีการผลิตกระแสไฟฟ้าจากแหล่งน้ำพุร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโครงการเอนกประสงค์พลังงานความร้อนใต้พิภพแห่งเดียวในประเทศไทย ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้พัฒนาผลิตกระแสไฟฟ้าและใช้ประโยชน์โดยตรงสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ปีละประมาณ 1,200,000 กิโลวัตต์-ชั่วโมง

2) การใช้ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

มีการใช้พลังงานจากน้ำร้อนเพื่ออบแห้งผลิตผลทางการเกษตร และใช้เป็นแหล่งพลังงานของห้องทำความเย็นที่ช่วยในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร น้ำอุ่นที่เหลือยังสามารถนำไปใช้ในการเกษตร

3) การใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว

น้ำพุร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว น้ำพุร้อนจำนวนมากจึงได้ถูกพัฒนาให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีการให้บริการอาบน้ำเพื่อสุขภาพ การอบไอน้ำ สระวายน้ำร้อน มีความเชื่อกันมานานว่าการอาบน้ำแร่ร้อนจากน้ำพุร้อนจะทำให้สุขภาพดีขึ้น และยังสามารถรักษาบรรเทาอาการโรคได้หลายชนิด

4) การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนในเชิงผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพ

การรักษาโรคทางเลือกและความสนใจด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้นของประชากรโลกในทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้มีการขยายตัวด้านผลิตภัณฑ์และสินค้าเพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่อง การเผยแพร่ผลการศึกษเกี่ยวกับคุณสมบัติและประโยชน์ของน้ำพุร้อนและน้ำแร่ในด้านสุขภาพว่าสารแร่ต่างๆ ที่มีอยู่ในน้ำแร่หรือน้ำพุร้อนล้วนมีสรรพคุณในด้านบำบัดซึ่งมีผลต่อสุขภาพในหลายด้านทำให้น้ำแร่น้ำพุร้อนได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบสำคัญ ดังนี้

- **น้ำแร่สำหรับดื่ม** การนำน้ำแร่มาใช้ประโยชน์เป็นน้ำดื่มได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในประเทศตะวันตกที่มีแหล่งน้ำแร่จำนวนมาก เช่น อเมริกา ฝรั่งเศส อิตาลี ตุรกี อังกฤษ รวมทั้งประเทศจีน ที่มีการผลิตน้ำแร่ (Mineral Water) สำหรับดื่มมาเป็นเวลานาน โดยเชื่อกันว่าทำให้ร่างกายแข็งแรง เนื่องจากน้ำแร่มีเกลือซัลเฟตขนาดพอเหมาะ สามารถช่วยสร้างความสมดุลของระบบขับถ่าย น้ำแร่ที่มีปริมาณเกลือโซเดียมไบคาร์บอเนตสามารถช่วยลดกรดในกระเพาะอาหาร น้ำแร่จากแหล่งน้ำพุร้อนที่จะนำมาดื่มกินจะต้องไม่มีกัลลินหรือต้องมีการกำจัดกัลลินและสารที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย เช่น ฟลูออไรด์ และสารหนู (Arsenic) ให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมดื่มน้ำดื่มบริโภคของสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (เกียรติศักดิ์ พลสงครามและคณะ, 2534) โดยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรฐานของน้ำแร่ธรรมชาติเพื่อการบริโภคต้องมีลักษณะใส ไม่มีตะกอน ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น แร่ธาตุที่มีอยู่ในน้ำแร่ธรรมชาติต้องมีในปริมาณที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ต้องไม่มีสารปนเปื้อนและจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายดังแสดงในตารางที่ 2.1-2.2

ตารางที่ 2.1 มาตรฐานปริมาณแร่ธาตุในน้ำแร่เพื่อการบริโภค

แร่ธาตุ	มาตรฐานที่กำหนด
ทองแดง (Copper)	ไม่เกิน 1 mg/L
แมงกานีส (Manganese)	ไม่เกิน 2 mg/L
บอเรต (Borate)	ไม่เกิน 5 mg/L (คำนวณเป็น Boron)
สารหนู (Arsenic)	สารหนู (Arsenic) (คำนวณเป็น Total Arsenic)
แบเรียม (Barium)	ไม่เกิน 1 mg/L
แคดเมียม (Cadmium)	ไม่เกิน 0.003 mg/L
โครเมียม (Chromium)	ไม่เกิน 0.05 mg/L (คำนวณเป็นสาร Total Chromium)
ตะกั่ว (Lead)	ไม่เกิน 0.01 mg/L
ปรอท (Mercury)	ไม่เกิน 0.01 mg/L
ซีลีเนียม (Selenium)	ไม่เกิน 0.01 mg/L
ไนเตรต (Nitrate)	ไม่เกิน 50 mg/L (คำนวณเป็น Nitrate)
พลวง (Antimony)	ไม่เกิน 0.005 mg/L
นิกเกิล (Nickel)	ไม่เกิน 0.02 mg/L

ที่มา: ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 199 /2543 เรื่องน้ำแร่ธรรมชาติ

ตารางที่ 2.2 มาตรฐานปริมาณสารปนเปื้อนในน้ำแร่เพื่อการบริโภค

สารปนเปื้อน	มาตรฐานที่กำหนด
ไซยาไนด์ (Cyanide)	ไม่เกิน 0.07 มิลลิกรัม/น้ำแร่ธรรมชาติ 1 ลิตร
สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์	ไม่พบ
โพลีคลอริเนตเตดไบฟีนีล (Polychlorinated biphenyls)	ไม่พบ
สารลดแรงตึงผิว (Surface active agents)	ไม่พบ
น้ำมันแร่ (Mineral oil)	ไม่พบ
โพลีนิวเคลียร์อะโรมาติกไฮโดรคาร์บอน (Polynuclear aromatic hydrocarbons)	ไม่พบ
จุลินทรีย์	มาตรฐานที่กำหนด
โคลิฟอร์มแบคทีเรีย	น้อยกว่า 2.2/น้ำแร่ธรรมชาติ 100 มิลลิลิตร (โดยวิธี MPN, Most Probable Number)
Escherichia coli	ไม่พบ
จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค เช่น Staphylococcus aureus, Salmonella, Clostridium perfringens	ไม่พบ

ที่มา: ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 199 /2543 เรื่องน้ำแร่ธรรมชาติ

- **น้ำแร่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์** จากคุณสมบัติของน้ำแร่ในเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนและน้ำแร่ได้ถูกนำไปใช้ป็นองค์ประกอบในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์ สำหรับในประเทศไทยแล้วมีผู้ประกอบการผลิตน้อยราย ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงในระดับสากลได้แก่ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางน้ำแร่ วิสุניים ซึ่งรับรองโดยแพทย์และเภสัชกร บริหารงานโดย

ผู้ประกอบการรายเดียวกันกับน้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท โดยมีผลิตภัณฑ์หลายประเภท เช่น โลชั่นทาผิว ครีมล้างหน้า ครีมกันแดด เป็นต้น

- **น้ำแร่สำหรับแช่และอาบ** เป็นที่เชื่อกันมานานับพันปีว่าการอาบน้ำแร่เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อสุขภาพ ปัจจุบันประโยชน์ของการอาบน้ำแร่เริ่มกลายเป็นที่ยอมรับในด้านกายภาพบำบัดว่าการอาบน้ำแร่ร้อนและการนวดสามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ที่เรียกว่า “ธาราบำบัด” โดยอาศัยหลักการที่ว่า การใช้ น้ำ ที่มีอุณหภูมิสูงในระดับที่เหมาะสม (ประมาณ 42°C) จะช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต มีผลต่อการผ่อนคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ เป็นผลให้รู้สึกสบายตัวยิ่งขึ้น เมื่อร่างกายรู้สึกสบายขึ้น ความตึงเครียดน้อยลง ย่อมมีผลต่อสภาพจิตใจ เป็นการลดความเครียดวิธีหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ กระแสการดูแลสุขภาพด้วยน้ำแร่ร้อนจากธรรมชาติจึงได้รับความนิยมสูงขึ้น แหล่งน้ำพุร้อนหลายแห่งจึงได้ถูกพัฒนาทั้งโดยภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นสถานบริการอาบน้ำแร่กันมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั่วโลกรวมทั้งการท่องเที่ยวของไทยก็พยายามใช้ประโยชน์จากน้ำแร่หรือน้ำพุร้อนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในระดับประเทศและนานาชาติมากขึ้น

ถึงแม้ว่าการอาบน้ำแร่ร้อนจะเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ การแช่หรืออาบน้ำพุร้อนที่ไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ ดังนั้นการอาบหรือแช่น้ำพุร้อนจึงควรกระทำตามคำแนะนำและข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญของข้อปฏิบัติในการอาบน้ำพุร้อนได้ดังนี้ (กรมทรัพยากรธรณี, 2552)

(1) ข้อควรปฏิบัติในการอาบน้ำพุร้อน

สิ่งที่สำคัญและควรพิจารณาก่อนการอาบน้ำพุร้อนคือ การคำนึงถึงความสะดวก เนื่องจากน้ำพุร้อนหลายแห่งจัดเป็นห้องอาบน้ำรวม หรือแยกเป็นห้องอาบน้ำสำหรับผู้หญิงและห้องอาบน้ำสำหรับผู้ชาย ห้องอาบน้ำพุร้อนมี 2 แบบใหญ่ๆ ได้แก่ ห้องอาบน้ำร้อนแบบปิดจัดเป็นห้องส่วนตัวที่มีอากาศถ่ายเทได้น้อยมาก และห้องอาบน้ำร้อนแบบเปิดไม่มีกำแพงล้อมรอบทำให้อากาศไหลถ่ายเทได้สะดวก ขณะเดียวกัน สภาพของร่างกายก็เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง กล่าวคือ คนที่มีร่างกายอ่อนเพลียหรือคนที่เพิ่งเสร็จจากการออกกำลังกายใหม่ๆ ควรอาบน้ำพุร้อนใน

สถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้อย่างสะดวก เนื่องจากมีความต้องการอากาศออกซิเจนมากกว่าคนที่มีความสภาพร่างกายปกติ

(2) คำแนะนำเกี่ยวกับการอาบน้ำพุร้อนตลอดจนการดื่มน้ำพุร้อนดังนี้

- ไม่ควรแช่อยู่ในน้ำร้อนเป็นเวลานานจนเกินไป วิธีการอาบน้ำพุร้อนที่เหมาะสมควรอาบวันละ 2-3 ครั้งๆ ละ 30 นาที การอาบน้ำหมายถึงการชำระล้างความสะอาดร่างกาย 20 นาที และกายภาพบำบัดในน้ำพุร้อนอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส อีก 10 นาที ในกรณีที่อุณหภูมิของน้ำพุร้อนน้อยกว่า 40 องศาเซลเซียส หรือน้ำพุร้อนเป็นน้ำอุ่นที่มีปริมาณของสารละลายแร่ธาตุต่างๆ น้อย อาจจะต้องเพิ่มระยะเวลาการอาบน้ำให้นานขึ้น

- น้ำพุร้อนไม่เพียงแต่จะประกอบด้วยสารละลายแร่ธาตุต่างๆ เท่านั้น แต่น้ำพุร้อนยังมีแรงดันซึ่งจะช่วยกระตุ้นสภาพของร่างกาย ดังนั้นขณะอาบน้ำควรปล่อยให้ น้ำพุร้อนพุ่งตัวให้ลอยขึ้นเหนือหน้า ซึ่งการพุ่งตัวลอยเหนือน้ำพุร้อนนี้จะทำให้ร่างกายปลอดโปร่ง และเชื่อว่าจะช่วยกระตุ้นทำให้สภาวะแวดล้อมภายในมดลูกและช่องท้องดีขึ้น การอาบน้ำร้อนจะทำให้รูขุมขนของร่างกายเปิดกว้างออก การอาบน้ำพุร้อนเป็นการทำให้ร่างกายกระปี้กระเปร่า ลดความเครียด และเป็นการทำให้เกิดความสมดุลในระบบประสาท

- ไม่ควรอาบน้ำชำระร่างกายทันทีหลังจากการอาบน้ำพุร้อนเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากแร่ธาตุที่อยู่ในน้ำพุร้อนจะซึมผ่านรูขุมขนเข้าไปในร่างกายต้องใช้เวลา 6-7 ชั่วโมง การชำระร่างกายหลังการอาบน้ำพุร้อนจะเป็นการชำระเอาแร่ธาตุออกจากร่างกายไปด้วย ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงควรชำระร่างกายด้วยน้ำสะอาดจากบ่อน้ำพุร้อน หรืออาจชำระร่างกายภายหลังจากอาบน้ำพุร้อนไปแล้ว 7 ชั่วโมง

- น้ำพุร้อนไม่เพียงแต่ดีมีประโยชน์โดยการอุปโภคเท่านั้น การบริโภค หรือการดื่มน้ำพุร้อนก็มีประโยชน์เท่ากัน น้ำที่ประกอบด้วยแร่ธาตุต่างๆ จะกระตุ้นการทำงานของระบบการเผาผลาญอาหาร (Metabolism) การดื่มน้ำพุร้อนเป็นจำนวนมากไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ การดื่มน้ำพุร้อนต้องมั่นใจว่าส่วนผสมของแร่ธาตุต่างๆ ที่มีอยู่ในน้ำพุร้อนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำดื่มตามประกาศกรมทรัพยากรธรณีหรือตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำพุร้อนตลอดจนก๊อกน้ำและท่อน้ำต้องถูกออกแบบมาอย่างดีเพื่อใช้บรรจุน้ำพุร้อน อย่านำน้ำพุร้อนแบบการดื่มอย่างกระหายหรือกลืนน้ำลงคอทีละมากๆ แต่ควรดื่มทีละน้อยและใช้เวลาในการดื่มน้ำ 30-

50 นาที น้ำพุร้อนเกลือ น้ำพุร้อนคาร์บอเนต น้ำพุร้อนโซเดียม ไฮโดรเจนคาร์บอเนต น้ำพุร้อนเรเดียมเหมาะสำหรับการดื่มหลังอาหาร ท่านควรดื่มน้ำพุร้อนในระหว่างที่ท้องว่างและไม่ควรดื่มน้ำพุร้อนก่อนเวลานอนหลับ

2.4.2 การพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในปัจจุบันมีการค้นพบน้ำพุร้อนในประเทศไทยจำนวน 112 แห่ง มีเพียงบางส่วนที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมสุขภาพ ถึงแม้ว่ากระแสความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเพิ่มมากขึ้น แต่การท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยยังมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเท่าใดนัก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยความไม่สะดวกหลายประการ เช่น แหล่งท่องเที่ยวอยู่ไกล การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนมักจะไม่สะดวกเท่าที่ควร ระยะเวลาไม่มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจ ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่มายังแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนจึงไม่มากเท่าที่ควร ปัจจุบันการพัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับตามลักษณะการให้บริการซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ค่อนข้างชัดเจนคือ

1) น้ำพุร้อนที่ได้รับการพัฒนาเป็นธุรกิจบริการสุขภาพ

น้ำพุร้อนที่มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธุรกิจ มักจะเป็นการดำเนินการของเอกชนซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยมาก เช่น น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ จันท์สมฮอตสปา จังหวัดระนอง สถานบริการประเภทนี้ส่วนใหญ่อยู่ใกล้ตัวเมือง มีถนนอยู่ในสภาพดี (ลาดยาง) ใช้ได้ตลอดปี มีห้องพัก สวนสาธารณะ ห้องอาหาร เน้นการให้บริการเชิงสุขภาพทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการได้ตลอดปี เช่น น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท ที่เปิดให้บริการอาบน้ำแร่เพื่อการท่องเที่ยวและสุขภาพมาเป็นเวลากว่า 10 ปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติไปใช้บริการค่อนข้างมาก มีการปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้เป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยวมากขึ้นทั้งในด้านผลิตภัณฑ์น้ำแร่และการบริการที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวประเภทรีสอร์ทและโรงแรมอีกหลายแห่งโดยเฉพาะในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเชียงราย เช่น ปาย ฮอตสปริงค์ สปา รีสอร์ทที่ให้มีบริการสปา น้ำพุร้อนในที่พักและเริ่มที่จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาน้ำพุร้อนในเชิงธุรกิจบริการสุขภาพมีต้นทุนในการพัฒนาค่อนข้างสูงเพราะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ นอกจากการบริหารจัดการ

ของผู้ประกอบการและการลงทุนด้านสาธารณูปโภคและปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจแล้ว การพัฒนาน้ำพุร้อนจำเป็นที่จะต้องอาศัยเทคโนโลยีและบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญอีกด้วย

2) แหล่งน้ำพุร้อนที่พัฒนาโดยชุมชนในพื้นที่

การพัฒนาน้ำพุร้อนในกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาจากภาครัฐผ่านองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมามีการพัฒนาน้ำพุร้อนในกลุ่มนี้ในหลายๆ พื้นที่ทั่วประเทศดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น น้ำพุร้อนป่าตึง จังหวัดเชียงรายที่ใช้งบประมาณการพัฒนาจำนวน 25 ล้านบาท น้ำพุร้อนรัตนโกสัย จังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้งบประมาณการพัฒนา 38 ล้านบาท น้ำพุร้อนบ้านโป่งร้อน จังหวัดลำปางได้เงินสนับสนุนงบประมาณ 11 ล้านบาทและน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรได้เงินสนับสนุนงบประมาณ 14.5 ล้านบาท น้ำพุร้อนในกลุ่มนี้มีจุดเด่นคือ ยังคงสภาพแวดล้อมโดยรอบที่เป็นธรรมชาติเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและประชาชนในพื้นที่ จากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวยังพบว่าน้ำพุร้อนหลายแห่งมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ อย่างไรก็ตามการให้บริการน้ำพุร้อนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดทั้งในลักษณะของการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการและที่สำคัญแหล่งน้ำพุส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ ทำให้ไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเท่าที่ควร ไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อชุมชนมากนัก น้ำพุร้อนในกลุ่มนี้ที่มีการพัฒนาเป็นธุรกิจบริการสุขภาพที่ค่อนข้างชัดเจนมีเพียงน้ำพุร้อนสันกำแพง ที่ได้รับการปรับปรุงและดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพงจำกัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีบ่อน้ำแร่ ห้องอาบน้ำและห้องพักและบริการนวดแผนไทย อย่างไรก็ตามตลาดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของน้ำพุร้อนสันกำแพงยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย

3) แหล่งน้ำพุร้อนในสภาพธรรมชาติ

บ่อน้ำพุร้อนในกลุ่มนี้มียังคงลักษณะทางธรรมชาติที่มีการพัฒนาหรือดัดแปลงน้อยมาก ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่สาธารณะของชุมชนหรือวัดหรือพื้นที่ป่าหรืออุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีข้อจำกัดในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป น้ำพุร้อนที่หลายแห่งที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติมีปริมาณน้ำมาก น้ำมีอุณหภูมิสูงมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น น้ำพุร้อนแจ้ซ้อนจังหวัดลำปาง น้ำพุร้อนป่าแม่ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามการ

พัฒนา น้ำพุร้อนประเภทนี้มีข้อจำกัดในการพัฒนาในเชิงธุรกิจค่อนข้างมาก ส่วนน้ำพุร้อนที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านมักมีลักษณะเป็นบ่อน้ำร้อนขนาดเล็กมีปริมาณการไหลของน้ำที่แตกต่างกันไป หลายแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง โดยทั่วไปไม่มีแนวทางในการดูแลรักษาที่แน่นอน อาจปล่อยให้ร้างหรือมีชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงเป็นผู้ดูแลกันเอง น้ำพุร้อนในกลุ่มนี้มักเหมาะแก่การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงหรือนักท่องเที่ยวที่ผ่านทาง อย่างไรก็ตามมีน้ำพุร้อนหลายแห่งที่ถูกค้นพบในพื้นที่ป่าสาธารณะของชุมชนมีศักยภาพทางกายภาพ เช่น คุณภาพน้ำ อุณหภูมิและปริมาณการไหลเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ในเชิงสุขภาพแต่การพัฒนาในเชิงธุรกิจต้องอาศัยการลงทุนสูง เพราะการเข้าถึงไม่สะดวกและอยู่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น น้ำพุร้อนเขาสมอทอง จังหวัดอุทัยธานี น้ำพุร้อนเขาพัง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น น้ำพุร้อนหลายแห่งที่ทั้งที่มีการพัฒนาบ้างแล้วและยังไม่ได้มีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีมาตรฐานได้ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ทำการศึกษาศักยภาพแหล่งน้ำพุร้อนจาก 76 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีจำนวน 9 แห่งที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก เป็นแหล่งน้ำพุร้อนในภาคเหนือ 6 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนดอยสะเก็ด น้ำพุร้อนมะลิกา จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนเมืองแปง น้ำพุร้อนแม่อุ้มหลงหลวง น้ำพุร้อนหนองแห้ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และน้ำพุร้อนแม่จอก จังหวัดแพร่ ภาคกลาง มีแห่งเดียวที่ น้ำพุร้อนบ้านเขาพัง จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนภาคใต้มี 2 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนคลองปลายพู่ จังหวัดพังงาและน้ำพุร้อนบ้านน้ำร้อน จังหวัดกระบี่ นอกจากนี้ ได้มีการสำรวจเพิ่มเติมอีก 3 แห่ง ที่สามารถยกระดับปรับปรุงขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น เช่น น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว จังหวัดเชียงราย น้ำพุร้อนผาบ่อง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และน้ำพุร้อนหินดาด จังหวัดกาญจนบุรี

2.4.3 การพัฒนา น้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

การขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างรวดเร็วส่งผลให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียที่ถือว่าเป็นภูมิภาคที่มีความพร้อมทั้งในด้านของทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลตลอดจนวัฒนธรรมที่อบอุ่นเป็นมิตร (Laing and Weiler, 2007) ทำให้มีการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบต่างๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในรูปแบบของสปาที่เป็นสินค้าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเรื่อยๆ สำหรับประเทศไทยที่

ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวสปาในภูมิภาคก็มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพสปาให้สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลที่มีแนวโน้มความต้องการคุณภาพการบริการที่สูงขึ้นเรื่อยๆ มีความสะดวกสบาย หูหระและมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการรวมทั้งมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย เช่น นวดแผนไทย อบสมุนไพร ตลอดจนอาหารเพื่อสุขภาพ (Tourism Victoria, 2008)

จากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคเอเชีย Laing and Weiler (2007) มีความเห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องหามาตรการการพัฒนาสปาที่เหมาะสมเพื่อที่จะรักษาความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวประเภทสปา โดยหลีกเลี่ยงลักษณะการพัฒนารูปแบบสปาที่เป็นแบบแผนเดียวกันที่เรียกว่า Asian Style ที่สามารถสร้างขึ้นที่ไหนก็ได้ในโลก กลยุทธ์สำคัญที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการให้บริการก็คือการสร้างความแตกต่างโดยอาศัยความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ดังเช่น การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศญี่ปุ่นจำนวนหลายร้อยบ่อที่กระจายอยู่ทั่วประเทศให้เป็นสปา รีสอร์ทที่มีบริการสถานที่อาบน้ำแร่ที่เรียกว่าออนเซน ที่มีจุดเด่นคือการคงไว้ของวิถีปฏิบัติในการอาบน้ำแร่ที่มีเอกลักษณ์แสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบกับสภาพธรรมชาติที่สวยงามทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในแต่ละปีเป็นจำนวนมากกว่า 140 ล้านคน (ibid).

การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนดังกล่าวในประเทศญี่ปุ่นน่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยให้สามารถรองรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลโดยอาศัยจุดเด่นที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายอยู่แล้วคือ สปาไทยที่รวมถึงการนวดแผนไทยและภูมิปัญญาไทยอื่นๆ เช่น การใช้สมุนไพรเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นต้น ในขณะที่เดียวการพัฒนาด้านกายภาพแหล่งน้ำพุร้อนจำเป็นต้องคำนึงถึงการรักษาฟื้นฟูและส่งเสริมสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่มีอยู่โดยรอบและการสร้างความหลากหลายด้วยการผสมผสานสิ่งอื่นๆ ที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับบ่อน้ำพุร้อน Mr. Seiji Yoneda (2008) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศญี่ปุ่นกล่าวว่าทางการเพิ่มคุณค่าของแหล่งน้ำพุร้อน สามารถทำได้หลายวิธีเช่น การใช้ความหลากหลายของอาหาร (Food Varieties) ในท้องถิ่นและการจัดงานเทศกาลเพื่อสร้างกิจกรรมหมุนเวียนให้กับนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี

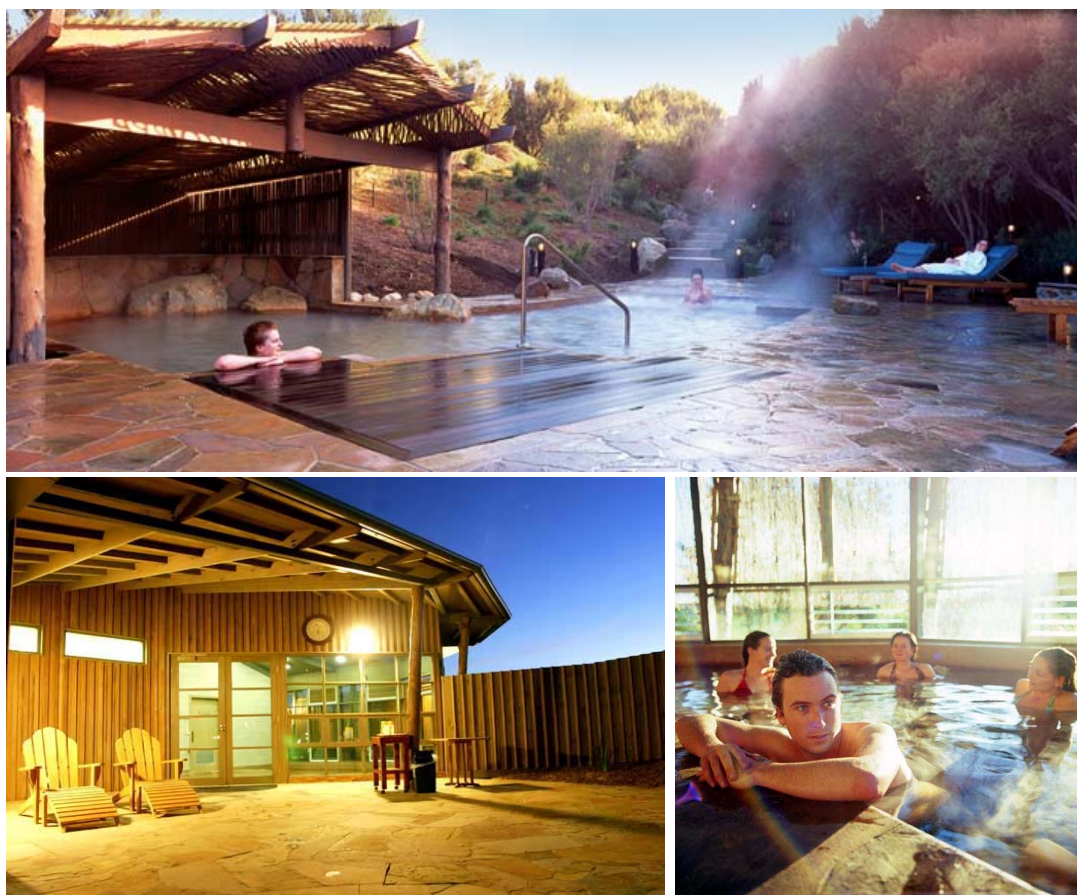
นอกจากน้ำพุร้อนในประเทศญี่ปุ่นแล้ว การพัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศตะวันตกในหลายๆ ประเทศที่มีแนวคิดในการพัฒนาที่หลากหลายมากกว่าของญี่ปุ่น เช่น น้ำพุร้อนในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอิตาลี ประเทศฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศออสเตรเลีย ในรัฐวิกตอเรียที่สามารถสร้างชื่อเสียงด้านโรงแรมและรีสอร์ทที่น้ำพุร้อนขึ้นมาจนเป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้ในเวลารวดเร็ว ทั้งที่ไม่ได้มีรากฐานด้านการพัฒนาน้ำพุร้อนหรือมีความนิยมในการอาบน้ำแร่ร้อนมายาวนานดังเช่นประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านน้ำพุร้อนมาก่อน ซึ่งการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จดังกล่าวสามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนของไทยได้ ในการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารุขกิจน้ำพุร้อนเพนินซูล่า (Peninsula) ในประเทศออสเตรเลียเพื่อเป็นแนวทางการในการศึกษาพัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศไทยต่อไป ดังมีรายละเอียดดังนี้

น้ำพุร้อนเพนินซูล่า (Peninsula Hotspring)

ในอดีตที่ผ่านมาออสเตรเลียคือดินแดนของการท่องเที่ยวแห่งแสงอาทิตย์ การเล่นเรือใบ และผืนทราย ปัจจุบันได้มีการเกิดขึ้นของรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ซึ่งได้แก่ สปาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้นเกิดจากการที่รัฐบาลออสเตรเลียได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ส่งเสริมให้เมือง Victoria เป็น "จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวสปาและการมีสุขภาพที่ดี" ดังนั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวสปาและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพปี 2005-2010 ของรัฐบาลจึงมุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาสปาในประเทศออสเตรเลียและการสนับสนุนในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวสปาในออสเตรเลียโดยสมาคมสปาแห่งออสเตรเลีย (Australasian Spa Association, ASPA)

การพัฒนาน้ำพุร้อนเพนินซูล่า จึงเป็นการตอบสนองต่อแผนพัฒนาของรัฐบาล ผู้ก่อตั้งน้ำพุร้อน เพนินซูล่า คือ Charles Davidson โดยมีแนวความคิดในการพัฒนา มาจากการที่เขาได้มีโอกาสท่องเที่ยวพุร้อนต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นและรีสอร์ทต่างๆ ในช่วงที่เขาเดินทางทำธุรกิจส่วนตัว Charles Davidson ได้เสาะหาแหล่งน้ำพุร้อนและสถานที่ที่เหมาะสมเป็นเวลาหลายปี จึงได้ตัดสินใจพัฒนาสปาน้ำพุร้อนเพนินซูล่า ในรัฐวิกตอเรีย

น้ำพุร้อนเพนินซูล่านั้นตั้งอยู่ในบริเวณ Victoria's Mornington Peninsula ถือได้ว่าเป็นธุรกิจ สปาแห่งใหม่ของออสเตรเลียที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง น้ำพุร้อนเพนินซูล่า เปิดให้บริการตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2005 โดยให้บริการสปาที่ประกอบด้วยการอาบน้ำแร่ในบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ การอาบน้ำแร่และ Li'tya Spa Dreaming Center ที่ให้บริการทรีตเมนต์ด้านความงามและสร้างความผ่อนคลาย นอกจากนี้ยังมีบริการอาหารในรูปแบบ 'สปาโภชนาการ' กลุ่มลูกค้า น้ำพุร้อน เพนินซูล่า มีความหลากหลายในด้านเพศ อายุ และลักษณะการท่องเที่ยว ที่มีทั้งแบบเดี่ยว แบบกลุ่มและการท่องเที่ยวทั้งครอบครัว จุดเด่นของ น้ำพุร้อนเพนินซูล่า คือเป็นน้ำพุร้อนแห่งแรกที่พัฒนาในเชิงธุรกิจสปาครบวงจรในVictoria และมีทำเลที่ตั้งอยู่บนชายหาดที่สวยงาม ใช้เวลาการเดินทางจากเมือง Melbourne เพียง 1.5 ชั่วโมง ดังนั้นจึงดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างแดนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงที่นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวแบบวันเดียว

รูปที่ 2.1 สระแช่น้ำแร่ร้อนภายนอกและภายในอาคารน้ำพุร้อนเพนินซูล่า

ดังกล่าวมาแล้วว่าน้ำพุร้อนเพนินซูล่า ประกอบไปด้วยสระน้ำแร่ที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกอาคารและ 'Li'tya 'Spa Dreaming Centre' ที่ให้บริการทางด้านความงามและการดูแลสุขภาพซึ่งรวมไปถึงการนวดแผนโบราณและนวดหน้า บริการด้านสปาจะผูกกับแนวความคิดของชาวพื้นถิ่นในออสเตรเลีย การดูแลสุขภาพสุขภาพต่างๆ ที่ให้บริการจะมีชื่อพื้นถิ่น รวมถึงจะมีการใช้เทคนิคการรักษาแบบชาวพื้นเมือง มีการนวดแผนโบราณซึ่งที่เรียกว่า Makoha หรือในภาษาของ Maori แปลว่า 'พลังงานแห่งท้องทะเล' และในภาษา New Zealand ที่หมายถึง 'การกระจาย' มีการนำหลักการของสมุนไพร อโรมาเทอราปี มาใช้ นอกจากนี้ยังมีการรักษาบำบัดด้วยเสียงและสี การรักษาตามแนวทางของสปาของอินเดียที่เรียกว่า 'Ayurveda' หรือ "วิทยาศาสตร์ของชีวิต" นอกจากนี้ยังมีคาเฟ่ที่ให้บริการอาหารสุขภาพสำหรับลูกค้าโดยส่วนใหญ่ มีร้านค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพและความงามต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น ครีมขัดผิวและโลชั่นต่างๆ

ในด้านคุณสมบัติของน้ำแร่ น้ำพุร้อนเพนินซูล่า จัดอยู่ในกลุ่ม 'Sodium Chloride Bicarbonate Spring' (Na-Cl.HCO₃) ที่ได้จากแหล่งใต้ผิวดินที่ความลึก 637 เมตร มีอุณหภูมิประมาณ 50° C นอกจากจะนำไปใช้ให้บริการแช่และน้ำแร่แล้ว น้ำแร่ร้อนดังกล่าวได้ถูกนำไปผลิตผลิตภัณฑ์ด้านส่งเสริมสุขภาพและความงามอื่นๆ ภายใต้แบรนด์น้ำพุร้อนเพนินซูล่า ปัจจุบันน้ำพุร้อนแห่งนี้มีชื่อเสียงมากขึ้นเรื่อยๆ ถือได้ว่าก่อให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขต Victoria ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวให้สถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับสปาในบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย ปัจจุบันน้ำพุร้อนเพนินซูล่าอยู่ในระหว่างการดำเนินการขยายพื้นที่ให้บริการเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นอย่างมากของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุด มีการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการใหม่ๆ สำหรับครอบครัวยุคใหม่ที่ขอความเป็นส่วนตัวและมีโอกาสเข้าถึงความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่ายได้มากขึ้น

การพัฒนา น้ำพุร้อนเพนินซูล่าเป็นการดำเนินการภายใต้คำจำกัดความที่ว่า 'น้ำพุร้อนเพนินซูล่า คือสถานที่สำหรับการพักผ่อนที่เรียบง่ายภายใต้สภาพธรรมชาติที่สวยงาม' ดังนั้นการออกแบบสภาพแวดล้อมน้ำพุร้อนเพนินซูล่า จึงให้ความสำคัญกับการใช้สีและการสอดแทรกสภาพแวดล้อมธรรมชาติเข้าในทุกๆ การออกแบบ โดยที่สระน้ำต่างๆ ภายนอกนั้นได้ดึงบรรยากาศอันเป็นเอกลักษณ์ทางธรรมชาติของออสเตรเลียอันได้แก่ ลมทะเล ท้องฟ้าที่กว้างใหญ่ และต้นไม้พื้นถิ่นและพุ่มไม้ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อลูกค้าต่างชาติ ในด้านสถาปัตยกรรมของน้ำพุร้อนเพนินซูล่า นั้นได้ถูกออกแบบให้กลมกลืนไปกับภูมิทัศน์ชายฝั่งที่เป็นธรรมชาติใช้เน้นการใช้สีโทนธรรมชาติ (Earth Tone) นอกจากนี้ทางรีสอร์ทยังมีแผนการ

พัฒนาขั้นต่อไปที่มีแนวคิดหลักของการพัฒนาเพื่อสร้าง 'สถานที่สำคัญสำหรับความสงบ' มีการก่อสร้างสระน้ำต่างๆ ที่มีวิว 360° ล้อมรอบด้วยทะเลและหาดทรายและมีดวงอาทิตย์ขึ้นและดวงอาทิตย์ตก โดยจะมีสระน้ำใหม่ในบริเวณหมู่บ้านส่วนตัว ดังนั้นนักท่องเที่ยวสามารถที่จะได้ยินเสียงธรรมชาติเช่น เสียงกรรเชียง เสียงน้ำไหลและเสียงคลื่นได้ เวลาในการให้บริการของน้ำพุร้อนเพนินซูล่า คือ 9.00 น. จนถึง 21.00 น. ของทุกวัน ดังนั้นจะทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสกับบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไปของแสงสีทั้งในช่วงกลางวันและกลางคืน

รูปที่ 2.2 การออกแบบที่เน้นสภาพแวดล้อมธรรมชาติน้ำพุร้อนเพนินซูล่า

ในส่วนของผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนเพนินซูล่านั้นสามารถที่จะแบ่งส่วนแบ่งตลาดจากตลาดที่หลากหลายได้ เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับ Melbourne ทำให้มีกลุ่มลูกค้าจากเมือง Melbourne มาใช้บริการเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้ที่อยู่ใน เพนินซูล่า อีกด้วย น้ำพุร้อนเพนินซูล่ามีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้า เช่น มีการจัดแพคเกจทัวร์สำหรับคู่รักในลักษณะของ 'งานก่อนแต่งงาน' ในวันเสาร์อาทิตย์เพื่อให้ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาว รวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ และสำหรับผู้หญิงทำงานที่ไม่มีเวลาให้กับการพักผ่อนนั้น น้ำพุร้อนเพนินซูล่าจะมีบริการสปาเคลื่อนที่ไปบริการให้ถึงบ้านอีกด้วย ในส่วนของลูกค้าที่เป็นครอบครัวนั้นมีจำนวนค่อนข้างมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากความต้องการของการสร้างส่วนต่อเติมของอาคารเพื่อที่จัดไว้สำหรับความ

ต้องการพิเศษต่างๆ และตลาดอื่นๆ อย่างเช่น ผู้เกษียณอายุ ซึ่งโดยทั่วไปจะอาศัยใน เพนินซูล่า และเสาะหาวิธีการรักษาสุขภาพและการพยายามกลับเป็นหนุ่มสาวอีกครั้งโดยการรักษาบำบัดต่างๆ สำหรับตลาดในอนาคตนั้นอาจจะรวมไปถึงลูกค้าระหว่างรัฐและต่างประเทศ นักเดินทางที่เป็นนักธุรกิจก็ยังคงเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่งของน้ำพุร้อนเพนินซูล่าที่ได้เริ่มโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงส่วนลดและบริการต่างๆ รวมถึงการใช้บริการคลับต่างๆ สำหรับสมาชิก ซึ่งจะเป็นตัวร่วมที่ดีในโปรแกรมของบริการส่งเสริมสุขภาพ (McNeil & Ragins, 2005)

ในปัจจุบันน้ำพุร้อนเพนินซูล่าได้ทำงานร่วมกันกับธุรกิจท่องเที่ยวอื่นๆ ในเพนินซูล่า ด้วยการจัดแพคเกจร่วมกับบริการน้ำพุร้อนและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกีฬาอื่นๆ ความร่วมมือดังกล่าวอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดศักยภาพในการให้บริการที่สูงขึ้น นอกจากน้ำพุร้อนแล้วในปัจจุบันพื้นที่บริเวณดังกล่าวยังเป็นที่พักกันในนามของโรงกลั่นเหล้าองุ่นที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นแหล่งของหลักสูตรตีกอล์ฟซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่เพิ่มโอกาสในความร่วมมือกันมากขึ้นสำหรับน้ำพุร้อนต่างๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมโยงอย่างเห็นได้ชัดระหว่างความอร่อย การสันทนากการ และการพักผ่อนหย่อนใจ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันเจ้าของโรงกลั่นเหล้าองุ่นหลายแห่งเริ่มที่จะพัฒนาองค์ประกอบของสปาในพื้นที่ของเขาเอง เช่น Morning Star Estate ใน Mount Eliza และ Immerse ใน Yarra Valley

จากสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในเมือง Victoria ดูเหมือนว่าความสำเร็จของน้ำพุร้อนเพนินซูล่า เป็นผลพลอยได้ที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการหรืออุปสงค์ (demand) ของบริการทางด้านสุขภาพและการเพิ่มขึ้นของความตระหนักด้านสุขภาพและสปา รวมไปถึงการพัฒนาตลาดและพื้นที่ท่องเที่ยวของออสเตรเลีย นอกจากนี้การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวสุขภาพในออสเตรเลีย การเน้นคุณภาพของสินค้า บริการ และสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของน้ำพุร้อน เพนินซูล่า เองอาจจะมีส่วนช่วยให้ น้ำพุร้อนเพนินซูล่า มีผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างและช่วยในการขยายฐานของลูกค้าให้รวมไปถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวจะพยายามมองหาสิ่งที่แตกต่างกันจากสภาพแวดล้อมความเป็นออสเตรเลียโดยทั่วไปนอกเหนือจากก้อนหินและภูเขาต่างๆ

2.4.4 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าน้ำพุร้อนส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอยู่แล้ว เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ระนอง ตรัง โดยน้ำพุร้อนส่วนใหญ่มีการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศเท่านั้น สำหรับการผลักดันให้น้ำพุร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลยังจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ ในแต่ละกลุ่มให้มีความชัดเจนก่อนที่จะกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ทำสินค้าเพื่อตอบสนองตลาดนั้น ๆ อย่างสอดคล้องกับความต้องการ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีการพัฒนาน้ำพุร้อนที่มีศักยภาพเพื่อรองรับตลาดต่างประเทศที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น (ศศิอาภา สุคนธ์รัตน์, 2551)

อย่างไรก็ตามข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับตลาดต่างประเทศของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยมีอยู่น้อยมาก ที่สำคัญได้แก่การศึกษาแนวทางการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ โดยบริษัทแฟรงค์ สمولล์ แอนด์ อะโซซิเอตส์ จำกัด (2539) ที่มีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เคยไปเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยจำนวน 10 คน พบว่าแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนไม่ใช่เป็นสาเหตุหรือแรงจูงใจสำคัญในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการดูทิวทัศน์ หาดทราย ชายทะเลและศิลปวัฒนธรรมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ราคายังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการในแหล่งน้ำพุร้อนในเรื่องของการต้อนรับที่เป็นมิตรและเอาใจใส่ แต่ไม่ประทับใจกับคุณภาพของแหล่งน้ำพุร้อนเท่าใดนัก นักท่องเที่ยวยังมีความเห็นว่าการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนให้ได้ระดับมาตรฐานสากลเพราะน้ำพุร้อนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการบำรุงรักษาที่ดี สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานโดยเฉพาะในห้องเสริมสุขภาพ ร้านอาหาร ที่พักและควรมีกิจกรรมอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากการอาบน้ำแร่ ควรมีประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์น้ำพุร้อน ในขณะที่เดียวกันมีนักท่องเที่ยวบางส่วนคิดว่าไม่ควรพัฒนาเนื่องจากจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ไม่เคยไปเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจในบ่อน้ำร้อนที่อยู่ในแหล่งธรรมชาติ และยังต้องการเที่ยวชมวัฒนธรรมและเข้าร่วมทัวร์ป่าอีกด้วย บางส่วนยังมีความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์น้ำพุร้อนในแง่ของการส่งเสริมสุขภาพ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจน้ำพุร้อนสันกำแพง โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2540) ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทย ทั้งหมดพบว่าผู้มาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพงที่เป็นนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวอายุน้อย 15-25 ปีและมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุดคือการเที่ยวชมดอกไม้ รองลงมาคือต้มไข่ มีเพียงร้อยละ 7.5 ที่ใช้บริการอาบน้ำแร่และส่วนใหญ่ต้องการให้รักษาความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด ไม่ต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากและร้อยละ 90 ไม่ต้องการพักค้างคืน ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เป็นชาวเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อนและใช้บริการต่างๆ เห็นควรให้มีการพัฒนาบ่อน้ำพุร้อน ทางเท้าและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ที่พัก สถานที่อาบน้ำแร่ เป็นต้น

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นว่าการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก การรับรู้ในด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยยังมีน้อยมาก การให้ความสำคัญของแหล่งน้ำพุร้อนจะเป็นไปในลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ว่าส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาวไทยควรเน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ขยายกลุ่มตลาดและเจาะกลุ่ม สร้างความรู้สึกว่าการท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนเป็นส่วนหนึ่ง que เสริมเพิ่มขึ้นมาในชีวิต ไม่เพียงการพักผ่อนหย่อนใจอย่างเดียว ควรเสริมเรื่องของสุขภาพและการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเงินของการเดินทางด้วย (ศศิอาภา สุคนธ์รัตน์, 2551) อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยที่ได้เป็นการศึกษาวิจัยที่ผ่านมามากกว่า 10 ปี ตลอดจนการศึกษาตลาดต่างประเทศจากขนาดกลุ่มตัวอย่างเล็กขาดความหลากหลาย ทำให้ได้ข้อมูลที่จำกัด ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการใช้ในการวิเคราะห์ตลาดการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในปัจจุบันได้มากนัก นอกจากนี้ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้มีการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างมาก การรับรู้และความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ดังนั้นการศึกษาข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนเพื่อรองรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยศักยภาพและแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ร่วมกันของการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาจากเอกสาร การสังเกต รายละเอียดของวิธีการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยมีดังนี้

3.1 **วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 1:** การพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยเป็นอย่างไร

3.1.1 พื้นที่ศึกษาและประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 **พื้นที่ศึกษา** มีการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยที่มีการพัฒนาในเชิงธุรกิจบริการและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่

- น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่
- น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- น้ำพุร้อนรักษะวาริน จังหวัดระนอง

3.1.1.2 **ประชากร** ประชากรในการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

- ผู้ประกอบการธุรกิจบริการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน
- ท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวและใช้บริการน้ำพุร้อน

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- เก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจบริการ รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่และน้ำพุร้อนรักษะวาริน

จังหวัดระนอง จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ สถิติ เอกสาร รายงานจากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

- การสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่เป็นพื้นที่ศึกษาคือ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และ น้ำพุร้อนรักษะวาริน-สยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านองค์ประกอบกายภาพ เช่น การเข้าถึง การออกแบบสถานที่และสภาพแวดล้อม คุณภาพน้ำพุร้อน และด้านการจัดการผลิตภัณฑ์และบริการ
- การใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือผู้รับผิดชอบดูแลน้ำพุร้อนเพื่อเก็บข้อมูลด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์และบริการ

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

- เช็คลิสต์ (Checklists) การจดบันทึกและการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพ และกล้องวิดีโอเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน
- แบบประเมินการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (พัฒนาจากคู่มือมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริการแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในและต่างประเทศ)
- แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลน้ำพุร้อน โดยใช้แบบสอบถามชนิดมีโครงสร้าง (Structured questionnaire) ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended question) เช็คลิสต์ และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) โดยเนื้อหาของแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ข้อมูลทั่วไปของแหล่งน้ำพุร้อน การบริหารจัดการ ผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งน้ำพุร้อน ลักษณะผู้ใช้บริการน้ำพุร้อน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและการพัฒนาบ่อน้ำพุร้อน

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วนคือ

- การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน ที่ได้จากการสังเกต รูปถ่าย วิดีทัศน์ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบภาพรวม แยกแยะสรุปประเด็นที่สำคัญ และนำเสนอผลในเชิงพรรณนา
- วิเคราะห์รูปแบบและความเหมาะสมของการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งน้ำพุร้อนทั้งสองแห่งด้วยการวิเคราะห์และประเมินแบบภาพรวม แยกแยะสรุปประเด็นที่สำคัญ และนำเสนอผลในเชิงพรรณนา

3.2 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 2: พฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างประเทศกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นอย่างไร

3.2.1 พื้นที่ศึกษา พื้นที่ศึกษา คือแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยที่มีการพัฒนาในเชิงธุรกิจบริการและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่

- น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่
- น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- น้ำพุร้อนรักษะวาริน จังหวัดระนอง

3.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการองค์ความรู้ที่นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้มีมาตรฐานในระดับสากลซึ่งมีความหมายสำคัญถึงได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นจึงกำหนดให้ประชากรในการศึกษานี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย คือ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และ น้ำพุร้อนรักษะวาริน จังหวัดระนอง จำนวน 600 คน ตัวแทนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนทั้งสองแห่งจะถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มเพื่อตอบแบบสอบถามและแบบเจาะจงในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกคือ

- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งข้างต้น
- เป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 600 ชุด
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) จำนวน 42 ชุด

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

- แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนซึ่งเป็นชุดคำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน ยกตัวอย่างเช่น

- ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว
- การรับรู้ของผู้บริโภคกับน้ำพุร้อน
- พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
- ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน
- แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อรองรับตลาดระดับสากล

โดยมีการจัดทำเป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิดแบบข้อเลือกและปลายเปิด การประเมินความพึงพอใจจะใช้แบบประเมิน 5-point Likert scale

- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อน ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยว แรงจูงใจในการมาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน กิจกรรมที่ทำ การรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อน ความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน ความต้องการและความคาดหวังต่อแหล่งน้ำพุร้อนในลักษณะของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ความรู้ความเข้าใจด้านพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวจะทำให้การวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวตอบสนองต่อความพึงพอใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลด้านด้านพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในเชิงของการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ จะเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ทั้งปัจจัยภายใน (Personal Factors) และปัจจัยภายนอก (Interpersonal Factors) ที่สำคัญเช่นแรงจูงใจในการท่องเที่ยว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับน้ำพุร้อน ทัศนคติวัฒนธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว (แยกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือพฤติกรรมผู้บริโภค) และความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแยกดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยในคำถามแบบสอบถามชนิดปลายปิดแบบข้อเลือก จะเป็นวิเคราะห์โดยใช้สถิติที่เป็นความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปประเด็นที่สำคัญ ในส่วนที่สำรวจความพึงพอใจโดยใช้แบบประเมินจะมีการวิเคราะห์ด้วยการนำมาหาค่าความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ เช่น ตัวแปรด้านการบริการ ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ด้านลักษณะภูมิหลังของนักท่องเที่ยว เช่น สัญชาติ เพศ อายุ เป็นต้น โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient, r) มีการสรุปประเด็นและแจกแจงตัวแปรที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จะมีการวิเคราะห์แบบภาพรวม แยกแยะสรุปประเด็นที่สำคัญด้วยการเจงนั้บ วิเคราะห์ความสอดคล้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและนำเสนอผลในเชิงพรรณนาเพื่อสนับสนุนผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ

3.3 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 3: แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

การศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 3 จะใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรเป็นพื้นที่ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากกระบวนการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ 3 และคำถามการวิจัยที่ 4 จำเป็นต้องดำเนินการร่วมกัน ดังนั้นรายละเอียดในการวิจัยจะแสดงในวิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4 วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ 4: แผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ในพื้นที่กรณีศึกษา น้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นอย่างไร

3.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญได้แก่

- 1) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
- 3) ประชาชนในพื้นที่ตำบลพระร่วง
- 4) ตัวแทนจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น SMEs อบจ.
- 5) เจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 6) เจ้าหน้าที่จากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

3.4.1.2 พื้นที่ศึกษา

เพื่อให้สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์การศึกษา จึงได้มีการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่มีศักยภาพทางกายภาพเหมาะสมต่อการพัฒนา อยู่ในเส้นทางท่อท่องเที่ยว ที่มีสถานที่ท่องเที่ยว ที่เป็นแหล่งดึงดูดใจอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง
- 2) เป็นน้ำพุร้อนที่ท้องถิ่นมีความสนใจที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสากล สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
- 3) มีความเป็นไปได้ที่จะนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ เช่น ได้รับความสนใจให้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบจ. และ SME เป็นต้น

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นพื้นที่ที่ได้ถูกคัดเลือกเป็นพื้นที่กรณีศึกษาคือ น้ำพุร้อนพระร่วง (บึงสาป)อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- สัมภาษณ์ข้อมูลทางกายภาพของน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของแหล่งน้ำพุร้อน องค์ประกอบกายภาพ ปัจจัยส่งเสริมและข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อศักยภาพทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ
- รวบรวมความคิดเห็นของประชาคมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อน ทั้งในด้านพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการบริหารจัดการด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน (ประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)

3.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

- เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมสำรวจข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนประกอบด้วย
 - เช็คลิสต์ (Checklists) เป็นเครื่องมือในการสำรวจรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน
 - แบบประเมินศักยภาพการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (พัฒนาจากคู่มือมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริการแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในต่างประเทศ)

- การสัมภาษณ์ สำหรับผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลน้ำพุร้อน โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured questionnaire) โดยเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ข้อมูลทั่วไปของแหล่งน้ำพุร้อน ลักษณะการบริหารจัดการ ผลผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งน้ำพุร้อน ลักษณะผู้ใช้บริการน้ำพุร้อน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและการพัฒนาบ่อน้ำพุร้อน

- กล้องถ่ายภาพ กล้องวีดีทัศน์เพื่อบันทึกภาพและข้อมูลจากการสังเกต

- เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นของท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

- การจัดประชุม และสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุมจำนวน 2 ครั้งมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ 3 และ 4 จะเป็นการวิเคราะห์แบบองค์รวม ในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของผลการศึกษาที่ได้จากการตอบคำถามวิจัยในแต่ละข้อ ที่นำไปสู่การสรุปประเด็นที่เป็นตัวแปรสำคัญในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนให้สามารถรองรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล ยกตัวอย่างเช่น การนำผลการศึกษาว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการอะไรที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนซึ่งได้จากการศึกษาในคำถามการวิจัยที่ 1 และคำถามที่ 2 นั้นมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาในด้านศักยภาพด้านกายภาพแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาน้ำพุร้อนที่สอดคล้องต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของท้องถิ่นเอง ผลการศึกษาของแนวทางพัฒนาที่ได้ดังกล่าวสามารถนำมาพิจารณาร่วมกับผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์สรุปประเด็นความคิดเห็นของชุมชนและประชาคมผู้เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน ศักยภาพและความพร้อมในการลงทุน แนวทางการบริหารจัดการและ การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนงานดำเนินการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลที่สอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริง ก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 3.1 กิจกรรมการจัดประชุมสัมมนาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการพัฒนาน้ำพุร้อน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์การดำเนินงาน	ผู้เข้าร่วมโครงการ	ผลการดำเนินงาน และ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
1. ประชุม ระดมความคิดเห็น	เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดทำเป็นแผนฯ ดังกล่าวต่อไป	ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ตำบลลานดอกไม้ ตัวแทนจากหน่วยงานที่ให้ความสนใจหรือรับผิดชอบการพัฒนา (SMEs, อบจ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนและท้องถิ่นเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน - ได้ข้อมูลเบื้องต้นที่สะท้อนถึงศักยภาพและความต้องการของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อใช้ในการจัดทำแผนต่อไป
2. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	เพื่อเสนอร่างแผนการพัฒนแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงทั้งในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการต่อประชาคม ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้ได้แผนฯ ดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ และผู้บริหารหรือตัวแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด	ได้ข้อมูลในการปรับปรุงแผนฯ ในขั้นสุดท้ายที่เกิดจากเห็นชอบของประชาคมท้องถิ่นที่สามารถผลักดันให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องต่อศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ต่อไป

บทที่ 4

การพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษาเพื่อวางแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวระดับสากล แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ ประกอบด้วย

- 1) การศึกษาการพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย
- 2) การศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย
- 3) การศึกษาเพื่อวางแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาส่วนที่ 1 คือ การศึกษาการพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยโดยมีกรณีศึกษา 3 พื้นที่ได้แก่

- ธุรกิจท่องเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ต จังหวัดเชียงใหม่
- น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง

การศึกษาและเก็บข้อมูลในส่วนนี้จะประกอบด้วยการสำรวจลักษณะทางกายภาพน้ำพุร้อน 3 แห่ง และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือผู้ที่รับผิดชอบดูแลน้ำพุร้อนในด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของน้ำพุร้อนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้น้ำพุร้อนดังกล่าวได้รับความนิยม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ผลการศึกษาจากการดำเนินการที่ผ่านมามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 น้ำพุร้อนสันกำแพง

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

1) ประวัติความเป็นมา

น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวบ้านโป่งฮ่อมหรือบ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 7 เพราะจากลักษณะน้ำพุร้อนที่มีอุณหภูมิสูงมีอุณหภูมิผิวดินสูงถึง 99 องศาเซลเซียส และมีน้ำพุร้อนจำนวนมากกว่า 20 บ่อ ทำให้ชาวบ้านนิยมใช้เป็นที่ต้มหน่อไม้ให้สุกและใช้อาบเพื่อรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ในปัจจุบันน้ำพุร้อนสันกำแพงได้ถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงน้ำพุร้อนที่มีการดำเนินการมาเป็นเวลาประมาณ 25 ปี โดยเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวเข้าใช้บริการน้ำพุร้อนเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2527 การพัฒนาน้ำพุร้อนสันกำแพงเดิมเริ่มขึ้นในปี 2515 ซึ่งในช่วงเวลานั้นประเทศไทยอยู่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำมันพร้อมทั้งน้ำมันมีราคาแพง รัฐบาลจึงมีนโยบายให้กรมทรัพยากรธรณีและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเข้ามาสำรวจพลังงานความร้อนใต้พิภพในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพงซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพงตามพระราชดำริ ซึ่งในขณะนั้นน้ำพุร้อนสันกำแพงมีลักษณะเป็นเพียงธารน้ำร้อนและบ่อน้ำร้อนธรรมชาติที่ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงใช้ในการเลี้ยงสัตว์อาบ น้ำแร่ต้มหน่อไม้ จากการสำรวจของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยตั้งแต่พ.ศ. 2515 – 2526 พบว่าพื้นที่นี้มีพลังงานความร้อนเพียงพอ สำหรับใช้ประโยชน์ทางพลังงานไฟฟ้าแต่ต้นทุนในการนำพลังงานความร้อนมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าสูงกว่าการผลิตด้วยน้ำมันจึงได้ระงับโครงการนี้ไว้เป็นพลังงานทดแทนในอนาคต

ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์ สันกำแพง จำกัด เล็งเห็นว่าพื้นที่บริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพงมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงได้มีการลงทุนร่วมกันระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด โดยใช้ชื่อว่า “น้ำพุร้อนสันกำแพง” โดยใช้เงินลงทุน 2 ล้านบาททำการก่อสร้างอาคารอาบน้ำแร่ ร้านอาหาร ชุมพักผ่อนสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก ไม้ดอกไม้ประดับ ในปัจจุบันน้ำพุร้อนสันกำแพงมีการจัดบริการต่างๆ ไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนเที่ยวชม มีบริการด้านการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพในหลายรูปแบบ อาทิ เช่น การอาบน้ำแร่ สระว่ายน้ำ นวดแผนไทย นวดเท้า มีเรือนพักตากอากาศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน รวมทั้งสถานที่สำหรับกางเต็นท์ มีร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไม้ดอกนานาชนิดไว้

บริการ อาจกล่าวได้ว่าน้ำพุร้อนสันกำแพงมีลักษณะการให้บริการในเชิงน้ำพุร้อน และสปาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่สามารถให้บริการการท่องเที่ยวแบบครบครันได้ค่อนข้างชัดเจน

2) ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ

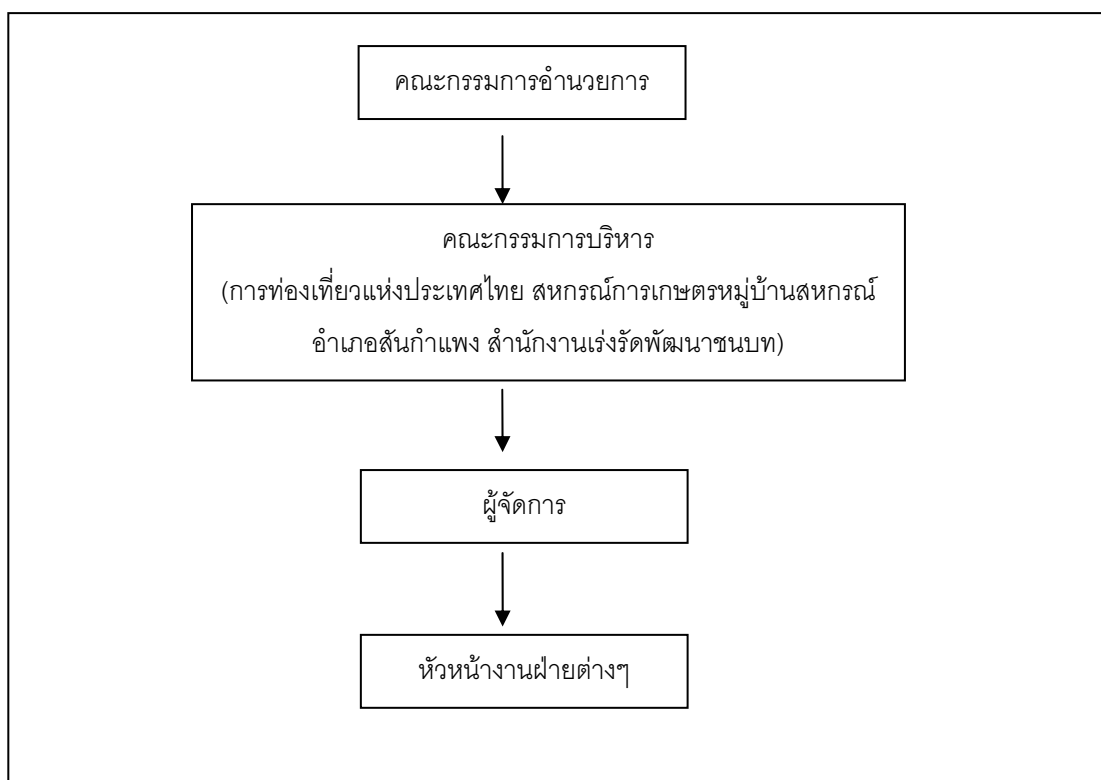
น้ำพุร้อนสันกำแพง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนที่มุ่งเน้นการบริการเชิงพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ ในปัจจุบันมี น้ำพุร้อนสันกำแพงมีพื้นที่รวมทั้งหมด 75 ไร่ อยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประมาณ 31 ไร่ และอยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทยประมาณ 44 ไร่ สภาพโดยรอบของน้ำพุร้อนสันกำแพงยังคงมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก ภายในโครงการมีการจัดแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ออกเป็นบริเวณต่างๆ มีการจัดสวนทั้งในรูปแบบของสวนประดับและสวนธรรมชาติ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและส่งเสริมสุขภาพ เช่น ศาลาพักผ่อน บ่อแช่เท้า เป็นต้น

รูปที่ 4.1 สภาพแวดล้อมในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพง

3) การบริหารและจัดการองค์กร

การบริหารจัดการจะดำเนินการในรูปแบบของสหกรณ์และคณะกรรมการบริหาร ในปัจจุบัน ฯพณฯ พล.อ.อ. กำธน สินธวานนท์ องคมนตรีเป็น ประธานคณะกรรมการอำนวยการ การบริหารจัดการในพื้นที่จะดำเนินการโดยสำนักงานที่ตั้งอยู่ในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพง มีผู้จัดการเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารสำนักงาน โดยมีลักษณะการบริหารงานดังนี้

รูปที่ 4.2 แผนผังแสดงลักษณะการบริหารงานน้ำพุร้อนสันกำแพง

4.1.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1) แนวคิดในการพัฒนา (Development Concept)

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่าแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการน้ำพุร้อนสันกำแพง คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนันทนาการ โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบครอบครัวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมให้คนไทยได้มีโอกาสท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้รับประโยชน์ในเชิงส่งเสริมสุขภาพในราคาที่ไม่แพง

จากแนวคิดดังกล่าวจึงทำให้การพัฒนาน้ำพุร้อนสันกำแพงมีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าที่จะอยู่ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสปา ถึงแม้ว่าน้ำพุร้อนสันกำแพงจะมีบริการที่พักค้างคืนพร้อมบริการห้องอาบน้ำแร่จากน้ำพุร้อนภายในที่พัก อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของน้ำพุร้อนสันกำแพงที่เป็นชาวไทยให้ความสำคัญการท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจอื่นๆ เช่น ต้มไข่น้ำพุร้อน การชมสวนไม้ดอกไม้ประดับ ธรรมชาติที่สวยงาม ในระดับที่ใกล้เคียงกับการอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ ดังนั้นการพักค้างคืนที่น้ำพุร้อนจึงเป็นลักษณะของความต้องการที่จะได้สัมผัสธรรมชาติที่สวยงาม โดยเฉพาะในฤดูหนาวที่ความต้องการที่พักในน้ำพุร้อนสันกำแพงสูงมาก ในขณะที่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่าที่พักในช่วงเดือนธันวาคมและมกราคมจะถูกจองล่วงหน้าหลายเดือน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นฤดูหนาวทำให้นักท่องเที่ยวต้องการมาสัมผัสสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นของจังหวัดเชียงใหม่ ในขณะที่เดียวกันการแช่น้ำพุร้อนก็ช่วยให้เกิดความอบอุ่นสบาย อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยว น้ำพุร้อนสันกำแพงส่วนใหญ่มีเป้าหมายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพโดยต้องการมาแช่/อาบน้ำพุร้อนเพื่อผ่อนคลาย และต้องการให้ทางน้ำพุร้อนมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสปาและการอาบน้ำแร่มากขึ้น

ในปัจจุบันทางฝ่ายบริหารน้ำพุร้อนสันกำแพงยังคงที่จะคงแนวคิดที่จะให้น้ำพุร้อนสันกำแพงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าบริการต่ำ ดังนั้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะสนองรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนอาจมีข้อจำกัด อย่างไรก็ตามทางโครงการมีแนวโน้มที่จะพัฒนาพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติในอนาคต

2) สถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อม (Location and Asset)

เป็นการศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ด้านสถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับสถานที่ตั้งและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีประเด็นศึกษาที่สำคัญดังนี้

- **สภาพธรรมชาติ (Natural Asset)** น้ำพุร้อนสันกำแพง มีทำเลที่ตั้งที่ใกล้ชิดธรรมชาติ ล้อมรอบด้วยภูเขา ป่าไม้และทุ่งหญ้า ซึ่งในปัจจุบันทางโครงการได้มีการปรับภูมิทัศน์ในบางบริเวณให้มีความสวยงามเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งหากใช้เกณฑ์ด้านที่ตั้งและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ น้ำพุร้อนสันกำแพงมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลค่อนข้างมาก ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่านักท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ต้องการพักในสถานที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีอากาศบริสุทธิ์ที่สามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งสภาพแวดล้อมพื้นฐานของน้ำพุร้อนสันกำแพงมีความสอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว

รูปที่ 4.3 สภาพธรรมชาติในโครงการน้ำพุร้อนรีสอร์ทสันกำแพง

- **การเข้าถึงและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accessibility and Capacity)** น้ำพุร้อนสันกำแพงตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 37 กิโลเมตร การศึกษาวิเคราะห์สถานที่ตั้งโครงการที่สัมพันธ์กับการเข้าถึงพบว่าสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกทั้งด้วยรถยนต์นั่งและรถขนาดใหญ่ เช่น รถโดยสาร หรือรถทัศนอาจร นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านที่เกี่ยวข้องกับขนาดพื้นที่ให้บริการ กิจกรรมการ

ห้องเที่ยวบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบตลอดจนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าน้ำพุร้อนสันกำแพงมีแนวทางการพัฒนาที่ค่อนข้างจะได้มาตรฐาน มีทำเลที่ตั้งที่ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ พื้นที่มีขนาดมากกว่า 10 ไร่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า 2 ประเภทและยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย

- **คุณสมบัติของน้ำพุร้อน** ในด้านคุณลักษณะของน้ำพุร้อน พบว่าน้ำพุร้อนสันกำแพงเป็นน้ำพุร้อนที่มีอุณหภูมิผิวดินสูงถึง 99 องศาเซลเซียส มีกลิ่นก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ มีสภาพเป็นด่างอ่อน มีปริมาณของโซเดียมค่อนข้างสูง คุณสมบัติทางเคมีของน้ำพุร้อนสันกำแพงสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติทางเคมีของน้ำแร่จากแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพงและน้ำแร่จากแหล่งอื่นๆ

แหล่งน้ำแร่	Ca	Cl	Na	F	SO ₄	NO ₃	NH ₃	Hardness	pH	T (°C)
น้ำพุร้อนสันกำแพง	1.2	20	148	18.1	36.5	0	0.12	4.2	9.2	99
น้ำพุร้อนรักษะวาริน	23	4.0	46.0	1.4	8.0	0.0	-	58	7.6	65
น้ำแร่ Evian (ฝรั่งเศส)	89	6.4	5.9	0	10	3.7	-	294	6.5	-
น้ำพุร้อน Wairakei (นิวซีแลนด์)	17	2260	1320	8.3	36	-	0.15	-	8.6	-

ที่มา: เกียรติศักดิ์ พลสงครามและคณะ (2534)

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าน้ำพุร้อนสันกำแพงมีคุณสมบัติทางเคมีไม่แตกต่างจากน้ำแร่จากแหล่งน้ำพุร้อนอื่นๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นน้ำแร่คุณภาพดี นอกจากนี้ยังมีปริมาณน้ำมากมีแรงดันพุ่งขึ้นจากระดับพื้น บ่อมีขนาดใหญ่มากกว่า 4 ตารางเมตร และยังคงสภาพแวดล้อมธรรมชาติอยู่ในระดับดี จากคุณสมบัติดังกล่าว อาจจัดน้ำพุร้อนสันกำแพงให้อยู่ในกลุ่มน้ำพุร้อน

ธรรมชาติที่มีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว ในขณะที่ข้อจำกัดด้านคุณภาพของน้ำพุร้อนสันกำแพงที่สำคัญ คือ กลิ่นก๊าซไฮเนออันเป็นลักษณะของน้ำพุร้อนที่พบในเขตภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่

- **การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และสิ่งแวดล้อม (Site and Environmental Management)** ผลการสำรวจพื้นที่พบว่าบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพงมีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี มีการจัดแบ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ชัดเจนและการทำงานกิจกรรมต่างๆ สะดวกพอสมควร ในด้านสิ่งแวดล้อมพบว่ามีจัดการด้านขยะและน้ำเสียตลอดจนแผนดำเนินการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่อยู่แล้วบางส่วน นอกจากนี้การดำเนินการในรูปสหกรณ์เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนและจัดการใช้ประโยชน์พื้นที่ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าน้ำพุร้อนสันกำแพง มีปัจจัยหลายประการที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างไรก็ตามหากมีวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่บางส่วนให้มีความสอดคล้องต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น น้ำพุร้อนสันกำแพงจะสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวต่างชาติได้สูงขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันฝ่ายบริหารโครงการน้ำพุร้อนสันกำแพงอยู่ในระหว่างการดำเนินการศึกษาความเหมาะสมในการดำเนินการพัฒนาส่วนขยายพื้นที่เพื่อรองรับตลาดการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในระดับสากลในอนาคต

3) การพัฒนาทางกายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ (Architecture and Design)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทางกายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญต่อบริการส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับแต่จะรวมถึงประสบการณ์และความพึงพอใจที่เกิดจากการรับรู้และมองเห็นจนนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นโดยมีปัจจัยที่ศึกษาดังนี้

- **การพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบ** ดังกล่าวมาแล้วว่าการพัฒนาน้ำพุร้อนสันกำแพงมีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่โครงการในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการจัดตกแต่งพื้นที่โดยรอบ มีการพัฒนา

ภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อน และออกแบบทางเดินที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ของน้ำพุร้อน และทำกิจกรรมได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังเน้นการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับที่ก่อให้เกิดความสวยงามดึงดูดใจในระดับหนึ่ง

รูปที่ 4.4 การจัดภูมิทัศน์ในโครงการน้ำพุร้อนรีสอร์ทสันกำแพง

อย่างไรก็ตามการพัฒนาภูมิทัศน์ในปัจจุบันอาจยังไม่สามารถส่งเสริมความสำคัญของสถานที่ในแง่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนันทนาการในระดับสากลได้อย่างชัดเจน การปรับภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างเอกลักษณ์ของสถานที่โดยอาศัยลักษณะหรือจุดเด่นของสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่มีอยู่ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาของการออกแบบทางภูมิทัศน์ที่คล้ายคลึงกันของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของไทย ที่มักจะขาดลักษณะเด่นที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของสถานที่ การจัดภูมิทัศน์ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับประดับตามแนวนิยม ไม่สามารถสื่อความหมายถึงหน้าที่ใช้สอยหรือลักษณะของสถานที่ได้ ดังเห็นได้จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการออกแบบสถานที่และภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นประเด็นที่ทางคณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาให้น้ำพุร้อนของไทยให้มีความน่าสนใจในระดับสากล

● **สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้าง** ถึงแม้ว่าการพัฒนาบ้านพักน้ำพุร้อนสันกำแพงจะถูกกำหนดด้วยแนวคิดที่ต้องการให้น้ำพุร้อนสันกำแพงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและคนไทยมีโอกาสในการใช้บริการ ทำให้การกำหนดค่าบริการต่างๆ จะค่อนข้างต่ำกว่าสถานบริการของเอกชน และส่งผลให้การลงทุนและพัฒนาในด้านต่างๆ มีข้อจำกัดมากขึ้น แต่จากการศึกษาและสำรวจในด้านอาคารและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ พบว่าการพัฒนาทางกายภาพด้านรูปแบบอาคารในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพงอยู่ในระดับดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการอื่นๆ ที่รับผิดชอบดูแลโดยภาครัฐ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำเป็นต้องมีการพัฒนาการออกแบบให้มีความเหมาะสมสวยงามมากขึ้น โดยเฉพาะการออกแบบภายในส่วนของอาคารอาบน้ำแร่ นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาความสะอาดและสภาพอาคารให้มากยิ่งขึ้น

อาคารและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่บริการน้ำพุร้อนแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาคารที่พัก กลุ่มอาคารอาบน้ำแร่ กลุ่มอาคารพาณิชย์ (ร้านค้า ร้านอาหาร) อาคารสำนักงาน และสระว่ายน้ำ โดยในส่วนของอาคารที่พัก (รูปที่ 4.5) ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารชั้นเดียวมีรูปแบบที่สื่อถึงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น มีการใช้วัสดุผสมผสาน ประกอบด้วย คอนกรีต ไม้ และกระจก โดยมีวัสดุหลักเป็นการผนังก่ออิฐฉาบปูน การออกแบบยังคงไม่มีลักษณะที่โดดเด่นน่าสนใจมากนัก ภูมิทัศน์โดยรอบอาคารยังขาดการพัฒนาให้สามารถสร้างความรู้สึกรื่นเริงหรือส่งเสริมอาคารมากนัก ทำให้การพัฒนาอาคารในลักษณะดังกล่าวอาจจะยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการหรือสนใจต่อสภาพแวดล้อมกายภาพและการออกแบบอาคารของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพชาวต่างชาติได้มากนัก จากการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอาคารและสภาพแวดล้อมโดยรอบอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย

รูปที่ 4.5 รูปแบบอาคารที่พักน้ำพุร้อนสันกำแพง

ในส่วนของอาคารอาบน้ำแร่และสปาจะมีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารชั้นเดียวเช่นเดียวกัน มีการออกแบบที่คล้ายคลึงกับอาคารที่พัก มีบริการสปาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ เช่น นวดแผนไทย และการนวดฝ่าเท้า ส่วนสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์เช่น ป้าย ศาลาพักผ่อน ชุมน้ำดื่มและเครื่องดื่มจะมีรูปแบบหลังคาหรือองค์ประกอบบางประการที่สะท้อนพยายามจะสื่อถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แต่ส่วนใหญ่คงยังต้องการความเอาใจใส่ในรายละเอียดของการออกแบบมากขึ้น

รูปที่ 4.6 รูปแบบหลังคาชุน้ำดื่ม (ซ้าย) และศาลาพักผ่อน (ขวา)

รูปที่ 4.7 อาคารขายของที่ระลึก (ซ้าย) และอาคารสำนักงาน (ขวา)

4) ผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Product and Service)

น้ำพุร้อนสันกำแพง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและการพักผ่อนหย่อนใจที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทั้งในแง่ของการส่งเสริมสุขภาพและการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญประกอบด้วย

- ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก โครงการน้ำพุร้อนสันกำแพงบริการห้องพักปรับอากาศจำนวน 17 หลัง ภายในบ้านพักจะมีห้องอาบน้ำแร่ทั้งแบบอ่างแช่และแบบตักอาบไว้บริการ ราคาที่พักอยู่ระหว่าง 1,000 -1,200 บาท ขึ้นอยู่กับฤดูกาลท่องเที่ยว จะเห็นว่าเป็นราคาในระดับที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับราคาโรงแรมที่พักรั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ ภายในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เป็นต้น

รูปที่ 4.8 อาคารที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก

- บริการสุขภาพและสปา ในส่วนของผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อน พบว่าทางโครงการน้ำพุร้อนสันกำแพงมีบริการสปา สระว่ายน้ำ อ่างแช่น้ำแร่ทั้งแบบรวมและแบบแยก และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ โดยมีห้องอาบน้ำแร่แบบห้องเดียว 38 ห้อง และห้องรวมอีก 2 ห้อง ในขณะนี้ยังมีการดำเนินการก่อสร้างเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังมีเรือนพักอาบน้ำแร่ มีบริการสปาและส่งเสริมสุขภาพ เช่น นวดแผนไทย นวดฝ่าเท้า บ่อน้ำแร่แช่เท้า เป็นต้น

รูปที่ 4.9 ห้องอาบน้ำแร่และบริการสปา

จะเห็นได้ว่าการให้บริการเชิงสุขภาพของน้ำพุร้อนสันกำแพงยังคงมีจำกัดและเน้นการให้บริการสำหรับคนจำนวนมากมากกว่าการให้บริการแบบส่วนตัว ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จึงไม่มุ่งเน้นความเป็นส่วนตัวมากนัก ลักษณะดังกล่าวอาจจะไม่สะท้อนความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนมากนัก จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสปาและการอาบน้ำแร่ทั้งในด้านของการบริการสปา ความสะอาดในการอาบน้ำแร่ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาในการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวในระดับสากล

- **สิ่งอำนวยความสะดวกและผลิตภัณฑ์อื่นๆ** นอกจากบริการที่พักรวมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการด้านสุขภาพแล้วแล้ว น้ำพุร้อนสันกำแพงยังคงมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่ประกอบด้วยร้านอาหาร สระว่ายน้ำ สวนไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย นอกจากนี้ยังสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจสำหรับครอบครัว เช่น บ่อตั้มไข่ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในน้ำพุร้อนสันกำแพงยังคงเห็นว่าควรมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการออกกำลังกาย อื่นๆ เช่น ชำรนา พิตเนส เป็นต้น อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวกลุ่มยังคงเห็นว่าหากจะให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว ควรมีการปรับปรุงมาตรฐานด้านที่พักประกอบกันไปด้วย

ในส่วนของผลิตภัณฑ์อื่นๆ พบว่าโครงการน้ำพุร้อนสันกำแพงยังมีผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ เช่น มีบริเวณพื้นที่กางเต็นท์พักแรม ร้านขายของที่ระลึกและเมล็ดพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ จุดเด่นอีกประการหนึ่งของบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกน้ำพุร้อนสันกำแพง คือ ป้ายสื่อสารต่างๆ ที่มีการให้ข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5) การวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด

ผลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้บริหารน้ำพุร้อนสันกำแพงพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการรีสอร์ทส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเองกับเพื่อนหรือครอบครัว ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะมีทั้งเดินทางมาเองและเดินทางมากับบริษัททัวร์โดยเฉพาะในกลุ่มแอดเวนเจอร์ทัวร์ที่จะเดินทางมาใช้บริการอาบน้ำพุร้อนทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าร้อยละ 59.0 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมากับบริษัทท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามทางโครงการไม่ได้มีการทำการตลาดกับนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือบริษัททัวร์โดยเฉพาะเนื่องจากค่าเข้าชมและใช้บริการต่ำอยู่แล้ว โดยคิดค่าเข้าชมพื้นที่เพียง 20 บาทและนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อบริการที่ต้องการได้เฉพาะอย่างโดยบริการอาบน้ำแร่จะเริ่มต้นที่ 20 บาทสำหรับการตากอาบ 40 บาทสำหรับการแช่อาบ และ 300 บาทสำหรับการแช่อาบแบบเป็นกลุ่มส่วนตัว ซึ่งในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวไปใช้บริการค่อนข้างอยู่แล้ว ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นฤดูหนาว จะมีนักท่องเที่ยวสูงถึง 500-1,000 คนต่อวัน และอาจสูงถึง 2,000 คนต่อวันในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และเทศกาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการศึกษายังพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 58.0 เป็นนักท่องเที่ยวเอเชีย ยุโรป ร้อยละ 19.5 อเมริกา ร้อยละ 9 ออสเตรเลีย ร้อยละ 4.5 และตะวันออกกลาง ร้อยละ 5 แอฟริกา ร้อยละ 2 และอื่นๆ ร้อยละ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่พำนักในประเทศไทยอื่นๆ ที่พบว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่พำนักส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่น เกาหลี และจีน ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจการเมืองและโรคระบาดในช่วงที่ผ่านมาส่งผลกระทบบ้างจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดลงอย่างมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการท่องเที่ยวอยู่ แต่การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ที่จะมีการท่องเที่ยวมากเฉพาะในช่วงวันหยุดและเทศกาล ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทางโครงการมีแนวทางในการขยายฐานนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ซึ่งการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นแนวทางหนึ่งที่ทางผู้บริหารน้ำพุร้อนสันกำแพงเล็งเห็นว่าจะช่วยให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมาใช้บริการมากขึ้น

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้จัดการโครงการเกี่ยวกับการวางแผนการตลาดพบว่า โครงการน้ำพุร้อนสันกำแพงมีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งรวมถึงการขยายตลาดการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีการจัดทำแผนพัฒนากายภาพส่วนขยาย (Master plan) อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดทางการเงินและนโยบายการบริหาร ทำให้ยังไม่มี การดำเนินการตามแผนดังกล่าว

6) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากแนวคิดและแนวทางในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ทำให้การดำเนินของน้ำพุร้อนสันกำแพงไม่ประสบปัญหาเท่ากับผู้ประกอบการเอกชนอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยทำให้โครงการน้ำพุร้อนสันกำแพงไม่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของโลก ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินของน้ำพุร้อนส่วนใหญ่เป็นปัญหาบริหารจัดการภายใน ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ คุณภาพการบริการและภาระค่าใช้จ่ายการดูแลรักษาพื้นที่ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ นอกจากนี้ในบริเวณน้ำพุร้อนสันกำแพงยังมีการจัดสวนประดับที่ต้องการการดูแลรักษาสูงอีกด้วย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และเชื้อชาติ โดยแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	76	38
หญิง	124	62
รวม	200	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 18 ปี	0	0
ระหว่าง 18-25 ปี	9	4.5
ระหว่าง 26-30 ปี	4	2
ระหว่าง 31-35 ปี	4	2
ระหว่าง 36-40 ปี	24	12
ระหว่าง 41-45 ปี	46	23
ระหว่าง 46-50 ปี	13	6.5
ระหว่าง 51-55 ปี	69	34.5
ระหว่าง 56-60 ปี	18	9
มากกว่า 60 ปี	13	6.5
รวม	200	100.0

จากตาราง 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเพศและอายุของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยววันหยุดสั้นกำแพงจำนวน 200 คน โดยสามารถแยกตาม ตัวแปรดังต่อไปนี้

เพศ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 62 โดยเป็นเพศชายจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38

อายุ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปีและ ระหว่าง 41-45 ปี จำนวน 34 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 17 (เท่ากัน) รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 26-30 ปีจำนวน 24 คน คิดเป็น ร้อยละ 12 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 36-40 ปีและ ระหว่าง 51-55 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 46-50 ปีและมากกว่า 60 ปีและต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 5 และมีอายุระหว่าง 56-60 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา อาชีพและรายได้ของ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปร ดังต่อไปนี้

การศึกษา นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในช่วง ปริญญาโท 102 คน คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมปลาย 57 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.5 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาตรี 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17 และมีการศึกษา อยู่ในช่วงปริญญาเอก 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

อาชีพ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นข้าราชการ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และรองลงมาคือนักเรียนและนักศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมาคือ อาชีพเป็นช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพและแม่บ้าน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 (เท่ากัน) และ เป็นข้าราชการเกษียณ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และมีอาชีพอื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.5

รายได้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาอยู่ในช่วงระหว่าง 20,000—40,000

ดอลลาร์ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือมีรายได้สูงกว่า 80,000 ดอลลาร์ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 รองลงมาคือมีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 40,001—60,000 ดอลลาร์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และระหว่าง 60,001-80,000 ดอลลาร์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมปลาย	57	28.5
ปริญญาตรี	34	17
ปริญญาโท	102	51
ปริญญาเอก	7	3.5
รวม	200	100.0
อาชีพ		
นักเรียน	30	15
เจ้าของกิจการ	92	46
ข้าราชการ	31	15.5
ช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ	10	5
แม่บ้าน	10	5
ข้าราชการเกษียณ	7	3.5
อื่นๆ	3	1.5
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพและรายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง (ต่อ)

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์	85	42.5
ระหว่าง 20,000—40,000 ดอลลาร์	68	34
ระหว่าง 40,001—60,000 ดอลลาร์	13	6.5
ระหว่าง 60,001—80,000 ดอลลาร์	3	1.5
สูงกว่า 80,000 บาท	31	15.5
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของประเทศที่อยู่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพง

เชื้อชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอเชีย	116	58
ยุโรป	39	19.5
แอฟริกา	4	2
อเมริกาเหนือ	18	9
อเมริกาใต้	0	0
ออสเตรเลีย	9	4.5
ตะวันออกกลาง	10	5
อื่นๆ	4	2
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเชื้อชาติของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนและตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเชื้อชาติเอเชีย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือมีเชื้อชาติยุโรป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และมีเชื้อชาติอเมริกาเหนือ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9 และมีเชื้อชาติออสเตรเลีย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

จากผลการศึกษสามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนสั้นกำแพงโดยรวมได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากยุโรป ยุโรป ร้อยละ 62 เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-55 ปี มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีธุรกิจเป็นของตนเอง มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์

2) การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนสั้นกำแพง

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนสั้นกำแพง

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ	2.54	0.65	ปานกลาง
ระดับการให้บริการที่บริเวณที่พัก	2.35	0.58	ค่อนข้างน้อย
ความสะอาดของที่พัก	2.49	0.81	ค่อนข้างน้อย
ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	2.07	0.78	ค่อนข้างน้อย
การจัดภูมิทัศน์	2.38	0.83	ค่อนข้างน้อย
การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน	2.53	0.86	ปานกลาง
ความสะดวกสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่	3.07	1.00	ปานกลาง
บริการรถโดยสารสาธารณะ	1.94	0.81	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา น้ำพุร้อน	2.36	0.74	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนสันกำแพง (ต่อ)

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา	1.92	0.47	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น)	2.71	0.44	ปานกลาง
กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน	2.54	0.82	ปานกลาง
ความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	2.12	0.79	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ	2.20	0.66	ค่อนข้างน้อย
ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน	2.32	0.65	ค่อนข้างน้อย
ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.51	0.77	ปานกลาง
ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.61	0.83	ปานกลาง
คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร	2.46	0.77	ค่อนข้างน้อย
ระดับของความสะอาดโดยรวม	2.27	0.81	ค่อนข้างน้อย
ความปลอดภัยโดยรวม	2.32	0.72	ค่อนข้างน้อย
ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ	3.03	1.18	ปานกลาง
ราคาโดยรวม	2.44	0.70	ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.5 ในด้านของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนสันกำแพง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจกับความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษอยู่ในระดับค่อนข้างมากและสูงกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามพึงพอใจปานกลางต่อความสะดวกสบายของการบริการพาหนะท้องถิ่น (รถบัสท่องเที่ยว) ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร รูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07, 2.61, 2.54, 2.53, 2.51 ตามลำดับ โดยที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามพึงพอใจค่อนข้างน้อยต่อ

ปัจจัยอื่นๆ โดย ปัจจัยองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ บริการรถโดยสารสาธารณะมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 1.94 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 1.92 และความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีระดับความพึงพอใจที่ 2.12

4.1.4 การพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลน้ำพุร้อนสันกำแพง

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณภาพของพื้นที่และแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพงสามารถสรุปได้ดังนี้

● ปัจจัยด้านคุณภาพที่เป็นจุดแข็ง

- 1) น้ำพุร้อนสันกำแพงมีทำเลที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก รถทัศนอาจรขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงได้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังน้ำพุร้อนสันกำแพงตลอดทั้งปี
- 2) ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการอาบน้ำแร่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว
- 3) น้ำพุร้อนสันกำแพงตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประกอบกับมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้ำพุร้อน
- 4) น้ำพุร้อนสันกำแพงมีพื้นที่บริการขนาดใหญ่ ถึงแม้จะมีการตกแต่งสถานที่ ซึ่งอาจทำให้ความเป็นธรรมชาติลดลงไป แต่วิวโดยรอบพื้นที่ยังคงความสวยงามเป็นธรรมชาติมากกว่าน้ำพุร้อนในที่อื่นๆ
- 5) น้ำพุร้อนมีคุณภาพในระดับดี มีอุณหภูมิสูงและปริมาณน้ำมากเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์
- 6) การออกแบบอาคารและสิ่งปลูกสร้างค่อนข้างดี เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติอื่นๆ

- 7) มีการจัดออกแบบภูมิทัศน์พื้นที่ จัดพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน มีทางเดินทำเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน มีความสะดวก

● **ปัจจัยด้านกายภาพที่เป็นจุดอ่อน**

- 1) การเข้าถึงโดยรถโดยสารประจำทางเป็นข้อจำกัดที่สำคัญ ไม่สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางด้วยตนเอง โดยไม่ใช้รถส่วนตัว
- 2) น้ำพุร้อนสันกำแพงไม่มีจุดเด่นและเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้
- 3) การออกแบบด้านกายภาพ อาคารสถานที่ทั้งภายในภายนอกใน ตลอดจนภูมิทัศน์ขาดรายละเอียดและความน่าสนใจ การจัดภูมิทัศน์ทำให้ความเป็นธรรมชาติลดลง
- 4) น้ำพุร้อนสันกำแพงมีกลิ่นกำมะถันค่อนข้างรุนแรง ไม่เหมาะต่อการอาบน้ำแร่ภายในห้องที่การถ่ายเทอากาศไม่ดี
- 5) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำ อ่างแช่น้ำพุร้อน รวมถึงที่พักยังไม่ได้มาตรฐานดีพอที่จะรองรับและให้บริการกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะในด้านของความสะอาดและสุขอนามัย
- 6) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในน้ำพุร้อนสันกำแพง ไม่เพียงพอและไม่มีมาตรฐานดีพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหาร ที่จอดรถ เป็นต้น
- 7) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ น้ำเสีย บางส่วนยังไม่ได้มาตรฐาน

● **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดแข็ง**

- 1) ราคาค่าบริการน้ำพุร้อนสันกำแพงมีอัตราค่าบริการที่ย่อมเยากว่าธุรกิจน้ำพุร้อนที่อื่นๆ

- 2) น้ำพุร้อนสันกำแพงมีบริการและกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เลือกมากมายหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นบริการแช่หรืออาบน้ำแร่ สระว่ายน้ำแร่ ห้องพัก นวดแผนโบราณ และร้านอาหารของที่ระลึก เป็นต้น
- 3) มีการวางแผนการบริหารงานและจัดทำแผนพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 4) มีระบบการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการและสหกรณ์ เป็นการร่วมทุนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง

● **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดอ่อน**

- 1) น้ำพุร้อนสันกำแพงขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
- 2) บริการต่างๆ ในน้ำพุร้อนสันกำแพง ไม่มีการบรรยายให้ความรู้ทางวิชาการกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติและประโยชน์ของน้ำพุร้อน
- 3) โครงสร้างภายในน้ำพุร้อนสันกำแพง ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานทางการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงทางด้านการตลาดโดยเฉพาะ (ขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านการตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว)
- 4) ระบบบริหารจัดการที่ไม่เอื้อต่อการเพิ่มทุนและรายได้ทำให้น้ำพุร้อนสันกำแพง ขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่และบริการให้ดีขึ้น

4.2 รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

1) ประวัติความเป็นมา

รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนที่มีการดำเนินงานมานานกว่า 20 ปี น้ำพุร้อนรุ่งอรุณเป็นน้ำพุร้อนที่ได้จากแหล่งเดียวกับน้ำพุร้อนสันกำแพงโดยมีการพัฒนาโครงการในรูปแบบธุรกิจเอกชน เปิดให้บริการนักท่องเที่ยวเข้าใช้บริการน้ำพุร้อนเมื่อเดือนธันวาคม 2529 ในขณะที่สวนของที่พักได้เริ่มเปิดบริการในปีถัดมาผู้ประกอบการหรือเจ้าของรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท คือ นายแพทย์ ประสาท ประสาททองโอสถ และคุณวิษุณี ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ ให้ผู้บริหารรุ่นใหม่ที่น่าโดยคุณปิยสุรี ประสาททองโอสถ เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการรีสอร์ทมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันทางรีสอร์ทมีการวางแผนที่จะปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักให้มีความเหมาะสมสวยงามและดึงดูดใจเพิ่มมากขึ้น

2) ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ

รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนที่มีบริการแบบครบวงจร มีพื้นที่ดำเนินกิจการทั้งหมด 120 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ในโครงการที่พัฒนาแล้วจำนวน 70 ไร่ ที่เหลืออีก 50 ไร่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ธรรมชาติ เนื่องจากมีที่ตั้งที่อยู่บนเนินเขาห่างไกลจากชุมชน มีลำธารธรรมชาติไหลผ่านในพื้นที่ สภาพแวดล้อมโดยรอบรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท ทำให้ยังคงเป็นสภาพธรรมชาติอยู่มาก ภายในโครงการมีการจัดสวนประดับและมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สนามเปตอง สนามฟุตบอล เป็นต้น

รูปที่ 4.10 สภาพแวดล้อมในโครงการรณรงค์น้ำพุร้อนรีสอร์ท

3) การบริหารและจัดการองค์กร

การบริหารจัดการจะดำเนินการโดยสำนักงานรณรงค์น้ำพุร้อนรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ภายในรีสอร์ท มีเวลาทำการตั้งแต่ 7.00-19.00 น. มีพนักงานภายใต้การดูแลทั้งหมด 60 คน โดยมีโครงสร้างดังต่อไปนี้

- ฝ่ายสำนักงาน ประกอบด้วย ผู้จัดการฝ่ายการเงินและธุรการและพนักงานรวม 5 คน
- ฝ่ายแม่บ้าน 6 คน
- ฝ่ายซักกรีด 3 คน
- ฝ่ายนวดและสปา 10 คน
- ฝ่ายร้านอาหาร 10 คน โดยแบ่งเป็นพนักงานบริการ 5 คนและพนักงานทำอาหาร 5 คน
- คนขับรถ 3 คน
- คนสวน 10 คน

4.2.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของน้ำพุร้อนที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในด้าน

ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์บริการประกอบกับผลการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แนวคิดในการพัฒนา (Development Concept)

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่าแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท คือ การให้บริการนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในประโยชน์ของแช่น้ำแร่เพื่อสุขภาพ ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งที่จะพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาในจังหวัดเชียงใหม่แล้วต้องการพักในสถานที่ช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย สบายงามและใกล้ชิดธรรมชาติ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการยังพบว่าทางรีสอร์ทมีความสนใจที่พัฒนารีสอร์ทให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวแบบครอบครัวให้มากขึ้น ได้มีการดำเนินการวางแผนการพัฒนาพื้นที่และการบริหารจัดการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) สถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อม (Location and Asset)

เป็นการศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ด้านสถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับสถานที่ตั้งและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีประเด็นศึกษาที่สำคัญดังนี้

- **สภาพธรรมชาติ (Natural Asset)** รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท มีทำเลที่ตั้งที่ใกล้ชิดธรรมชาติ มีภูเขาและป่าไม้อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเป็นลักษณะที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ต้องการพักในสถานที่ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ มีอากาศบริสุทธิ์ โดยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่บนภูเขาหรือชายทะเล ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่ารุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ทเป็นรีสอร์ทที่มีพื้นที่โครงการมากถึง 120 ไร่ และมีพื้นที่บางส่วนที่ยังคงมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมชาติให้แก่พื้นที่ อย่างไรก็ตามการพัฒนาพื้นที่ส่วนใหญ่ของรีสอร์ทได้มีการจัดสวนสวยงาม สวนหินและไม้ตัด ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในสถานที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนในรุ่งอรุณรีสอร์ทเนื่องจากต้องการพักผ่อนในสถานที่ที่ใกล้ชิดธรรมชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รูปที่ 4.11 สภาพธรรมชาติและกระทบด้านสภาพแวดล้อมในโครงการรุ่งอรุณน้ำพุ

- การเข้าถึงและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accessibility and Capacity) น้ำพุร้อนรุ่งอรุณมีตั้งอยู่ในเขตกิ่งอำเภอแม่ฮอน ห่างจากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 37 กิโลเมตรและห่างจากตัวเมืองอำเภอสันกำแพงประมาณ 23 กิโลเมตร ทำเลที่ตั้งจะเป็นที่ราบเชิงเขา การเดินทางเข้าถึงได้จากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ และสามารถเข้าถึงได้ด้วยรถขนาดใหญ่ทั้งรถโดยสารและรถทัศนอาจร นับว่าเป็นจุดเด่นที่ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนรุ่งอรุณเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งนี้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว

การศึกษาวិเคราะห์ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านที่เกี่ยวข้องกับขนาดพื้นที่ให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบตลอดจนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าน้ำพุร้อนรุ่งอรุณมีลักษณะทางกายภาพที่มีศักยภาพ มีปัจจัยทางกายภาพหลายประการที่ช่วยส่งเสริมให้น้ำพุร้อนรุ่งอรุณเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ที่ได้รับความสะดวกจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาคุณภาพและภูมิทัศน์ ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ลดความเป็นธรรมชาติของพื้นที่

- **คุณสมบัติน้ำพุร้อน** น้ำพุร้อนรุ่งอรุณเป็นน้ำพุร้อนจากแหล่งเดียวกับน้ำพุร้อนสันกำแพง ดังนั้นคุณสมบัติของน้ำพุร้อนรุ่งอรุณจึงมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับน้ำพุร้อนสันกำแพง มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ถึงแม้ว่าจะไม่มีจำนวนบ่อน้ำพุร้อนมากเท่าบ่อน้ำพุร้อนสันกำแพง แต่น้ำพุร้อนรุ่งอรุณก็มีปริมาณน้ำมากพอและมีแรงดันพุ่งขึ้นจากระดับพื้น ทางโครงการได้ออกแบบบริเวณบ่อน้ำพุร้อนให้สามารถสร้างแรงดันน้ำพุร้อนให้พุ่งสูงจากพื้นดินหลายเมตร เพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่บ่อน้ำพุร้อนมากขึ้น บริเวณน้ำพุร้อนยังคงสภาพแวดล้อมธรรมชาติและมีขนาดพื้นที่ให้บริการมากกว่า 10 ไร่ ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำพุร้อนรุ่งอรุณโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ แสดงให้เห็นว่าน้ำแร่จากน้ำพุร้อนรุ่งอรุณสามารถใช้ในการอุปโภคได้ ไม่พบสิ่งปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย และเช่นเดียวกับน้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำแร่ที่ได้จากน้ำพุร้อนรุ่งอรุณมีกลิ่นก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ ผลการตรวจวิเคราะห์น้ำแร่ธรรมชาติน้ำพุร้อนรุ่งอรุณแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการตรวจวิเคราะห์น้ำแร่ธรรมชาติน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ

ผลการวิเคราะห์ทางเคมี (มิลลิกรัมต่อลิตร)	ค่าที่วัดได้
ปริมาณสารที่ละลายอยู่	628.00
ความกระด้าง	8.00
คลอไรด์	4.00
ฟลูออไรด์	1.00
ไนเตรท	0.01
เหล็ก	0.01
ตะกั่ว	ไม่พบ
สังกะสี	0.005
ซัลเฟต	16.00
แคลเซียม	0.416
แมกนีเซียม	0.126
โซเดียม	19.90
โปแตสเซียม	8.01

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ผลวิเคราะห์ทางฟิสิกส์	ค่าที่วัดได้
สี	2.50
ความขุ่น	0.60
ความเป็นกรดต่าง	8.5

ที่มา: รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท

● การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และสิ่งแวดล้อม (Site and Environmental Management) ในด้านการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมพบว่า มีการแบ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ออกเป็นหลายส่วน เช่น ส่วนที่อาคารที่พัก ส่วนพื้นที่บริการเชิงส่งเสริมสุขภาพ และพื้นที่เพื่อการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง แต่เนื่องจากรุ่งอรุณรีสอร์ทมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ทำให้การจัดการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง พื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมแต่ละประเภทอยู่ห่างกันมากจนเกินไป เช่น ที่พักจะตั้งอยู่ห่างจากส่วนที่ให้บริการสปาน้ำแร่ และร้านอาหารค่อนข้างมากทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความไม่สะดวกเท่าที่ควร ผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการน้ำพุร้อนพบว่า ทางโครงการมีแนวทางที่จะพัฒนาปรับปรุงการใช้พื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่ารุ่งอรุณรีสอร์ทมีการจัดการขยะและน้ำเสียไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

รูปที่ 4.12 สภาพเส้นทางเข้าสู่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณ (ซ้าย) วัดโป่งวนารามตั้งอยู่ใกล้กับรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท (ขวา)

3) การพัฒนาทางกายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ (Architecture and Design)

จากการศึกษาข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพสปาพบว่า ลักษณะทางกายภาพและการออกแบบทางสถาปัตยกรรมมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพสปาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพสูง ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นโดยมีปัจจัยที่ศึกษาดังนี้

- **การพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบ** ในส่วนของภูมิทัศน์พบว่ามีการจัดภูมิทัศน์ในลักษณะของสวนป่า สวนหิน ไม้ดัด สนามหญ้าและการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับอยู่ทั่วไปในพื้นที่โครงการ อย่างไรก็ตามการที่มีพื้นที่โครงการขนาดใหญ่ทำให้เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาภูมิทัศน์ให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจ นอกจากนี้ยังทำให้มีภาระในการบำรุงรักษาสูง โดยเฉพาะพื้นที่ส่วนใหญ่ของโครงการมีการจัดสวนสวยงาม ในลักษณะของสวนหินและไม้ดัด ดังแสดงในรูปที่ 4.13 ซึ่งสวนดังกล่าวเป็นส่วนที่ต้องการการดูแลสูงกว่าการจัดสวนเลียนแบบธรรมชาติ ถึงแม้ว่าการจัดสวนในลักษณะดังกล่าวจะมุ่งส่งเสริมภูมิทัศน์ของโครงการแต่ประเด็นที่ควรพิจารณาคือผลกระทบจากการจัดสวนในลักษณะดังกล่าวที่ทำให้ความเป็นธรรมชาติของสถานที่ลดลง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในสถานที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนในรุ่งอรุณรีสอร์ทเนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการพักผ่อนในสถานที่ที่ใกล้ชิดธรรมชาติ

รูปที่ 4.13 การจัดภูมิทัศน์ในโครงการรุ่งอรุณน้ำพุ

- **สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้าง** จากการศึกษาเก็บข้อมูลด้านกายภาพของรุ่งอรุณน้ำพุรีสอร์ทพบว่า มีการก่อสร้างอาคารเพื่อประโยชน์ใช้ที่แตกต่างกันไป เช่น อาคารที่พักและอาคารบริการอาบน้ำแร่และสปาที่ริมน้ำ และสระว่ายน้ำเป็นต้น

ในส่วนอาคารที่พักจะมีการออกแบบในลักษณะของบ้านพักตากอากาศแบบอาคารชั้นเดียวใช้วัสดุผสมประกอบด้วย ไม้ กระฉกและการก่ออิฐฉาบปูน ใช้สีในโทนธรรมชาติ เป็นความพยายามสื่อให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมล้านนาและสถาปัตยกรรมตะวันตกภายในอาคารตกแต่งด้วยพื้นและเฟอร์นิเจอร์ไม้

รูปที่ 4.14 รูปแบบอาคารที่พักรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท

อาคารอาบน้ำแร่และสปาจะมีลักษณะเป็นอาคาร 2 ชั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ของชั้นล่างจะให้บริการ สปาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ เช่น นวดแผนไทย พอกโคลน อบไอน้ำ เป็นต้น ชั้นบนส่วนใหญ่จะเปิดโล่ง มีการนำรูปแบบของหลังแบบทรงประเพณีทางภาคเหนือมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบอาคาร ที่มีลักษณะเป็นอาคารสมัยใหม่ ส่วนสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ เช่น ป้าย ศาลาพักผ่อน จะมีรูปแบบหลังคาหรือองค์ประกอบบางประการที่สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

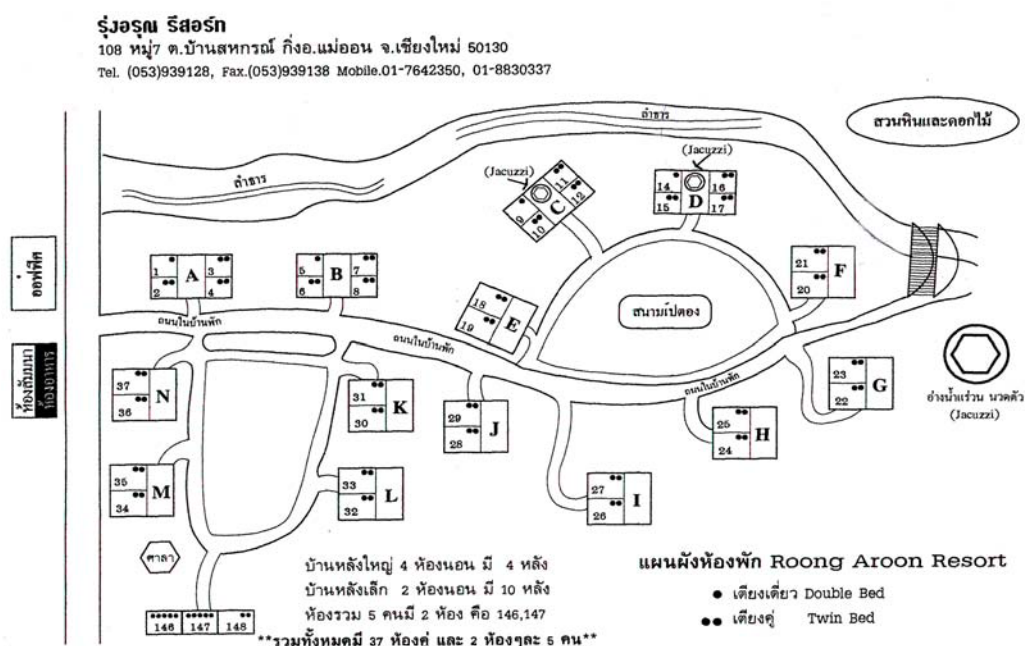
รูปที่ 4.15 รูปแบบหลังคาอาคารน้ำอาบน้ำแร่ (ซ้าย) และร้านขายของที่ระลึก (ขวา)

ในภาพรวมจะสามารถสรุปได้ว่าการออกแบบสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมในรีสอร์ทยังคงขาดเอกลักษณ์และความกลมกลืน สาเหตุหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ทได้เปิดให้บริการมาเป็นเวลานาน ดังนั้นการออกแบบอาคารส่วนใหญ่จึงสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและความนิยมในแต่ละช่วงเวลานั้น ทำให้ขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของรีสอร์ทที่ชัดเจน นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกและอาคารที่พักในบางส่วนยังแสดงให้เห็นถึงความต้องการการซ่อมแซมและดูแลรักษาเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจของสถานที่ให้เพิ่มมากขึ้น

4) ผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Product and Service)

ดังกล่าวมาแล้วว่ารุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท เป็นสปา รีสอร์ท ที่มุ่งเน้นให้บริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวประกอบด้วย

- ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก รีสอร์ทให้บริการห้องพักปรับอากาศจำนวน 15 หลัง มีจำนวนห้องทั้งหมด 39 ห้อง ประกอบด้วยห้องพักแบบ 4 ห้องนอน 3 ห้องนอน และ 2 ห้องนอน ราคาที่พักสำหรับ 2 ห้องนอนอยู่ในระหว่าง 2,400-3,000 บาท ขึ้นอยู่กับฤดูกาลท่องเที่ยว ในขณะที่ห้องพักแบบ 4 ห้องมีราคาอยู่ระหว่าง 4,800-6,000 บาท ในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวก และมีอ่างอาบน้ำแ่วบริการ ซึ่งถือว่าเป็นราคาในระดับที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับราคาโรงแรมที่พักทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 4.16 แผนผังอาคารที่พัก

รูปที่ 4.17 การออกแบบภายในและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก

- บริการสุขภาพและสปา ในส่วนของผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อน พบว่าทางรีสอร์ทมีอาคารบริการสปาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ ที่แยกจากอาคารที่พัก โดยมีห้องอาบน้ำแร่แบบส่วนตัวทั้งหมด 76 ห้อง โดยแยกเป็นห้องอาบน้ำแร่ชาย-หญิง และห้องอาบน้ำแบบครอบครัว มีบริการศูนย์สุขภาพครบวงจร เช่น อบไอน้ำ ซาวน่า นวดตัว นวดแผนโบราณ นวดฝ่าเท้า อบสมุนไพรน้ำแร่ พอกโคลนน้ำแร่ จากูซซี่ และสระว่ายน้ำ นอกจากนี้ทางรีสอร์ทยังได้มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้านส่งเสริมสุขภาพจากน้ำแร่ ครีมนชนิดต่างๆ โคลนพอกหน้าและลำตัว และผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ลูกประคบ น้ำมันหอม เป็นต้น ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแสดงให้เห็นว่ารีสอร์ทมีผลิตภัณฑ์และบริการส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลาย โดยเฉพาะน้ำแร่จากน้ำพุร้อนจะเป็นผลิตภัณฑ์และบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญของรีสอร์ท

รูปที่ 4.18 อ่างแช่น้ำแร่และบริการสปาภายนอกอาคาร

รูปที่ 4.19 อ่างแช่น้ำแร่และห้องซาวน่าภายในอาคาร

- สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ นอกจากบริการหลักดังกล่าวมาแล้ว รุ่งอรุณรีสอร์ท ยังคงมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ประกอบด้วยร้านอาหาร สระว่ายน้ำ สนามเปตอง สนามฟุตบอล ที่แสดงให้เห็นว่ารีสอร์ทมีความพยายามที่จะจัดหากิจกรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการใช้บริการสปา ทั้งนี้เนื่องจากรีสอร์ทตั้งอยู่โดดเดี่ยวห่างไกลจากชุมชนและตัวเมืองถึง 35 กิโลเมตร นอกจากนี้บริเวณโดยรอบยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มามากมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อมาใช้บริการสปา น้ำแร่และบริการส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกหรือกิจกรรมบริการอื่นๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังคงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากนัก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวแบบครอบครัวที่มีเด็กเดินทางมาด้วย ประเด็นดังกล่าวยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญหากทางรีสอร์ทมีเป้าหมายที่จะให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครอบครัวให้มากขึ้น

5) การวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นผู้จัดการรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ทพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการรีสอร์ทส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัททัวร์ จากการเก็บข้อมูลพบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 81.5 มาพร้อมไกด์ทัวร์ จากการศึกษาข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวของรุ่งอรุณรีสอร์ท พบว่านักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 70 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ร้อยละ 30 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยแบ่งเป็น เอเชียร้อยละ 20 ยุโรปร้อยละ 9 และตะวันออกกลางร้อยละ 1% ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้ที่พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาที่รุ่งอรุณน้ำพุร้อนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเชื้อชาติเอเชียซึ่งมีจำนวน 150 คนโดยคิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากยุโรป จำนวน 26 คนโดยคิดเป็นร้อยละ 13 และนักท่องเที่ยวจากแอฟริกาจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 12 และนักท่องเที่ยวจากอเมริกาเหนือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2 โดยประกอบการได้ให้คำอธิบายว่านักท่องเที่ยวชาวเอเชีย โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นและเกาหลีจะมีความสนใจในการท่องเที่ยวที่รุ่งอรุณน้ำพุร้อนมากกว่านักท่องเที่ยวจากโซนอื่นๆ

การวางแผนการตลาดของน้ำพุร้อนรุ่งอรุณจึงมุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชีย ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวเอเชียชาติอื่นๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเกาหลีและจีน ในปัจจุบันทางรีสอร์ทไม่ได้มีการส่งเสริมการตลาดจากช่องทางการประชาสัมพันธ์มากนักเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง แต่ได้มีความร่วมมือกับบริษัททัวร์อยู่บ้าง ที่สำคัญได้แก่ ทัวร์จักรยานคิกแอนด์แทรเวล บริษัทจางเจริญทัวร์ กู๊ดซีซั่น ศูนย์ไทย-เกาหลี หนุ่มสาวทัวร์และบริษัทเกษมทัวร์

6) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่าดำเนินการของรีสอร์ทที่ผ่านมาไม่ประสบปัญหาที่รุนแรงนัก เนื่องจากทางผู้ประกอบการน้ำพุร้อนรุ่งอรุณเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เชิงส่งเสริมสุขภาพจากน้ำพุร้อนที่มีชื่อเสียงสามารถสร้างรายได้จากส่วนการผลิตและขายสินค้าได้มาก อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปัจจุบันที่ค่อนข้างชัดเจน คือ ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองและโรคระบาดอันเป็นปัจจัยภายนอกสำคัญที่ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยลงจากเดิมมาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังให้ความคิดเห็นว่าธุรกิจการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนเชิงสุขภาพเป็นธุรกิจที่ต้องการการลงทุนสูงคล้ายคลึงกับการลงทุนด้านธุรกิจโรงแรม อาจจำเป็นต้องมีการร่วมทุนทั้งในระหว่างภาคเอกชนเอง หรือระหว่างรัฐและเอกชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์โดยภาครัฐอาจช่วยให้สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยรวมดีขึ้น

4.2.3 การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

การนำเสนอผลของข้อมูลและการแปลผลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท รวมทั้งการสรุปความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- N แทน จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง
- X แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
- S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอนตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และเชื้อชาติ โดยแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ต

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	27	13.5
หญิง	173	86.5
รวม	200	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 18 ปี	0	0
ระหว่าง 18-25 ปี	9	4.5
ระหว่าง 26-30 ปี	4	2
ระหว่าง 31-35 ปี	4	2
ระหว่าง 36-40 ปี	24	12
ระหว่าง 41-45 ปี	46	23
ระหว่าง 46-50 ปี	13	6.5
ระหว่าง 51-55 ปี	69	34.5
ระหว่าง 56-60 ปี	18	9
มากกว่า 60 ปี	13	6.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเพศและอายุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้จำนวน 200 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

เพศ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5 โดยเป็นเพศชายจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5

อายุ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 41-50 ปีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 36-40 ปีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 56-60 ปีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 46-50 ปีและมากกว่า 60 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และมีอายุระหว่าง 26-30 ปีและอายุ 31-35 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2 (เท่ากัน)

ตารางที่ 4.8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา อาชีพและรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

การศึกษา นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาโท 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมปลาย 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาตรี 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และมีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาเอก 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

อาชีพ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นข้าราชการและช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 (เท่ากัน) และเป็นนักเรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3

รายได้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 20,000—40,000 บาท จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือมีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 40,001—60,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 22 รองลงมาคือมีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 60,001—80,000 บาทและต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9 (เท่ากัน) และไม่มีนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงกว่า 80,000 บาท

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพและ รายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งรุ่งอรุณน้ำพุร้อนริสอร์ท

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมปลาย	65	32.5
ปริญญาตรี	45	22.5
ปริญญาโท	81	40.5
ปริญญาเอก	9	4.5
รวม	200	100.0
อาชีพ		
นักเรียน	6	3
เจ้าของกิจการ	154	77.5
ข้าราชการ	10	5
ช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ	10	5
แม่บ้าน	0	0
ข้าราชการเกษียณ	0	0
อื่นๆ	20	10
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์	18	9
ระหว่าง 20,000—40,000 ดอลลาร์	120	60
ระหว่าง 40,001—60,000 ดอลลาร์	44	22
ระหว่าง 60,001—80,000 ดอลลาร์	18	9
สูงกว่า 80,000 ดอลลาร์	0	0
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเชื้อชาติของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวหน้าพूरूनและตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเชื้อชาติเอเชีย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาคือมีเชื้อชาติยุโรป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13 และมีเชื้อชาติยุโรป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และมีเชื้อชาติอเมริกาเหนือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ตารางที่ 4.9 ความถี่และค่าร้อยละของความถี่ของประเทศที่อยู่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

เชื้อชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอเชีย	150	75
ยุโรป	26	13
แอฟริกา	24	12
อเมริกาเหนือ	4	2
อเมริกาใต้	0	0
ออสเตรเลีย	0	0
ตะวันออกกลาง	0	0
อื่นๆ	0	0
รวม	200	100.0

จากผลการศึกษาศึกษาสามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวรุ่งอรุณน้ำพุร้อนศรีสุรทโดยรวมได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากยุโรป ร้อยละ 62 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-60 นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่สุดอยู่ในช่วงอายุ 51-55 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพธุรกิจของตนเอง มีรายได้ต่ำกว่า 20,000-40,000 ดอลลาร์

2) การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ	1.95	0.72	ค่อนข้างน้อย
ระดับการให้บริการที่บริเวณที่พัก	2	0.37	ค่อนข้างน้อย
ความสะอาดของที่พัก	1.93	0.62	ค่อนข้างน้อย
ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	1.90	0.29	ค่อนข้างน้อย
การจัดภูมิทัศน์	2.38	0.83	ค่อนข้างน้อย
การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน	2.82	1.32	ปานกลาง
ความสะดวกสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่	3.34	1.12	ปานกลาง
บริการรถโดยสารสาธารณะ	1.74	0.91	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา น้ำพุร้อน	2.80	0.85	ปานกลาง

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา	1.92	0.47	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น)	2.74	0.56	ปานกลาง
กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน	3.22	0.74	ปานกลาง
ความสะดวกของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	2.16	0.57	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ	1.59	0.58	ค่อนข้างน้อย
ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน	2.61	1.30	ปานกลาง
ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	1.89	0.72	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.00	0.74	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร	2.55	1.21	ปานกลาง
ระดับของความสะอาดโดยรวม	2.93	0.97	ปานกลาง
ความปลอดภัยโดยรวม	1.89	0.65	ค่อนข้างน้อย
ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ	3.66	1.16	ค่อนข้างมาก
ราคาโดยรวม	2.23	0.60	ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.10 ด้านของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจกับความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษอยู่ในระดับค่อนข้างมากและสูงกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามพึงพอใจปานกลางต่อความสะดวกสบายของการบริการพาหนะท้องถิ่น กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน ระดับของความสะอาดโดยรวม การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา

น้ำพุร้อน ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34, 3.22, 2.93, 2.82, 2.80, 2.61 และ 2.55 ตามลำดับ โดยที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามพึงพอใจค่อนข้างน้อยต่อการจัดภูมิทัศน์โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 และยังมีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบค่อนข้างน้อย โดยมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา และความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติอยู่ที่ 1.95, 1.92 และ 1.90 ตามลำดับ ปัจจัยองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ มีระดับความพึงพอใจที่ 1.59 และบริการรถโดยสารสาธารณะมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 1.74

4.2.4 การพัฒนากายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่และแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจพบว่าปัจจัยด้านกายภาพที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวรุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ทที่สามารถสรุปได้ดังนี้

● ปัจจัยด้านกายภาพที่เป็นจุดแข็ง

- 1) น้ำพุร้อนรุ่งอรุณมีทำเลที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้โดยรถทัศนอาภรณ์ขนาดใหญ่ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังน้ำพุร้อนรุ่งอรุณได้ตลอดทั้งปี
- 2) ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการอาบน้ำแร่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว
- 3) มีพื้นที่บริการขนาดใหญ่ สภาพโดยรอบพื้นที่ยังเป็นธรรมชาติ ในบางบริเวณยังมีวิวธรรมชาติสวยงาม
- 4) มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้ำพุร้อน
- 5) น้ำแร่มีคุณภาพและปริมาณในระดับดี มีบริการการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการแช่และอาบน้ำแร่ เช่น ตู้เก็บของ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ห้องน้ำ เป็นต้น

- 6) มีบริการอื่นและกิจกรรมที่พ่วงออกเหนือไปจากบริการสุขภาพ เช่น สนามเปตอง สนามพัตกอล์ฟ ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น
- 7) มีบริการที่พักในพื้นที่ และการจัดภูมิทัศน์ เส้นทางเดินทำให้สามารถเดินได้สะดวก

● **ปัจจัยด้านกายภาพที่เป็นจุดอ่อน**

- 1) การเข้าถึงโดยรถโดยสารประจำทางหรือรถสาธารณะยังเป็นข้อจำกัดที่สำคัญ ไม่สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางด้วยตนเอง โดยไม่ใช้รถส่วนตัว
- 2) การออกแบบพัฒนาสภาพและพื้นที่ใช้สอยไม่มีจุดเด่นและเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้
- 3) การออกแบบภูมิทัศน์และอาคารทั้งภายนอกภายในขาดรายละเอียดและความน่าสนใจ ไม่ดึงดูดใจ การจัดภูมิทัศน์ทำให้ความเป็นธรรมชาติลดลง
- 4) อาคารสถานที่ในบางส่วนไม่ได้รับการดูแลรักษาที่เหมาะสม ไม่มีมาตรฐานดีพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- 5) การจัดพื้นที่ใช้สอยยังไม่เหมาะสม เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่การเดินทางภายในพื้นที่ต้องอาศัยรถ ไม่สามารถก่อให้เกิดความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่ได้
- 6) มีจำนวนพนักงานจำกัด ไม่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกและให้บริการอื่นๆ เช่น ร้านอาหาร ที่พัก
- 7) เนื่องจากรีสอร์ทมีพื้นที่ขนาดใหญ่ การวางผังการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม บ้านพักตั้งอยู่ห่างไกลกันก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย
- 8) การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำ อ่างแช่น้ำพุร้อน รวมถึงที่พักยังไม่ได้มาตรฐานดีพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล
- 9) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การชะล้างพังทลายของดิน การกำจัดขยะ น้ำเสีย บางส่วนยังไม่ได้มาตรฐาน

● **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดแข็ง**

- 1) มีการสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการนำเที่ยวหลายแห่ง ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากขึ้น
- 2) มีกิจกรรมและบริการด้านสุขภาพให้นักท่องเที่ยวได้เลือกมากมายหลายประเภท เช่น บริการแช่หรืออาบน้ำแร่ สระว่ายน้ำแร่ ซาวน่า อบสมุนไพร นวดแผนโบราณ และ นวดขัดตัว
- 3) มีการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์และสินค้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและความงามของตนเอง
- 4) มีระบบการบริหารงานในรูปแบบองค์กรธุรกิจที่มุ่งให้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนที่ชัดเจน

● **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดอ่อน**

- 1) ไม่มีกลยุทธ์ทางการตลาดที่ชัดเจน ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
- 2) การจัดการด้านบริการต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถได้มาตรฐานในการรองรับการท่องเที่ยวยกระดับสากล
- 3) ไม่มีผู้บริหารที่เชี่ยวชาญในด้านการตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ การบริหารจัดการยังขาดความชัดเจน

4.3 น้ำพุร้อนรักษะวาริน

4.3.1 ข้อมูลทั่วไป

1) ประวัติความเป็นมา

น้ำพุร้อนรักษะวารินจังหวัดระนองหรือเป็นที่รู้จักกันเดิมว่าบ่อน้ำร้อนวัดตโปทาราม เป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่เกิดขึ้นในลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบหุบเขาที่มีรอบล้อมและรอยแยกที่เป็นช่องทางให้น้ำร้อนจากใต้ดินไหลซึมขึ้นมาสู่ผิวดิน เกิดเป็นแหล่งน้ำแร่ร้อนธรรมชาติมีอุณหภูมิสูงประมาณ 65 องศาเซลเซียส น้ำพุร้อนแห่งนี้ได้รับการวิเคราะห์จากกรมวิทยาศาสตร์บริการว่าประกอบด้วยแร่ธาตุที่สำคัญ และเป็นแหล่งน้ำพุร้อนแหล่งเดียวในประเทศไทยที่ไม่มีสารกำมะถันเจือปนอยู่ จึงทำให้ไม่มีกลิ่นของกำมะถันและมีความบริสุทธิ์ สามารถอุปโภคและบริโภคได้จากแหล่งกำเนิด โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทำน้ำให้บริสุทธิ์ (Potable Hot Spring) ซึ่งเป็นลักษณะของน้ำพุร้อนคุณภาพสูงที่มีอยู่เพียงไม่กี่แห่งในโลก นอกจากคุณประโยชน์ในเชิงสุขภาพแล้ว ยังมีความเชื่อว่าแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวารินเป็นแหล่งน้ำบริสุทธิ์แหล่งหนึ่งที่น่าไปผ่านพิธีพุทธาภิเษกทำน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อใช้เป็นน้ำพระพุทธรูปในพระราชพิธีฉลองพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

น้ำพุร้อนรักษะวารินมีประวัติความเป็นมาค่อนข้างยาวนาน สามารถกล่าวย้อนไปถึงปี พ.ศ. 2433 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาสเมืองระนองและได้พระราชทานชื่อถนนที่จะไปยังบ่อน้ำร้อนว่า ถนนชลระอุ น้ำพุร้อนรักษะวารินได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงสุขภาพมาเป็นเวลานาน โดยประชาชนชาวระนองจำนวนมากเชื่อว่าน้ำแร่ร้อนสามารถช่วยฟื้นฟูสุขภาพและรักษาอาการปวดเมื่อยและโรคผิวหนังได้ น้ำพุร้อนรักษะวารินยังเป็นแหล่งน้ำแร่สำคัญสำหรับกิจการที่ให้บริการสปา น้ำแร่ในจังหวัดระนอง เช่น สยามฮอทสป่า จันทร์สมฮอทสป่า เจ้าเรือนสปา รวมถึงบริการแช่น้ำแร่อื่นๆในโรงแรมที่พัก เช่น โรงแรมตรีนิตี้ เป็นต้น

ปัจจุบันน้ำพุร้อนรักษะวารินตั้งอยู่ในพื้นที่สวนสาธารณะรักษะวาริน ภายใต้การดูแลของเทศบาลเมืองระนอง เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งชุมชนและเป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่มีศักยภาพสูง ทางเทศบาลเมืองระนองจึงมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด มีการก่อสร้างบ่อน้ำร้อนครอบคลุมแหล่งน้ำพุนี้เป็นบ่อ จำนวน 3 บ่อ ประกอบด้วย บ่อพ่อ บ่อแม่ และบ่อลูกสาว

ในปี 2551 สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) หรือ (SMEs) ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพและความสำคัญของบ่อน้ำร้อนรักษะวารินที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน จึงมีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนรักษะวารินร่วมกับเทศบาลเมืองระนอง โดยมีเป้าหมายเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติประเภทน้ำพุร้อน บนเนื้อที่ 25 ไร่ ยกกระดับมาตรฐานให้น้ำพุร้อนรักษะวารินเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs และวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระนอง ให้มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ในปัจจุบันน้ำพุร้อนรักษะวารินมีการจัดบริการต่างๆ ไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนเที่ยวชม มีร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ในบริเวณน้ำพุร้อนยังมีบ่อแช่เท้าไว้บริการ บริเวณโดยรอบมีการจัดตกแต่งภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ทางเทศบาลยังได้ร่วมมือกับภาคเอกชน บริษัทสยามฮอเทลปะระนอง จำกัด จัดให้บริการสปาเท้า และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ เช่น นวดแผนไทย นวดเท้า ในชื่อ สยามฮอเทลปะระนอง โดยบริษัทสยามฮอเทลปะระนอง จำกัดได้เริ่มให้บริการนักท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นมา

2) ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ

น้ำพุร้อนรักษะวาริน ตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะรักษะวาริน ในเขตเทศบาลเมืองระนอง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง อยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองระนองไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 4005 ห่างจากศาลากลางจังหวัดไปทางทิศตะวันออก 2 กิโลเมตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทางจังหวัดและเทศบาลเมืองระนองมุ่งพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในระดับสากล เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่ในบริเวณสวนสาธารณะรักษะวารินที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบหุบเขามีพื้นที่ป่าไม้ล้อมรอบ ทำให้สภาพแวดล้อมโดยรอบของน้ำพุร้อนรักษะวารินจึงยังคงสภาพธรรมชาติอยู่ค่อนข้างมาก

พื้นที่ภายในบริเวณสวนสาธารณะสวนใหญ่มีการใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเชิงธรรมชาติ พื้นที่บริเวณบ่อน้ำพุร้อนถือได้ว่าเป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่ มีการ

ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณบ่อน้ำร้อนและบริเวณพื้นที่โดยรอบ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและส่งเสริมสุขภาพ เช่น ศาลาพักผ่อน ที่นั่ง และบ่อแช่เท้า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พื้นที่หลายบริเวณในสวนสาธารณะแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ควรพิจารณาฟื้นฟูและบำรุงรักษาให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

รูปที่ 4.20 สภาพแวดล้อมในบริเวณน้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสปา

3) การบริหารและจัดการองค์กร

การบริหารจัดการจะดำเนินการในรูปแบบของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐได้แก่ เทศบาลเมืองระนองภายใต้การบริหารของนายกเทศมนตรีและภาคเอกชนได้แก่ บริษัทสยามฮอทสปาระนอง จำกัด โดยการบริหารจัดการพื้นที่ รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการใน ส่วนของสวนสาธารณะและบริเวณบ่อน้ำร้อนและพื้นที่โดยรอบจะดำเนินการโดยสำนักงาน

เทศบาลเมืองระนอง ในส่วนของสยามฮอทสปากจะรับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการส่งเสริมสุขภาพต่างๆ โดยความร่วมมือที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในลักษณะของการสัมปทานพื้นที่บริการโดยภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนด้านอาคารสถานที่ในส่วนของโรงแรมและบริการส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ ในปัจจุบันสยามฮอทสปา มีพนักงานทั้งหมด 22 คน เป็นพนักงานในส่วนการบริหารจัดการ 4 คน มีผู้จัดการเป็นผู้ดำเนินการบริหารสำนักงานและสปา

4.3.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของน้ำพุร้อนที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนรักษะวารินในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์บริการ ผลการศึกษาที่ได้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แนวคิดในการพัฒนา (Development Concept)

ผลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ประกอบการสยามฮอทสปาและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการน้ำพุร้อนรักษะวารินคือการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership) ในการพัฒนาน้ำพุร้อนรักษะวารินให้มีคุณภาพ มาตรฐานเทียบเท่ากับต่างประเทศ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาใช้บริการ สร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าเทศบาลเมืองระนองได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับ สสว. ในการพัฒนาน้ำพุร้อนรักษะวารินที่ครอบคลุมพื้นที่โดยรอบประมาณ 25 ไร่ ทั้งในส่วนของระบบสาธารณูปโภค เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวรวมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงธรรมชาติมาท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนมากขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวยังรวมถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสปาให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำจุดเด่นของน้ำแร่จังหวัดระนองที่ได้รับการยอมรับกันในระดับสากลว่าเป็นน้ำแร่ที่มีคุณภาพสูง รวมทั้งภูมิปัญญาไทยด้านการนวดแผนไทยและสมุนไพรมาเป็นจุดขายที่สำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าวจึงทำให้การพัฒนาน้ำพุร้อนรักษะวารินมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองที่พบว่ามีความหนาแน่นนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวยังไม่ได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก ผลจากการศึกษาพฤติกรรมพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนรักษะวารินส่วนใหญ่ใช้เวลาในการท่องเที่ยวน้อยกว่า 1 ชั่วโมงโดยนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและส่วนใหญ่มีเป้าหมายการท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนเพื่อส่งเสริมสุขภาพ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าน้ำพุร้อนรักษะวารินยังคงขาดกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน และต้องการให้ผู้บริหารจัดการน้ำพุร้อนมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความหลากหลายของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเฉพาะสปาที่รีตีเมนต์และการอาบน้ำแร่ รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมสวยงามมากขึ้น

2) สถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อม (Location and Asset)

เป็นการศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ด้านสถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับสถานที่ตั้งและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีประเด็นศึกษาที่สำคัญดังนี้

- **สภาพธรรมชาติ (Natural Asset)** น้ำพุร้อนรักษะวารินตั้งอยู่ในบริเวณสวนสาธารณะรักษะวารินที่มีลักษณะเป็นป่าธรรมชาติ พื้นที่โดยรอบเป็นป่าไม้และภูเขา มีลำธารธรรมชาติไหลผ่านในพื้นที่ ถึงแม้ว่าบริเวณบ่อน้ำแร่จะมีการพัฒนาด้านกายภาพแต่สภาพพื้นที่โดยรอบยังคงคงลักษณะทางธรรมชาติและมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันน้ำพุร้อนรักษะวารินยังเป็นบ่อน้ำแร่ร้อนที่มีคุณภาพ มีอุณหภูมิสูง (65 °C) และปริมาณน้ำมากพอ (อัตราการไหล 12.6 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง) สามารถนำไปใช้ให้บริการน้ำแร่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ดังนั้นหากใช้เกณฑ์ความเหมาะสมด้านที่ตั้งและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ น้ำพุร้อนรักษะวารินมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและอากาศบริสุทธิ์

รูปที่ 4.21 สภาพความเป็นธรรมชาติในพื้นที่น้ำพุร้อนรักษะวาริน

- **การเข้าถึงและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accessibility and Capacity)** น้ำพุร้อนรักษะวารินมีทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้เขตชุมชน ห่างจากศาลากลางจังหวัดระนองเพียง 2 กิโลเมตร ทำให้การเดินทางเข้าถึงได้จากตัวเมืองระนองเป็นไปได้อย่างสะดวก สามารถเข้าถึงได้ด้วยรถยนต์ใหญ่ทั้งรถโดยสารและรถทัศนาจร นับได้ว่าเป็นข้อได้เปรียบและโอกาสของการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้มาตรฐานได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวพบว่าน้ำพุร้อนรักษะวารินมีขนาดพื้นที่ให้บริการมากกว่า 10 ไร่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนมากกว่า 2 ตั้งอยู่ในทำเลที่มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย จัดได้ว่าเป็นน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว

- **คุณสมบัติน้ำพุร้อนรักษะวาริน** น้ำแร่ร้อนจากแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวารินเป็นน้ำแร่ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นน้ำแร่ที่มีคุณภาพดีและมีปริมาณการไหลของน้ำมากพอต่อการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน น้ำพุร้อนรักษะวารินประกอบด้วยบ่อน้ำแร่ 3 บ่อ คือบ่อพ่อ บ่อแม่และบ่อลูกสาว สามารถสรุปลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติทางเคมีของบ่อน้ำร้อนรักษะวารินทั้ง 3 บ่อได้ดังนี้

(1) **บ่อพ่อ** มีลักษณะเป็นบ่อปูนซีเมนต์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาบ่อน้ำร้อนทั้งสามบ่อ เป็นบ่อวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางของบ่อ ขนาด 2.80 เมตร สูงจากผิวดิน 0.80 เมตร น้ำร้อนในบ่อมีลักษณะใสมีฟองก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ที่ผุดขึ้นมาจากก้นบ่อสู่ผิวน้ำ

ค่อนข้างน้อย ไม่มีกลิ่นกำมะถัน (H_2S) ไม่มีสาหร่าย (algae) น้ำร้อนจะไหลล้นออกนอกบ่อตลอดเวลา ทำให้บริเวณบางส่วนของปากบ่อและผนังบ่อน้ำด้านนอกมีการสะสมตัวของแร่แคลไซต์ (calcite) ซึ่งเป็นแร่ที่มีขนาดผลึกละเอียดมาก แร่ชนิดนี้เป็นแร่อัลเทอร์เรชัน (alteration minerals) ที่สำคัญชนิดหนึ่ง อุณหภูมิของน้ำร้อนวัดได้ 65 องศาเซลเซียส ค่าความเป็นกรดต่าง (pH) วัดได้ประมาณ 8 อัตราการไหลของน้ำร้อน (flow rate) ที่บ่อพ่อวัดได้ประมาณ 3.5 ลิตร/วินาที หรือประมาณ 12.6 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง

(2) **บ่อแม่** เป็นบ่อปูนซีเมนต์ที่มีลักษณะเป็นวงกลมเช่นเดียวกัน มีเส้นผ่าศูนย์กลางของบ่อขนาด 1.50 เมตร และสูงจากผิวดิน 0.85 เมตรลักษณะของบ่อน้ำพุร้อน (บ่อแม่) น้ำร้อนในบ่อมีลักษณะใส มีฟองก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ผุดขึ้นมาเป็นจังหวะ ๆ และมีปริมาณมากกว่าบ่อพ่อ ไม่มีกลิ่นกำมะถัน ไม่มีสาหร่าย อุณหภูมิของน้ำร้อน วัดได้ 65 องศาเซลเซียส ค่าความเป็นกรดต่างวัดได้ประมาณ 8 มีแร่อัลเทอร์เรชันเคลือบเล็กน้อยที่ด้านในของผนังบ่อ ระดับของน้ำร้อนอยู่ต่ำกว่าปากบ่อลงไป 0.48 เมตร ไม่สามารถวัดอัตราการไหลของน้ำร้อนได้

(3) **บ่อลูกสาว** เป็นบ่อปูนซีเมนต์ มีเส้นผ่าศูนย์กลางของบ่อขนาด 2.00 เมตร และสูงจาก ผิวดิน 0.90 เมตร ลักษณะของน้ำร้อนในบ่อมีลักษณะใส มีฟองก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ผุดขึ้นมาซึ่งผิวน้ำมากกว่าสองบ่อแรกไม่มีกลิ่นกำมะถัน ไม่มีสาหร่าย อุณหภูมิของน้ำร้อนวัดได้ 65 องศาเซลเซียส ค่าความเป็นกรดต่างวัดได้ประมาณ 8 มีแร่อัลเทอร์เรชันเคลือบเล็กน้อยที่ด้านในของผนังบ่อ เช่นเดียวกับบ่อแม่ ระดับน้ำร้อนอยู่ต่ำกว่าปากบ่อลงไป 0.1 เมตร ไม่สามารถวัดอัตราการไหลของน้ำร้อนได้

- **การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และสิ่งแวดล้อม** (Site and Environmental Management) การพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยรวมของน้ำพุร้อนรักษะวารินในปัจจุบันยังคงเป็นข้อจำกัดด้านกายภาพที่สำคัญ การปรับภูมิทัศน์ในพื้นที่ การก่อสร้างอาคารบริการต่างๆ ลานจอดรถ ตลอดจนองค์ประกอบพื้นที่อื่นๆ ยังขาดการวางแผน การบริการจัดการ ตลอดจนการออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสม ขาดการจัดการระบบน้ำเสียที่ถูกหลักสุขาภิบาล ซึ่งนอกจากจะลดทอนคุณค่าของสภาพแวดล้อมธรรมชาติแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น การกัดเซาะพังทลายของหน้าดิน และการปนเปื้อนของน้ำเสียในแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องต่อผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวบริเวณน้ำพุร้อนรักษะวารินส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม

ธรรมชาติของน้ำพุร้อนจนได้ว่าเป็นจุดเด่นสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่าการออกแบบสถานที่และภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในปัจจุบันยังขาดความเหมาะสม ทำให้คุณค่าทางธรรมชาติของพื้นที่ลดน้อยลง

3) การพัฒนาทางกายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ (Architecture and Design)

การพัฒนากายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจอันนำไปสู่การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ให้ความสำคัญต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นโดยมีปัจจัยที่ศึกษาดังนี้

- **การพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบ** ผลจากการศึกษาสำรวจพื้นที่พบว่าในบริเวณน้ำพุร้อนรักษะวาริน พบว่า มีการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อนให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น มีที่นั่งพักผ่อนและแช่เท้า มีการปรับพื้นที่เพื่อจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ เส้นทางเดินเท้าเชื่อมต่อกับพื้นที่ส่วนอื่นๆ ในสวนสาธารณะและเส้นทางชมธรรมชาติ มีการปลูกพืชพรรณไม้ประดับตกแต่งอาคารสถานที่ต่างๆ

อย่างไรก็ตามผลการสำรวจพื้นที่พบว่าการพัฒนาภูมิทัศน์น้ำพุร้อนรักษะวารินในปัจจุบันยังมีจุดอ่อน ไม่สามารถช่วยส่งเสริมกายภาพของสถานที่ได้เท่าที่ควร อาจกล่าวได้ว่าเป็นการออกแบบที่ให้ความสำคัญต่อประโยชน์ใช้สอยมากกว่าประโยชน์ด้านความงาม เนื่องจากไม่ได้มีการวางแผนการพัฒนาพื้นที่โดยรวม (Master Plan) ดังนั้นการพัฒนาน้ำพุร้อนรักษะวารินและสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเป็นไปตามสภาวะการณ์ ไม่มีความเฉพาะจงของแผนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน ทำให้ขาดความต่อเนื่อง กลมกลืนขององค์ประกอบทางภูมิทัศน์ของพื้นที่ เช่น ป่าไม้ สวน ลำธาร อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่สามารถแสดงถึงเอกลักษณ์และจิตวิญญาณของสถานที่ (Sense of Place) อันเป็นสิ่งสำคัญต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ประการหนึ่ง ผลการศึกษาที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์มีความสอดคล้องต่อการศึกษาคความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อภูมิทัศน์และรูปแบบอาคารในพื้นที่น้อย

• **สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้าง** ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการดำเนินการพัฒนา ภายภาพน้ำพุร้อนรักษะวารินที่ผ่านมาไม่ได้มีการวางแผนในระยะยาว ดังนั้นการออกแบบงาน สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญ เช่น อาคารบริการสปา สำนักงานเทศบาล ร้านอาหาร มี ลักษณะที่ไม่สอดคล้องกลมกลืนกัน จากรูปที่ 4.22 จะเห็นได้ว่าลักษณะของอาคารให้บริการสปา จะเป็นอาคารที่ก่อสร้างใหม่ มีการจัดตกแต่งภูมิทัศน์โดยรอบด้วยไม้ประดับ ลักษณะอาคารเป็น อาคารชั้นเดียวยกพื้นสูง ถึงแม้ว่าอาคารจะมีรูปแบบหลังคาที่สื่อให้ถึงสถาปัตยกรรมท้องถิ่นอยู่ บ้าง แต่ลักษณะโดยรวมของอาคารยังคงแสดงถึงลักษณะอาคารสมัยใหม่ โดยเฉพาะในด้านวัสดุ ก่อสร้างและโครงสร้างสมัย มีวัสดุหลักเป็นการผนังก่ออิฐฉาบปูนตกแต่งด้วยหิน

ในส่วนของ การออกแบบภายในอาคารสปา มีแนวคิดที่สะท้อนวิถีชีวิตแบบไทย โดยมีการ ตกแต่งภายในตามแบบบ้านเรือนไทย อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่อาคาร การ ออกแบบและการจัดประโยชน์ใช้สอยภายในอาคารจึงถูกจำกัดไปด้วย รูปที่ 4.22 แสดงพื้นที่ ภายในอาคารบริเวณนวดแผนไทย และสปา น้ำแร่

รูปที่ 4.22 อาคารอาบน้ำแร่สยามฮอทสปาในสวนสาธารณะรักษะวาริน

นอกจากสยามฮอทสป่าแล้ว ในบริเวณน้ำพุร้อนรักชะวารินยังมีอาคารสำนักงานเทศบาล และสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น ร้านอาหาร ชุมนั่งพักผ่อนและเครื่องดื่ม เป็นต้น ลักษณะทั่วไปของอาคารส่วนใหญ่จะเป็นอาคารชั้นเดียวก่ออิฐฉาบปูน หลังคาทรงจั่วหรือทรงปั้นหยา สภาพโดยทั่วไปค่อนข้างทรุดโทรมพื้นที่โดยรอบอาคารส่วนใหญ่ไม่ได้มีการพัฒนาทางกายภาพที่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่จะเน้นประโยชน์ใช้สอยมากกว่าการออกแบบด้านความงาม ผลจากการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอาคารและสภาพแวดล้อมบริเวณน้ำพุร้อนรักชะวารินอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย

รูปที่ 4.23 การออกแบบภายในสยามฮอทสป่า

4) ผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Product and Service)

น้ำพุร้อนรักษะวารินเป็นแหล่งน้ำแร่ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดระนองมาเป็นเวลานาน ถือได้ว่าท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและการพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญของจังหวัด เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะ บริเวณน้ำพุร้อนรักษะวารินจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในแง่ของการส่งเสริมสุขภาพและการท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่สำคัญดังต่อไปนี้

- **บริการสุขภาพและสปา** ในส่วนของผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อน พบว่ารูปแบบการให้บริการสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักตามลักษณะของผู้ให้บริการ ส่วนแรกคือ สยามฮอทสปาที่ให้บริการสปาอาบน้ำแร่และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ เช่น การนวดแผนไทย นวดเท้า ส่วนที่ 2 จะให้บริการโดยสำนักงานเทศบาลเมืองระนอง ได้แก่ บ่อน้ำแร่สำหรับแช่เท้าไว้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จากการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสรุปแนวทางการบริการส่งเสริมสุขภาพและสปาในบริเวณน้ำพุร้อนรักษะวารินได้ดังนี้

สยามฮอทสปา เป็นผู้ประกอบการภาคเอกชนที่ให้บริการสปาอาบน้ำแร่และบริการส่งเสริมสุขภาพในหลายรูปแบบ เช่น นวดแผนไทย นวดฝ่าเท้า สปาทรีตเมนต์ เป็นต้น การบริการน้ำแร่จะมีทั้งอ่างอาบน้ำแร่ธรรมชาติ ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 38-40 องศาเซลเซียส มีลักษณะทั้งอ่างแช่แบบรวมและแบบแยกเป็นห้องส่วนตัว รวมทั้งห้องอาบน้ำ ห้องอบไอน้ำสมุนไพร ห้องอบชาวน้ำ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่าข้อจำกัดในด้านพื้นที่บริการเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการให้บริหารจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการสปา

บ่อน้ำแร่แช่เท้าและอ่างแช่น้ำแร่ธรรมชาติ ส่วนที่ให้บริการโดยเทศบาลเมืองระนอง โดยบ่อแช่เท้าจะจัดให้ในบริเวณบ่อน้ำพุร้อนมีลักษณะเป็น บ่อซีเมนต์มีที่นั่งที่ให้ความสะดวกในการแช่เท้า ส่วนอ่างแช่น้ำแร่จะอยู่ภายในสวนสาธารณะเป็นอ่างซีเมนต์ปูกระเบื้อง ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนจะไม่นิยมใช้แช่ทั้งตัวเนื่องจากสภาพทั่วไปของอ่างแช่ยังขาดการออกแบบและการดูแลรักษาที่เหมาะสม ตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ เช่น ไม่มีการล้างทำความสะอาดตามมาตรฐาน (อย่างน้อย 2 ครั้งต่อสัปดาห์) ไม่มีป้ายหรืออุปกรณ์ให้ข้อมูลที่เหมาะสม เป็นต้น

ผลการศึกษาในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าจุดเด่นของผลิตภัณฑ์และบริการเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนรักษะวารินที่สำคัญคือ คุณภาพของน้ำแร่ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นน้ำแร่ที่มีคุณภาพดีมากเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำพุร้อนในหลายประเทศที่เคยไปท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันการขาดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และบริการยังเป็นจุดอ่อนสำคัญของการพัฒนา ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้บริการสปา น้ำแร่ บริการนวดแผนไทย และทรีตเมนต์อื่นๆ มีความพึงพอใจต่อบริการค่อนข้างมาก แต่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบริการสปาดีกล่าวว่ามีลักษณะไม่แตกต่างจากสปาทั่วไป นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรมีผลิตภัณฑ์การบริการที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับสปา ทรีตเมนต์ ควรมีการออกแบบการใช้พื้นที่ให้น่าสนใจและเหมาะสมมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่าการบริการค่อนข้างจำกัดไม่สะดวกสบาย

รูปที่ 4.24 ห้องอาบน้ำแร่และบริการสปาโดยสยามฮอทสป่า

รูปที่ 4.25 บ่อน้ำแร่แช่เท้าจัดทำโดยเทศบาลเมืองระนอง

การพัฒนาในส่วนของการบริการน้ำแร่แช่เท้า และอ่างแช่น้ำแร่ธรรมชาติโดยเทศบาลยังมีข้อจำกัดและเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะความไม่เพียงพอของพื้นที่บริการ การพัฒนาและออกแบบอ่างแช่น้ำแร่และห้องอาบน้ำที่ยังขาดความเหมาะสมและมาตรฐานด้านสุขอนามัย ซึ่งจากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาดในการอาบน้ำแร่อยู่น้อยถึงน้อยมาก ปัจจัยข้อจำกัดสำคัญของน้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสปาก็ีประการหนึ่งก็คือ ข้อจำกัดด้านการบริการที่พัก เนื่องจากตั้งอยู่ในบริเวณสวนสาธารณะที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติสำหรับชุมชนไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาที่พัก อย่างไรก็ตามเทศบาลเมืองระนองและผู้ประกอบการสปามีความสนใจในการศึกษาความเป็นไปได้ในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่หรือในบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างในพื้นที่ได้มากขึ้น

- **สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ** นอกจากบริการด้านสุขภาพแล้ว สวนสาธารณะรักษะวารินยังมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ประกอบด้วย ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ลานจอดรถ ที่นั่งพักผ่อนชมธรรมชาติทั้งในบริเวณน้ำพุร้อนพื้นที่โดยรวม นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น เส้นทางเดินชมธรรมชาติที่มีสะพานแขวนข้าม

ลำธารเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจ และกิจกรรมให้อาหารช้าง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยค่อนข้างมาก ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะการอาบน้ำแร่และสปาที่รีดเมนต์ โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ยังต้องการให้มีการพัฒนาทางเลือกในการบริการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแนวธรรมชาติ เช่น มีพื้นที่บริการอาบน้ำแร่ที่ออกให้สอดคล้องต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณบ่อน้ำร้อนให้สวยงามและน่าสนใจมากขึ้น

ผลการศึกษายังพบปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการน้ำแร่เพื่อสุขภาพ เช่น สภาพห้องน้ำที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีการถ่ายเทอากาศที่ดีและมีจำนวนไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องต่อผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการน้ำแร่ เช่น ควรมีห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า เพิ่มจำนวนห้องน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนี้บางส่วนยังต้องการให้มีบริการร้านอาหารที่ได้มาตรฐาน มีเมนูอาหารต่างชาติ มีบริการที่พักที่ได้มาตรฐานสวยงาม ในขณะที่ความสะอาดและสุขอนามัยของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ยังเป็นประเด็นที่นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับต้นๆ

5) การวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้บริหารสยามฮอทสปาบพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการสปาในส่วนของสยามฮอทสปาเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อยู่ภายในจังหวัดระนองเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาและส่งเสริมสุขภาพทั้งการแช่น้ำแร่และนวดแผนไทย ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการจะมุ่งเน้นในด้านของการส่งเสริมสุขภาพและผ่อนคลาย ถึงแม้ว่าผลการศึกษาระบุให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนรักษะวารินร้อยละ 68 เดินทางมาพร้อมกับบริษัทนำเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการสยามฮอทสปาส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองทั้งมาพร้อมกับเพื่อนหรือครอบครัวและเดินทางคนเดียว ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่บริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้เวลาที่น้ำพุร้อนรักษะวารินประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ทำให้มีข้อจำกัดในการใช้บริการสปา อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของ

นักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 31 มีความพึงพอใจต่อน้ำแร่และสปามากที่สุดและร้อยละ 11.5 พึงพอใจพบบริการนวดแผนไทยมากที่สุด

ผลจากการศึกษาด้านการวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนรักษะวาริน พบว่า สยามฮอเทลป่าได้มีความร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนรักษะวาริน อย่างไรก็ตามข้อจำกัดด้านพื้นที่ทำให้สยามฮอเทลไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ ซึ่งทางบริษัทได้มีแนวทางที่จะขยายพื้นที่เพื่อให้สามารถให้บริการได้ครบวงจรมากขึ้น มีบริการบ่อเย็นเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันก็พยายามสร้างความร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวอื่นๆ ในการจัดแพคเกจท่องเที่ยวจังหวัดระนอง รวมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนรักษะวารินเข้าไปด้วย นอกจากนี้บริษัทสยามฮอเทลป่า ยังมีความต้องการที่จะพัฒนาด้านบุคลากรสปาให้มีความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับบริการส่งเสริมสุขภาพและการให้การปรึกษาด้านสุขภาพ โดยมีแนวทางที่จะสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการอบรมให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวในแก่พนักงานของบริษัท ในขณะที่ผู้ประกอบการมองเห็นว่าคุณภาพของน้ำพุร้อนจังหวัดเป็นจุดแข็งและเป็นโอกาสที่สำคัญของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง จุดอ่อนสำคัญที่ผู้ประกอบการสังเกตเห็นคือการขาดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวและหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่และการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนจังหวัดระนอง

ในส่วนของการดำเนินงานภาครัฐพบว่า เทศบาลเมืองระนองได้มีการวางแผนที่จะผลักดันการพัฒนาให้น้ำพุร้อนรักษะวารินให้ได้มาตรฐานสากล รองรับต่อการเพิ่มขึ้นของตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวจังหวัดระนอง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและเชิงธรรมชาติอันเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อน จากแนวคิดดังกล่าวเทศบาลเมืองระนองร่วมกับสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดได้ดำเนินการพัฒนาน้ำพุร้อนรักษะวาริน และในปี 2551 เทศบาลเมืองระนองได้บันทึกข้อตกลงร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนและร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนอง ให้มีคุณภาพ มาตรฐานเทียบเท่ากับต่างประเทศ โดยเริ่มที่พื้นที่น้ำพุร้อนรักษะวาริน บนเนื้อที่ 25 ไร่ ทั้งในส่วนของระบบสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น โดย สสว.จะเป็นผู้ประสานความร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รวมทั้งประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการด้วย ในขณะที่เทศบาลเมืองระนองดำเนินการนำน้ำพุร้อนสวนรักษะวารินเข้าร่วมโครงการเพื่อขอรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนจาก สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งหากการพัฒนาดังกล่าวเป็นไปตามแผน จะทำให้น้ำพุร้อนรักษะวารินเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้

6) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

แนวทางการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์และบริการที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาน้ำพุร้อนรักษะวารินคือการขาดแผนการดำเนินการหรือแผนการพัฒนาในภาพรวมทั้งในด้านการบริหารจัดการและด้านการพัฒนากายภาพ ทำให้การดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนรักษะวารินขาดความต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการดำเนินงานพัฒนาและบริการน้ำพุร้อนรักษะวารินจะมีแนวคิดที่จะทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnership) แต่ในเชิงปฏิบัติความร่วมมือดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของน้ำพุร้อนรักษะวารินที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเป็นปัญหาการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน การบริการและภาระค่าใช้จ่ายการดูแลรักษาพื้นที่ทั้งในส่วนของน้ำพุร้อนและสวนสาธารณะ ในขณะที่การให้บริการในส่วนที่รับผิดชอบดูแลโดยเทศบาลเมืองระนองไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งในส่วนของค่าผ่านประตูและการเข้าน้ำแร่ในบ่อของเทศบาล ซึ่งการบริหารจัดการในลักษณะดังกล่าวทำให้งบประมาณในการดูแลรักษาพื้นที่เป็นไปอย่างจำกัด ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของบริการและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อน การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการในด้านการเงินและการลงทุนที่เหมาะสมจึงน่าจะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนในภาพรวม

4.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

4.3.3.1 การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

การนำเสนอผลของข้อมูลและการแปลผลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนรักษะวาริน รวมทั้งการสรุปความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- N แทน จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง
- X แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
- S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวาริน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน
รักษะวาริน จังหวัดระนอง

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และเชื้อชาติ โดยแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวาริน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	117	58.5
หญิง	83	41.5
รวม	200	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 18 ปี	6	3
ระหว่าง 18-25 ปี	13	6.5
ระหว่าง 26-30 ปี	41	20.5
ระหว่าง 31-35 ปี	48	24
ระหว่าง 36-40 ปี	32	16
ระหว่าง 41-45 ปี	6	3
ระหว่าง 46-50 ปี	9	4.5
ระหว่าง 51-55 ปี	10	5
ระหว่าง 56-60 ปี	5	2.5
มากกว่า 60 ปี	39	19.5
รวม	200	100.0

จากตาราง 4.11 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเพศและอายุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้จำนวน 200 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

เพศ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 117 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 58.5 เป็นเพศชายจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5

อายุ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 17 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 รองลงมาคือมีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 51-55 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 46-50 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และระหว่าง 41-45 ปีและต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3 (เท่ากัน) และระหว่าง 56-60 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา อาชีพและรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

การศึกษา นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาโท 110 คน คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาตรี 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือมีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาเอก 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และมีการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมปลาย 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

อาชีพ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นข้าราชการเกษียณ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และรองลงมาเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และเป็นแม่บ้านจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และเป็นนักเรียนและนักศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

รายได้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 รองลงมาอยู่ในช่วงสูงกว่า 80,000 ดอลลาร์ จำนวน

27 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 รองลงมาคือมีรายได้ในช่วงระหว่าง 20,001—40,000 ดอลลาร์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11 รองลงมาคือมีรายได้ในช่วงระหว่าง 60,001—80,000 ดอลลาร์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และระหว่าง 40,001-60,000 ดอลลาร์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพและรายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งรูงน้ำพุร้อนรักษะวาริน

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมปลาย	3	1.5
ปริญญาตรี	80	40
ปริญญาโท	110	55
ปริญญาเอก	7	3.5
รวม	200	100.0
อาชีพ		
นักเรียน	3	1.5
เจ้าของกิจการ	35	17.5
ข้าราชการ	73	36.5
ช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ	25	12.5
แม่บ้าน	10	5
ข้าราชการเกษียณ	64	32
อื่นๆ	0	0
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์	151	75.5
ระหว่าง 20,000—40,000 ดอลลาร์	12	6
ระหว่าง 40,001—60,000 บาทดอลลาร์	3	1.5
ระหว่าง 60,001—80,000 ดอลลาร์	7	3.5
สูงกว่า 80,000 ดอลลาร์	27	13.5
รวม	200	100.0

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเชื้อชาติของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนและตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเชื้อชาติเอเชีย จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาคือมีเชื้อชาติยุโรป จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 33 และมีเชื้อชาติสหรัฐอเมริกาเหนือ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24

จากผลการศึกษสามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนรักษะวารินโดยรวมได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติชาวเอเชีย รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากยุโรป ร้อยละ 58.5 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-60 ปี นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่สุดอยู่ในช่วงอายุ 26-40 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพรับราชการหรือทำงานให้กับภาครัฐ ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.5 มีรายได้ต่ำกว่า 20,000-40,000 ดอลลาร์

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวาริน

เชื้อชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอเชีย	86	43
ยุโรป	66	33
แอฟริกา	0	0
อเมริกาเหนือ	48	24
อเมริกาใต้	0	0
ออสเตรเลีย	0	0
ตะวันออกกลาง	0	0
อื่นๆ	0	0
รวม	200	100.0

2) การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน
ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	2.84	0.73	ปานกลาง
การจัดภูมิทัศน์	2.37	0.43	ค่อนข้างน้อย
การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน	3.02	0.69	ปานกลาง
ความสะอาดสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่	3.08	.34	ปานกลาง
บริการรถโดยสารสาธารณะ	2.48	0.44	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสพน้ำพุร้อน	2.30	0.67	ค่อนข้างน้อย
การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา	2.58	0.47	ปานกลาง
คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น)	3.04	0.56	ปานกลาง
กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน	3.54	0.69	ค่อนข้างมาก
ความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	2.14	0.59	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ	2.08	0.38	ค่อนข้างน้อย
ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน	2.63	0.63	ปานกลาง

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.53	0.95	ปานกลาง
ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.55	0.56	ปานกลาง
คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร	2.33	0.63	ค่อนข้างน้อย
ระดับของความสะอาดโดยรวม	2.03	0.81	ค่อนข้างน้อย
ความปลอดภัยโดยรวม	2.32	0.74	ค่อนข้างน้อย
ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ	1.98	0.98	ค่อนข้างน้อย
ราคาโดยรวม	2.92	0.83	ปานกลาง

จากตาราง 4.14 ในด้านของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อนรักษะวารินพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อกลิ่นของน้ำพุร้อนและความสะดวกสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่สูงกว่าปัจจัยอื่นๆ โดยอยู่ในระดับค่อนข้างมากและปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 และ 3.08 ตามลำดับ รองลงมาคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามพึงพอใจปานกลางต่อ คุณภาพของน้ำพุร้อนและการเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.04 และ 3.02 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางต่อ ราคาโดยรวม ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและ ปริมาณการบริการที่บาร์และร้านอาหาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92, 2.84, 2.63, 2.58 และ 2.55 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามพึงพอใจค่อนข้างน้อยต่อปัจจัยอื่นๆ โดยปัจจัยองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษมี

ระดับความพึงพอใจเท่ากับ 1.98 ความสะอาดโดยรวม มีระดับความพึงพอใจที่ 2.03 และปริมาณของการบริการทางสุขภาพมีระดับความพึงพอใจที่ 2.08

4.3.4 การพัฒนากายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่และแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจพบว่าปัจจัยด้านกายภาพที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนรักษะวารินสามารถสรุปได้ดังนี้

● ปัจจัยด้านกายภาพที่เป็นจุดแข็ง

- 1) น้ำพุร้อนรักษะวารินมีทำเลที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก อยู่ใกล้ชุมชนและเทศบาลเมืองระนอง รถทัศนจรขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงได้ มีรถสาธารณะวิ่งผ่านนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังน้ำพุร้อนรักษะวารินตลอดทั้งปี
- 2) ตั้งอยู่ในที่ราบหุบเขา สภาพภูมิประเทศทั้งในพื้นที่และบริเวณโดยรอบส่วนใหญ่ยังคงสภาพธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว
- 3) น้ำพุร้อนรักษะวารินมีพื้นที่บริการขนาดใหญ่ มีกิจกรรมอื่นๆ ส่งเสริมการท่องเที่ยวธรรมชาติในพื้นที่เช่น มีสวนสัตว์และเส้นทางชมธรรมชาติ
- 4) น้ำพุร้อนมีคุณภาพสูงเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีอุณหภูมิสูงไม่มีกลิ่นและปริมาณการไหลของน้ำมากเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ ทั้งในพื้นที่และการนำไปใช้ภายนอก
- 5) อยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ ที่ได้รับความนิยมในบริเวณใกล้เคียง
- 6) สิ่งอำนวยความสะดวกสปาและการอาบน้ำแร่ (สยามฮอทสป่า) ที่มีมาตรฐานเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีการดูแลรักษาความสะอาดของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพในระดับดี

● **ปัจจัยด้านกายภาพที่เป็นจุดอ่อน**

- 1) การพัฒนาพื้นที่และการออกแบบภูมิทัศน์ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ ขาดการส่งเสริมจุดเด่นและสร้างเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- 2) การออกแบบ อาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอก เน้นด้านประโยชน์ใช้สอย ขาดรายละเอียดด้านความงามและความน่าสนใจ การจัดภูมิทัศน์ทำให้ลดทอนความเป็นธรรมชาติ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำ อ่างแช่น้ำพุร้อน ที่เป็นบริการสาธารณะยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการดูแลรักษาที่เหมาะสมโดยเฉพาะในด้านความสะอาดและสุขอนามัย
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในน้ำพุร้อนรักษะวาริน ไม่เพียงพอและไม่มีมาตรฐานดีพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะห้องน้ำสาธารณะ
- 5) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ น้ำเสีย บางส่วนยังไม่ได้มาตรฐาน
- 6) การปรับปรุงภูมิทัศน์ เช่น ทางเดิน บันได รวมทั้งการก่อสร้างอาคารก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ความเสื่อมโทรมของพืชพันธุ์ไม้ธรรมชาติ การชะล้างพังทลายของหน้าดิน การปนเปื้อนในแหล่งน้ำ เป็นต้น

● **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดแข็ง**

- 1) ราคาค่าบริการน้ำพุร้อนรักษะวารินมีอัตราค่าบริการที่ย่อมเยากว่าธุรกิจน้ำพุร้อนทั่วไป สามารถใช้บริการบ่อแช่เท้าสาธารณะโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- 2) บริเวณน้ำพุร้อนรักษะวารินมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่สามารถเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว
- 3) มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนช่วยลดข้อจำกัดในการลงทุนการประกอบธุรกิจบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนของภาครัฐ และช่วยยกระดับการบริการให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

- 4) ได้รับความสนใจและมีความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ เช่น SMEs และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาน้ำพุร้อนให้มีมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

● **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดอ่อน**

- 1) ขาดแผนพัฒนาน้ำพุร้อนทั้งในด้านกายภาพและผลิตภัณฑ์การบริการที่ชัดเจน
- 2) ไม่มีที่พักค้างที่ได้มาตรฐานในพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียง
- 3) บริการต่างๆ ในน้ำพุร้อนรักษะวาริน ไม่มีการบรรยายให้ความรู้ทางวิชาการกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติและประโยชน์ของน้ำพุร้อน
- 4) โครงสร้างภายในน้ำพุร้อนรักษะวาริน ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานทางการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาล ไม่มีผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารพื้นที่ท่องเที่ยวและการตลาด
- 5) บุคลากรที่ทำงานด้านบริการ เช่น บริการในร้านค้า ร้านอาหาร ยังขาดความรู้และทักษะด้านการบริการที่ได้มาตรฐาน
- 6) ระบบบริหารจัดการที่ไม่เอื้อต่อการเพิ่มทุนและรายได้ทำให้น้ำพุร้อนรักษะวาริน ขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่และบริการให้ดีขึ้น

4.4 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาการพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง พบว่าน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีศักยภาพและข้อจำกัดของลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์ต่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยพบว่าลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ง่ายกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ และนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการท่องเที่ยวในระดับสูงได้ (Smith and Puczko, 2009) ซึ่งบรรยากาศการท่องเที่ยวจะรวมถึงการรับรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่นักท่องเที่ยวได้รับในขณะที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติทั้ง 3 แห่งพบว่าลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพประกอบด้วย

- ท่าเลที่ตั้งและการเข้าถึง
- สภาพธรรมชาติและสิ่งแวดลอม
- คุณภาพน้ำพุร้อน
- การออกแบบภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม
- การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก สปา และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม
- การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

นอกจากปัจจัยด้านกายภาพแล้ว การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเป็นอย่างมาก ปัจจัยองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในระดับสูงคือคุณภาพการบริการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา (Dusseau และ Brennan, 2008) อาจกล่าวได้ว่าการบริการที่ดีสามารถช่วยยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาได้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า น้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีการให้บริการในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุ

ร้อนธรรมชาติ แต่คุณภาพการบริการโดยส่วนใหญ่จะยังไม่อยู่ในระดับมาตรฐานที่สร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จากผลการศึกษาสามารถสรุปปัจจัยองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพได้ดังนี้คือ

- คุณภาพและมาตรฐานการบริการ
- ความหลากหลายของกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมที่น่าสนใจอื่นๆ
- การบริหารการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร
- การสร้างพันธมิตรทางธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง
- การร่วมมือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนท้องถิ่น

บทที่ 5

พฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้เพิ่มความสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวและทิศทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ (Experience) และรูปแบบ (Style) ที่สอดคล้องต่อความต้องการของลูกค้ามากกว่าผลิตภัณฑ์ (Product) (UNWTO, 2006) ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวสปาในประเทศไทยจะเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวในระดับสากลแต่ตลาดการท่องเที่ยวในส่วนนี้ก็มีการแข่งขันสูงจำเป็นต้องมีการศึกษาและพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การศึกษาความต้องการและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับปรุง พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้เหมาะสมต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้มากขึ้น ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น ในขณะที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนนับเป็นช่องทางสำคัญที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาในประเทศไทย การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างประเทศกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การศึกษาในบทนี้จึงเป็นการศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างประเทศกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย โดยการศึกษาและเก็บข้อมูลในส่วนนี้จะประกอบด้วยแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 600 คนและการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 30 คน ที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อน 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนสันกำแพง รุ่งอรุณน้ำพุร้อนรีสอร์ท และน้ำพุร้อนรักษะวาริน การเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประกอบด้วย

- ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน
- พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน
- การรับรู้และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน
- ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อน
- ความสำคัญขององค์ประกอบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน

ส่วนที่ 2 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5.1.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อแหล่ง ท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้จำนวน 600 คน ได้จำแนกตัวที่สำคัญออกเป็น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และเชื้อชาติ สามารถแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เพศ จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้จำนวน 600 คน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 58 โดยเป็นเพศชายจำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 42

อายุ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 31-35 ปี และระหว่าง 41-45 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 14.33 (เท่ากัน) รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 36-40 ปีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 12.67 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 26-30 ปีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง มากกว่า 60 ปีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 10.33 และระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 46-50 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 5.33 และมีอายุระหว่าง 56-60 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเพศและอายุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแสดงในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน เพศและอายุ ของ
นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	252	42
หญิง	348	58
รวม	600	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 18 ปี	16	2.67
ระหว่าง 18-25 ปี	52	8.67
ระหว่าง 26-30 ปี	69	11.50
ระหว่าง 31-35 ปี	86	14.33
ระหว่าง 36-40 ปี	76	12.67
ระหว่าง 41-45 ปี	86	14.33
ระหว่าง 46-50 ปี	32	5.33
ระหว่าง 51-55 ปี	99	16.50
ระหว่าง 56-60 ปี	30	5.00
มากกว่า 60 ปี	62	10.33
รวม	600	100.00

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาและอาชีพของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน สามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

การศึกษา นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาโท 323 คน คิดเป็นร้อยละ 53.83 รองลงมามีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาตรี 129 คน คิดเป็นร้อยละ 21.52 รองลงมามีการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมปลาย 125 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 และมีการศึกษาอยู่ในช่วงปริญญาเอก 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83

อาชีพ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 46.83 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นข้าราชการ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 รองลงมาเป็นข้าราชการเกษียณ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 รองลงมา มีอาชีพเป็นช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และรองลงมา เป็นนักเรียนและนักศึกษา จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และมีอาชีพอื่นๆ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83 และแม่บ้านจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ดังแสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา อาชีพ และรายได้ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวหน้าพอรัน

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมปลาย	125	20.83
ปริญญาตรี	129	21.50
ปริญญาโท	323	53.83
ปริญญาเอก	23	3.83
รวม	600	100.00
อาชีพ		
นักเรียน	39	6.50
เจ้าของกิจการ	281	46.83
ข้าราชการ	114	19.00
ช่างและผู้ใช้ทักษะทางอาชีพ	45	7.50
แม่บ้าน	20	3.33
ข้าราชการเกษียณ	71	11.83
อื่นๆ	23	3.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานด้านรายได้ ของ
นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวหน้าพอรัน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์	254	42.33
ระหว่าง 20,000—40,000 ดอลลาร์	200	33.33
ระหว่าง 40,001—60,000 ดอลลาร์	60	10.00
ระหว่าง 60,001—80,000 ดอลลาร์	28	4.67
สูงกว่า 80,000 ดอลลาร์	58	9.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านรายได้ของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวหน้าพอรัน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน พบว่า นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวหน้าพอรันส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์ จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 42.33 รองลงมาอยู่ในช่วงระหว่าง 20,000-40,000 ดอลลาร์ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือมีรายได้ในช่วงระหว่าง 40,001-60,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 10 รองลงมาคือมีรายได้สูงกว่า 80,000 ดอลลาร์ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67 และระหว่าง 60,001-80,000 ดอลลาร์ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานด้านเชื้อชาติของ
นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน

กลุ่มประเทศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอเชีย	352	58.67
ยุโรป	131	21.83
แอฟริกา	28	4.67
อเมริกาเหนือ	70	11.67
อเมริกาใต้	0	0.00
ออสเตรเลีย	9	1.50
ตะวันออกกลาง	10	1.67
อื่นๆ	4	0.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านเชื้อชาติของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวหน้าพูร้อนและตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาวเอเชีย จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 58.67 รองลงมาคือยุโรป จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 21.83 และอเมริกาเหนือ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 เป็นชาวแอฟริกา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 เป็นชาวตะวันออกกลางจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 เป็นชาวออสเตรเลีย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 และร้อยละ 0.67 อยู่ในกลุ่มประเทศอื่นๆ

5.1.2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง เป็นการแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการท่องเที่ยวน้ำพุร้อน		
เดินทางคนเดียว	16	2.67
เดินทางมากับบริษัททัวร์	369	61.50
เดินทางมากับครอบครัว	120	20.00
เดินทางมาพร้อมกับญาติหรือเพื่อน	190	31.67
อื่นๆ.....	0	0.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีัคคุเทศก์มาด้วยหรือไม่		
มี	228	38.00
ไม่มี	372	62.00
รวม	600	100.00
ประสบการณ์เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย		
เคย	262	43.67
ไม่เคย	338	56.33
รวม	600	100.00
ระยะเวลาในการพักผ่อนในตัวเมือง		
ไม่ได้พักผ่อน	92	15.33
1-3 คืน	240	40.00
4-6 คืน	197	32.83
7-9 คืน	25	4.17
อื่นๆ	6	1.00
รวม	600	100.00
ที่พักที่ใช้ในการพักผ่อนในตัวเมือง		
โรงแรม	201	39.50
รีสอร์ท	140	27.50
โฮมสเตย์	9	1.83
โฮสเทล	12	2.33
เกสเฮาส์	22	4.33

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พักกับเพื่อนหรือญาติ	53	10.50
อื่นๆ	4	0.83
รวม	508	100.00
กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สนใจ		
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	75	12.50
การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ	348	58.00
การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย	88	14.67
การท่องเที่ยวเชิงกีฬา	45	7.50
การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและสุขภาพ	44	7.30
อื่นๆ	0	0.00
รวม	600	100.00
ค่าใช้จ่ายที่ได้เตรียมไว้เพื่อในการท่องเที่ยวครั้งนี้		
ต่ำกว่า 1,000 ดอลลาร์	198	33.00
ระหว่าง 1,001-1,999 ดอลลาร์	96	16.00
ระหว่าง 2,000-2,999 ดอลลาร์	212	35.33
ระหว่าง 3,000-3,999 บาทดอลลาร์	37	6.17
สูงกว่า 4,000 ดอลลาร์	47	7.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

จำนวนคนที่มาท่องเที่ยวหน้าพู่ร้อน นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาเป็นกลุ่มกับบริษัททัวร์จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 เดินทางมาเองพร้อมพ่อบุญาคหรือเพื่อน จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 31.67 รองลงมาคือเดินทางมาเองพร้อมกับครอบครัวจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และมาคนเดียว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67

มีวัตถุประสงค์นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาโดยมีมีวัตถุประสงค์ จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 โดยไม่มีวัตถุประสงค์ มาด้วย จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0

การมาเที่ยวประเทศไทย นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมาประเทศไทย จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 43.67 โดยมาประเทศไทยครั้งนี้เป็นครั้งแรก จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 56.33

ระยะเวลาในการพักผ่อนในตัวเมือง นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการพักผ่อน 1-3 คืน จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือ 4-6 คืน จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 32.83 และรองลงมาคือไม่ได้พักผ่อน จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 15.33 และมีระยะเวลาในการพักผ่อน 7-9 คืน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 และอื่นๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ที่พักที่ใช้ในการพักผ่อนในตัวเมือง นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พักแรมโรงแรม จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ พักที่รีสอร์ท จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมาคือพักกับเพื่อนหรือญาติ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 รองลงมาคือ เกสต์เฮาส์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 4.33 พักโฮสเทล จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 พักโฮม สเตย์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 และอื่นๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83

กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมาคือมาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ

14.67 รองลงมาคือ มาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และมาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและสุขภาพ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

ค่าใช้จ่ายที่ได้เตรียมไว้เพื่อในการท่องเที่ยวครั้งนี้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้เตรียมค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ต่ำกว่า 1,000 ดอลลาร์ต่อคน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมาคือ เตรียมค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ระหว่าง 2,000-2,999 ดอลลาร์ต่อคน จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 35.33 รองลงมาคือ ระหว่าง 1,000-1,999 ดอลลาร์ต่อคน จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 รองลงมาคือเตรียมค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้สูงกว่า 4,000 ดอลลาร์ต่อคนจำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 7.83 และระหว่าง 3,000-3,999 ดอลลาร์ จำนวน 37 คนโดยคิดเป็นร้อยละ 6.17

5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้และความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวหน้าพุ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้และความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวหน้าพุ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุ่มทั้ง 3 แห่งจำนวน 600 คน เป็นการแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยววน้ำพุร้อนในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ท่านเคยมาน้ำพุร้อนในประเทศไทยบ้างหรือไม่		
เคย	142	23.67
ไม่เคย	458	76.33
รวม	600	100.00
ท่านเคยมาเที่ยวที่น้ำพุร้อนแห่งนี้หรือไม่		
เคย	122	20.33
ไม่เคย	478	79.67
รวม	600	100.00
ระยะเวลาในการเที่ยววน้ำพุร้อนสันกำแพง		
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	407	67.83
1-2 ชั่วโมง	53	8.83
ครึ่งวัน	120	20.00
1 วัน	20	3.33
2 วัน	0	0.00
มากกว่า 2 วัน	0	0.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ร้อนในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การบริการที่คาดว่าจะใช้ในน้ำพุร้อน		
ที่พัก	30	5.00
ร้านอาหาร	138	23.00
ร้านค้าและที่ขายของที่ระลึก	256	42.67
สปาและที่อาบน้ำ	161	26.83
นวดแผนไทย นวดเท้า	15	2.50
การเยี่ยมชมทัศนียภาพ (Site seeing)	0	0.00
อื่นๆ	0	0.00
รวม	600	100.00
พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาน้ำพุร้อน		
รถยนต์ส่วนตัว	71	11.83
รถบัสนำเที่ยว	466	77.67
รถโดยสาร	37	6.17
รถเช่า (ขับเองหรือมีคนขับ)	18	3.00
อื่นๆ	8	1.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยววันหยุดพักผ่อนในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความสะดวกในการเดินทางมาวันหยุดพักผ่อน		
การเดินทางลำบากมาก	105	17.50
การเดินทางไม่ลำบากแต่เสียเวลา	246	41.00
การเดินทางค่อนข้างง่าย	52	8.67
การเดินทางง่ายมาก	38	6.33
รวม	600	100.00
บริการที่ท่านพึงพอใจมากที่สุดในการท่องเที่ยววันหยุดพักผ่อน		
ที่พัก	85	14.17
สปา	270	45.00
การนวดแผนไทย	55	9.17
ร้านอาหาร	52	8.67
สภาพแวดล้อม	138	23.00
อื่นๆ.....	0	0.00
รวม	600	100.00
การท่องเที่ยววันหยุดพักผ่อนในประเทศอื่นนอกจากประเทศไทย		
เคยไปคือประเทศ.....	261	43.50
ไม่เคยไป	339	56.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวที่น่าน้ำพุร้อนในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การบริการอะไรที่ท่านพึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อน ต่างประเทศ		
คุณภาพน้ำพุร้อน	139	53.33
การบริการ	105	40.33
สภาพแวดล้อม	7	2.67
ที่พัก	5	2.00
อื่นๆ	0	0.00
รวม	261	100.00
การเปรียบเทียบน้ำพุร้อนในประเทศอื่นที่เคยไปกับน้ำพุ ร้อนในประเทศไทย		
ดีกว่าน้ำพุร้อนในประเทศไทย	166	63.50
ไม่แตกต่างกัน	95	36.50
ด้อยกว่าน้ำพุร้อนในประเทศไทย	0	0.00
รวม	261	100

ตารางที่ 5.6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวที่น่าน้ำพุร้อนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน โดยสามารถแยกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

ท่านเคยมาเที่ยวที่น้ำพุร้อนในประเทศไทยหรือไม่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยมาน้ำพุร้อนในเมืองไทย จำนวน 458 คน คิดเป็นร้อยละ 76.33 เคยมาน้ำพุร้อนในเมืองไทย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67

ท่านเคยมาเที่ยวที่น้ำพุร้อนแห่งนี้หรือไม่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยมาน้ำพุร้อนแห่งนี้ จำนวน 478 คน คิดเป็นร้อยละ 79.67 เคยมาเที่ยวจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 20.33

ระยะเวลาในการเที่ยวน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ น้อยกว่า 1 ชั่วโมงจำนวน 407 คน คิดเป็นร้อยละ 67.83 รองลงมาใช้ระยะเวลาครึ่งวัน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 และระยะเวลา 1 วันจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

การบริการที่คาดว่าจะใช้ในแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนนี้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ร้านค้าและร้านอาหารของที่ระลึก จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 42.67 รองลงมาใช้สปาและที่อาบน้ำจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 26.83 รองลงมาคือ ร้านอาหาร จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และที่พัก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และการนวด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาน้ำพุร้อนโดยรถบัสทัศนอาจร จำนวน 466 คน คิดเป็นร้อยละ 77.67 รองลงมาใช้รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 11.83 และมารถโดยสารประจำทาง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 6.17 และโดยใช้รถเช่า (ขับเองหรือมีคนขับ) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และอื่นๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33

ความสะดวกในการเดินทางมาน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางไม่ลำบากแต่เสียเวลา จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาคือคิดว่าลำบากมาก จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมาค่อนข้างง่าย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 และง่ายมาก จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 6.33

บริการที่ท่านพึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พึงพอใจสปามากที่สุด โดยมีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือสภาพแวดล้อม จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาพึงพอใจที่พักในน้ำพุร้อน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 14.17 และพึงพอใจร้านอาหาร จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 พึงพอใจการนวดแผนไทย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 9.17 และร้านอาหาร จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67

การท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศอื่นนอกจากประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศอื่นนอกจากประเทศไทย โดยมีจำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 ในขณะที่เคยท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศอื่นนอกจากประเทศไทย มีจำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5

การบริการอะไรที่ท่านพึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อนต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อนต่างประเทศในเรื่องของคุณภาพน้ำพุร้อน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อนต่างประเทศในเรื่องของการบริการ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 40.33 และส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อนต่างประเทศในเรื่องของสภาพแวดล้อม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 และพึงพอใจมากที่สุดในน้ำพุร้อนต่างประเทศในเรื่องของที่พักรักษาตัว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2

การเปรียบเทียบน้ำพุร้อนในประเทศอื่นที่เคยไปกับน้ำพุร้อนสันกำแพง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าน้ำพุร้อนในต่างประเทศที่เคยไปนั้นดีกว่าน้ำพุร้อนในประเทศไทยจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 รองลงมาเห็นว่าน้ำพุร้อนในต่างประเทศที่เคยไปนั้นมีคุณภาพที่เท่าเทียมกันกับน้ำพุร้อนในประเทศไทย จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50

5.1.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณท์น้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนต่อการพัฒนาและผลิตภัณท์บริการน้ำพุร้อนในประเทศไทย ประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อน โดยแสดงผลการวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณท์น้ำพุร้อนในประเทศไทย

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ	2.25	0.85	ค่อนข้างน้อย
ระดับการให้บริการที่บริเวณที่พัก	2.18	0.38	ค่อนข้างน้อย
ความสะอาดของที่พัก	2.21	0.51	ค่อนข้างน้อย
ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	2.27	0.78	ค่อนข้างน้อย
การจัดภูมิทัศน์	2.38	0.76	ค่อนข้างน้อย
การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน	2.79	0.66	ปานกลาง
ความสะดวกสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่	3.16	0.43	ปานกลาง
บริการรถโดยสารสาธารณะ	2.05	0.46	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา น้ำพุร้อน	2.49	0.84	ค่อนข้างน้อย
การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา	2.07	0.47	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น)	2.83	0.44	ปานกลาง

ตารางที่ 5.7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนในประเทศไทย
(ต่อ)

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน	3.10	0.84	ปานกลาง
ความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	2.14	0.88	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ	1.96	0.56	ค่อนข้างน้อย
ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน	2.52	0.52	ปานกลาง
ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.31	0.79	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.39	0.84	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร	2.45	0.75	ค่อนข้างน้อย2
ระดับของความสะอาดโดยรวม	2.03	0.51	ค่อนข้างน้อย
ความปลอดภัยโดยรวม	2.18	0.72	ค่อนข้างน้อย
ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ	2.89	0.89	ปานกลาง
ราคาโดยรวม	2.53	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.7 การศึกษาด้านของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อน้ำพุร้อน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจปานกลางกับความสะอาดสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 รองลงมาคือกลิ่นของน้ำพุร้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 การเดินทางเข้าถึงน้ำพุร้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และราคาโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจค่อนข้างน้อยกับปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา น้ำพุร้อน คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร

ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร การจัดภูมิทัศน์ ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ รูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49, 2.45, 2.39, 2.38, 2.27, และ 2.25 ตามลำดับ

ปัจจัยองค์ประกอบน้ำพุร้อนที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่ำที่สุดได้แก่ ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ ระดับของความสะอาดโดยรวม บริการรถโดยสารสาธารณะ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสปา และความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 1.96, 2.03, 2.05, 2.07, และ 2.14 ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนากายภาพและบริการในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน มีรายละเอียดต่อไปนี้

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนประกอบไปด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้คือ ความสวยงามของที่พัก ระดับการให้บริการที่บริเวณที่พัก ความสะอาดของที่พัก ความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน ความสะดวกสบายของการบริการพาหนะท้องถิ่น ระดับของความสะอาดโดยรวม ความสะอาดของสาธารณูปโภคต่างๆ กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน ปริมาณของสปาและสาธารณูปโภคทางด้านสุขภาพ ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร ความปลอดภัย ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ ราคาโดยรวม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความสวยงามของที่พัก พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ เพศ รองลงมาคือรายได้ และการศึกษา โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.899 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.300 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.462 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.080 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.498 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.409 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความสวยงามของที่พัก = $-1.938 + 0.899$ เพศ -0.300 อายุ -0.462
การศึกษา -0.080 อาชีพ -0.498 รายได้ $+0.409$ เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับระดับการให้บริการที่บริเวณที่พักพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ เพศ รองลงมาคือรายได้ การศึกษาและอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.899 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.300 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.462 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.080 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.498 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.409 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับระดับการให้บริการที่บริเวณที่พัก = $2.168 - 0.899$ เพศ $+0.300$ อายุ $+0.462$ การศึกษา -0.080 อาชีพ -0.498 รายได้ -0.409 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความสะอาดของที่พักพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.083 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.026 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.618 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.177 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.050 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.345 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความสะอาดของที่พัก = $1.816 - 0.083$ เพศ $+0.026$ อายุ $+0.618$
การศึกษา $+0.177$ อาชีพ -0.050 รายได้ -0.345 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.083 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.026 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.618 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.177 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.050 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.345 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความสวยงามดึงดูดของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ = $1.912 - 0.046$ เพศ $+0.028$ อายุ -0.091 การศึกษา -0.096 อาชีพ -0.010 รายได้ $+0.080$ เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับการเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อนพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.258 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.104 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 1.022 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.386 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 2.553 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.357 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับการเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน = $-0.062 - 1.258 \text{ เพศ} - 0.104 \text{ อายุ} + 1.022 \text{ การศึกษา} + 0.386 \text{ อาชีพ} - 2.553 \text{ รายได้} - 0.357 \text{ เชื้อชาติ}$

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความสะดวกสบายของการบริการพาหนะท้องถิ่นพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.252 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.109 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.651 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.433 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.900 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.949 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความสะดวกสบายของการบริการพาหนะท้องถิ่น = $-4.815 - 0.252 \text{ เพศ} - 0.109 \text{ อายุ} - 1.651 \text{ การศึกษา} - 0.433 \text{ อาชีพ} - 0.900 \text{ รายได้} + 0.949 \text{ เชื้อชาติ}$

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับระดับของความสะอาดโดยรวมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.970 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.338 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.922 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.594 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.465 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.190 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับระดับของความสะอาดโดยรวม = $3.525 - 0.970 \text{ เพศ} - 0.338 \text{ อายุ} - 0.922 \text{ การศึกษา} + 0.594 \text{ อาชีพ} - 0.465 \text{ รายได้} + 0.190 \text{ เชื้อชาติ}$

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความสะอาดของสาธารณูปโภคต่างๆ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ

โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.565 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.011 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.163 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.052 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.465 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.190 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความสะอาดของสาธารณูปโภคต่างๆ = 1.275 -0.565 เพศ -0.011 อายุ + 0.163 การศึกษา +0.052 อาชีพ -0.465 รายได้ +0.190 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับกลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อนพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.565 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.011 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.163 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.052 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.465 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.190 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับกลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน = 3.718 -0.395 เพศ -0.323 อายุ -0.955 การศึกษา +0.328 อาชีพ -0.555 รายได้ +0.212 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับปริมาณของสปาและสาธารณูปโภคทางด้านสุขภาพพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือการศึกษา และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.407 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.139 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.866 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.695 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.920 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.282 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับปริมาณของสปาและสาธารณูปโภคทางด้านสุขภาพ = 2.213 -0.407 เพศ +0.139 อายุ +0.866 การศึกษา -0.695 อาชีพ -0.920 รายได้ -0.282 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อนพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.046 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.013 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.897 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ

0.644 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.949 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.881 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความเป็นมิตรของพนักงานที่นำพุ่มร้อน = $4.211 - 0.046$ เพศ $+0.013$ อายุ -1.897 การศึกษา $+0.644$ อาชีพ -1.949 รายได้ $+0.881$ เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับปริมาณของการบริการทางสุขภาพพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และอาชีพ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.186 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.138 การศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.450 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.200 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.815 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.419 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับปริมาณของการบริการทางสุขภาพ = $2.541 + 0.186$ เพศ -0.138 อายุ -0.450 การศึกษา -0.200 อาชีพ -0.815 รายได้ $+0.419$ เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหารพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือเพศ และเชื้อชาติ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.736 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.394 การศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.358 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.480 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.870 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.602 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร = $2.740 + 0.736$ เพศ -0.394 อายุ -0.358 การศึกษา -0.480 อาชีพ -0.870 รายได้ $+0.602$ เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหารพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ เพศ รองลงมาคือรายได้ และการศึกษา โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.806 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.205 การศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.413 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.206 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.646 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.327 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร = $2.385 + 0.806$ เพศ - 0.205 อายุ - 0.413 การศึกษา - 0.206 อาชีพ - 0.646 รายได้ + 0.327 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับคุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหารพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคืออาชีพ และเชื้อชาติ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.011 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.153 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.385 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.740 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.895 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.384 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับคุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร = $4.401 + 0.011$ เพศ + 0.153 อายุ - 1.385 การศึกษา + 0.740 อาชีพ - 1.895 รายได้ + 0.384 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความปลอดภัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือเพศ และการศึกษา โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.606 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.148 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.579 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.889 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.895 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.461 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความปลอดภัย = $2.583 + 0.606$ เพศ - 0.148 อายุ - 0.579 การศึกษา - 0.255 อาชีพ - 0.889 รายได้ + 0.461 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ เพศ รองลงมาคือรายได้ และอายุ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.342 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.389 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.852 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.095 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.684 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.391 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ = $3.336 - 1.342$ เพศ + 0.389 อายุ - 0.852 การศึกษา - 0.095 อาชีพ - 0.684 รายได้ + 0.391 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับราคาโดยรวมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือการศึกษา และเพศ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.279 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.102 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.284 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.207 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.793 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.159 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับราคาโดยรวม = $1.485 - 0.279 \text{ เพศ} + 0.102 \text{ อายุ} - 0.284 \text{ การศึกษา} - 0.207 \text{ อาชีพ} + 0.793 \text{ รายได้} + 0.159 \text{ เชื้อชาติ}$

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจกับองค์ประกอบต่างๆ โดยรวมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การศึกษา รองลงมาคือเชื้อชาติ และรายได้ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.134 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.021 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.421 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.006 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.220 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.249 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

ความพึงพอใจกับองค์ประกอบต่างๆ โดยรวม = $2.611 - 0.134 \text{ เพศ} + 0.021 \text{ อายุ} - 0.421 \text{ การศึกษา} - 0.006 \text{ อาชีพ} - 0.220 \text{ รายได้} + 0.249 \text{ เชื้อชาติ}$

5.1.5 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบน้ำพุร้อน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบน้ำพุร้อนจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบน้ำพุร้อนโดยรวม โดยแสดงผลการวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบในการพัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศไทย

องค์ประกอบน้ำพุร้อน	X	S.D.	ระดับความสำคัญ
ที่ตั้งของน้ำพุร้อนและสภาพแวดล้อม	3.35	0.84	ปานกลาง
การออกแบบสถาปัตยกรรมและความสวยงามของสถานที่	2.83	0.63	ปานกลาง
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	4.62	0.82	มากที่สุด
การเข้าถึงน้ำพุร้อน	3.81	0.17	ค่อนข้างมาก
คุณภาพน้ำพุร้อน	3.18	0.41	ปานกลาง
ที่พัก	2.43	1.73	ค่อนข้างน้อย
จำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.44	1.14	ปานกลาง
บริการเชิงสุขภาพและสปา	3.02	1.70	ปานกลาง
ความสะอาด	4.18	0.49	ค่อนข้างมาก
ความปลอดภัย	3.60	0.35	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 5.8 แสดงผลการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวหน้าพู่ร้อน ธรรมชาติในแต่ละด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ของแหล่งท่องเที่ยวหน้าพู่ร้อนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62 รองลงมาคือ ความสะอาดมีค่าเฉลี่ย 4.18 การเข้าถึง มีค่าเฉลี่ย 3.81 ความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.60 จำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ย 3.44 และที่ตั้งของน้ำพู่ร้อนและสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 3.35 สถาปัตยกรรมและความสวยงามของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย คือที่พัก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43

2) ผลการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพู่ร้อน มีรายละเอียดต่อไปนี้

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพู่ร้อน มีการวิเคราะห์ความสำคัญขององค์ประกอบในแง่ของที่ตั้งของน้ำพู่ร้อนและสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การเข้าถึงน้ำพู่ร้อน คุณภาพน้ำพู่ร้อน จำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภค ความสะอาด และความปลอดภัย โดยพิจารณาปริมาณของอิทธิพลดังต่อไปนี้ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และกลุ่มเชื้อชาติ

จากการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับที่ตั้งของน้ำพู่ร้อนและที่พักด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่าเพศมีอิทธิพลต่อการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพู่ร้อนในเรื่องของที่ตั้งของน้ำพู่ร้อนและสภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.661 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.026 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.683 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.943 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.297 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับที่ตั้งของน้ำพู่ร้อนและที่พัก = $1.851 - 0.075$ เพศ + 0.240 อายุ - 0.056 การศึกษา + 0.250 อาชีพ - 0.014 รายได้ - 0.098 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับการออกแบบสถาปัตยกรรมและความสวยงามของสถานที่ด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple

Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่า รายได้มีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมาคืออาชีพและการศึกษา โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.112 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.068 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.534 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.628 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.760 เชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.243 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับโครงสร้างและความสวยงามของสถานที่น้ำพุร้อน = $1.570 + 0.112$ เพศ + 0.068 อายุ - 0.534 การศึกษา + 0.628 อาชีพ - 0.760 รายได้ - 0.243 เชื้อชาติ

จากการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับของสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือเพศ และการศึกษา โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.467 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.209 การศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 1.047 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.554 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 2.729 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.370 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ = $-0.048 - 1.467$ เพศ + 0.209 อายุ + 1.047 การศึกษา - 0.554 อาชีพ - 2.729 รายได้ - 0.370 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงน้ำพุร้อนด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในเรื่องของการเข้าถึง รองลงมาคืออาชีพ และรายได้ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.627 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.095 การศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.217 อาชีพค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.435 รายได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.254 และเชื้อชาติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.063 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับการเข้าถึงน้ำพุร้อน = $1.987 + 0.627$ เพศ - 0.095 อายุ + 0.217 การศึกษา - 0.435 อาชีพ - 0.254 รายได้ - 0.063 เชื้อชาติ

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับจำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภคด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือการศึกษา และเพศ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.194 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.218 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 1.484 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.749 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -2.454 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.621 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับจำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภค = $0.714 - 1.194 \text{ เพศ} - 0.218 \text{ อายุ} + 1.484 \text{ การศึกษา} - 0.749 \text{ อาชีพ} - 2.454 \text{ รายได้} - 0.621 \text{ เชื้อชาติ}$

การวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับความสะอาดด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคืออาชีพ และเพศ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.014 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.199 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 1.011 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.179 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -2.510 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.261 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับความสะอาดพัก = $0.723 - 1.014 \text{ เพศ} - 0.199 \text{ อายุ} + 1.011 \text{ การศึกษา} - 1.179 \text{ อาชีพ} - 2.510 \text{ รายได้} - 0.261 \text{ เชื้อชาติ}$

จากการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือเพศ และการศึกษา โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -1.189 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.014 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 1.306 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.395 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -2.978 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.511 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับความปลอดภัย = $-0.033 - 1.189 \text{ เพศ} + 0.014 \text{ อายุ} + 1.306 \text{ การศึกษา} - 0.395 \text{ อาชีพ} - 2.978 \text{ รายได้} - 0.511 \text{ เชื้อชาติ}$

จากการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ กับการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนโดยรวมด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) วิธี Stepwise พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ รายได้ รองลงมาคือ การศึกษา และเพศ โดยที่เพศมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.687 อายุมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.102 การศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.933 อาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.447 รายได้มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 1.609 และเชื้อชาติมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.345 ซึ่งสามารถแสดงด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนได้ดังนี้

การให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนโดยรวม = $-0.819 - 0.687 \text{ เพศ} + 0.102 \text{ อายุ} + 0.933 \text{ การศึกษา} - 0.447 \text{ อาชีพ} + 1.609 \text{ รายได้} - 0.345 \text{ เชื้อชาติ}$

ผลการศึกษาในภาพรวมแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าเพศและรายได้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน

5.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยจำนวน 30 คน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน

การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

- นักท่องเที่ยวที่ให้สัมภาษณ์จะมีทั้งเดินทางมาเองและเดินทางมาพร้อมกับบริษัทนำเที่ยว ผู้ที่เดินทางมาเองส่วนใหญ่จะเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง มีบางส่วนที่เดินทางด้วยรถส่วนตัวโดยเช่ารถมาจากในตัวจังหวัด มีส่วนน้อยที่เดินทางมากับเพื่อนที่เป็นคนไทย

- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่าการเดินทางมาแหล่งน้ำพุร้อนไม่ลำบาก แต่มีข้อจำกัดของยานพาหนะเนื่องจากรถโดยสารประจำทางมีน้อยมากและเส้นทางวิ่งไม่ต่อเนื่อง การเดินทางโดยรถประจำทางจะใช้เวลาในการเดินทางมาก ในขณะที่การเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวมีความสะดวกสบายมาก
- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวพร้อมกับครอบครัว ญาติสนิทและเพื่อน ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางด้วยกัน 2 คน ส่วนใหญ่มีโปรแกรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 7-14 วัน และเตรียมค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณ 2,000-3,000 ดอลลาร์
- ระยะเวลาที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนจะขึ้นอยู่กับวิธีและโปรแกรมการเดินทาง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพร้อมกับบริษัททัวร์ส่วนใหญ่จะใช้เวลาที่น้ำพุร้อนประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ส่วนใหญ่จะใช้เวลาดังกล่าวในการอาบน้ำแร่ การเดินชมวิวทิวทัศน์และซื้อของที่ร้านขายของที่ระลึก ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองกับเพื่อนและครอบครัวจะใช้เวลาที่น้ำพุร้อนค่อนข้างนานกว่า ตั้งแต่ 1-3 ชั่วโมง
- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน เนื่องจากการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนไม่ใช่เป้าหมายการท่องเที่ยวที่แท้จริง เป็นเพียงการแวะเที่ยวเนื่องจากเป็นทางผ่านหรืออยู่ในโปรแกรมท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่าการพักค้างคืนในแหล่งน้ำพุร้อนไม่มีความสะดวก โดยเฉพาะในด้านบริการร้านอาหารที่อยู่ไกลจากที่พัก และปิดบริการเร็ว ไม่มีกิจกรรมอื่นๆ บางส่วนรู้สึกว่าการพักค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนไม่มีความปลอดภัย
- นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพุร้อนส่วนใหญ่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และมักจะเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น น้ำตก หรือน้ำพุร้อนอื่นๆ บางส่วนมีความสนใจในการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวพุร้อนส่วนใหญ่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพมากนัก การท่องเที่ยวพุร้อนจะเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวเพิ่มเติม หรือช่วยเติม

เต็มการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติให้สมบูรณ์มากขึ้น ดังนั้นความสวยงามทางธรรมชาติจึงเป็นมูลเหตุจูงใจของการมาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เป็นชาวเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น จีน และเกาหลีจะให้ความสนใจในการอาบน้ำแร่ร้อนเพื่อสุขภาพค่อนข้างมาก

- ปัจจัยที่มีผลการตัดสินใจมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของชาวต่างชาติส่วนใหญ่คือความน่าสนใจของธรรมชาติ รองลงมาคือราคา แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวที่สำคัญคือบริษัทนำเที่ยว ในขณะที่บางส่วนได้รับข้อมูลจากหน่วยงานการท่องเที่ยวในจังหวัด ส่วนน้อยที่ได้รับข้อมูลผ่านเว็บไซต์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของไทยมีน้อยมาก และการให้ข้อมูลขาดรายละเอียดและบางส่วนไม่ตรงกับความเป็นจริง

5.2.2 ความคิดเห็นของชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้

1) ความคิดเห็นด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม

- ผลจากการสัมภาษณ์พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจกับการพัฒนาสภาพน้ำพุร้อนค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการพัฒนาสภาพน้ำพุร้อนในปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานสากล โดยการพัฒนาส่วนใหญ่ไม่ค่อยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความสวยงามของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีร้านค้ามากจนเกินไป ค่าขายไม่เป็นระเบียบทำลายวิถีทัศน์ธรรมชาติ
- นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เชื่อว่าน้ำพุร้อนของไทยมีคุณภาพดี โดยเฉพาะน้ำพุร้อนในจังหวัดระนอง แต่น้ำพุร้อนมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับแหล่งน้ำพุร้อนที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ การพัฒนาบริเวณน้ำพุร้อนยังขาดความเหมาะสม ไม่น่าสนใจควรมีการปรับปรุงด้านการออกแบบภูมิทัศน์และอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆให้สวยงามเป็นธรรมชาติ อ่างแช่น้ำพุร้อนภายนอกอาคารควรออกแบบให้สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ เช่น ไม้แทนการใช้ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

- ในด้านที่ตั้งน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่่าน้ำพุร้อนอยู่ไม่ไกลมากแต่ไม่สะดวกในการเดินทางไปเอง สภาพแวดล้อมของเส้นทางไม่น่าสนใจมากนัก บำยให้ข้อมูลระหว่างเส้นทางมีน้อยมาก การเดินทางด้วยตัวเองเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นควรมีรายละเอียดการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น
- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการออกแบบอาคารและสิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ไม่มีรูปแบบหรือแนวคิดที่ชัดเจน ทำให้ไม่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจต่อลักษณะอาคารที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ ในขณะที่บางส่วนมีความเห็นว่าควรออกแบบอาคารให้มีความทันสมัย และสะดวกสบายมากขึ้น

2) ความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการบริการให้ได้มาตรฐานมากขึ้นทั้งในด้านคุณภาพการบริการและปริมาณของการบริการ นักท่องเที่ยวบางส่วนรู้สึกว่าการสื่อสารเป็นข้อจำกัดสำคัญของการใช้บริการน้ำพุร้อน หากมีข้อจำกัดด้านบุคลากรควรเพิ่มการให้ข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น บ้ายแผ่นพับ และวีดิทัศน์ เป็นต้น
- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำแร่ ห้องน้ำ และห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ให้เพียงพอและมีมาตรฐาน มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการมากขึ้น นักท่องเที่ยวที่เดินทางพร้อมเด็กต้องการให้มีบริการสระว่ายน้ำที่เป็นสระเย็นเหมาะสำหรับเด็ก ทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบเป็นครอบครัวได้
- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นว่าควรมีการพัฒนาในด้านความสะดวกสบายทั้งในภาพรวมของพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการส่งเสริมสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำแร่ อ่างแช่ ควรมีมาตรฐานการดูแลรักษาความสะดวกอย่างเหมาะสม

- นักท่องเที่ยวบางส่วนมีความเห็นว่าควรมีการวางแผนการพัฒนาระยะยาว ส่งเสริมให้มีการลงทุนในด้านบริการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและพักผ่อน หย่อนใจแบบครบวงจร มีการพัฒนาโรงแรมที่พักที่ได้มาตรฐาน พัฒนา สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวในระดับเมืองและ ระดับพื้นที่เช่นเดียวกับ เมืองวิกตอเรียในประเทศออสเตรเลีย มีความร่วมมือกับ ธุรกิจท่องเที่ยวอื่นๆ จัดเป็นแพคเกจหรือโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการ พักผ่อนหย่อนใจที่คุ้มค่าและดึงดูดใจ
- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหากต้องการให้นักท่องเที่ยวพักค้างในพื้นที่ น้ำพุร้อน ควรมีกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมจากการอาบน้ำแร่ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่สนใจ ได้แก่ การรับประทานอาหาร การชมวิวทิวทัศน์ เดินป่า และการ ออกกำลังกาย เช่น ฟิตเนสและว่ายน้ำ เป็นต้น
- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังรู้สึกว่าการอาบน้ำพุร้อนของไทยไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในหมู่ ชาวต่างชาติและควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการพัฒนา กายภาพน้ำพุร้อนให้ดีขึ้น

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำพุร้อนเมื่อเทียบกับน้ำพุร้อนในต่างประเทศ

- นักท่องเที่ยวที่เคยไปท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนในต่างประเทศทั้งหมดเชื่อว่าน้ำพุร้อนใน ประเทศไทยมีคุณภาพไม่แตกต่างจากน้ำพุร้อนต่างประเทศ แต่การพัฒนา กายภาพ ผลิตภัณฑ์และบริการยังไม่เทียบเท่ากับแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนใน ต่างประเทศ
- นักท่องเที่ยวที่เคยไปท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในต่างประเทศยังรู้สึกว่าการพัฒนา น้ำพุร้อนในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เอกวาดอร์ นิวซีแลนด์ และอิตาลี มี เอกลักษณะและน่าสนใจกว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของไทย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังรู้สึกว่าสภาพอากาศที่ร้อนของเมืองไทย ทำให้ไม่เหมาะสมต่อ การอาบน้ำพุร้อน ควรมีการพัฒนาทางเลือกสำหรับกิจกรรมการอาบน้ำพุร้อน ขึ้น เช่น ทำเป็นสระว่ายน้ำ เป็นต้น

- นักท่องเที่ยวบางส่วนมีความเห็นว่าน้ำพุร้อนในประเทศไทย (น้ำพุร้อนสันกำแพง และน้ำพุร้อนรุ่งอรุณ) มีกลิ่นกำมะถันรุนแรง ทำให้รู้สึกไม่ค่อยสบายเวลาอาบน้ำในห้องน้ำที่มีการถ่ายเทอากาศไม่ดี

5.3 สรุปผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

- 1) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเอเชียที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี รองลงมาคือนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศยุโรป
- 2) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีอายุมากกว่า 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาจำนวนมากที่พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและศาสนามักเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น
- 3) ผลการวิเคราะห์ด้านความพึงพอใจพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย โดยประเด็นที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูงสุดคือความสะดวกสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่ ในขณะที่ปริมาณการบริการและความสะอาดเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจน้อยที่สุด ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้าน เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ และกลุ่มประเทศของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน โดยเพศและรายได้เป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มของอิทธิพลสูงกว่าตัวแปรอื่นๆ
- 4) ผลการวิเคราะห์ปริมาณอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ โดยนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนมากที่สุด ในขณะเดียวกัน

ให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกับปัจจัยองค์ประกอบด้านที่พัก ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้าน เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ และกลุ่มประเทศของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีอิทธิพลต่อการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน โดยเพศและรายได้เป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มของอิทธิพลสูงกว่าตัวแปรอื่นๆ

- 5) การศึกษาเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าการพัฒนากายภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนตลอดจนบริการและผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวในระดับสากล การพัฒนาด้านการออกแบบกายภาพสถานที่และการยกระดับมาตรฐานการบริการเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

บทที่ 6

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มามีศักยภาพและมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้มาตรฐานสามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ในการวิจัยนี้จึงได้คัดเลือกน้ำพุร้อนพระร่วงเป็นพื้นที่กรณีศึกษาเพื่อวางแผนทางการพัฒนาที่สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

การศึกษาและเก็บข้อมูลในส่วนนี้จะประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาที่สำคัญ 2 ขั้นตอน ส่วนแรกจะเป็นการศึกษาคุณลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนพระร่วงในปัจจุบันทั้งในด้านกายภาพและการบริหารจัดการ ตลอดจนศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาอันเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการวางแผนการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ขั้นตอนที่ 2 จะเป็นการประชุมระดมความคิดเห็นของประชาคมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนพระร่วงที่เหมาะสม สอดคล้องต่อศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ โดยมีผลการศึกษาดังนี้

6.1 ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนพระร่วง

6.1.1 ประวัติความเป็นมา

น้ำพุร้อนพระร่วง (บึงสาป) ตั้งอยู่ที่บ้านลานหิน หมู่ที่ 5 ตำบลลานดอกไม้ เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าแม่ระกา” ห่างจากตัวเมืองกำแพงเพชร ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร สภาพเดิมบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงเป็นทุ่งนา มีน้ำร้อนผุดขึ้นมา ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงได้นำน้ำไปใช้อุปโภคและบริโภคในฤดูแล้งเป็นประจำทุกปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรได้มีแนวความคิดที่จะพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงแห่งนี้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้ ทำเรื่องขออนุญาตกรมป่าไม้ฉบับที่ 178/2543 เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2543 เพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนพระร่วงมาอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2547 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรได้อนุมัติงบประมาณประจำเพื่อดำเนินการโครงการปรับปรุงพัฒนา

บ่อน้ำพุร้อนพระร่วงเป็น 2 ระยะ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 14,477,177 บาท ปัจจุบันน้ำพุร้อนพระร่วงได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

แหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงยังมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและตำนานพระร่วง เป็นที่โจษขานว่าสามารถนำน้ำร้อนกลับไปเพื่อเป็นสิริมงคล น้ำแร่จากแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วงยังไปถูกนำไปเข้าพิธีเสกน้ำพระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์เพื่อทูลเกล้าฯ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2530 ร่วมกับน้ำศักดิ์สิทธิ์จากจังหวัดต่างๆ ทั้ง 76 จังหวัด ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพฯ ถือเป็นที่ยืนยันความสำคัญของบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงได้เป็นอย่างดี

6.1.2 ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ

ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร มีพื้นที่โดยประมาณ 15 ไร่ ห่างจากตัวเมืองไปตามถนนสายกำแพงเพชร-พยานกระต่าย (ทางหลวงหมายเลข 101) ประมาณ 13 กิโลเมตร แยกซ้ายเข้าไปอีกประมาณ 12 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นน้ำพุร้อนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติผุดขึ้นมาจากใต้ดินจำนวน 5 จุด พื้นที่โดยรอบเดิมเป็นทุ่งนาและพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ไม่มีต้นไม้ใหญ่ ปัจจุบันบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบให้มีความสวยงามเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและสำหรับพักผ่อน มีการจัดสถานที่สำหรับให้บริการอาบน้ำแร่ เช่น การสร้างบ่อน้ำ ห้องอบไอน้ำ ห้องสุขา และบ่อแช่เท้าในบริเวณน้ำพุร้อนดังแสดงในรูปที่ 6.1

รูปที่ 6.1 สภาพแวดล้อมในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

6.1.3 การบริหารจัดการองค์กร

การบริหารจัดการน้ำพุร้อนพระร่วงจะดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ภายใต้หัวหน้าสำนักปลัดฯ และหัวหน้าฝ่ายการประชาสัมพันธ์และท่องเที่ยว โดยภายในน้ำพุร้อนพระร่วงจะมีพนักงานภายใต้การดูแลทั้งหมด 18 คน โดยมีโครงสร้างดังต่อไปนี้

- ฝ่ายสำนักงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย หัวหน้าสำนักปลัดฯ และหัวหน้าฝ่ายการประชาสัมพันธ์และท่องเที่ยว และข้าราชการอีก 2 คน
- ฝ่ายแม่บ้าน 2 คน
- คนสวน 12 คน

6.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของน้ำพุร้อนที่จากผลการสำรวจและเก็บข้อมูลในพื้นที่ การสัมภาษณ์ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์บริการประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.2.1 แนวคิดในการพัฒนา (Development Concept)

ผลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงพบว่าแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการน้ำพุร้อนพระร่วง คือ การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการพักผ่อนหย่อนใจในแก่ประชาชน โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ให้ผู้ชมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์พบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร มีเป้าหมายการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดกำแพงเพชร ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว และประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น มีการจัดโครงการต่างๆ ในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับคนในชุมชน กิจกรรมการปลูกต้นไม้ในวันแม่แห่งชาติที่บ่อน้ำพุร้อนพระร่วง กิจกรรมวันผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์บ่อน้ำพุร้อนพระร่วง โครงการโทรทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงให้เป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในปัจจุบันทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงในเชิงธุรกิจมากขึ้น โดยมีพัฒนาขยายพื้นที่บริการจากเดิม 15 ไร่เป็น 68-00-99 ไร่ จัดสร้างที่จอดรถและก่อสร้างอาคารที่พักและอาคารอาบน้ำและแช่น้ำแร่ร้อนเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบพักค้างมากขึ้น

รูปที่ 6.2 กิจกรรมที่ทำโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม กิจกรรมวันผู้สูงอายุ
(ซ้าย) กิจกรรมการปลูกต้นไม้ในวันแม่แห่งชาติ (ขวา)

6.2.2 สถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อม (Location and Asset)

เป็นการศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ด้านสถานที่ตั้งโครงการและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับสถานที่ตั้งและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีประเด็นศึกษาที่สำคัญดังนี้

1) **สภาพธรรมชาติ (Natural Asset)** ถึงแม้ว่าน้ำพุร้อนพระร่วงจะตั้งอยู่บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ แต่ในบริเวณพื้นที่ตั้งน้ำพุร้อนเดิมมีสภาพเป็นทุ่งนาและป่าเสื่อมโทรม ไม่มีต้นไม้ใหญ่ขาดร่มเงาและความร่มรื่น อย่างไรก็ตามเนื่องบริเวณน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบส่วนใหญ่เป็นที่โล่งทำให้สามารถพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้น้ำพุร้อนพระร่วงมีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น การพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่ผ่านมาได้มีการปลูกต้นไม้และตกแต่งภูมิทัศน์ด้วยพรรณไม้ทำให้บริเวณน้ำพุร้อนมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาพื้นที่ส่วนใหญ่ของน้ำพุร้อนพระร่วงจะเน้นการจัดสวนสวยงามและสวนหย่อม พืชพรรณที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ส่วนใหญ่จึงเป็นไม้ประดับขนาดกลางและขนาดเล็กที่ไม่สามารถสร้างร่มเงาได้มากนัก ประกอบกับสภาพอากาศที่ร้อนและแสงแดดจัดทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณภาพอากาศในเวลากลางวันโดยเฉพาะในช่วงบ่ายร้อนเกินไป ไม่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนพระร่วง นอกจากนี้การตกแต่งภูมิทัศน์และจัดสร้างเส้นทางสัญจรภายในพื้นที่ ทำให้มีพื้นผิวลาดแข็งเพิ่มขึ้น ที่นอกจากจะส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมชาติของพื้นที่แล้วยังทำให้อุณหภูมิผิวหน้าของพื้นผิวต่างๆ สูงขึ้น รวมทั้งบริเวณทางเดินเชื่อมระหว่างกิจกรรมต่างๆ ที่ส่วนใหญ่ไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความพึงพอใจในสถานที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้

รูปที่ 6.3 การตกแต่งภูมิทัศน์บริเวณบ่อน้ำพุร้อนพระร่วง

2) การเข้าถึงและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accessibility and Capacity) น้ำพุร้อนพระร่วง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองกำแพงเพชร ห่างจากตัวเมืองกำแพงเพชร ประมาณ 25 กิโลเมตร การเดินทางของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจะเดินทางเข้ามาโดยรถยนต์ส่วนตัว การเดินทางโดยรถสาธารณะสามารถใช้บริการรถโดยสารจากตัวเมืองจังหวัดกำแพงเพชร โดยจะมีให้บริการวันละ 2 เที่ยว เนื่องจากการเดินทางไปยังน้ำพุร้อนจากถนนสายกำแพงเพชร— พรานกระต่ายจะต้องใช้เส้นทางแยกเข้าไปอีกประมาณ 12 กิโลเมตร ซึ่งสภาพเส้นทางมีผิวการจราจรค่อนข้างแคบทำให้การเดินทางเข้าถึงของรถบัสขนาดใหญ่อาจจะไม่สะดวกนัก

การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านที่เกี่ยวข้องกับขนาดพื้นที่ให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบตลอดจนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าน้ำพุร้อนพระร่วงมีลักษณะทางกายภาพที่มีศักยภาพ มีปัจจัยทางกายภาพหลายประการที่ช่วยส่งเสริมให้น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ การลงทุนในด้านของโครงสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนที่ผ่านมาทำให้น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นที่นิยมรับของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร แสดงให้เห็นว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากมีการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วงในปี 2548 ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดกำแพงเพชรมีแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง และในปี พ.ศ. 2550 น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวน

นักท่องเที่ยวมาเยือนสูงเป็นอันดับ 3 ของจังหวัดกำแพงเพชร รองจากอุทยานประวัติศาสตร์และอุทยานแห่งชาติคลองลาน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่มีอุทยานประวัติศาสตร์เป็นจุดหมายการท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพและการบริการน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้น นอกจากจะเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเพิ่มแรงดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวแล้วยังเป็นสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร ส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นที่มีอยู่และอาจนำไปสู่การพัฒนาน้ำแร่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามการพัฒนา น้ำพุร้อนให้ได้มาตรฐานครอบคลุมบริการและผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

รูปที่ 6.4 สภาพเส้นทางเข้าสู่ น้ำพุร้อนพระร่วง (ซ้าย) และการขยายพื้นที่บริการใหม่ของ น้ำพุร้อนพระร่วง (ขวา)

3) **คุณสมบัติ น้ำพุร้อน** น้ำพุร้อนพระร่วงมีลักษณะเป็นบ่อน้ำแร่ผุดขึ้นมาสู่ผิวดิน อุณหภูมิของน้ำร้อนอยู่ระหว่าง 40-65 องศาเซลเซียส การตรวจวิเคราะห์น้ำร้อนโดยสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชรพบว่าไม่มีสารปนเปื้อนและไม่มีเชื้อโรคที่เป็นอันตราย ไม่มีกลิ่นกำมะถัน สามารถใช้ดื่มกินและใช้อาบได้อย่างปลอดภัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรได้ส่งตัวอย่างน้ำพุร้อนไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางด้านกายภาพ-เคมี และโลหะหนัก เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2548 ณ กลุ่มวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 4 นครสวรรค์

และตามรายการที่ตรวจวิเคราะห์ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งผิวดินที่ไม่ใช่ทะเล ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ออกตามความใน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่องการกำหนด มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไปเล่ม 111 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2437 ปรากฏว่าคุณภาพน้ำอยู่ในระดับที่ 2 อุปโภคและบริโภค ต้องผ่านกระบวนการบำบัดน้ำโดยทั่วไปก่อนใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังได้มีการตรวจวิเคราะห์ คุณภาพน้ำทางด้านจุลชีววิทยา-เคมี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2551 ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ นครสวรรค์

4) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และสิ่งแวดล้อม (Site and Environmental Management) ในด้านการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมพบว่า มีการแบ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ ออกเป็นหลายส่วน เช่น ส่วนที่อาคารที่พักที่สร้างใหม่ในบริเวณด้านหน้าโครงการ ส่วนพื้นที่บริการ เชิงส่งเสริมสุขภาพ และพื้นที่เพื่อการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง อย่างไรก็ตามในส่วน ของที่พักจะตั้งอยู่ห่างจากส่วนที่ให้บริการสปาน้ำแร่ และร้านอาหารค่อนข้างมากทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความไม่สะดวกเท่าที่ควร จากการสัมภาษณ์พบว่าทางองค์การบริหารส่วน จังหวัดกำแพงเพชรนั้นได้มีโครงการในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่บริการอาบน้ำพุร้อน โดยมีการ ก่อสร้างอาคารอาบน้ำและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของ จังหวัดกำแพงเพชร โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพสามารถรองรับ นักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่าน้ำพุร้อนพระร่วงมีการจัดการขยะ และน้ำเสียเพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

6.2.3 การพัฒนาทางกายภาพ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ (Architecture and Design)

ลักษณะทางกายภาพและการออกแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ ความสำเร็จของการแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพสปาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจาก นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มี คุณภาพสูง จากการสำรวจ วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกใน บริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) การพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อนและพื้นที่โดยรอบ น้ำพุร้อนพระร่วงมีพื้นที่ ให้บริการทั้งหมดประมาณ 68 ไร่ แต่ในปัจจุบันยังเปิดให้บริการไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ การจั ดภูมิทัศน์ในบริเวณที่ให้บริการอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการจัดสวนประดับและ

สวนหย่อมกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ การจัดภูมิทัศน์โดยรวมยังไม่เห็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ดังแสดงในรูปที่ 6.5 ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนารายละเอียดการออกแบบให้น่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณทางเข้าอันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวควรมีการออกแบบที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ถึงแม้ว่าการจัดสวนในลักษณะดังกล่าวจะมุ่งส่งเสริมภูมิทัศน์ของโครงการ แต่การจัดสวนดังกล่าวยังไม่สามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากนัก เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจะพบว่า ทิศทางของการพัฒนาภูมิทัศน์ยังไม่สอดคล้องต่อผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนที่พบว่าความเป็นธรรมชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน ดังนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาในการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงควรเพิ่มความเป็นธรรมชาติของสถานที่โดยเฉพาะการปลูกไม้ยืนต้น ที่นอกจากจะช่วยเพิ่มความเป็นธรรมชาติของพื้นที่แล้วยังสามารถให้ร่มเงา บรรเทาความร้อนจากสภาพภูมิอากาศซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง

รูปที่ 6.5 การจัดภูมิทัศน์ในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

2) **สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้าง** การสำรวจด้านกายภาพของน้ำพุร้อนพระร่วง พบว่าในบริเวณน้ำพุร้อนมีการก่อสร้างอาคารเพื่อใช้ประโยชน์และรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว น้ำพุร้อน โดยประกอบได้อาคารที่สำคัญ 4 ประเภทได้แก่ อาคารที่พัก อาคารบริการอาบน้ำแร่ และสปา และอาคารร้านค้า และศาลาที่พัก ในส่วนอาคารที่พักจะมีหลายรูปแบบ หากแบ่งตามลักษณะการก่อสร้างสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ โดยแบบแรกจะเป็นอาคารที่ก่อสร้างทั้งหมด มีโครงสร้างหลักเป็นอาคารไม้และก่ออิฐฉาบปูน ลักษณะเด่นคือ มีรูปแบบที่สะท้อนให้ลักษณะเรือนไทยพื้นถิ่น ส่วนใหญ่มีหลังคาปีกนกมุงด้วยกระเบื้องดินเผา แบบที่ 2 คือ อาคารสำเร็จรูป มีลักษณะเป็นบ้านพักตากอากาศแบบอาคารชั้นเดียวใช้วัสดุผสมมีโครงสร้างหลักเป็นไม้ หลังคาจั่ว ใช้กระเบื้องเป็นวัสดุหลังคา ภายในอาคารตกแต่งด้วยพื้นไม้และเฟอร์นิเจอร์ไม้

รูปที่ 6.6 รูปแบบอาคารที่พักแบบอาคารทั่วไป (บน) และอาคารสำเร็จรูป (ล่าง)

นอกจากนี้ยังมีอาคารโรงอาบน้ำแร่มีลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อ บริการอาบน้ำและแช่น้ำแร่ การออกแบบอาคารมีลักษณะเป็นอาคารสมัยใหม่สีขาว ผนังก่ออิฐฉาบ ปูนมีช่องเปิดเป็นกระจก มีการนำรูปแบบของหลังแบบทรงปีกนกและมุงด้วยกระเบื้องหางเหยี่ยวสี

ชาวมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบอาคาร ส่วนอาคารสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ทั้งที่เป็นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์เช่น ป้าย ศาลาพักผ่อน และอาคารใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น ร้านค้า อาคารบริการนวดแผนไทย ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบหลังคาหรือองค์ประกอบบางประการที่สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและวัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นการใช้อิฐฉาบปูน

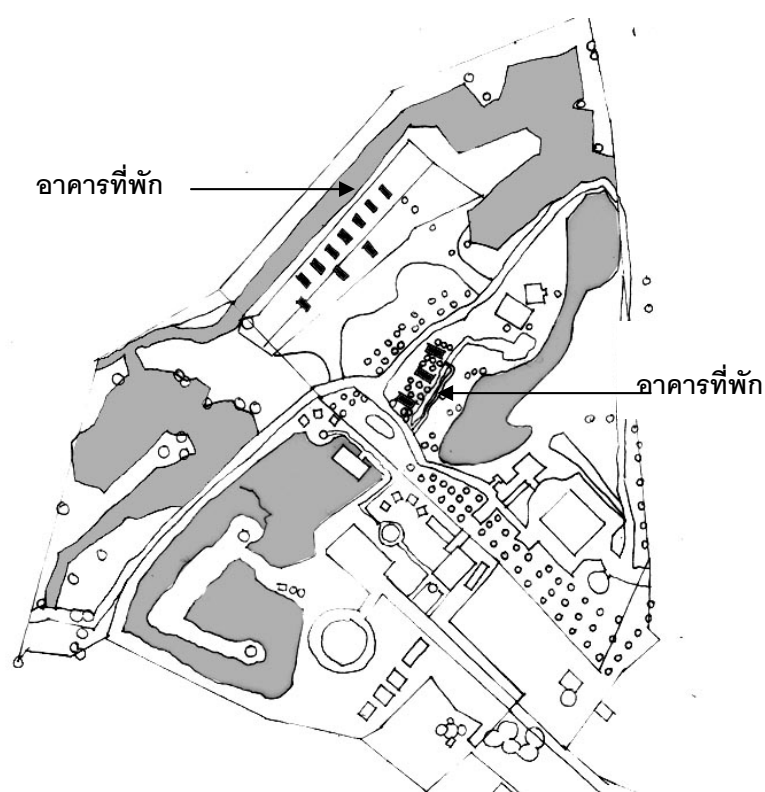
รูปที่ 6.7 รูปแบบอาคารและสิ่งก่อสร้างในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง

หากมองในภาพรวมจะเห็นได้ว่าการออกแบบสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมในน้ำพุร้อนพระร่วงยังคงขาดเอกลักษณ์ที่ชัดเจน การออกแบบอาคารต่างๆ ยังขาดความกลมกลืนทำให้ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของสถานที่ได้อย่างชัดเจน

6.2.4 ผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Product and Service)

แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาให้น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้มาตรฐาน พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอันนำไปสู่การพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรได้มีการดำเนินการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างต่อเนื่องดังนี้

1) **ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก** แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงให้บริการห้องพักปรับอากาศหลังใหญ่จำนวน 3 หลัง ประกอบด้วยห้องนอน 2 ห้องนอน ราคาประมาณ 1,500 บาทต่อคืนและที่พัkb้านไม้จำนวน 10 หลัง ราคาประมาณ 800 บาทต่อคืน ขึ้นอยู่กับฤดูกาลท่องเที่ยว ภายในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพักค้างคืน มีการตกแต่งภูมิทัศน์โดยรอบอาคารให้มีความสวยงามเชื่อมโยงกับธรรมชาติ

รูปที่ 6.8 แผนที่แสดงอาคารที่พักในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

รูปที่ 6.9 อาคารที่พักแบบหลังใหญ่ในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

รูปที่ 6.10 อาคารที่พักแบบหลังเล็กในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

2) **บริการสุขภาพและสปา** ในส่วนของผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อน พบว่าน้ำพุร้อนพระร่วงมีอาคารบริการห้องอาบน้ำแร่และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆที่แยกจากอาคารที่พัก โดยมีห้องอาบน้ำแร่แบบส่วนตัวทั้งหมด 7 ห้อง และได้มีการจัดทำห้องอาบน้ำแร่รวมขึ้นอีก 1 หลัง และบ่อน้ำร้อนและบ่อน้ำเย็นรวม 4 บ่อ มีบ่อแชเท้า 1 บ่อและอาคารบริการนวดแผนไทย ซึ่งคาดว่าจะสามารถดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดให้บริการทั้งหมดภายในปี 2553 ในปัจจุบันทางน้ำพุร้อนยังไม่ได้มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้านส่งเสริมสุขภาพจากน้ำแร่ สมุนไพร และเครื่องหอมจากธรรมชาติ แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีแผนส่งเสริมการทำ

ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพดังกล่าวขึ้น โดยเฉพาะน้ำแร่สำหรับดื่มจากแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง นอกจากนี้ยังมีแผนการให้บริการนวดแผนไทย ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ได้เปิดบริการ แต่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้จากร้านนวดของเอกชนที่เปิดให้บริการอยู่ด้านหน้าโครงการบริเวณทางเข้าซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้จัดให้ประชาชนในชุมชนพื้นมาดำเนินกิจการค้าขายสินค้าที่ระลึกและอาหาร

รูปที่ 6.11 สภาพแวดล้อมบริเวณบ่อแช่เท้า

รูปที่ 6.12 อาคารแช่น้ำแร่และบริการนวดแผนไทยที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง

รูปที่ 6.13 อาคารแช่น้ำแร่ภายในมีป้ายข้อมูลวิธีการอาบน้ำแร่

รูปที่ 6.14 บริการนวดแผนไทยบริเวณด้านหน้าโครงการที่ให้บริการภายใต้ของประชาชนในพื้นที่

3) **สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ** นอกจากบริการหลักดังกล่าวมาแล้วน้ำร้อนพระร่วง ยังคงมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านค้า ลานจอดรถ ห้องสัมมนาอาคารต้อนรับและประชาสัมพันธ์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้มีแผนดำเนินการที่จะผลักดันให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนและรองรับกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ทางน้ำพุร้อนทำร่วมกับประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามการให้บริการต่างๆ ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านของร้านอาหารที่ไม่มีบริการอยู่ภายในพื้นที่ มีเพียงร้านค้าของประชาชนที่ให้บริการอยู่ด้านนอกบริเวณทาง ซึ่งเป็นลักษณะของร้านค้าที่ไม่มีบริการร้านอาหารที่ได้มาตรฐานทำให้ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากนัก จากการ

สัมภาษณ์พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้เวลาท่องเที่ยวอยู่ในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงเพียง 1-2 ชั่วโมง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกหรือกิจกรรมบริการอื่นๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังคงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร

รูปที่ 6.15 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงและร้านค้า (ล่างซ้าย) และลานจอดรถ (ล่างขวา)

6.2.5 การวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด

จากการศึกษาข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวของน้ำพุร้อนพระร่วง พบว่านักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 20 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชียร้อยละ 10 นักท่องเที่ยวชาวยุโรปร้อยละ 10 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นผู้จัดการน้ำพุร้อนพระร่วงพบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาใช้บริการน้ำพุร้อนนั้นส่วนใหญ่เดินทางมากับบริษัททัวร์ คิดเป็นร้อยละ 90 และร้อยละ 10 นั้นเดินทางมาเอง โดยที่ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาส่วนใหญ่คือในเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม และในช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

แนวทางในการบริหารจัดการน้ำพุร้อนการพระร่วงที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างไรก็ตามผู้บริหารและคณะทำงานโครงการน้ำพุร้อนพระร่วงได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาน้ำพุร้อนที่ได้มาตรฐานในระดับสากลเพื่อขยายตลาดการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพมากขึ้น ดังนั้นนอกจากจะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการพัฒนาทางกายภาพและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวน้ำพุร้อนแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องยังได้จัดให้มีการส่งเสริมการตลาดจากช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งการประชาสัมพันธ์ทางสื่อโทรทัศน์และผ่านทาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเรื่องการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และยังมีโครงการการจัดทำป้ายบอกทางในบริเวณต่างๆ เช่นเส้นทางสายเอเชียและสายกำแพงเพชร-สุโขทัย นอกจากนี้ยังได้มีความร่วมมือกับบริษัททัวร์อื่นๆ ที่สำคัญได้แก่ อัมรินทร์ทัวร์ หนุ่มสาวทัวร์ สุโขทัยทัวร์ มนตราทัวร์ จัดแพคเกจท่องเที่ยวที่รวมแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงไว้ในเส้นทางท่องเที่ยวอีกด้วย

6.2.6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนคณะทำงานและบริหารน้ำพุร้อนพระร่วงพบว่าดำเนินการของน้ำพุร้อนที่ผ่านมาที่ประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องข้อจำกัดด้านบุคลากรและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการทำงานไม่ต่อเนื่องของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเนื่องจากการเปลี่ยนผู้บริหารและคณะกรรมการในการดูแลบ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการทำงานของบุคลากรของหน่วยราชการที่ดูแลรับผิดชอบน้ำพุร้อนที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่โครงการ เกิดความไม่สะดวกในการติดต่อประสานงานและควบคุมดูแลการบริหารจัดการในพื้นที่ ตลอดจนปัญหาในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ จาก การสัมภาษณ์บุคลากรที่รับผิดชอบดูแลดังกล่าวพบว่าแนวทางการปัญหาดังกล่าวควรต้องส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ เช่น การประชุมหารือและระดมความคิดเห็นระหว่างภาครัฐและเอกชนในเรื่องแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ การมีสมุดลงความคิดเห็นของประชาชน เพื่อจะได้ข้อมูลต่างๆ ในการจัดทำโครงการในการปรับปรุงน้ำพุร้อนพระร่วงในแต่ละปี รวมถึงในเรื่องของการประชาสัมพันธ์นั้นน่าจะมีการจัดทำแผนการตลาดและการจัดอบรมในเรื่องของการบริหารจัดการรีสอร์ทให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบ

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการงบประมาณต่างๆ ได้ข้อคิดเห็นว่าการปรับปรุงน้ำพุร้อนพระร่วงนั้น ควรจะเป็นงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรเป็นผู้จัดการ และควรมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นกับทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจที่เกี่ยวข้องในจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อเป็นการทบทวนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในแต่ละปีให้มีความสอดคล้องกับโครงการปรับปรุงน้ำพุร้อนพระร่วงที่จะเกิดขึ้น รวมไปถึงน่าจะมีการใช้สถานีวิจัยท่องเที่ยวและสถานีวิจัยประจำจังหวัดและความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิเช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชรในการช่วยประชาสัมพันธ์อีกด้วย

6.3 การวางแผนทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่เหมาะสมสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้น โดยการศึกษาในส่วนนี้จะให้ความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนแบบมีส่วนร่วมโดยการประชุมระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนในพื้นที่เพื่อวางแผนทางและจัดทำแผนการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงร่วมกัน และเพื่อให้การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการตัดสินใจและจัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงมีความสมบูรณ์มากขึ้น ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วงในประเด็นข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง** จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในน้ำพุร้อนพระร่วง จำนวน 12 คน สามารถสรุปความคิดเห็นในประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาได้ดังนี้

- **ด้านการคมนาคมขนส่งและการเข้าถึง** จากการสัมภาษณ์พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติรู้สึกว่าการเดินทางเข้ามายังน้ำพุร้อนด้วยตนเองไม่สะดวก เนื่องจากไม่มีรถประจำทางที่เข้ามาถึงน้ำพุร้อนโดยตรง ประกอบกับข้อจำกัดทางด้านการศึกษาทำให้ไม่สามารถสอบถามข้อมูลการเดินทางจากประชาชนทั่วไปได้มากนัก การเดินทางเข้ามาด้วยตนเองจึงมีความยากลำบาก ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 150 คนที่พบว่า มีระดับความพึงพอใจต่อการเข้าถึงและบริการรถสาธารณะน้อยมาก ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่ม

ตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่าควรมีการพัฒนาการเข้าถึงด้วยบริการรถสาธารณะ มีการจัดทำจุดจอดรถประจำทางที่เห็นได้ชัดเจนและมีความปลอดภัย และควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลการเดินทางให้มากขึ้น

- **ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพและสภาพธรรมชาติ** จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหน้าพุ่มร้อนส่วนใหญ่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหน้าพุ่มร้อนพระร่วงทั้งหมดเดินทางไปท่องเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรและส่วนใหญ่มีแผนการเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น น้ำตก หรืออุทยานแห่งชาติ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวหน้าพุ่มร้อนพระร่วงส่วนใหญ่คาดหวังว่าหน้าพุ่มร้อนพระร่วงจะมีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับอุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสภาพหน้าพุ่มร้อนพระร่วงน้อย โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแนวทางการพัฒนาสภาพหน้าพุ่มร้อนในปัจจุบันไม่มีทิศทางที่ชัดเจน การพัฒนาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับอาคารสิ่งปลูกสร้างมากกว่าความงามของสภาพแวดล้อมธรรมชาติและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นตรงกันคือ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นธรรมชาติ มีต้นไม้ให้ร่มเงามากขึ้น

- **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเชิงสุขภาพ** นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวหน้าพุ่มร้อนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกิจกรรมเชิงส่งเสริมสุขภาพ มีการออกแบบอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดึงดูดใจ มีสะดวกสบายและให้ความรู้สึกผ่อนคลาย ในขณะที่เดียวกันก็ควรสะท้อนให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมไทย และควรใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติเป็นองค์ประกอบ ควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการออกแบบอ่างแช่และอาบน้ำแร่ ตลอดจนสระน้ำเย็น ประเด็นสำคัญที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความเห็นว่าควรมีการพัฒนาคือความสะดวกของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการส่งเสริมสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำแร่ อ่างแช่ ควรมีมาตรฐานการดูแลรักษาความสะดวกอย่างเหมาะสม นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังต้องการให้พัฒนาบริการนวดแผนไทยทั้งในด้านการบริการและสถานที่ให้บริการให้มีคุณภาพมากขึ้น

- **ด้านการบริการ** จากการสัมภาษณ์พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการบริการให้ได้มาตรฐานมากขึ้นทั้งในด้านคุณภาพการบริการและปริมาณของการบริการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีการให้บริการร้านอาหารหรืออาหารว่างที่ได้มาตรฐาน มีบริการข้อมูลการท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆที่เป็นภาษาอังกฤษในรูปแบบต่างๆให้มากขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบของป้ายต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่าการสื่อสารเป็นข้อจำกัดสำคัญของนักท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง

2) การประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการพัฒนาน้ำพุร้อน

การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของโครงการวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้มีดำเนินการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน โดยแบ่งกิจกรรมการประชุมสัมมนาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการประชุมระดมความคิดเห็นที่มุ่งเน้นให้ประชาคมที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงโดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานดังนี้

- เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวระดับสากล
- เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- เพื่อระดมความคิดเห็นของประชาคมเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงและได้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ในการจัดทำแผน

เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและลดข้อจำกัดทางด้านเวลา การประชุมระดมความคิดเห็นในส่วนนี้จึงดำเนินการทั้งในลักษณะของการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ได้จากหลายฝ่าย ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่

ขั้นที่ 2 เป็นการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นและมีส่วนในการตัดสินใจเพื่อให้ได้แผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงโดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานดังนี้

- เพื่อนำเสนอผลการศึกษาการสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและปัจจัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาน้ำพุร้อนให้ได้มาตรฐานสอดคล้องต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- เพื่อนำเสนอ (ร่าง) แผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงและระดมความคิดเห็นของประชาคมเพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง ในขั้นสุดท้ายที่เกิดจากความเห็นของประชาคมท้องถิ่นที่สามารถผลักดันให้เกิดการจัดทำแผนที่สอดคล้องต่อศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ต่อไป

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2553 ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองกำแพงเพชร โดยการจัดประชุมได้แบ่งออกเป็น 2 ภาค ในภาคแรกจะเป็นการนำเสนอผลการศึกษา สรุปปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ประสบผลสำเร็จ มีการอภิปรายระดมความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและข้อจำกัดน้ำพุร้อนพระร่วงและความเป็นไปได้ในการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้สามารถตอบรับกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในภาคที่ 2 เป็นการนำเสนอ (ร่าง) แผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงและเปิดโอกาสให้ประชาคมที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วิจัยและให้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ที่คณะผู้วิจัยจักได้นำไปใช้ในการปรับปรุงแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงในขั้นสุดท้ายที่มีความสอดคล้องต่อศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

รูปที่ 6.16 การประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง

ในการจัดประชุมนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งจากหน่วยงานราชการ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ดังนี้

- ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร
- ผู้แทนจากเทศบาลเมืองกำแพงเพชร
- ผู้แทนจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร
- โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร
- หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
- ผู้แทนสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร
- ประธานเครือข่าย OTOP จังหวัดกำแพงเพชร
- ผู้แทนจากท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

- ผู้ประกอบบริษัทน้ำเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร
- ตัวแทนผู้ประกอบการร้านค้าบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง
- ประชาชนในพื้นที่

ผลจากการประชุมสัมมนาและรับฟังความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถที่จะเก็บรวบรวมรายละเอียดและข้อเสนอแนะในหลายประเด็นจากภาคีทุกภาคส่วนที่นำไปสู่การวางแผนทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่มีความเหมาะสมมากขึ้น นอกจากนี้การประชุมที่เปิดโอกาสให้ประชาคมร่วมกันแสดงความคิดเห็นยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโครงการพัฒนาเกิดความร่วมมือร่วมใจอันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป แผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่ได้จากกระบวนการศึกษาทั้งหมดจะนำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 7

แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ระดับสากล

การวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมและความต้องการนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาคมที่เกี่ยวข้องก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาความยั่งยืน การศึกษาทั้งจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่ได้รับ ความนิยมจากชาวต่างชาติ และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของประชาคมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง ได้ถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปสำหรับแนวทางการ พัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลที่เหมาะสม โดยให้ ความสำคัญต่อการพัฒนาที่สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ชัดเจนมากขึ้นในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและมีเอกลักษณ์ ซึ่งจะ นำไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันก่อนให้การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่าง ยั่งยืน ในการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปแนวทางการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลได้ดังนี้

7.1 การวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวพุร้อนระดับจังหวัด

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดหรือระดับท้องถิ่นเป็นการวางแผนที่มี ความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงเป็นอย่างมาก ดังที่ ทราบกันทั่วไปว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ทั้งในด้าน สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งรวมถึงหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องมึบทบาทในการวางแผนและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบในทางลบต่อสภาพแวดล้อมกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่อาจ เกิดขึ้นในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของ สภาพแวดล้อมท้องถิ่นทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกายภาพ อันเป็นองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวทั้งระบบ รวมทั้งอุปสงค์และอุปทานทางการท่องเที่ยว

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและการประชุมระดมความคิดเห็นทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นพบว่า การวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง ควรถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและแผนการพัฒนาของจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งในปัจจุบัน การส่งเสริม พัฒนา และบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสู่สากลถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญใน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร โดยหลักการสำคัญของการวางแผนการท่องเที่ยว ระดับจังหวัดคือ การสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวด้วยแหล่งท่องเที่ยวและบริการใน ขณะเดียวกันก็สร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อ สภาพแวดล้อมชุมชนและสังคม โดยแนวทางการจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนพระร่วงในระดับจังหวัดมีดังนี้

7.1.1 พัฒนาเส้นทางขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับสูง ในขณะที่การเข้าถึงน้ำพุร้อนพระร่วงยังมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าเส้นทางถนนที่เข้าถึงน้ำพุร้อนจะเป็นถนนลาดยาง แต่ผิวการจราจรส่วนใหญ่อยู่ในสภาพชำรุด ควรปรับปรุงให้อยู่สภาพที่เหมาะสมมากขึ้น นอกจากนี้ควรจัดบริการโดยรถโดยสารสาธารณะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนให้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีรถที่วิ่งผ่านเส้นทางดังกล่าวเพียงวันละ 2 รอบ ดังนั้นการพัฒนาเส้นทางและระบบการขนส่งสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น

นอกจากนี้ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางทำให้บริการของรถโดยสารสาธารณะระหว่างแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร การขยายเส้นทางบริการของรถบริการนักท่องเที่ยวที่ปัจจุบันให้บริการรับส่งนักท่องเที่ยวไปยังอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ให้ไปถึงน้ำพุร้อนพระร่วง การให้บริการดังกล่าวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเองสามารถเข้าถึงน้ำพุร้อนพระร่วงได้สะดวกขึ้น ซึ่งการพัฒนาเส้นทางเข้าสู่พุร้อนพระร่วงและพัฒนาระบบเครือข่ายเส้นทางท่องเที่ยวสามารถจัดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกำแพงเพชรปีพ.ศ. 2553-2556 ที่ได้มีแผนการพัฒนาโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวที่รวมถึงการพัฒนาระบบคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยวและการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว

7.1.2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

นอกจากการพัฒนาการเข้าถึงแล้ว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนได้มากขึ้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งแผนการพัฒนาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับคือในระดับจังหวัดซึ่งเป็นภาพรวมการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร เช่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การพัฒนาสถานประกอบการร้านอาหาร การพัฒนาฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ รถโดยสาร เป็นต้น และในระดับพื้นที่ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนพระร่วงและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวสามารถทำได้อย่างสะดวก มีความต่อเนื่องและปลอดภัย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนยังมีข้อจำกัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวอยู่หลายประการ เช่น ป้ายบอกทาง มีขาดความชัดเจน ไม่มีที่พักรถโดยสารประจำทาง การเดินทางท่องเที่ยวไม่ปลอดภัย ไม่มีบริการข้อมูลการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีบริการร้านอาหารในเส้นทางท่องเที่ยวหรือในสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นการวางแผนพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงให้ได้มาตรฐานสากล จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

7.1.3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพันธมิตรการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

จังหวัดกำแพงเพชรมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เป็นอย่างดี จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย มีความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือการท่องเที่ยวผจญภัยและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ดังนั้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ กับการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพจะเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการสร้างร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยวต่างๆ ให้มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่สอดคล้องกับศักยภาพการท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดกำแพงเพชร

เช่น การพัฒนาแพคเกจท่องเที่ยวร่วมกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงผจญภัย และอาจรวมไปถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียงที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก

7.1.4 ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปา

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชรแสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มานอน้ำพุร้อนพระร่วงมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตามก็ตีผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าน้ำพุร้อนพระร่วงยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงจะเดินทางมากับบริษัททัวร์ โดยมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองน้อยมากซึ่งสอดคล้องกับข้อจำกัดของการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ ดังนั้นการส่งเสริมด้านการตลาดและการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สร้างความร่วมมือและส่งเสริมผู้ประกอบการนำเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านการคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว จะสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

นอกจากการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์แล้ว การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนควรให้ความสำคัญกับการสร้างความชัดเจนและเอกลักษณ์ของบ่อน้ำพุร้อนพระร่วง จากการศึกษาด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น การอาบน้ำแร่ สปา และการนวด ในขณะที่นักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งจะให้ความสำคัญต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรมของสถานที่ เช่น โรมันบาร ดังนั้นแนวทางการจัดทำแผนการตลาดน้ำพุร้อนพระร่วงจึงควรนำจุดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมของเมืองกำแพงเพชรที่มีเอกลักษณ์มาใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานที่ ประกอบกับการนำเสนอภูมิปัญญาไทยผ่านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การนวดและสปา สมุนไพรไทย ซึ่งอาจรวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำสมาธิ การล้างพิษ เป็นต้น

7.1.5 ส่งเสริมบทบาทชุมชนให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนอย่างยั่งยืน คือ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การประกอบกิจการร้านค้าร้านอาหาร การจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น การนวดแผนไทย ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพของชุมชนและบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานการบริการที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลได้ ผลการศึกษาายังแสดงให้เห็นว่าแผนการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วงในปัจจุบันได้กล่าวถึงความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามแผนการดำเนินการดังกล่าวยังขาดความชัดเจนทำให้ยากต่อการบรรลุผล ดังนั้นการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงจึงควรสร้างความชัดเจนของกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากขึ้น

7.2 การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่: น้ำพุร้อนพระร่วง

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนน้ำพุร้อนพระร่วงให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนพัฒนาที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน โดยเป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงชาวต่างชาติและมีการกำหนดทิศทางและกรอบการพัฒนาที่ชัดเจน โดยทั่วไปแล้วการวางแผนพัฒนาในระดับพื้นที่จะให้ความสำคัญต่อวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไป สำหรับกรณีของน้ำพุร้อนพระร่วงคณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเป็นประเด็นหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้แก่ คุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน ในส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงในระดับพื้นที่โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.2.1 การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่พึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนาและบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการน้ำพุร้อนพระร่วงที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องต่อพฤติกรรมและความต้องการในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและการประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง ได้นำมาซึ่งข้อสรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการในพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วงโดยมีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

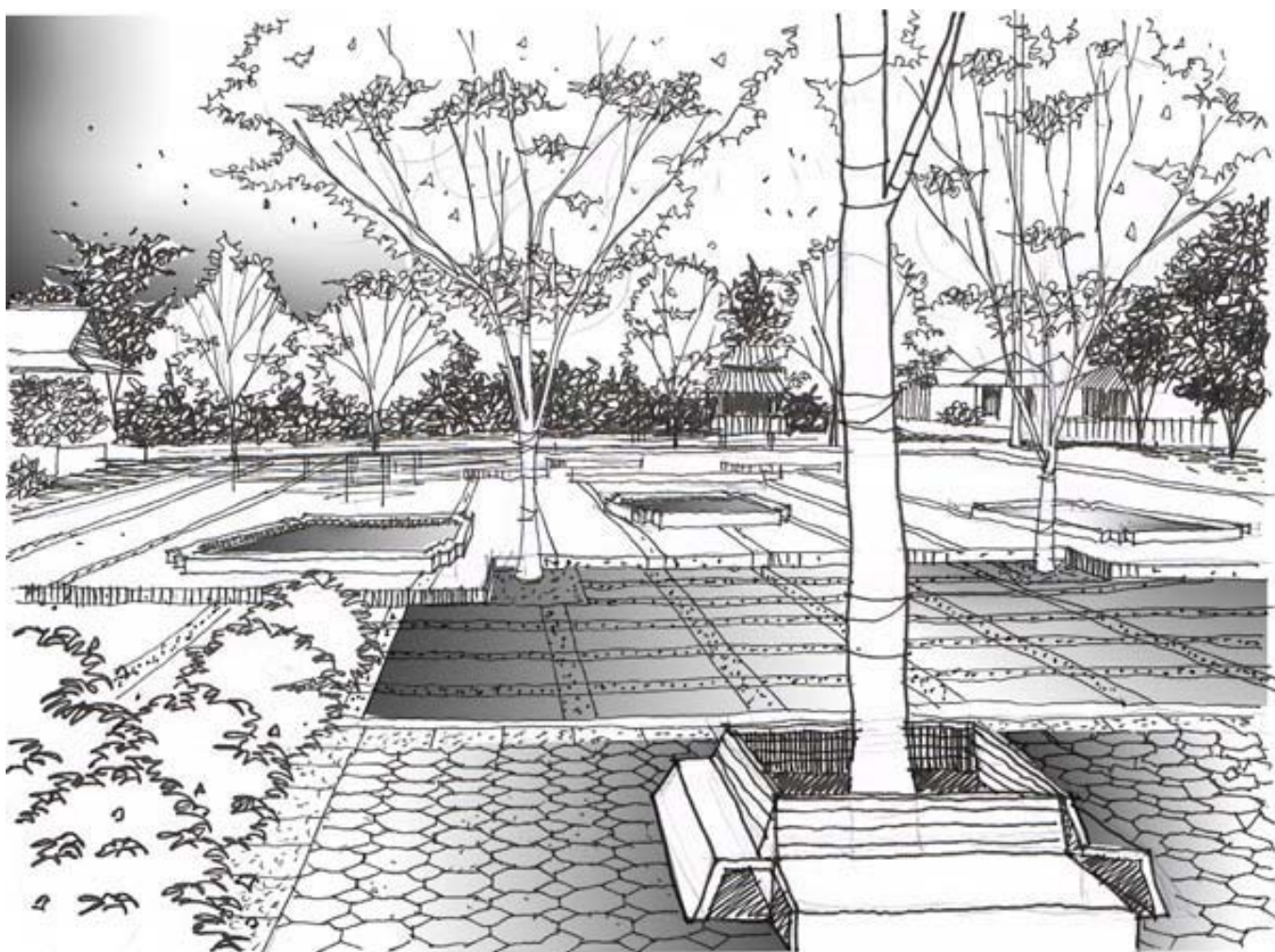
1) การพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางกายภาพแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประสบการณ์ที่ได้รับเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจอันนำไปสู่การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ผลการศึกษาสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยพบว่าความน่าสนใจของธรรมชาติเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังพึงพอใจต่อลักษณะอาคารที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การออกแบบภูมิทัศน์และอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ ควรมีความสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ ดังนั้นในการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพน้ำพุร้อนพระร่วงในครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพที่ส่งเสริมความเป็นธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ทั้งในด้านการออกแบบสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์และองค์ประกอบทางกายภาพอื่นๆ โดยมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

- การวางผังบริเวณและการออกแบบภูมิทัศน์

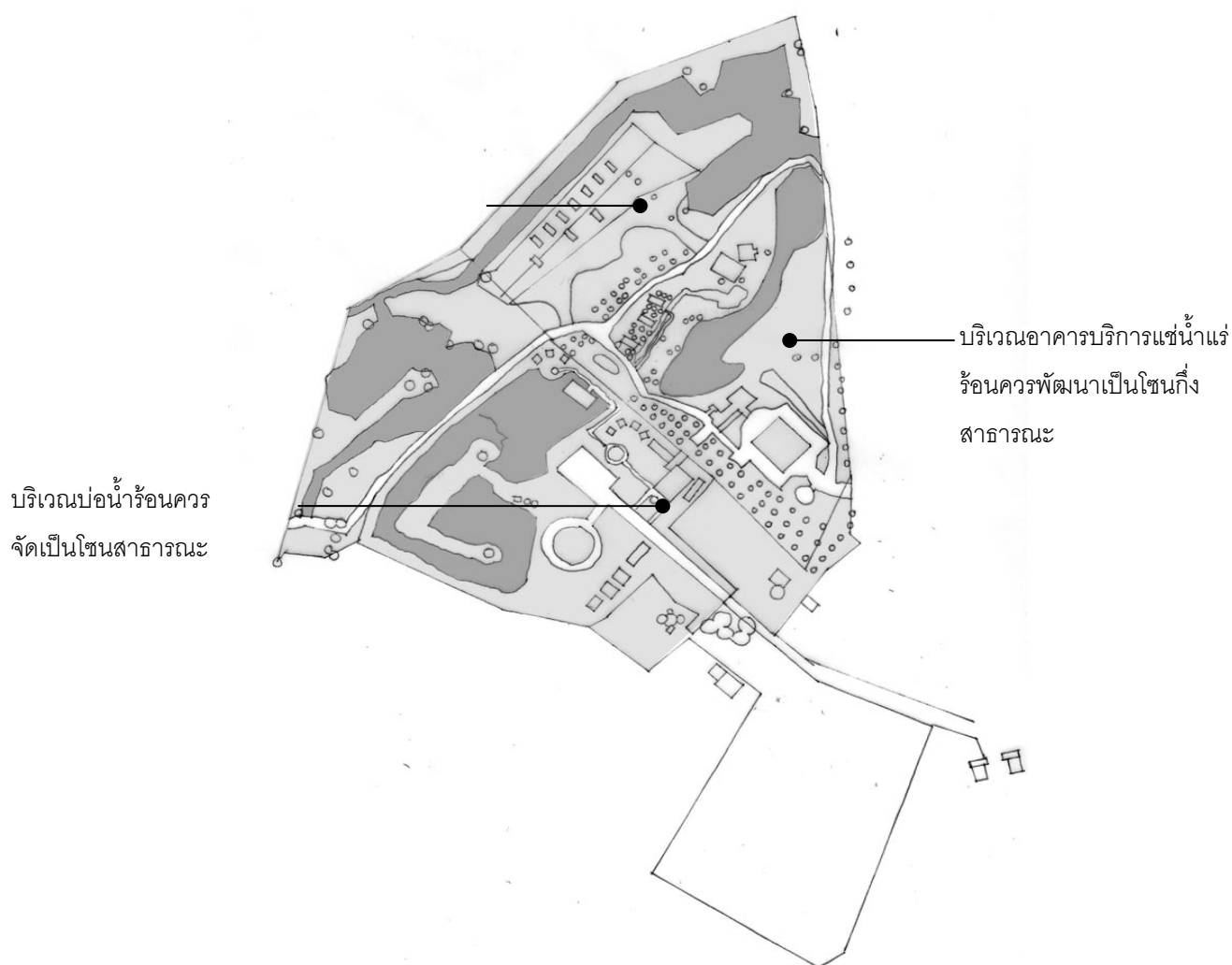
การวางผังบริเวณควรให้มีการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เกิดขึ้น โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกันควรอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีการแบ่งโซนพื้นที่ตามลักษณะกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว (Active Zone) หรือโซนสาธารณะ ควรแยกออกจากกิจกรรมที่ต้องการความสงบ (Passive Zone) เช่น บริเวณที่พักควรเป็นบริเวณที่มีความเป็นส่วนตัวแยกออกจากพื้นที่ที่มีกิจกรรมที่เคลื่อนไหวมาก พลุกพล่าน ดังแสดงในรูปที่ 7.2

การจัดผังบริเวณโดยรวมควรสะท้อนให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมของเมืองกำแพงเพชร ควรมีการนำแนวคิดการวางผังบริเวณเมืองโบราณที่แสดงถึงความเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัดกำแพงเพชร โดยผังจะมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างรวมถึงเส้นทางต่างๆ ส่วนใหญ่จะก่อสร้างด้วยศิลาแลงหรืออิฐ มีการขุดสระน้ำโดยรอบ รวมทั้งบ่อขุดศิลาแลง การนำแนวคิดของการวางผังเมืองโบราณมาใช้ในการออกแบบผังบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงจะเป็นการช่วยสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่ดังแสดงในรูป 7.1 สะท้อนความต้องการนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่วนใหญ่มักมีความสนใจในด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

รูปที่ 7.1 การนำแนวคิดของการวางผังเมืองโบราณมาใช้ในการออกแบบภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง

บริเวณทางเข้าน้ำพุร้อนเป็นจุดสำคัญที่ควรมีการปรับปรุงให้มีความน่าสนใจสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยควรมีการออกแบบซุ้มประตูที่สะท้อนลักษณะสถาปัตยกรรมเมืองเก่ากำแพงเพชรดังแสดงในรูปที่ 7.3 การพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณทางเข้าควรสื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติที่ยังคงบรรยากาศของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีการสั่งสมของศิลปวัฒนธรรมมายาวนาน ในขณะที่การพัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงโดยรวมควรมุ่งเน้นการตกแต่งภูมิทัศน์ที่มีลักษณะเลียนแบบธรรมชาติ เพิ่มการปลูกไม้ให้ร่มเงาเพื่อช่วยลดความร้อน เพิ่มพื้นที่สีเขียวที่สามารถช่วยส่งเสริมความรู้สึกของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ส่งเสริมให้ใช้พรรณไม้ท้องถิ่นในการตกแต่งภูมิทัศน์ เนื่องจากมีความคงทนต่อสภาพภูมิอากาศ และง่ายต่อการดูแลรักษา เพิ่มรายละเอียดของการจัดภูมิทัศน์ทั้งส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียว (Softscape) และพื้นคาดแข็ง (Hardscape)

รูปที่ 7.2 แสดงแนวทางการแบ่งโซนการใช้พื้นที่ในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง

รูปที่ 7.3 แนวทางการการออกแบบซุ้มประตูทางเข้าและพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณทางเข้า

● การคมนาคมและเส้นทางการสัญจรภายในพื้นที่

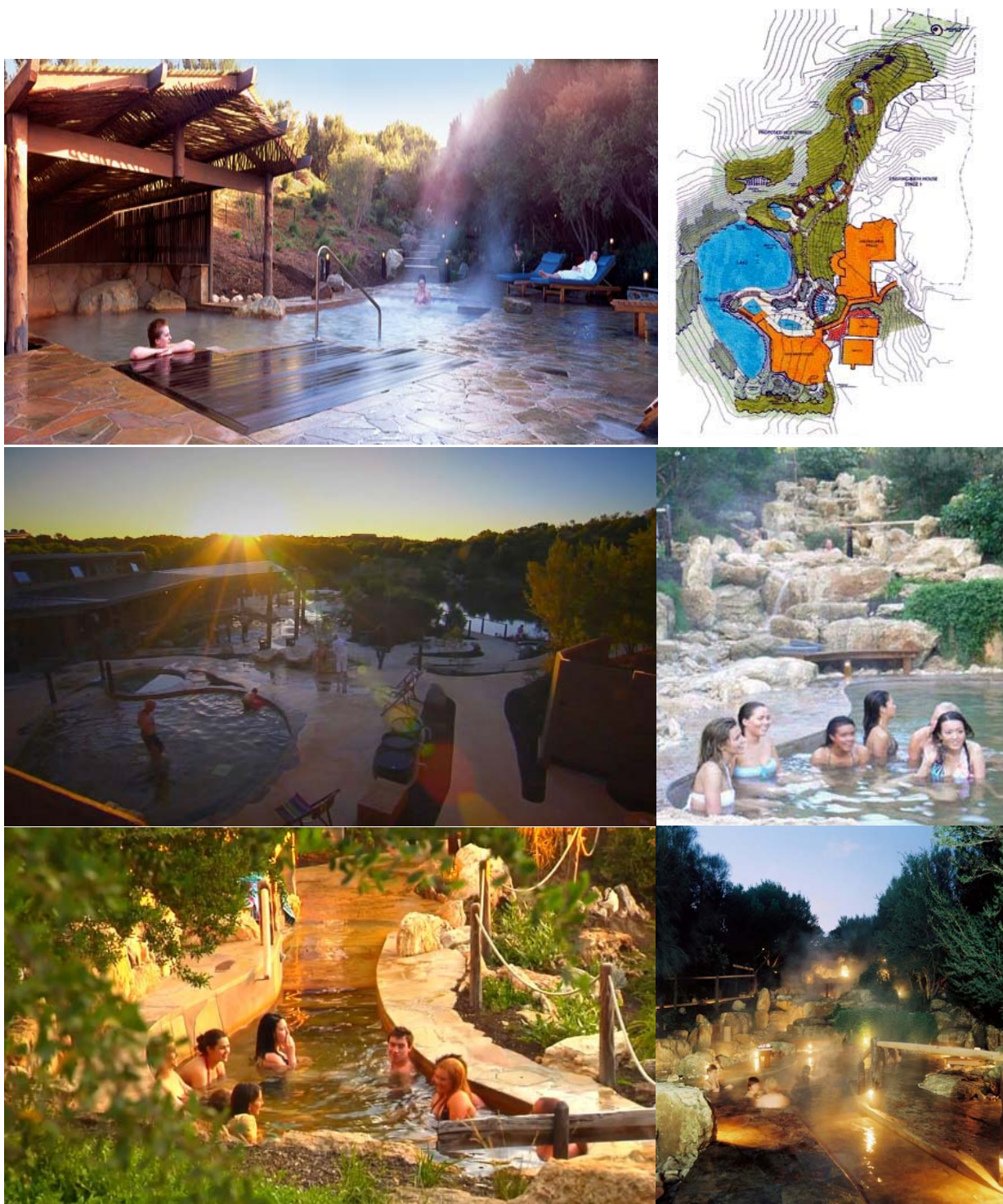
เส้นทางการสัญจรภายในพื้นที่จำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับกับการจัดผังบริเวณและภูมิทัศน์ การออกแบบเส้นทางต้องให้ความสำคัญต่อมาตรฐานการออกแบบทางเดินเท้า กำหนดความกว้างทางเท้าตามหน้าที่ใช้สอยโดยแบ่งเส้นทางออกเป็นเส้นทางหลักและเส้นทางรอง มีการปรับปรุงวัสดุพื้นผิวทางเดินเท้าให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เช่น หิน อิฐ ศิลาแลง หรือวัสดุเลียนแบบธรรมชาติดังกล่าว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงอารยธรรมตะวันออกในอดีต การออกแบบเครื่องประกอบถนนต้องเหมาะสมกลมกลืนกับการออกแบบทางสถาปัตยกรรมและธรรมชาติช่วยส่งเสริมภูมิทัศน์โดยรวมของพื้นที่

ในด้านของการขนส่งองค์ประกอบสำคัญที่ควรมีการพัฒนาได้แก่ ลานจอดรถ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าลานจอดรถที่ให้บริการอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีความสะดวกและปลอดภัยเท่าที่ควร นอกจากนี้ลานจอดรถยังมีสภาพอากาศที่ร้อนและแสงแดดจัดเนื่องจากไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงาหรือสิ่งปกคลุม ควรมีการพัฒนาออกแบบให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาในการออกแบบพื้นที่ใช้สอยและเส้นทางการสัญจรอีกประการหนึ่งคือ ความปลอดภัยทั้งจากการจราจรและอาชญากรรม ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษา ก็แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่รู้สึกว่าการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนของแหล่งมีความปลอดภัยน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นดังนั้นการออกแบบจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ปลอดภัย

● สถาปัตยกรรมและการออกแบบพื้นที่บริการภายในอาคาร

แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมเน้นการสื่อถึงเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร ซึ่งรูปแบบอาคารที่มีการก่อสร้างในพื้นที่ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีลักษณะที่สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมไทยอยู่แล้ว สิ่งที่ควรมีการปรับปรุงก็คือการออกแบบพื้นที่บริการภายในอาคาร ทั้งในอาคารบริการสาธารณะและอาคารที่พัก ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้นักท่องเที่ยว การออกแบบอาคารส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่รูปทรงภายนอกของอาคารมากกว่าการจัดตกแต่งภายใน ในขณะที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าการออกแบบอาคารและการตกแต่งสถานที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีความคาดหวังกับ

ลักษณะทางกายภาพของสถานที่ค่อนข้างมาก รูปที่ 7.4 แสดงให้เห็นถึงแนวคิดการออกแบบอาคารสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติเพนินินซูล่า ฮอตสปริงที่ได้รับการนิยมนิยมในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีแนวคิดของการออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติ มีการดึงลักษณะเด่นของภูมิประเทศและสภาพธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในเชิงการออกแบบ

www.peninsulahotspings.com (2010)

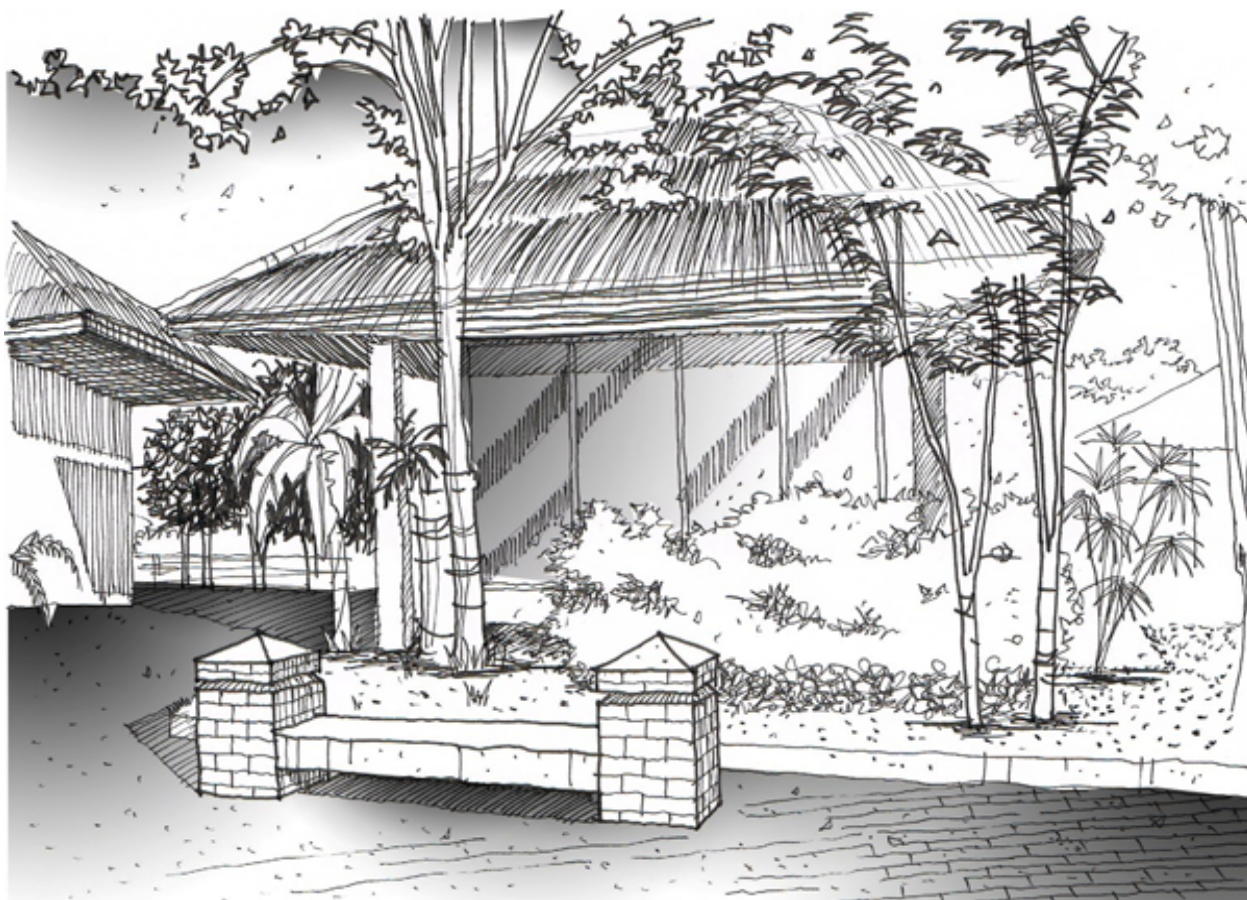
รูปที่ 7.4 แนวคิดการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเพนินินซูล่า ฮอตสปริง

ในขณะที่การศึกษาความพึงพอใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการออกแบบอาคารและพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารในแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนของไทยทั้ง 3 แห่งค่อนข้างน้อย หากเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งดังกล่าว การออกแบบอาคารในพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วงก็ไม่ได้สื่อถึงแนวคิดที่แตกต่างออกไปมากนัก ดังนั้นข้อพิจารณาสำคัญในการออกแบบปรับปรุงอาคารสถาปัตยกรรมในพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วง คือการจัดและตกแต่งพื้นที่ใช้สอยภายในให้เหมาะสมสวยงาม ลักษณะภายนอกอาคารควรเน้นเอกลักษณ์ของพื้นที่และการเชื่อมโยงกับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การตกแต่งควรเลือกใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น หิน ไม้ หรือวัสดุเลียนแบบธรรมชาติ

● **พื้นที่บริการเชิงส่งเสริมสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่**

น้ำแร่เป็นผลิตภัณฑ์หลักของแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อน ดังนั้นพื้นที่บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่และบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าข้อจำกัดของสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่ถือเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ในแง่ของการออกแบบที่จำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่ยังต้องคำนึงถึงเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำแร่ร้อน และสปา

ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพพุน้ำพุร้อนพระร่วงควรมีการพัฒนาบ่อและอ่างแช่น้ำแร่ทั้งแบบแช่รวมและแบบส่วนตัว การพัฒนาบ่อแช่น้ำแร่ภายนอกอาคาร ต้องมีการออกแบบการวางผังบริเวณและการตกแต่งภูมิทัศน์ที่เหมาะสมเน้นความสอดคล้องกลมกลืนเป็นธรรมชาติและดึงดูดใจ มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการออกแบบ มีมาตรการในการรักษาความสะอาดและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับน้ำพุร้อนทั้งในแง่ของประโยชน์และวิธีการขั้นตอนในแช่น้ำแร่ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาสระว่ายน้ำแร่ที่เป็นสระเย็นซึ่งสามารถการออกแบบให้มีลักษณะเป็นสระว่ายน้ำธรรมชาติโดยใช้ไบโอเทคโนโลยีผสมผสานกับแนวทางการออกแบบภูมิทัศน์ดังแสดงในรูปที่ 7.5 ซึ่งนอกจากจะตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบครันได้อีกด้วย

รูปที่ 7.5 การออกแบบห้องอาบน้ำแร่ที่เปิดโล่งมากขึ้น

นอกจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการอาบน้ำแร่แล้ว ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ก็คือ บริการเสริมสุขภาพอื่นๆ โดยเฉพาะการนวดแผนไทย ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจรมากขึ้น

รูปที่ 7.6 การออกแบบสระว่ายน้ำเลียนแบบธรรมชาติโดยโดยใช้ไบโอเทคโนโลยี www.swide.com (2009)

- การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในบริเวณน้ำพุร้อน

จากผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญได้แก่ ร้านอาหาร ห้องน้ำ ป้ายบอกทางและให้ข้อมูลภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เช่น ห้องน้ำที่นอกจากจะต้องมีการออกแบบให้ถูกสุขอนามัยแล้ว ควรคำนึงถึงความเหมาะสมสวยงาม ในปัจจุบันน้ำพุร้อนพระร่วงยังไม่มีบริการร้านอาหารภายในพื้นที่โครงการในขณะที่มีบริการด้านที่พัก ดังนั้นเพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่พักค้าง จึงควรมีบริการร้านอาหารที่มีมาตรฐานสากล มีการออกแบบตกแต่งที่เหมาะสมเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ให้บริการที่มีคุณภาพ

7.2.2 แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนให้ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดและประสบปัญหาในการบริหารจัดการค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบุคลากรและความคล่องตัวในการบริหารจัดการและการลงทุน การแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาบุคลากรและคุณภาพการบริการในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง

ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาเป็นธุรกิจที่เน้นคุณภาพของบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีทักษะในการทำงาน และมีทัศนคติที่ดีต่องานบริการ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าน้ำพุร้อนพระร่วงอยู่ใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงยังขาดความพร้อมด้านบุคลากรค่อนข้างมาก ทั้งบุคลากรทั้งในระดับปฏิบัติการและบริหารจัดการ การวางแผนด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น นอกจากนี้จะวางแผนเพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรในด้านต่างๆ แล้ว จำเป็นต้องจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะในด้านการบริการเชิงสุขภาพต่างๆ เช่น สปาน้ำแร่ การนวดแผนไทย ชาวน่า และอาหารสุขภาพ เป็นต้น มีโปรแกรมการฝึกอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ภาษาอังกฤษ การต้อนรับ การให้บริการสปา และการนวดเพื่อสุขภาพในรูปแบบต่างๆ อันนำไปสู่บริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้ อย่างไรก็ตามการให้บริการเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงยังจำกัดอยู่เพียงบริการอาบน้ำและแช่น้ำแร่ รวมทั้งบ่อแช่เท้า ในขณะที่ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความสนใจในกิจกรรมเชิงสุขภาพอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการสปา สระวายน้ำแร่ บริการเชิงสุขภาพด้านความงาม เช่น นวดหน้า พอกโคลน รวมทั้งการนวดแผนไทย ปัจจุบันทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้มีการดำเนินการจัดสร้างที่พักเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวแบบพักค้างได้มากขึ้น ในขณะที่บริการเพื่อรองรับการพักค้างคืนของนักท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ เช่น บริการร้านอาหาร ร้านค้า ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมตามไปด้วย ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว ให้มีความหลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการในการใช้บริการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่คาดว่าจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงจึงต้องคำนึงความต้องการ

ที่แตกต่างกันดังกล่าว ทำให้การออกแบบพัฒนากายภาพ การกำหนดราคาและรูปแบบการให้บริการ ต้องแตกต่างกันไปด้วย

3) การบริหารจัดการด้านเงินทุน

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงอยู่ภายใต้การดูแลและบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการบริหารจัดการที่เป็นไปอย่างไม่คล่องตัว ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนจำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง การอาศัยแต่เพียงงบประมาณจากภาครัฐจึงไม่เพียงพอ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงยังเปิดให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนอันนำไปสู่ข้อจำกัดในการพัฒนาด้านอื่นๆ การแก้ปัญหาดังกล่าวอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้การพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังเห็นได้จากกรณีน้ำพุร้อนรักษะวารินและน้ำพุร้อนสันกำแพงที่มีการร่วมทุนระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ ลักษณะของการร่วมทุนในกรณีนี้ น้ำพุร้อนพระร่วงอาจทำได้หลายแนวทาง เช่น การให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สปา สระว่ายน้ำ ที่พัก และ การนวดแผนไทย หรืออาจอยู่ในลักษณะการร่วมทุนที่ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการพัฒนากายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและให้ภาคเอกชนทำหน้าที่บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนหรือเป็นไปในลักษณะของการลงทุนร่วมกันก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทุนในรูปแบบใดก็สามารถช่วยลดปัญหาด้านเงินทุนและการขาดแคลนบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐลงได้

4) การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์

นอกจากการส่งเสริมการตลาดในภาพรวมแล้ว ควรมีการส่งเสริมการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์ให้น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นที่รู้จักให้มากขึ้นโดยสามารถทำได้หลายช่องทาง โดยเฉพาะอย่างการจัดทำเวปไซด์แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนพระร่วงถือได้เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายจากทุกมุมโลก ในขณะเดียวกันก็สามารถให้รายละเอียดของข้อมูลได้มากเท่าที่ต้องการ การจัดแพ็คเกจของผลิตภัณฑ์และบริการส่งเสริมสุขภาพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนก็นับว่าเป็นวิธีการที่สามารถใช้เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนพระร่วงได้

โดยการจัดแพคเกจจ็ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันของกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวชายและหญิงอาจมีความสนใจในกิจกรรมและบริการที่แตกต่างกัน ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างกัน การจัดแพคเกจท่องเที่ยวควรคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าว เช่น จัดแพคเกจทั้งแบบท่องเที่ยวภายในวันเดียวและการท่องเที่ยวแบบพักค้างภายในพื้นที่ เป็นต้น

7.3 แผนและโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงระดับพื้นที่

จากการสรุปแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล สามารถจัดทำแผน/โครงการพัฒนาพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วงได้ 4 แผนหลักดังนี้

- 1) แผนการพัฒนากายภาพและสภาพแวดล้อมในบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง
- 2) แผนพัฒนาสาธารณูปโภค-สาธารณูปการพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง
- 3) แผนการพัฒนาล้างอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง
- 4) แผนพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง

โดยในแต่ละแผนงานจะประกอบไปด้วยโครงการที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติได้มากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.3.1 แผนและโครงการพัฒนาด้านกายภาพแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน

เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนากายภาพแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนโดยเน้นการพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ประกอบไปด้วยโครงการย่อย 3 โครงการดังนี้

1) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และผังบริเวณในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง

หลักการและเหตุผล การออกแบบภูมิทัศน์ภายในพื้นที่โครงการและการจัดพื้นที่ใช้สอยน้ำพุร้อนพระร่วงยังมีลักษณะที่ไม่ตอบสนองต่อแนวทางของพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล พื้นที่โครงการขาดความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ การจัดพื้นที่ใช้สอยยังไม่สอดคล้องต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยวหน้าพุร้อนพระร่วงให้สอดคล้องต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนระดับสากล
2. เพื่อปรับปรุงผังบริเวณและการใช้ประโยชน์พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวหน้าพุร้อนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

พื้นที่โครงการ พื้นที่ภายในโครงการน้ำพุร้อนพระร่วงจำนวน 68-00-99 ไร่

การดำเนินงาน จัดทำผังแม่บทเพื่อพัฒนากายภาพและภูมิทัศน์พื้นที่ แบ่งการดำเนินการพัฒนาออกเป็น 3 ระยะ (รูปที่ 7.7) ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นแผนระยะสั้น โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการ 1-3 ปี เป็นการปรับปรุงพื้นที่บริเวณที่ 2 (B) ที่กำลังมีการดำเนินการก่อสร้างอาคารที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การดำเนินพัฒนาโดยมีการปรับแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกัน จึงเป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย

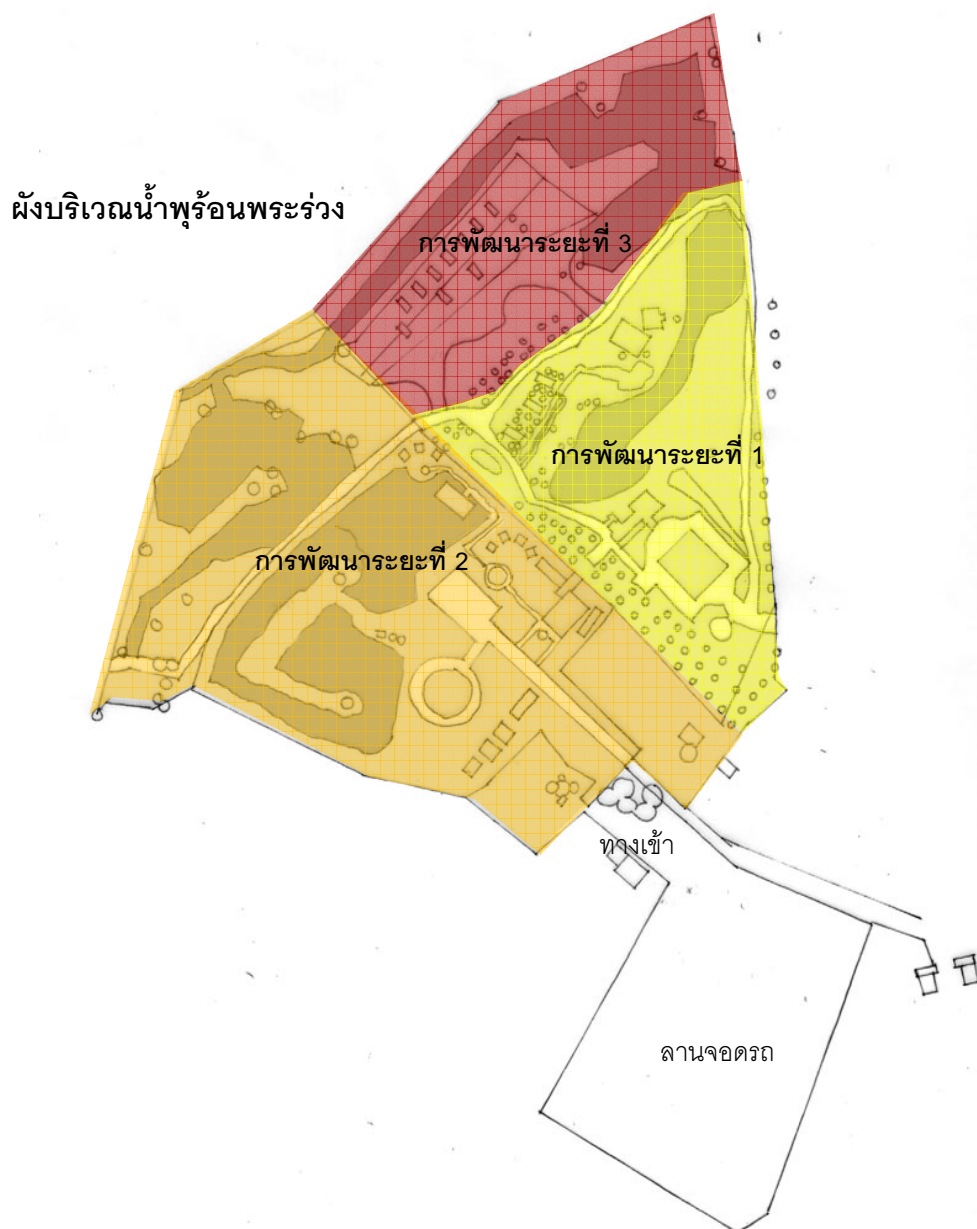
ระยะที่ 2 เป็นแผนระยะกลาง มีระยะเวลาในการดำเนินการ 3-5 ปี เป็นการปรับปรุงพื้นที่โครงการเดิมบริเวณที่ 1(A) โดยเน้นให้เป็นพื้นที่ที่รองรับการท่องเที่ยวแบบไม่พักค้าง ปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว จัดการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้สอดคล้องให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ระยะเวลาในการดำเนินการ 1-3 ปี

ระยะที่ 3 เป็นแผนระยะยาว มีระยะเวลาในการดำเนินการ 5-10 ปี เป็นการปรับปรุงพื้นที่โครงการบริเวณที่ 3 (C) ให้เป็นโซนการให้บริการนักท่องเที่ยวแบบพักค้างพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่ จัดและตกแต่งภูมิทัศน์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เหมาะสมต่อกิจกรรมเน้นความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

รูปที่ 7.7 แสดงแผนการดำเนินการปรับปรุงกายภาพและภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง

2) โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณด้านหน้าโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

หลักการและเหตุผล สภาพแวดล้อมและลักษณะชุมชนรวมถึงสภาพอาคารร้านค้าที่ประกอบกิจการด้านหน้าโครงการน้ำพุร้อนพระร่วงนั้นมีสภาพที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่เหมาะสม และขาดบรรยากาศการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรให้ความสำคัญกับสภาพธรรมชาติและเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่โครงการนี้มีแนวคิดที่จะพัฒนาปรับปรุงและจัดระเบียบสภาพร้านค้าและสภาพแวดล้อมลานจอดรถในบริเวณด้านหน้าโครงการน้ำพุร้อนดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอาคารร้านค้าให้มีความเหมาะสมเอื้อต่อการประกอบธุรกิจการค้าและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง
2. เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ลานจอดรถให้มีความเหมาะสมสวยงาม สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พื้นที่โครงการ พื้นที่บริการร้านค้าและลานจอดรถด้านหน้าทางเข้าโครงการน้ำพุร้อนพระร่วง

การดำเนินงาน จัดหางบประมาณในการดำเนินการออกแบบและก่อสร้าง เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาสำรวจ การออกแบบและการนำไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

3) โครงการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณทางเข้าน้ำพุร้อนพระร่วงและป่า

หลักการและเหตุผล ทางเข้าและป่าถือว่าเป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การออกแบบทางเข้าและป่าที่เหมาะสมสามารถช่วยส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากการประชุมระดมความคิดเห็นในประเด็นของทางเข้าและป่า ผู้ร่วมประชุมเห็นพร้อมกันว่าควรมีการปรับปรุงทางเข้าและป่าให้มีความเหมาะสมสวยงาม สะท้อนถึงจุดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชรมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณทางเข้าให้เป็นจุดเด่น สื่อให้เห็นถึงความสำคัญของน้ำพุร้อนพระร่วง
2. เพื่อปรับปรุงรูปแบบของป้ายน้ำพุร้อนให้มีความเหมาะสมสะท้อนถึงเอกลักษณ์เมืองกำแพงเพชร

พื้นที่โครงการ บริเวณทางเข้าน้ำพุร้อนพระร่วง

การดำเนินงาน จัดหางบประมาณในการดำเนินการเพื่อการออกแบบและก่อสร้าง

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

7.3.2 แผนพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง

เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน เพื่อให้สอดคล้องต่อปัญหาที่มีอยู่แผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการพื้นฐานประกอบด้วยโครงการย่อย 2 โครงการดังนี้

1) โครงการพัฒนาและบริหารจัดการระบบไฟฟ้า ประปา และการสื่อสารโทรคมนาคม

หลักการและเหตุผล การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วงก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนโดยรอบที่ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวน้ำพุร้อน ทำให้มีความต้องการสาธารณูปโภคที่จำเป็นโดยเฉพาะไฟฟ้า ประปา และการสื่อสารโทรคมนาคม เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องยิ่งทำให้การจัดเตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคมีความจำเป็นมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา สำนวจความต้องการไฟฟ้า ประปา และการสื่อสารโทรคมนาคมในปัจจุบัน และแนวโน้มความต้องการในอนาคต

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการระบบไฟฟ้า ประปา และการสื่อสาร โทรคมนาคมเพื่อให้เพียงพอต่อการขยายตัวในอนาคต

3. วางแผนและออกแบบระบบไฟฟ้า ประปา และการสื่อสารโทรคมนาคมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและการมองเห็น

พื้นที่โครงการ พื้นที่โครงการน้ำพุร้อนพระร่วงและชุมชนโดยรอบ

การดำเนินงาน สามารถแบ่งแผนการดำเนินงานออกเป็นแผนระยะสั้นและแผนระยะกลางโดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

แผนระยะสั้น (1-3 ปี) พัฒนาระบบไฟฟ้า ประปา และการสื่อสารโทรคมนาคมให้เพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของการติดตั้งสาธารณูปการต่างๆ

แผนระยะกลาง (5 ปี) วางแนวทางการพัฒนาและออกแบบระบบไฟฟ้า ประปา และการสื่อสารโทรคมนาคมให้เพียงพอต่อความต้องการในอนาคต (5-20 ปี)

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดกำแพงเพชร การประปาส่วนภูมิภาคจังหวัด

กำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้

2) โครงการพัฒนาปรับปรุงถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง

หลักการและเหตุผล เส้นทาง การเข้าถึงน้ำพุร้อนพระร่วงจากแยกถนนหลักเข้าสู่ น้ำพุร้อนพระร่วงระยะทาง 12 กิโลเมตร ประสบปัญหาในผิวถนนชำรุดและช่องทางการจราจรแคบ และในบางบริเวณมีความลาดเอียงไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอีกด้วย เพื่อเป็นการพัฒนาการเข้าถึงน้ำพุร้อนให้มีความสะดวกสบายมากขึ้นจำเป็นต้องมีโครงการพัฒนาเส้นทางดังกล่าว เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจในการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนพระร่วงมากขึ้น โครงการปรับปรุงเส้นทางดังกล่าวจึงให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสองข้างทางด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุง ซ่อมแซมผิวการจราจรถนนเข้าสู่ น้ำพุร้อนพระร่วงให้อยู่ในสภาพที่ดี
2. เพื่อพัฒนาภูมิทัศน์เส้นทางเข้าสู่ น้ำพุร้อนพระร่วงทั้ง 2 ฝั่งถนนให้มีความสวยงาม
3. เพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นบนเส้นทาง เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายหยุดรถประจำทาง ไฟส่องสว่างเพื่อความปลอดภัย

พื้นที่โครงการ เส้นทาง การเข้าถึง น้ำพุร้อนพระร่วงจากแยกถนนหลักเข้าสู่ น้ำพุร้อนพระร่วง ระยะทาง 12 กิโลเมตร

การดำเนินงาน จัดทำเป็นแผนระยะสั้นที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลา 1-3 ปี เป็นการประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: กรมทางหลวงชนบท โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้

7.3.3 แผนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนโดยเน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพน้ำพุร้อนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายประกอบไปด้วยโครงการย่อย 2 โครงการดังนี้

1) โครงการพัฒนาปรับปรุงห้องอาบน้ำแร่

หลักการและเหตุผล น้ำแร่ร้อนเป็นผลิตภัณฑ์หลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีความคาดหวังทั้งในด้านคุณภาพของน้ำแร่และบริการที่ประทับใจ การพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จากการศึกษาพบว่าบริการห้องอาบน้ำแร่ที่มีอยู่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงด้านการออกแบบเพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่า

ประทับใจ การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการพัฒนาด้านความสะดวกและสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาปรับปรุงห้องอาบน้ำแร่ให้มีความเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการอาบน้ำแร่รวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ และข้อมูลเพื่อความสะดวกและปลอดภัยในการอาบน้ำแร่

พื้นที่โครงการ ห้องน้ำแร่ในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง

การดำเนินงาน ควรจัดเป็นแผนการดำเนินงานระยะปานกลาง 5 ปี เพื่อให้สามารถจัดหางบประมาณและจัดทำแผนการเงินได้สอดคล้องกับแผนการพัฒนา

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

2) โครงการพัฒนาสระว่ายน้ำแร่เย็นและบ่อแช่น้ำแร่ธรรมชาติ

หลักการและเหตุผล วิธีการอาบน้ำแร่เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่นิยมโดยทั่วไปจะเป็นการอาบน้ำแร่ร้อนสลับกับการแช่ในสระเย็น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวต่างชาติมีความต้องการบริการอาบน้ำแร่ตามขั้นตอนที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันน้ำพุร้อนพระร่วงยังไม่มีบริการสระเย็นซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดของการบริการเชิงสุขภาพ ดังนั้นการก่อสร้างสระว่ายน้ำที่เป็นสระเย็นจึงเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบแบบครอบครัว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังต้องการใช้บริการบ่อน้ำแร่ภายนอกอาคาร ที่มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม สะอาดปลอดภัย และที่สำคัญทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบและก่อสร้างสระว่ายน้ำแร่ที่เหมาะสมสวยงาม สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

2. เพื่อออกแบบและก่อสร้างบ่อแช่น้ำแร่ภายนอกอาคารที่สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

พื้นที่โครงการ พื้นที่ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง

การดำเนินงาน ควรจัดเป็นแผนการดำเนินงานระยะยาว 5-10 ปี เพื่อให้สามารถจัดหางบประมาณและจัดทำแผนการเงินได้สอดคล้องกับแผนการพัฒนา ควรดำเนินการพัฒนาพร้อมกับการพัฒนาสภาพด้านอาคารที่พักในระยะที่ 3

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้และท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

7.3.4 แผนพัฒนาบุคลากรและบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง

เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรและบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงให้มีมาตรฐานมากขึ้น แผนพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วยโครงการย่อย 2 โครงการดังนี้

1) โครงการพัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและร้านอาหารภายในพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วง

หลักการและเหตุผล การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญได้แก่ ร้านอาหาร ห้องน้ำ ป้ายบอกทางและให้ข้อมูลภาษาอังกฤษ ในปัจจุบันน้ำพุร้อนพระร่วงยังไม่มีบริการร้านอาหารภายในพื้นที่โครงการ ในส่วนของข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติยังคงจำกัดอยู่มาก ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงที่นอกจากจะให้บริการด้านข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวแล้วยังมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง

2. เพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

พื้นที่โครงการ บริเวณอาคารต้อนรับและประชาสัมพันธ์ด้านหน้า

การดำเนินงาน ควรจัดเป็นแผนการดำเนินงานระยะสั้น 1-3 ปี ควรประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เครือข่าย OTOP สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร และสำนักงานพัฒนาฝีมือจังหวัดกำแพงเพชร เป็นต้น

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร
 หน่วยงานสนับสนุน: เครือข่าย OTOP สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้ และ SME

2) โครงการฝึกอบรมเพิ่มความรู้และทักษะในการทำงานให้แก่พนักงาน

หลักการและเหตุผล ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาเป็นธุรกิจที่เน้นคุณภาพของบริการที่สามารถสร้างความพึงใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีทักษะในการทำงานและมีทัศนคติที่ดีต่องานบริการ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและทักษะในการทำงาน จึงจำเป็นต้องมีการจัดอบรมให้แก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง ตรงกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะในด้านการบริการเชิงสุขภาพต่างๆ เช่น สปา น้ำแร่ การนวดแผนไทย ชวนา และอาหารสุขภาพ เป็นต้น มีโปรแกรมการฝึกอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ภาษาอังกฤษ การต้อนรับ การให้บริการสปา และการนวดเพื่อสุขภาพในรูปแบบต่างๆ อันนำไปสู่บริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ ความชำนาญและทักษะในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริการการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง
2. เพื่อฝึกอบรมพนักงานให้สามารถทำงานในหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีคุณภาพ

ขอบเขตโครงการ พนักงานที่ทำงานในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง

การดำเนินงาน จัดทำแผนระยะสั้นเพื่อฝึกอบรมพนักงานในหลักสูตรต่างๆที่เหมาะสม เช่น การวางแผนไทยและสปา การใช้ภาษาอังกฤษ การต้อนรับ เป็นต้น

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร พัฒนาสังคมจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้

3) โครงการพัฒนาฝีมือแรงงานท้องถิ่นเพื่อรองรับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวน้ำพุร้อน

หลักการและเหตุผล แรงงานท้องถิ่นเป็นกำลังสำคัญในการผลิตสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงที่ชุมชนในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้ประกอบการค้าขายและให้บริการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การวางแผนไทย การประคบสมุนไพร เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาฝีมือแรงงานท้องถิ่นเพื่อรองรับความต้องการจากกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ โดยเฉพาะในด้านที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปา สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงให้มีมาตรฐานในระดับสากลได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อที่จะพัฒนาฝีมือแรงงานท้องถิ่นเพื่อรองรับความต้องการจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและบริการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับบริการส่งเสริมสุขภาพ เช่น สมุนไพร เครื่องหอม น้ำมันหอมระเหย ลูกประคบ เป็นต้น

พื้นที่โครงการ จังหวัดกำแพงเพชร

การดำเนินงาน จัดทำเป็นแผนการดำเนินงานระยะสั้น 1-3 ปี ตามแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. จัดอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานท้องถิ่นให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะเพื่อรองรับความต้องการจากกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ
2. จัดให้มีการประเมินผลที่ได้จากโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อสรุปที่ได้จากการอบรมสัมมนาในแต่ละครั้งและมีการปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก: สำนักงานพัฒนาฝีมือจังหวัดกำแพงเพชร ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานสนับสนุน: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนตำบลลาน

ดอกไม้ ชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร เครือข่าย OTOP จังหวัดกำแพงเพชร

บทที่ 8

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพระดบัสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพระดบัสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน วิธีการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ขั้นแรกเป็นการศึกษาการพัฒนาทางกายภาพและแนวทางการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ให้บริการน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ศึกษา ได้แก่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสปา จังหวัดระนอง ขั้นที่ 2 เป็นการศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นที่ 3 เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพระดบัสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและจัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จากการศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอนสามารถสรุปผลการศึกษาได้เป็น 3 ประเด็นสำคัญ ประเด็นแรกคือแนวทางการพัฒนาทางกายภาพและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย ประเด็นที่ 2 คือแนวทางการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย และประเด็นที่ 3 คือแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพระดบัสากล โดยเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1 แนวทางการพัฒนาทางกายภาพและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาทางกายภาพและสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งประกอบกับการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยพบว่า ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ง่ายกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ และนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการท่องเที่ยวในระดับสูง (Smith และ Puczko, 2009) ซึ่งบรรยากาศการท่องเที่ยวจะรวมถึงการรับรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่นักท่องเที่ยวได้รับในขณะที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่นำไปสู่ความสำเร็จสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางกายภาพและสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญดังนี้

1) การพัฒนาระบบคมนาคมและการเข้าถึง

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าทำเลที่ตั้งและการคมนาคมเข้าถึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการท่องเที่ยวพุร้อนเป็นอย่างมาก น้ำพุร้อนที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวที่เข้าถึงสะดวกจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่าน้ำพุร้อนที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึง จะเห็นได้ว่าน้ำพุร้อนกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง (น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรุ่งอรุณและน้ำพุร้อนรักชะวารี) มีทำเลที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้เองหรือเดินทางโดยรถแท็กซี่ขนาดใหญ่ ทำให้น้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในพื้นที่ เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งน้ำพุร้อนอื่นๆ ที่มีคุณภาพน้ำแร่ร้อนที่ใกล้เคียงกันหรือมีสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติมากกว่า แต่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแล้วจะเห็นได้ว่าน้ำพุร้อน 3 แห่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่พบว่านักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่คนให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพ (Kelly and Smith, 2008) ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้

ส่วนใหญ่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่อายุน้อย โดยจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 60 ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาระบบคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ร้อนน้ำพุร้อนให้มีความสะดวกสบายมากขึ้นจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้น

2) การรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

การศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติอยู่ในอันดับต้นๆ ประมาณร้อยละ 60 ของนักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่พบว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมและมักมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติสวยงาม หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชพรรณ ป่าไม้และภูมิประเทศ ดังที่ Napier (2006) กล่าวว่าสปาที่ประสบความสำเร็จเกิดจากลักษณะองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการได้แก่ การออกแบบที่ดี หรือมีทำเลที่ตั้งที่ดึงดูดใจ หรือมีบริการที่แตกต่างเป็นเอกลักษณ์ ในแง่ทำเลที่ตั้ง Napier (2006) ยังได้กล่าวว่าทำเลที่ตั้งที่นำไปสู่ความสำเร็จของสปาสส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณที่มีองค์ประกอบทางธรรมชาติที่ดึงดูดใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความเป็นธรรมชาติของพื้นที่เป็นอย่างมาก และความพึงพอใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่ร้อนน้ำพุร้อนธรรมชาติจะลดน้อยลงหากมีการปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติที่ไม่เหมาะสมหรือมีการลดทอนความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่ร้อนน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อ่อนไหวและมีคุณค่า ดังนั้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่ร้อนน้ำพุร้อนต่างๆ จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและมีการวางแผนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การเลือกพื้นที่ก่อสร้าง การปรับพื้นที่ การออกแบบอาคารและองค์ประกอบอื่นๆ รวมทั้งการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติหลังการก่อสร้างและเปิดให้บริการ

3) การพัฒนาคุณภาพน้ำแร่ร้อน

วัตถุประสงค์สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนคือการแช่หรืออาบน้ำแร่ร้อนที่ได้จากแหล่งธรรมชาติ ดังนั้นคุณภาพน้ำพุร้อนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการมาท่องเที่ยวยัง

แหล่งน้ำพุร้อน ผลการศึกษาที่ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของน้ำพุร้อน ทั้งในแง่ของอุณหภูมิ ปริมาณน้ำ แร่ธาตุที่เจือปนตลอดจนกลิ่นและสี เป็นสิ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวพุร้อนของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ถึงแม้ว่าน้ำพุร้อนในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยที่ทำการศึกษาทั้ง 3 แห่งจัดได้ว่าเป็นน้ำพุร้อนที่มีคุณภาพดี แต่ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคุณภาพของน้ำพุร้อนจากแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนทั้ง 3 แห่งก็มีความแตกต่างกัน โดยพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณภาพน้ำพุร้อนจากแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวารินมากที่สุด ซึ่งสัมพันธ์กับผลการศึกษาคุณภาพน้ำแร่ในประเทศไทยที่พบว่าน้ำพุร้อนจากแหล่งน้ำพุร้อนรักษะวารินเป็นน้ำพุร้อนคุณภาพสูง ไม่มีสีและกลิ่นได้รับการยอมรับในระดับสากลและเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีความสนใจในการอาบน้ำแร่คุณภาพสูงจากแหล่งธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวจำนวนมากรู้สึกวุ่นวายร้อนจากแหล่งน้ำพุร้อนสันกำแพงและน้ำพุร้อนรุ่งอรุณมีกลิ่นกำมะถันค่อนข้างรุนแรง ถึงแม้ว่ากลิ่นกำมะถันจากน้ำพุร้อนจะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแต่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพน้ำพุร้อนให้มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของสี กลิ่น และอุณหภูมิจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การนำเทคโนโลยีด้านน้ำพุร้อนและสปามาใช้เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำพุร้อนจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยให้การพัฒนาพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลได้ นอกจากการปรับคุณภาพน้ำแล้ว การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่ให้เหมาะสมสามารถช่วยบรรเทาปัญหาเรื่องกลิ่นได้ โดยควรออกแบบให้เป็นอ่างหรือบ่อแช่น้ำพุร้อนแบบธรรมชาติเปิดโล่งเพื่อช่วยลดกลิ่นกำมะถัน หากเป็นห้องอาบน้ำควรมีช่องระบายอากาศที่เพียงพอ ไม่ควรออกแบบห้องอาบน้ำแบบปิดทึบ เพราะจะทำให้เกิดการสะสมของกลิ่นกำมะถันภายในห้องอาบน้ำ

4) การพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น

การศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแสดงให้เห็นว่าภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นสิ่งที่เป็ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการหรือคาดหวังประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปจากสิ่งที่ตนเองเคยชิน ดังนั้นลักษณะการออกแบบภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมที่สื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่อาศัยของตนเองมักจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลยุทธ์สำคัญที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการให้บริการก็

คือการสร้างความแตกต่างโดยอาศัยความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ทำให้ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ดังเช่นการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศญี่ปุ่นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศให้เป็นสปา รีสอร์ทที่มีจุดเด่นคือการคงไว้ของวิถีปฏิบัติในการอาบน้ำแร่ที่มีเอกลักษณ์แสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นประกอบกับสภาพธรรมชาติสวยงามมีเอกลักษณ์ไปตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ (Laing and Weiler, 2007) นอกจากพิจารณาด้านออกแบบสภาพแวดล้อมให้สวยงามแล้ว การพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนต้องให้ความสำคัญต่อประโยชน์ใช้สอยเชิงกายภาพ สามารถตอบสนองความต้องการการใช้ประโยชน์พื้นที่และการเชื่อมโยงของกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ มีการพัฒนาทางเท้า ที่นั่งพักผ่อนและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ มีการใช้พื้นที่อย่างเป็นระเบียบ ลดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความสะดวกในการใช้บริการต่างๆ

5) การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสปา และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนส่วนใหญ่มีบริการสปา ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ เช่น ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ และศาลาพักผ่อน ซึ่งการก่อสร้างดังกล่าวจำเป็นต้องมีการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม ดังที่ Smith และ Puczko' (2009) ได้กล่าวว่า สถาปัตยกรรมสามารถสื่อให้เห็นถึงแนวคิด ผลิตภัณฑ์และรูปแบบการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาได้อย่างชัดเจน และยังมีผลกระทบต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวอีกด้วย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ารูปแบบ อาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีแนวโน้มความพึงพอใจต่อการออกแบบอาคารหรือการตกแต่งภายในอาคารที่สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Local Architecture) และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของไทย ซึ่งสอดคล้องการศึกษาวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องที่แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มักจะต้องการที่จะได้รับประสบการณ์หรือสัมผัสกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตและสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น ดังนั้นการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและอาคารภายในแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงมักได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศญี่ปุ่นที่เรียกว่า 'ออนเซน' จะมีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น ทำให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การออกแบบสปาที่มีความกลมกลืนกับธรรมชาติและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ไผ่ ก็เป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวหรือผู้ให้บริการส่วน

ใหญ่ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนและที่สำคัญต้องมีความสะดวกสบายมากขึ้น ให้ความสำคัญกับคุณค่าของการออกแบบทั้งภายในและภายนอกอาคารตลอดองค์ประกอบต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน ในขณะเดียวกันต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการพัฒนาที่เป็นแบบแผนเดียวกันขาดความน่าสนใจ

6) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนส่วนใหญ่มักอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ที่มีความอ่อนไหวต่อการพัฒนาทางกายภาพค่อนข้างมาก ดังนั้นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจึงมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ไม่พบปัญหาที่รุนแรง ในด้านขยะ น้ำเสีย หรือกลิ่นไม่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตามการจัดการที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ดังกล่าวมาแล้วว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมรักษาสุขภาพมักเป็นกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นกลุ่มคนที่นิยมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จึงเป็นชนชั้นกลางที่ต้องการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและมีการพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน สวยงามดึงดูดใจ ซึ่งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายสำหรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย ดังนั้นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องการระบายและบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะ มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสร้างสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวได้ เช่น การเพิ่มแรงดันน้ำพุร้อนให้พุ่งสูงขึ้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการ เช่น อ่างน้ำวนช่วยสร้างความผ่อนคลาย การใช้ระบบบำบัดน้ำเสียจากบ่อแช่และสระว่ายน้ำแบบไบโอชีวภาพ การกำจัดกลิ่นกำมะถันในน้ำเป็นต้น

8.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษากาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยจากพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง (น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรุ่งอรุณ น้ำพุร้อนรักชะวารี) และพฤติกรรมและความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยพบว่ากาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะถูกดึงดูดด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพ แต่ช่วงชีวิตที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวส่งผลให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพต่างกัน (Kelly and Smith, 2008) ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างที่เกิดขึ้น การพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ จึงเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้ประสบความสำเร็จ จากผลการศึกษาสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนได้ดังนี้

1) การพัฒนามาตรฐานการบริการ

กาบริการถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา (Dusseau และ Brennan, 2008) อาจกล่าวได้ว่าการบริการที่ดีสามารถช่วยยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาได้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า น้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีการให้บริการในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติในระดับที่แตกต่างกัน แต่นับได้ว่ามีปริมาณการให้บริการมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติในที่อื่นๆ ทั้งที่มีการดำเนินการโดยภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามกาบริการโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาตรฐานที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องการรักษาความสะอาดและสุขอนามัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นอาคารที่พัก สปาและห้องอาบน้ำแร่ รวมทั้งคุณภาพการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารที่พักทั้งภายในและภายนอกที่ส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสมสวยงามและยังเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการให้ความสนใจน้อย ในขณะที่ผลการศึกษาจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าการออกแบบที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของชาวต่างชาติ ดังกล่าวมาแล้วว่านักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่มีความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการค่อนข้างสูง ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการบริการในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล

2) การสร้างความหลากหลายของกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมที่น่าสนใจอื่น ๆ

ปริมาณของการให้บริการเชิงสุขภาพและความหลากหลายของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมหรือใช้บริการได้ ตลอดจนการมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยทั้ง 3 แห่งมีบริการและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่นอกเหนือไปจากการอาบน้ำและแช่น้ำแร่ร้อน เช่น บริการนวดแผนไทย และอื่นๆ การจัดเส้นทางชมธรรมชาติ บริการร้านอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีทำเลที่ตั้งอยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญเป็นการเพิ่มสิ่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mr. Seiji Yoneda (2008) อ้างใน ARIP (2008) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบน้ำพุร้อนของประเทศญี่ปุ่นที่ว่า การสร้างความหลากหลายของกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น เมนูอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย การจัดงานเทศกาลและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง สามารถช่วยเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนได้ ดังนั้น การพัฒนาความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของประเทศไทยจึงเป็นวิธีที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน โดยการพัฒนาควรอาศัยจุดเด่นที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายอยู่แล้วคือสปาไทยที่รวมถึงการนวดแผนไทยและภูมิปัญญาไทยอื่นๆ เช่น การใช้สมุนไพรเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ อาหารท้องถิ่น อาหารเพื่อสุขภาพที่เน้นการปรุงด้วยสมุนไพรไทย เป็นต้น

3) การบริหารการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นการท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจงค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามสำหรับในประเทศไทยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเดียวกับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ทำเลที่ตั้งของน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งคือ น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรุ่งอรุณและน้ำพุร้อนรักษะวาริน ยังคงสภาพธรรมชาติอยู่มาก จึงทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามในบริเวณใกล้เคียงยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวอีกมาก ดังนั้นนอกจากการพัฒนา

ท่องเที่ยวร้อนทั้งในระดับชาติ ทั้งในแง่ของการบริหารการตลาดและการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจท่องเที่ยว โดยรัฐบาลออสเตรเลียได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีเป้าหมายของสำคัญคือส่งเสริมให้เมือง Victoria เป็น “จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวสปาและการมีสุขภาพที่ดี” ดังนั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวสปาและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพปี 2005-2010 ของรัฐบาลจึงมุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาสปาในประเทศออสเตรเลียและการสนับสนุนในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวสปาในออสเตรเลียโดยสมาคมสปาแห่งออสเตรเลีย (Australasian Spa Association, ASPA) ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวมีการจัดทำเป็นแผนแม่บทที่แสดงถึงเป้าหมายการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวของเมือง Victoria ในภาพรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น โรงแรม ที่พัก การคมนาคมขนส่ง ร้านค้าร้านอาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

8.3 แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมเป็นการนำแนวคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้จากการศึกษาในส่วนต้นมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรโดยมุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาคมที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ท้องถิ่นเกิดความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในบทที่ 7 โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

8.3.1 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับจังหวัด

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นเป็นการวางแผนที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร้อนน้ำพุร้อนพระร่วงเป็นอย่างมาก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นสามารถช่วยลดข้อขัดแย้งและการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานต่างๆ ก็ให้เกิดความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากผลการศึกษาในบทที่ผ่านมาสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงในระดับจังหวัดออกเป็น 5 ประเด็นได้แก่

- **การพัฒนาเส้นทางขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง** เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนได้สะดวกขึ้น โดยมีการปรับปรุงสภาพถนนและผิวจราจรให้ดีขึ้น มีการจัดบริการโดยรถโดยสารสาธารณะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนให้มากขึ้นจากเดิมที่มีวันละ 2 รอบ มีการเชื่อมโยงเส้นทางกรให้บริการของรถโดยสารสาธารณะระหว่างแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

- **พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวพุร้อนและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ** ในขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในระดับสูง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงยังมีข้อจำกัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและการเข้าถึงอยู่หลายประการ ดังนั้นการวางแผนพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวระดับสากลจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยวจากตัวเมืองกำแพงเพชรไปจนถึงน้ำพุร้อนพระร่วงที่เป็นจุดหมายปลายทาง

- **ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพันธมิตรการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว** การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ กับการท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพจะเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยเน้นให้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยวต่างๆ ให้มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่สอดคล้องกับศักยภาพการท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดกำแพงเพชร เช่น การพัฒนาแพคเกจท่องเที่ยวรวมกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงผจญภัย

- **ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปา** ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าน้ำพุร้อนพระร่วงยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนการตลาดและการพัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สร้างความร่วมมือและส่งเสริมผู้ประกอบการนำเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านการคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว จะสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยวพุร้อนควรให้ความสำคัญกับการสร้าง

ความชัดเจนและเอกลักษณ์ของปอน้ำพุร้อนโดยนำจุดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมของเมืองกำแพงเพชรที่มีเอกลักษณ์มาใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานที่ประกอบกับการนำเสนอภูมิปัญญาไทยผ่านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

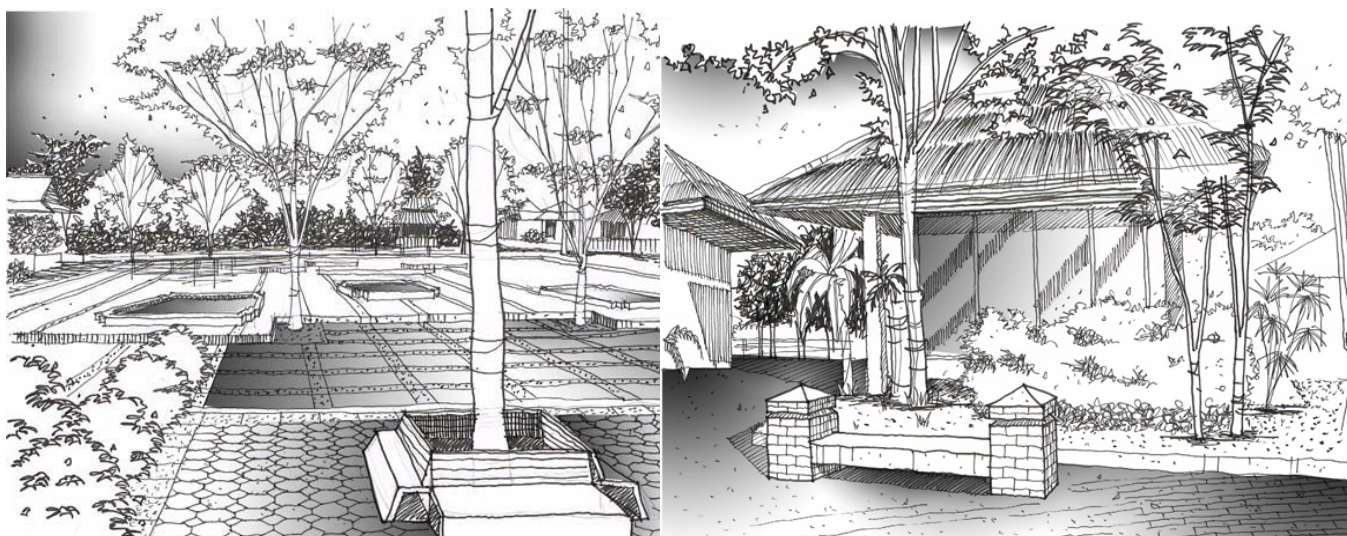
- **ส่งเสริมบทบาทชุมชนให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว** โดยเน้นการสร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การประกอบกิจการร้านค้าร้านอาหาร การจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น การนวดแผนไทย มีการจัดทำแผนและกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพของชุมชนและบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานการบริการที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

8.3.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับพื้นที่

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่พึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนาและการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการน้ำพุร้อนพระร่วงที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องต่อพฤติกรรมและความต้องการในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน (รายละเอียดแสดงในบทที่ 7) ได้นำมาซึ่งข้อสรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการในพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วงในประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็นคือ **แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ** โดยในส่วนของการพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพที่ส่งเสริมความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ทั้งในด้านการออกแบบสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์และองค์ประกอบทางกายภาพอื่นๆ โดยมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

- **การวางผังบริเวณและการออกแบบภูมิทัศน์** เน้นจัดแบ่งพื้นที่ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เกิดขึ้น โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกันควรอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีการแบ่งโซนพื้นที่ตามลักษณะกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว (Active Zone) หรือโซนสาธารณะ ควรแยกออกจากกิจกรรมที่ต้องการความสงบ (Passive Zone) มีการนำแนวคิดการวางผังบริเวณเมืองโบราณที่แสดงถึงความเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัดกำแพงเพชร มาใช้ในการออกแบบผังบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วงจะเป็นการช่วยสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่ มีการปรับปรุงบริเวณทางเข้าน้ำพุร้อนให้มีความน่าสนใจ โดยการออกแบบซุ้ม

ประตูที่สะท้อนลักษณะสถาปัตยกรรมเมืองเก่ากำแพงเพชรดั้งเดิม การพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณทางเข้าควรสื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติที่ยังคงบรรยากาศของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีการสั่งสมของศิลปวัฒนธรรมมายาวนานเพื่อเพิ่มความสำคัญและคุณค่าของน้ำพุร้อน มีการพัฒนาเส้นทางสัญจรภายในพื้นที่ให้สอดคล้องกับกับการจัดผังบริเวณและภูมิทัศน์ พัฒนาลานจอดรถให้เหมาะสม สร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวที่สะดวก ปลอดภัยและใกล้ชิดธรรมชาติ

รูปที่ 8.1 แสดงแนวทางการพัฒนากายภาพและภูมิทัศน์น้ำพุร้อนพระร่วง

● **สถาปัตยกรรมและการออกแบบพื้นที่บริการภายในอาคาร** แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมต้องสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบโดยรวมที่เน้นการสื่อถึงเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์กำแพงเพชรและคุณค่าของน้ำแร่ร้อนทั้งในแง่ของความสวยงามและประโยชน์ต่อสุขภาพ พัฒนารูปแบบอาคารที่ช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่นักท่องเที่ยว เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติมากที่สุด ในขณะที่ใช้บริการที่พักหรือการแช่น้ำแร่ร้อน ดังแสดงในรูปที่ 7.4 ที่เป็นการออกแบบน้ำพุร้อนธรรมชาติเพนินซูล่า ฮอทสปริง ประเทศออสเตรเลียโดยมีแนวคิดของการออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติ มีการดึงลักษณะเด่นของภูมิประเทศและสภาพธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในเชิงการออกแบบ ดังกล่าวมาแล้วว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีความคาดหวังกับลักษณะทางกายภาพของสถานที่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพื้นที่บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการอาบน้ำแร่และบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ดังนั้นการออกแบบจำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านคุณภาพการออกแบบและเทคโนโลยีที่นำมาใช้

นอกจากการพัฒนาในด้านกายภาพและผลิตภัณฑ์บริการแล้ว **การบริหารจัดการ** ถือเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเป็นอย่างมาก เพื่อลดข้อจำกัดและปัญหาในการบริหารจัดการค่อนข้างมาก ได้มีการวางแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการน้ำพุร้อนพระร่วงดังนี้

● **การพัฒนาบุคลากรและคุณภาพการบริการในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วง** ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงยังขาดความพร้อมด้านบุคลากรค่อนข้างมาก ทั้งบุคลากรทั้งในระดับปฏิบัติการและบริหารจัดการ การวางแผนด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น โดยนอกจากจะวางแผนเพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรในด้านต่างๆแล้ว จำเป็นต้องจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะในด้านการบริการเชิงสุขภาพซึ่งได้มีการดำเนินงานจัดเป็นแผนงานโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรแล้ว

- **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย** บริการเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงในปัจจุบันยังจำกัดอยู่เพียงบริการอาบน้ำและแช่น้ำแร่รวมทั้งบ่อแช่เท้า เพื่อให้สอดคล้องต่อผลการศึกษาที่พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความสนใจในกิจกรรมเชิงสุขภาพอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการสปา สระว่ายน้ำแร่ บริการเชิงสุขภาพด้านความงาม เช่น นวดหน้า พอกโคลน รวมทั้งการนวดแผนไทย ดังนั้นจึงมีการวางแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว

- **การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์** ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าน้ำพุร้อนพระร่วงยังไม่เป็นที่รู้จักกันดีมากนักในหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังนั้นจึงต้องมีแผนงาน ประชาสัมพันธ์ให้น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นที่รู้จักมากขึ้นในหลายช่องทาง โดยเฉพาะการจัดทำเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนพระร่วงที่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการจัดแพ็คเกจของผลิตภัณฑ์และบริการส่งเสริมสุขภาพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนที่หลากหลาย สอดคล้องต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันของกลุ่มนักท่องเที่ยว

- **ส่งเสริมให้เกิดการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน** ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้การพัฒนา น้ำพุร้อนพระร่วงเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลักษณะของการร่วมทุนในกรณีน้ำพุร้อนพระร่วงอาจทำได้หลายแนวทาง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อช่วยลดปัญหาด้านเงินทุนและการขาดแคลนบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐลงได้

8.4 ข้อเสนอแนะ

8.4.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยนี้

1) จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาคมในโครงการพัฒนาต่างๆ มีแนวโน้มที่จะทำให้โครงการพัฒนานั้นมีความสำเร็จมากขึ้น อย่างไรก็ตามการส่งเสริมกระบวนมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นของชุมชนและประชาคมเป็นกระบวนที่ต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดสำคัญของการดำเนินการวิจัยในลักษณะเช่นนี้

2) จากการดำเนินการวิจัยยังพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือ การขาดองค์ความรู้ใน

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเชิงสุขภาพ โดยทั่วไปแล้วน้ำพุร้อนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่โดดเด่น มีองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแตกต่างไปจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติแบบอื่นๆ และมีแนวโน้มที่จะสามารถนำไปสู่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้ในระดับสูง ดังนั้นจึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้มากขึ้น อาจมีกระบวนการส่งเสริมพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนทั้งในภาคปฏิบัติและองค์ความรู้ด้านทฤษฎี

8.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1) ถึงแม้ว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจงและต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนที่ประทับใจ แต่นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ก็มีความต้องการผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่แตกต่าง เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชอบความเป็นธรรมชาติ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแบบครบวงจร ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน หากมีการศึกษาวิจัยในประเด็นเหล่านี้มากขึ้นจะทำให้เกิดการพัฒนายุทธศาสตร์ที่สามารถตอบสนองต่อตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

2) ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนยังมีจำกัดเป็นอย่างมาก การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสารหรือการศึกษาค้นคว้ารวบรวมกรณีศึกษาต่างๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน สามารถเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการที่มีความสนใจในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน และยังกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความอ่อนไหวต่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ง่าย

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรธรณี, 2530, แหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพทางภาคเหนือของประเทศไทย: รายงานการสำรวจฉบับที่ 1, 208 หน้า.

กรมทรัพยากรธรณี, 2535, พระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พร้อมด้วยกฎกระทรวง ประกาศ กระทรวงและประกาศกรมทรัพยากรธรณี, กองธรณีวิทยา, กรมทรัพยากรธรณี, 57 หน้า.

กรมทรัพยากรธรณี, 2545, น้ำพุร้อนภาคใต้ของประเทศไทย: แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของไทย ชุด แหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพ ฉบับที่ 2, เอกสารเผยแพร่กองเศรษฐธรณีวิทยา, กรมทรัพยากรธรณี, ฉบับที่ 2/2546, 36 หน้า.

กรมทรัพยากรธรณี, 2552, ประเภทและประโยชน์จากการอาบน้ำพุร้อน,
<http://www.dmr.go.th/main.php?filename=type> [สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2552].

กระทรวงสาธารณสุข (2550). ข้อมูลสถานการณ์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพ, เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544), วาระแห่งชาติเพื่อ การท่องเที่ยวยั่งยืน, เอกสารประกอบการประชุม เพื่อหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ 20-21 เมษายน 2544 จังหวัดเชียงใหม่.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. (ถ่ายเอกสาร).

เกียรติศักดิ์ พลสงคราม และคณะ (2534) การศึกษาน้ำแร่ในภาคเหนือของประเทศไทย: ประโยชน์และการนำไปใช้. รายงานการวิจัย ฉ. 93. มหาวิทยาลัยพายัพ.

จริญญา เจริญสุดใส (2544). เมื่อนักท่องเที่ยวยุโรปหลบอากาศหนาวมาเมืองไทย, จุลสารการท่องเที่ยว 20, 1 (ม.ค.-มี.ค.44).

ทวีศักดิ์ ทิพยมหิงษ์. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา, ฉะเชิงเทรา : คณะวิทยาการจัดการจัดการ สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.*

นิคม จารุมณี (2536), การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

แฟรงค์ สมอลล์ แอนด์ อะโซวิเอทส์ จำกัด (2538), รายงานขั้นสุดท้ายสำหรับโครงการศึกษาแนวทางการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน).

มานพ รักษาสกุลวงศ์ และสมาน จาตุรงค์วนิชย์, 2544, แผนที่แหล่งน้ำพุร้อนประเทศไทย แสดงแหล่งน้ำพุร้อนและเส้นชั้นการไหลถ่ายความร้อน มาตราส่วน 1:2,500,000 พิมพ์ครั้งที่ 1: กองเศรษฐธรณีวิทยา, กรมทรัพยากรธรณี, 30 หน้า.

ราณี อิลิชัยกุล. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.* เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรณภา จ่าราช (2546) , คุณลักษณะทางเคมีแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย, กองวิเคราะห์และตรวจสอบทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรณี, รายงานวิชาการฉบับที่ กวท 10/2546.

วิจิตรา ชัยศรี (2537). *ทัศนคติของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะ กรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*

ศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2540), รายงานขั้นสุดท้ายการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจน้ำพุร้อนสันกำแพง.

สมพุทธ ฐุเจน. (2540). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว.* กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์.

สมาน จาตุรงค์วนิชย์, มุกดา จารุศรีพันธุ์, วรรณภา จ่าราช, อติชาติ สุรินทร์คำ, ประพัฒน์ ไสภณพงศ์พิพัฒน์, เลียง ต้นสกุลและวิทยาคม ผาพิศาล, 2528, แหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพ ทางภาคเหนือของประเทศไทย: รายงานการสำรวจ ฉบับที่ 1, กรมทรัพยากรธรณี, 208 หน้า.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2540). การศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจ น้ำพุร้อนสันกำแพง, รายงานวิจัย.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550), คู่มือการประเมิน มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550), รายงานการตรวจประเมิน มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประจำปี 2550.

ศศิอาภา สุคนธ์รัตน์ ผู้อำนวยการฝ่ายการส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สัมภาษณ์, หนังสือพิมพ์สยามรัฐ วันที่ 10 มีนาคม 2551.

อำนวยการเขียนประเสริฐ, แสงอาทิตย์ เชื้อวิโรจน์, สมาน จาตุรงค์วนิชย์, วรรณภา จำราช, ประพัฒน์ ไสภณพงศ์พิพัฒน์, อติชาติ สุรินทร์คำ และมานพ รักษาสกุลวงศ์, 2530, แหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพ ทางภาคเหนือของประเทศไทย: รายงานการสำรวจ ฉบับที่ 1, กรมทรัพยากรธรณี, 208 หน้า.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร (2551), เอกสารประกอบโครงการปรับปรุงบ่อน้ำพุร้อน พระร่วงปี2550.

ARIP (2008). Hotspring Hot Issues, [Online] Available:

<http://www.arip.co.th/businessnews.php?id=413503> [สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2552].

Bywater, M. (1990) Spas and health resorts in the EC, EIU Travel&Tourism Analyst, 6, pp.52-67.

D'Angelo, J. (2005) Spa Business Strategies: A Plan for Success. New York: Delmar.

Dusseau, R. and Brennan, M. W. (2008). Spa feasibility: Steps and processes in Cohen, M and Bodeker, G (2008) Understanding the Global Spa Industry: Spa Management, ELSEVIER.

- Cohen, E. (1996) 'A *Phenomenology of tourist experiences*', in Apostopoulos, Y., Leivadi, S. & Yiannakis, A. [eds] *The sociology of tourism: Theoretical and Empirical Investigations*. London: Routledge, pp. 90-111.
- Cohen, M. and Bodeker, G. (2008) *Understanding the Global Spa Industry*, ELSEVIER.
- Ellis, J. (2004). *Onsen Obsession*, *Far Eastern Economic Review*. 167(35): 58-60.
- Goodrich, J. N. & Goodrich, G. E. (1987) '*Health-care tourism-an explanatory study*', *Tourism Management*, September, pp.217-222.
- Hall, C. M. (1992) *Adventure, sport and health tourism*, in Weiler, B & Hall, C. M. [eds] *Special Interest Tourism*. London: Belhaven Press, pp.141-158.
- ISPA (2007) '*2007 ISPA Global Consumer Report*', http://www.experienceispa.com/ISPA/Media_Room/Press_Releases/ISPAs_13th_Annual_Media_Event.htm [สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2552].
- Iyengar, B. K. S. (1989) *Light on Yoga*. London: Unwin Hyman.
- Kelly, C. Smith, M. K. (2008) '*Holistic tourism: Integrating body, mind and spirit*', in Jafari, J., Bushell, R. & Sheldon, P. (eds) *Wellness and Tourism: Mind, Body, Spirit, Place*. Innovation and Tourism Book Series (forthcoming).
- Laing, J. and Weiler, B. (2007) *Mind, Body, and Spirit: Health and Wellness Tourism in Asia* in Cochrane, J. (2007) *Asian Tourism: Growth and Change*, Elsevier, U.K.
- Laing, J. (2008) *Peninsula Hotsprings: A New Spa Tourism Experience 'Down Under'* in Smith, M. and Puczko, L. (2008) *Health and Wellness Tourism*, ELSEVIER.
- MaNeil, K. R. and Ragins, E.J. (2005). *Stay in the Spa Marketing Game: Trends, Challenges, Strategies and Techniques*. *Journal of Vocation Marketing*. Vol 11, No. 1, pp. 31-39.

Mill, R. C. and Morrison, A. M. (1985) *The Tourism System : An Introductory Text*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J.

Muller, H. & Kaufmann, E. L. (2000) Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry, *Journal of Vacation Marketing*, 7 [1], pp.5-17.

Napier, E. (2006), *A Place to Spa*. London: Conran Octopus Ltd.

Peninsula Hotsprings (2010) *Penninsular Hotsprings*. [Online] Available:

<http://www.peninsulahotsprings.com>, [สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2553].

Pilzer, P. Z. (2008) *The Wellness Revolution: How to make a Fortune in the Next Trillion Dollar Industry*, 2nd edition. London: John Wiley & Sons.

Smith, M. and Puczko, L. (2008), *Heath and Wellness Tourism*, ELSEVIER.

Smith, V. L. (1989). *Host and Guests: Anthropology of Tourism*, Publisher: University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

Swide Magazine (2009). *Why pools are showing their natural side*. [Online] Available:

<http://www.swide.com/luxury-magazine/en/Life/Good-s-/Why-pools-are-showing-their-natural-side/2009/009/002/> [สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2553]

Tourism Victoria (2008), *Spa and Wellness Tourism*, [Online] Available:

<http://www.tourism.vic.gov.au/spaandwellness/opportunities-and-challenges/> [สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2551].

Tsukada, K. (2003). '*Hot-Spring Aficionados Visit a Top-Notch Ryokan*', Kateigaho

International Edition, *Japan's Arts and Magazine*,

<http://www.jnto.go.jp/eng/indepth/featuredarticles/ki/ryokan/index.html> [สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2008].

UNWTO (2006). Historical Perspective of World Tourism. [Online] Available:

<http://www.unwto.org/facts/menu.html> [สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2552].

UNWTO (2008). Trend and Prospect in Tourism Industry. [Online] Available:

<http://www.scribd.com/doc/35814375/Global-Tourism-Trends-Revised> . [สืบค้น
เมื่อ 26 สิงหาคม 2552].

Wells, D. (2007) '*The Male Only Spa Phenomenon. Grooming hotspots for the guys*' ,

[<http://www.gaywired.com/article.cfm?section=90&rid=16619>] 09/26/2007.

World Tourism Organization (2001) <http://www.world-tourism.org/sustainable/IYE/WTO->

[UNEP-Concept-Paper.htm](http://www.world-tourism.org/sustainable/IYE/WTO-UNEP-Concept-Paper.htm) [สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2552].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วม
ของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร

Participatory Development of Hot Springs in Responding to International Health Tourism Market
: A Case Study of Praruang Hot Spring, Kamphangphet Province

วนารัตน์ กรธิตราอนุกุล¹ นवलวรรณ ทวยเจริญ² กาญจนา นาคะภากร³ และ สนิ นัยวินิจ⁴

¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ² มหาวิทยาลัยนเรศวร ³ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴สำนักงานโครงการสวนพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) จัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลในพื้นที่ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวพุร้อน แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อน 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวาริน และสยามฮอทสปา จังหวัดระนอง จำนวน 600 ชุด การสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 42 คน รวมทั้งการจัดประชุมระดมความคิดเห็นประชาคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้คัดเลือกเป็นพื้นที่กรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยในระดับสูงได้แก่ สภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งน้ำพุร้อน คุณภาพน้ำพุร้อน และลักษณะภูมิประเทศและบรรยากาศที่ให้ประสบการณ์ที่แตกต่าง (Exotic) แก่ นักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยการบริหารจัดการสำคัญได้แก่ ความเป็นมิตรของการบริการ และผลิตภัณฑ์และบริการที่มีเอกลักษณ์ การศึกษาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง โดยปริมาณการบริการเชิงสุขภาพและความสะอาดเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่ำที่สุด ผลการวิจัยทั้ง 2 ส่วนได้ถูกนำไปใช้สนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อน กำแพงเพชร กระบวนการมีส่วนร่วม

Keywords: Health tourism, Hot spring, Kamphangphet, community participation

1. บทนำ

ปัจจุบันการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งเป็นรูปแบบการรณรงค์ที่แบบผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ความสนใจของการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพยังส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางสุขภาพในเอเชียมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการคาดการณ์ว่ารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางสุขภาพในเอเชียอาจเพิ่มขึ้นถึง 4,000 ล้านบาท ภายในปี 2555 (กระทรวงสาธารณสุข, 2550) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายหลักของการดูแลสุขภาพ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จึงมีความน่าสนใจ เพราะนอกจากจะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูง ยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วอีกด้วย

น้ำพุร้อนนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับน้ำพุร้อนในประเทศไทยจากหลายหน่วยงานแสดงให้เห็นว่าแหล่งน้ำพุร้อนที่กระจายอยู่ในประเทศไทยมีศักยภาพสูงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และสามารถพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการพัฒนาควบคู่ไปกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่นๆ ที่โดดเด่นอยู่แล้ว เช่น สปาและภูมิปัญญาไทยด้านสมุนไพรและนวดแผนโบราณที่นอกจากจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรงแล้วยังช่วยสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ดังที่ Smith และ Puczko (2009) กล่าวว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมรักษาสุขภาพมักเป็นกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นกลุ่มคนที่นิยมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จึงเป็นชนชั้นกลาง และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวตะวันตกมีความสนใจในปรัชญาและการบำรุงรักษาสุขภาพตามแนวทางตะวันออก เช่น ยาจีน การนวดสมาธิ และการนวดแผนไทย และนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ต้องการจะได้สัมผัสกับบริการดังกล่าวในประเทศหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดของบริการด้านสุขภาพนั้นๆ ซึ่งลักษณะหรือความต้องการดังกล่าวก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการรักษาสุขภาพ เกิดตลาดการท่องเที่ยวใหม่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ดังนั้นการศึกษาวิจัยที่นำไปสู่การผลักดันแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวใหม่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โครงการวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

2.2 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.3 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลในพื้นที่กรณีศึกษา น้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร

3. วิธีการศึกษา

การวิจัยแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ร่วมกันของการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทางกายภาพและการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร 2) พฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มต่างๆ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นอย่างไร 3) แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไรและ 4) แผนพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ในพื้นที่กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชรเป็นอย่างไร โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการธุรกิจบริการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน 2) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง จำนวน 642 คน และ 3) ภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงจำนวน 30 คน โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

- วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ประกอบด้วย 1) การสำรวจสภาพกายภาพแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 3 แห่ง ได้แก่ น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวารินและสยามฮอทสป่า จังหวัดระนอง เพื่อหาปัจจัยทางกายภาพที่มีผลกระทบต่อความนิยมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ การสังเกต การบันทึกภาพและวีดิทัศน์ และเช็คลิสต์ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจบริการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนทั้ง 3 แห่ง เพื่อหาปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อความนิยมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

- วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 ประกอบด้วย 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 600 ชุด 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 42 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับตัวแปรอื่นๆ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient, r) มีการสรุปประเด็นและแจกแจงตัวแปรที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

- วิธีการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 และข้อที่ 4 ประกอบด้วย 1) การสำรวจสภาพกายภาพแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนพระร่วงเพื่อประเมินศักยภาพ ปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนา 2) การสัมภาษณ์หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลน้ำพุร้อน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured questionnaire) 3) จัดการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผนพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงและสร้างความตระหนักของประชาคมที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล จะเป็นการวิเคราะห์แบบองค์รวม ในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของผลการศึกษาที่ได้จากการตอบคำถามวิจัยในแต่ละข้อ ที่นำไปสู่การสรุปประเด็นที่เป็นตัวแปรสำคัญในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนให้สามารถรองรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล

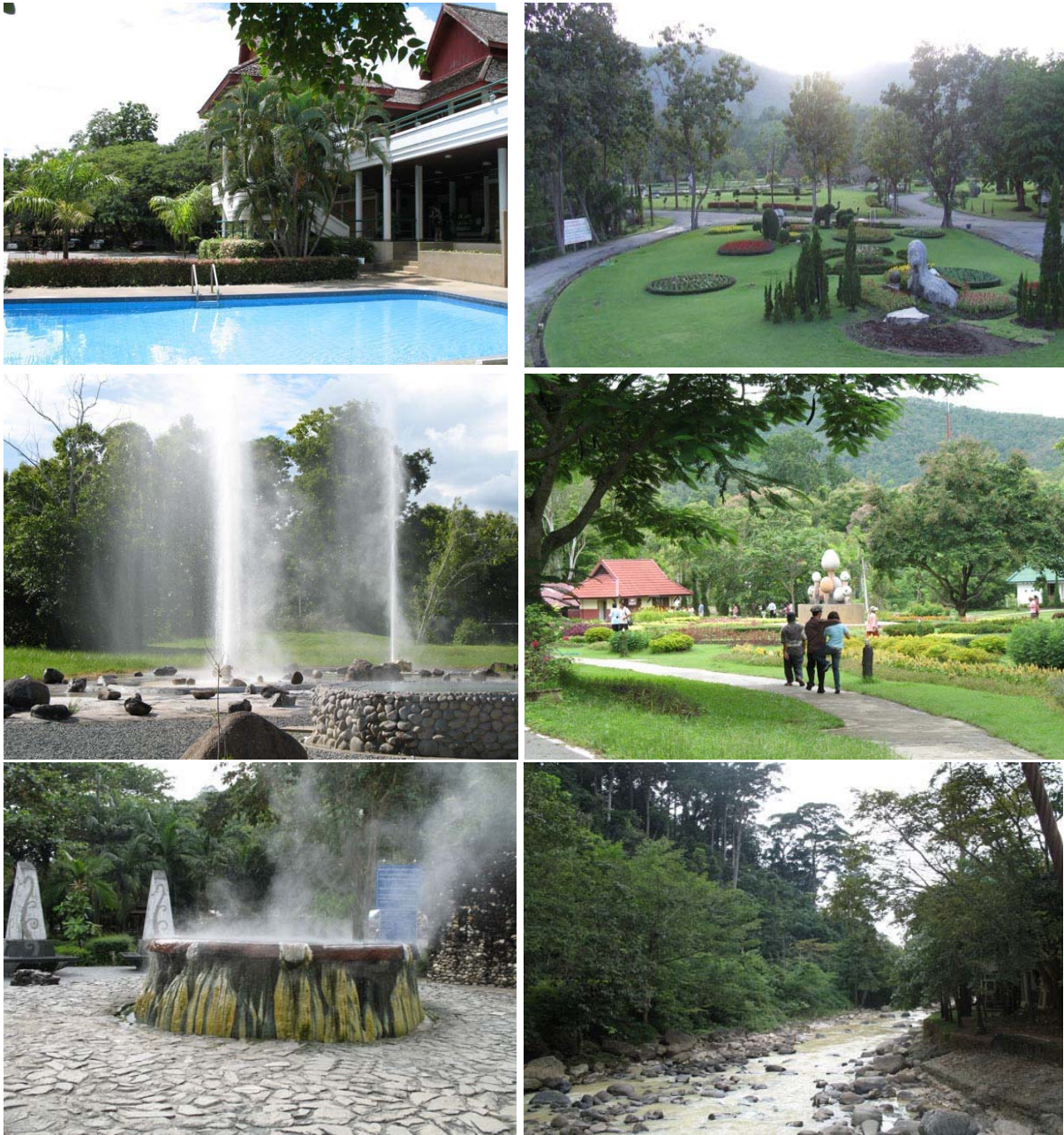
4. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่ได้จากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วนที่สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์การศึกษา ส่วนแรกคือ ปัจจัยสำคัญทางกายภาพและการบริหารจัดการที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ ส่วนที่ 2 คือ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพุร้อน ในส่วนสุดท้ายคือ ศักยภาพและข้อจำกัดของการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงและแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

4.1 ปัจจัยสำคัญทางกายภาพและการบริหารจัดการที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ

การศึกษการพัฒนาทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพุร้อนทั้ง 3 แห่งพบว่า น้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีศักยภาพและข้อจำกัดของลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติเป็นสิ่งที่มียุทธผลต่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยพบว่า ลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสูง โดยแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่ยังคงสภาพแวดล้อมมากที่สุดได้แก่ น้ำพุร้อนรักชะวารี ในขณะที่น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ทเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพและมีความหลากหลายของบริการส่งเสริมสุขภาพมากกว่า ส่วนน้ำพุร้อนสันกำแพงมีสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกสาธารณะที่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้พร้อมๆ กันเป็นจำนวนมาก และยังมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครอบครัวที่มีเด็กมาด้วย รูปที่ 1 แสดงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่ง

รูปที่ 1 น้ำพุร้อนรุ่งอรุณรีสอร์ท (บน) น้ำพุร้อนสันกำแพง (กลาง) น้ำพุร้อนรักษะวาริน (ล่าง)

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาก็แสดงให้เห็นว่าน้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์หลายประการที่ใกล้เคียงกัน และเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยสำคัญทางกายภาพและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ปัจจัยด้านกายภาพ	ปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์
สภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งน้ำพุร้อน	ความเป็นมิตรของการบริการ
น้ำแร่ร้อนมีคุณภาพได้มาตรฐาน	ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีเอกลักษณ์ เช่น การนวดแผนไทย สมุนไพรไทย
ลักษณะภูมิประเทศและบรรยากาศที่ให้ประสบการณ์ที่แตกต่าง (Exotic) แก่นักท่องเที่ยว	การร่วมมือกับธุรกิจท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น บริษัทนำเที่ยว ซึ่งรวมถึงการจัดแพคเกจท่องเที่ยวและบริการส่งเสริมสุขภาพต่างๆ
มีแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดดึงดูดใจอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง	ข้อได้เปรียบทางด้านราคา
สามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวก	

4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

4.2.1 ข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยว

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 59 เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชียที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี รองลงมาคือนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศยุโรปร้อยละ 22 และอเมริกาเหนือ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 31-60 ปี มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และมีรายได้ไม่เกิน 40,000 ดอลลาร์ต่อปี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 58 เป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ลักษณะการเดินทางส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวร้อยละ 35 เตรียมค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย 2,000-3,000 ดอลลาร์ ในขณะที่นักท่องเที่ยวร้อยละ 33 เตรียมค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 1,000 ดอลลาร์ นักท่องเที่ยวร้อยละ 56.33 มาประเทศไทยเป็นครั้งแรก นักท่องเที่ยวร้อยละ 40 พักแรมในโรงแรมที่อยู่ในตัวเมือง

4.2.2 การรับรู้และความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ผลการศึกษาด้านการรับรู้และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยพบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 79.67 ไม่เคยมาน้ำพุร้อนในประเทศไทย การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.7 เดินทางโดยรถสัสทัศนาวจร ระยะเวลาในการเที่ยวน้ำพุร้อน ร้อยละ 41 ของนักท่องเที่ยวรู้สึกว่าการเดินทางไม่ลำบากแต่เสียเวลา ในขณะที่

ร้อยละ 17.5 รู้สึกว่าการเดินทางลำบากมาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 68 ใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนน้อยกว่า 1 ชั่วโมง โดยมีผู้ใช้บริการสปาและที่อาบน้ำร้อยละ 26.8 ในขณะที่ร้อยละ 42.7 ใช้บริการ ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก บริการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ สปา รองลงมา คือสภาพแวดล้อมและบริการที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ร้านอาหาร

การศึกษาความสำคัญขององค์ประกอบน้ำพุร้อนโดยให้นักท่องเที่ยวลำดับความสำคัญของ องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 รองลงมาคือ ความสะอาด มีค่าเฉลี่ย 4.18 การเข้าถึง มีค่าเฉลี่ย 3.81 ความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.60 จำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.44 โดยปัจจัย องค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย คือ ที่พัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 ดังแสดงในตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบในการพัฒนาน้ำพุร้อนในประเทศไทย

องค์ประกอบน้ำพุร้อน	X	S.D.	ระดับความสำคัญ
ที่ตั้งของน้ำพุร้อนและสภาพแวดล้อม	3.35	0.84	ปานกลาง
การออกแบบสถาปัตยกรรมและความสวยงามของสถานที่	2.83	0.63	ปานกลาง
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	4.62	0.82	มากที่สุด
การเข้าถึงน้ำพุร้อน	3.81	0.17	ค่อนข้างมาก
คุณภาพน้ำพุร้อน	3.18	0.41	ปานกลาง
ที่พัก	2.43	1.73	ค่อนข้างน้อย
จำนวนและความเพียงพอของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.44	1.14	ปานกลาง
บริการเชิงสุขภาพและสปา	3.02	1.70	ปานกลาง
ความสะอาด	4.18	0.49	ค่อนข้างมาก
ความปลอดภัย	3.60	0.35	ค่อนข้างมาก

4.2.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการรวบรวม และวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการพัฒนาและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนในประเทศไทย

หัวข้อ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รูปแบบอาคารที่พักและความเหมาะสมของการออกแบบ	2.25	0.85	ค่อนข้างน้อย
ระดับการให้บริการที่บริเวณที่พัก	2.18	0.38	ค่อนข้างน้อย
ความสะอาดของที่พัก	2.21	0.51	ค่อนข้างน้อย
ความสวยงามดึงดูดใจของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	2.27	0.78	ค่อนข้างน้อย
การจัดภูมิทัศน์	2.38	0.76	ค่อนข้างน้อย
การเดินทางและการเข้าถึงน้ำพุร้อน	2.79	0.66	ปานกลาง
ความสะดวกสบายของการบริการพาหนะในพื้นที่	3.16	0.43	ปานกลาง
บริการรถโดยสารสาธารณะ	2.05	0.46	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา	2.49	0.84	ค่อนข้างน้อย
การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสปา	2.07	0.47	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพน้ำพุร้อน (อุณหภูมิ สี ความขุ่น)	2.83	0.44	ปานกลาง
กลิ่นของน้ำร้อนในน้ำพุร้อน	3.10	0.84	ปานกลาง
ความสะอาดของสปาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	2.14	0.88	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการทางสุขภาพ	1.96	0.56	ค่อนข้างน้อย
ความเป็นมิตรของพนักงานที่น้ำพุร้อน	2.52	0.52	ปานกลาง
ระดับของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.31	0.79	ค่อนข้างน้อย
ปริมาณของการบริการที่บาร์และร้านอาหาร	2.39	0.84	ค่อนข้างน้อย
คุณภาพของอาหารที่บาร์และร้านอาหาร	2.45	0.75	ค่อนข้างน้อย
ระดับของความสะอาดโดยรวม	2.03	0.51	ค่อนข้างน้อย
ความปลอดภัยโดยรวม	2.18	0.72	ค่อนข้างน้อย
ความเพียงพอของข้อมูลภาษาอังกฤษ	2.89	0.89	ปานกลาง
ราคาโดยรวม	2.53	0.77	ปานกลาง

4.3 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับ

สากล

ผลจากการศึกษาสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและการประชุมประชาชนพบว่า น้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้มาตรฐาน สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

4.3.1 การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดการพัฒนาด้านกายภาพและผลิตภัณฑ์น้ำพุร้อนพระร่วงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

จากการศึกษาสำรวจพื้นที่พบว่า ปัจจัยเชิงกายภาพที่เป็นจุดแข็งสำคัญได้แก่ การมีทำเลที่ตั้งที่ไม่ไกลจากตัวเมือง มีถนนลาดยางตัดผ่าน รถทัศนอาจรขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงได้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังน้ำพุร้อนพระร่วงได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองกำแพงเพชร และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร สามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ น้ำพุร้อนพระร่วงยังมีการพัฒนาทางกายภาพค่อนข้างมาก ทำให้มีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ในด้านคุณภาพน้ำพุร้อนพบว่ามีคุณภาพได้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีอุณหภูมิสูงและปริมาณน้ำมากเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ ส่วนปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้แก่ สภาพภูมิประเทศโดยรอบที่ขาดความเป็นธรรมชาติเนื่องจากตั้งอยู่ในเขตชุมชนพื้นที่โดยรอบเป็นทุ่งนา ขาดร่มเงา สภาพอากาศค่อนข้างร้อน นอกจากนี้ยังมีปัญหาข้อจำกัดที่พบค่อนข้างชัดเจนได้แก่ ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงด้วยรถสาธารณะ การพัฒนาพื้นที่และการออกแบบภูมิทัศน์ยังไม่ได้ได้มาตรฐานเพียงพอ ขาดการส่งเสริมจุดเด่นและสร้างเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพ เช่น ห้องอาบน้ำ อ่างแช่น้ำพุร้อน ที่เป็นบริการสาธารณะยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการผลิตที่เป็นจุดแข็งของน้ำพุร้อนพระร่วงได้แก่นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนพระร่วงขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรอย่างจริงจังนำไปสู่โครงการพัฒนาสภาพพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ มีความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ป้ายบอกทาง ถนน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากรและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการทำงานไม่ต่อเนื่องของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเนื่องจากมีการเปลี่ยนผู้บริหารและคณะกรรมการในการดูแลบ่อยครั้ง การวางแผนด้านการประชาสัมพันธ์และการสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังจำกัด

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่เขื่อนน้ำพุร้อนพระร่วง จำนวน 12 คน การประชุมระดมความคิดเห็น สามารถสรุปประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาได้แก่ 1) ปรับปรุงการคมนาคมขนส่งและการเข้าถึงให้มีความสะดวกมากขึ้น ควรมีรถประจำทาง 2) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น 3) ปรับปรุงความสะดวกสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเชิงสุขภาพ 4) พัฒนามาตรฐานการบริการ สปา ร้านอาหาร ป้ายบอกทาง 5) พัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์ การต้อนรับและบริการต่างๆ

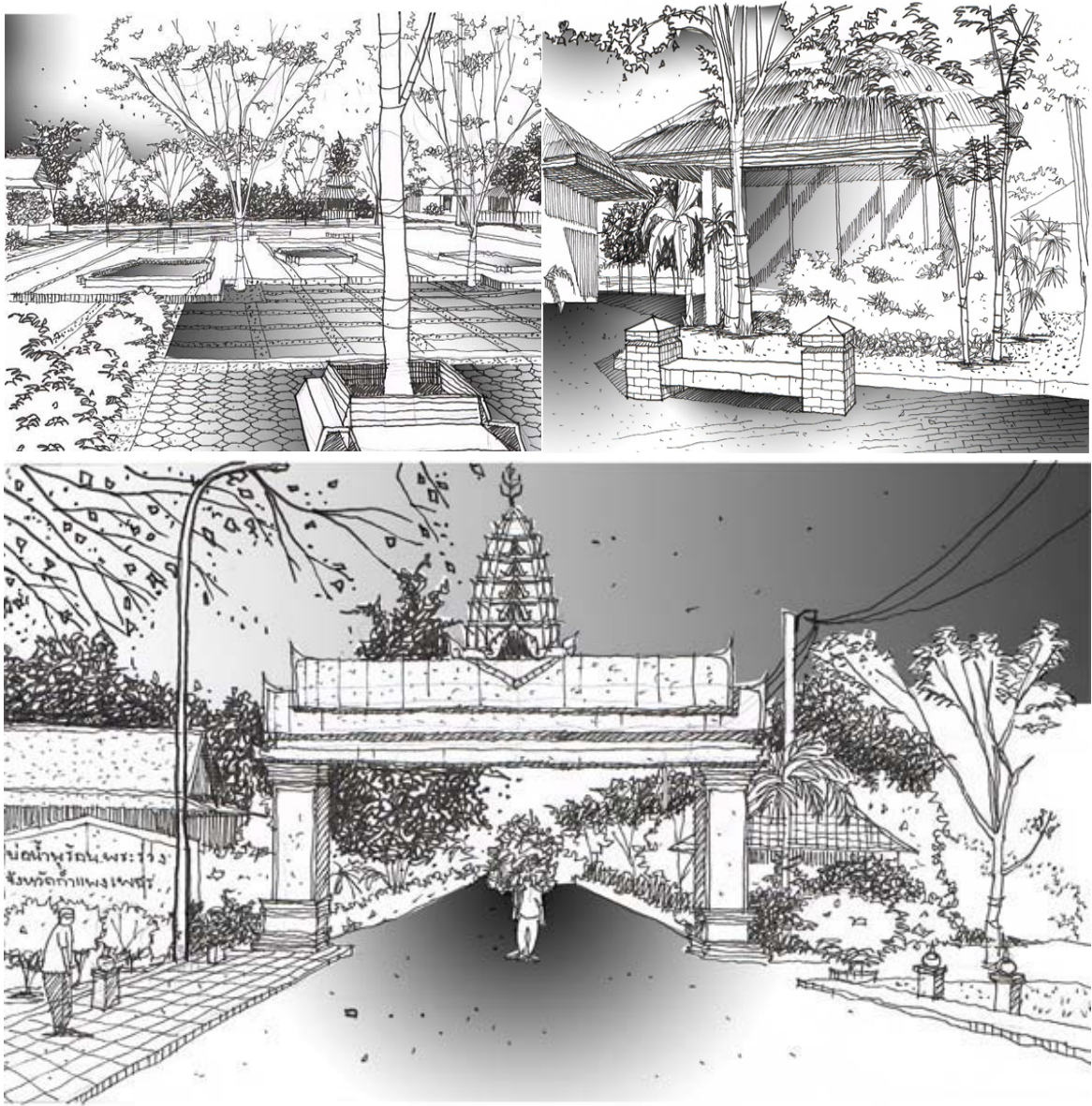
4.3.2 การวิเคราะห์แนวทางและแผนการพัฒนาน้ำพุร้อนจากการประชุมระดมความคิดเห็น

ผลจากการประชุมระดมความคิดเห็นสามารถสรุปแนวทางและแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เขื่อนน้ำพุร้อนที่นำไปสู่ความสำเร็จสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ประกอบด้วย

- แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับจังหวัด แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นได้แก่ 1) การพัฒนาเส้นทางขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนพระร่วง 2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวที่เขื่อนน้ำพุร้อนและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ 3) การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพันธมิตรการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและสปาให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และ 4) การส่งเสริมบทบาทชุมชนให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการสร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การประกอบกิจการร้านค้าร้านอาหาร การจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น การนวดแผนไทย

- แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนพระร่วงระดับพื้นที่ มีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ โดยการพัฒนากายภาพต้องมีการวางผังบริเวณและการออกแบบภูมิทัศน์ให้เหมาะสมมากขึ้น เน้นให้มีการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เกิดขึ้น มีการนำแนวคิดการวางผังบริเวณเมืองโบราณที่แสดงถึงความเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัดกำแพงเพชร มาใช้ในการออกแบบผังบริเวณน้ำพุร้อนพระร่วง จะเป็นการช่วยสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่ มีการปรับปรุงบริเวณทางเขื่อนน้ำพุร้อนให้มีความน่าสนใจ โดยการออกแบบภูมิประติมากรรมที่สะท้อนลักษณะสถาปัตยกรรมเมืองเก่ากำแพงเพชรโดยสื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เขื่อนน้ำพุร้อนธรรมชาติที่ยังคงบรรยากาศของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีการสั่งสมของศิลปวัฒนธรรมมายาวนานเพื่อเพิ่มความสำคัญและคุณค่าของน้ำพุร้อน ในส่วนของสถาปัตยกรรมและการออกแบบพื้นที่บริการภายในอาคาร ควรมีการออกแบบสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบโดยรวม ที่เน้นการสื่อถึงเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และคุณค่าของน้ำพุร้อนทั้งในแง่ของความสวยงามและประโยชน์ต่อสุขภาพ พัฒนารูปแบบอาคารที่ช่วย

สร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่นักท่องเที่ยว เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยว
ได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติมากที่สุดในขณะที่ใช้บริการที่พักหรือการแช่น้ำแร่ร้อน

รูปที่ 2 แนวทางการพัฒนากายภาพระดับพื้นที่น้ำพุร้อนพระร่วง

ส่วนการพัฒนาด้านการบริหารจัดการมุ่งเน้นการลดข้อจำกัดและปัญหาในการบริหารจัดการ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรและคุณภาพการบริการในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนพระร่วง โดยจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย โดยเพิ่มบริการเชิงสุขภาพให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันควรมีการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยในการพัฒนาน้ำพุร้อนพระร่วง

เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลักษณะของการร่วมทุนในกรณีน้ำพุร้อนพระร่วงอาจทำได้หลายแนวทาง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อช่วยลดปัญหาด้านเงินทุนและการขาดแคลนบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐลงได้

5. บทสรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาประเด็นที่น่าสนใจ 2 ประเด็นคือ แนวทางการพัฒนาทางกายภาพและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยและแนวทางการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แนวทางการพัฒนาทางกายภาพและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าลักษณะทางกายภาพและการพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ง่ายกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ และนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการท่องเที่ยวในระดับสูงได้ (Smith and Puczko, 2009) ซึ่งบรรยากาศการท่องเที่ยวจะรวมถึงการรับรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่นักท่องเที่ยวได้รับในขณะที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่นำไปสู่ความสำเร็จสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาในอันดับต้น ๆ ได้แก่ สภาพธรรมชาติ การคมนาคมเข้าถึง และการพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น

การศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติอยู่ในอันดับต้นๆ ประมาณร้อยละ 60 ของนักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่มีความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมและมักมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติสวยงาม หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชพรรณ ป่าไม้และภูมิประเทศ ดังที่ Napier (2006) กล่าวว่า สป่าที่ประสบความสำเร็จเกิดจากลักษณะองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการได้แก่ การออกแบบที่ดี หรือมีทำเลที่ตั้งที่ดึงดูดใจ หรือมีบริการที่แตกต่างเป็นเอกลักษณ์ ในแง่ทำเลที่ตั้ง Napier (2006) ยังได้กล่าวว่า ทำเลที่ตั้งที่นำไปสู่ความสำเร็จของสป่าส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณที่มี

องค์ประกอบทางธรรมชาติที่ดึงดูดใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความเป็นธรรมชาติของพื้นที่เป็นอย่างมาก

ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงที่สะดวกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดย น้ำพุร้อนที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวที่เข้าถึงสะดวกจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากกว่าน้ำพุร้อนที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึง จะเห็นได้ว่าน้ำพุร้อนกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง (น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรุ่งอรุณและน้ำพุร้อนรักษะวาริน) มีทำเลที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้เองหรือเดินทางโดยรถทัศนาวจรที่มีขนาดใหญ่ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่พบว่านักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่คนให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพ (Kelly and Smith, 2008) ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อย โดยจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 60 ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาระบบคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้มีความสะดวกสบายมากขึ้นจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มากขึ้น

การศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแสดงให้เห็นว่าภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นสิ่งที่ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการหรือคาดหวังประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากสิ่งที่ตนเองเคยชิน ดังนั้นลักษณะการออกแบบภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมที่สื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่อาศัยของตนเองมักจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลยุทธ์สำคัญที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการให้บริการก็คือการสร้าง ความแตกต่างโดยอาศัยความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ดังเช่น การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศญี่ปุ่นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศให้เป็นสปาร์ตอร์ที่มีจุดเด่นคือ การคงไว้ของวิถีปฏิบัติในการอาบน้ำแร่ที่มีเอกลักษณ์แสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นประกอบกับสภาพธรรมชาติสวยงามมีเอกลักษณ์ไปตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ (Laing and Weiler, 2007)

5.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทย

การศึกษากาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนในประเทศไทยจากพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง (น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรุ่งอรุณ น้ำพุร้อนรักษะวาริน) และพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในประเทศไทยพบว่า การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะถูกดึงดูดด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพ แต่ช่วงชีวิตที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวส่งผลให้ความสนใจในการดูแลรักษาสุขภาพต่างกัน (Kelly and Smith, 2008) ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างที่เกิดขึ้น การพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ จึงเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนได้แก่ การพัฒนามาตรฐานการบริการ การสร้างความหลากหลายของกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมที่น่าสนใจอื่นๆ และการบริหารการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน

การบริการถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา (Dusseau และ Brennan, 2008) อาจกล่าวได้ว่าการบริการที่ดีสามารถช่วยยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาได้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า น้ำพุร้อนทั้ง 3 แห่งมีการให้บริการในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติในระดับที่แตกต่างกัน แต่นับได้ว่ามีปริมาณการให้บริการมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติในที่อื่นๆ ทั้งที่มีการดำเนินการโดยภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการบริการโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาตรฐานที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องการรักษาความสะอาดและสุขอนามัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น อาคารที่พัก สปาและห้องอาบน้ำแร่ รวมทั้งคุณภาพการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารที่พักทั้งภายในและภายนอกที่ส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสมสวยงามและยังเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการให้ความสนใจน้อย ในขณะที่ผลการศึกษาจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าการออกแบบที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนของชาวต่างชาติ ดังกล่าวมาแล้วว่านักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่มีความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการค่อนข้างสูง ดังนั้นพัฒนามาตรฐานการบริการในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล

ปริมาณของการให้บริการเชิงสุขภาพและความหลากหลายของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมหรือใช้บริการได้ ตลอดจนการมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนในประเทศไทยทั้ง 3 แห่งมีบริการและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่นอกเหนือไปจากการอาบน้ำและแช่น้ำพุร้อน เช่น บริการนวดแผนไทย และอื่นๆ การจัดเส้นทางชมธรรมชาติ บริการร้านอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีทำเลที่ตั้งอยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญเป็นการเพิ่มสิ่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mr. Seiji Yoneda (2008) อ้างใน ARIP (2008) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบน้ำพุร้อนของประเทศญี่ปุ่นที่ว่า การสร้างความหลากหลายของกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น เมนูอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย การจัดงานเทศกาลและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง สามารถช่วยเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนได้ ดังนั้นการพัฒนาความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนของประเทศไทยจึงเป็นวิธีที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน โดยการพัฒนาควรรวภาคัยจุดเด่นที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายอยู่แล้วคือ สปาไทย ที่รวมถึงการนวดแผนไทยและภูมิปัญญาไทยอื่นๆ เช่น การใช้สมุนไพรเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ อาหารท้องถิ่น อาหารเพื่อสุขภาพที่เน้นการปรุงด้วยสมุนไพรไทย เป็นต้น

การบริหารการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเป็นปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนเป็นการท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจงค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามสำหรับในประเทศไทยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเดียวกับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ดังนั้นนอกจากการพัฒนาลักษณะทางกายภาพและการบริการให้สอดคล้องต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยอาศัยลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติแล้ว การจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน จะเห็นได้ว่าน้ำพุร้อนที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศจะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์และกิจกรรมทางการตลาดอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการจัดแพคเกจด้านสุขภาพต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีทางการตลาดที่ประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก นอกจากนี้ปัจจัยที่กล่าวมาแล้วผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยอื่นๆ เช่น การสร้างพันธมิตรทางธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง และการร่วมมือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนท้องถิ่น ที่จะเห็นได้จากความร่วมมือในการพัฒนาสปาในประเทศออสเตรเลียและการสนับสนุนในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวสปาในออสเตรเลียโดยสมาคมสปาแห่งออสเตรเลีย (Australasian Spa Association, ASPA) ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวมีการจัดทำเป็นแผนแม่บทที่แสดงถึงเป้าหมายการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวของเมือง Victoria ในภาพรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น โรงแรม ที่พัก การคมนาคมขนส่ง ร้านค้าร้านอาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

6. บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข (2550). ข้อมูลสถานการณ์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพ, เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
- ARIP (2008). Hotspring Hot Issues, [Online] Available:
<http://www.arip.co.th/businessnews.php?id=413503> [สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2552].
- Dusseau, R. and Brennan, M. W. (2008). Spa feasibility: Steps and processes in Cohen, M and Bodeker, G (2008) Understanding the Global Spa Industry: Spa Management, ELSEVIER.
- Cohen, M. and Bodeker, G. (2008) Understanding the Global Spa Industry, ELSEVIER.
- Ellis, J. (2004). Onsen Obsession, *Far Eastern Economic Review*. 167(35): 58-60.
- ISPA (2007) '2007 ISPA Global Consumer Report', [http://www.experienceispa.com/ISPA/Media_Room/Press_Releases/ISPAs_13th Annual Media Event.htm](http://www.experienceispa.com/ISPA/Media_Room/Press_Releases/ISPAs_13th_Annual_Media_Event.htm) [สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2552].
- Kelly, C. Smith, M. K. (2008) '*Holistic tourism: Integrating body, mind and spirit*', in Jafari, J., Bushell, R. & Sheldon, P. (eds) *Wellness and Tourism: Mind, Body, Spirit, Place. Innovation and Tourism Book Series* (forthcoming).
- Laing, J. and Weiler, B. (2007) *Mind, Body, and Spirit: Health and Wellness Tourism in Asia* in Cochrane, J. (2007) *Asian Tourism: Growth and Change*, Elsevier, U.K.
- Laing, J. (2008) *Peninsula Hotsprings: A New Spa Tourism Experience 'Down Under'* in Smith, M. and Puczko, L. (2008) *Heath and Wellness Tourism*, ELSEVIER.
- Napier, E. (2006), *A Place to Spa*. London: Conran Octopus Ltd.
- Peninsula Hotsprings (2010) *Penninsular Hotsprings*. [Online] Available:
<http://www.peninsulahotsprings.com>, [สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2553].
- Smith, M. and Puczko, L. (2008), *Heath and Wellness Tourism*, ELSEVIER.
- Tourism Victoria (2008), *Spa and Wellness Tourism*, [Online] Available:
<http://www.tourism.vic.gov.au/spaandwellness/opportunities-and-challenges/> [สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2551].
- UNWTO (2008). *Trend and Prospect in Tourism Industry*. [Online] Available:
<http://www.scribd.com/doc/35814375/Global-Tourism-Trends-Revised> . [สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2552]

ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม

สำหรับเจ้าหน้าที่

ชื่อน้ำพุร้อน.....วันที่...../...../ 2552

ช่วงเวลา.....น. ผู้รับผิดชอบ.....

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

This questionnaire is part of the research project: Participatory Development of Hot Springs in Responding to International Health Tourism Market. Faculty of Science and Technology, Thammasat University Thailand. Tel. 02 564-4482

I. Personal Information

1. Sex Female Male
2. Age Under 18 18-25 26-30 31-35 36-40
 41-45 46-50 51-55 56-60 Over 60
3. Educational Background High School College Graduated Doctoral
5. Occupation Student Self-employed White-collar worker, civil servant Skilled worker
 Housewife Pensioner Currently without work Others
5. Income (U.S. dollar) Under \$20,000 \$20,000-40,000 \$40,001-60,000
 \$60,001-80,000 Above \$80,000
6. Country of citizenship Asia Europe Africa
 North America South America Australia
 Middle East Other.....

II. Travel Behaviour

1. Are you travelling? Alone With family/friends Group tour Others.....
2. Guide tour Yes No
3. Have you ever been to Thailand before? Yes No
4. How long would you stay in the city?
 Not over night 1-3 nights 4-6 nights 7-9 nights Others.....
5. Which kind of accommodation do you stay in the city? (can choose more than one)
 Hotel Resort Home stay Hostel
 Guest House Friends/Relative Others.....
6. Which kind of tourism activities, do you prefer?
 Cultural tourism Natural tour Adventure tour
 Sport tour Health/Meditation tour Others.....
7. How much would you prepare to pay for this travel (in Thailand)?
 Under \$1,000 \$1,000-1,999 \$2,000-2,999 \$3,000-3,999 Above \$4,000

III. Tourist Attitude and expectation toward Hotspring Facility and Service

18. Please (✓) in a box relating to what you consider to be important for development of hotspring facility

Attributes	Level of Important Factors				
	Very important	important	Fair	Quite unimportant	Very unimportant
Location of hotspring and its accommodation					
Construction and appearance of hotspring facility					
Natural Environment					
Travel and access to hotsprings					
Availability of health and spa facilities					
Hygiene and sanitation					
Safety and security					

IV. Attitude toward Hotspring Destination

8. Have you ever been to Hotspring in Thailand before? Yes No

9. Have you ever been to this Hotspring before? Yes No

10. How do you know about this Hotspring?

- Travel Agency Friend Brochure /leaflet advertisement
 Free local map Others please specify.....

10. How do you think about travelling to this Hotspring?

- Very difficult Not difficult but time-consuming Quite easy Very easy

11. How long do you spend time to visit this Hotspring?

- < 1 hour 1-2 hour Half day 1 day 2 days > 2 days

12. What services would you most prefer at this Hotspring?

- Accommodation Spa Massage Restaurant Environment Others please specify

13. Have you ever been to Hotspring in other countries before?

- Yes please specify..... No

14. If you ever been visiting Hotspring in other countries, what do you like it most?

- Hotspring quality Service Environment Accommodation Others please specify

and how would you compare them to this Hotspring?

- Better More or less the same Worsen Others please specify

15. If you could improve 3 things about this Hot Springs, what would they be?

.....

.....

.....

V Satisfaction for Visiting Roong Arun Hotspring

16. Please (✓) in a box relating to your satisfaction to **this Hotspring**

Attributes	Level of Satisfaction				
	Very satisfied	Satisfied	Fair	Quite unsatisfied	Very unsatisfied
Appearance of accommodation					
Level of services at accommodation					
Cleanliness of accommodation					
Attractiveness of natural environment					
Travel and access to hotsprings					
Comfort of local transport services					
Level of hygiene and sanitation overall					
Cleanliness of hotspring facilities					
Smell of hotspring water					
Availability of health and spa facilities					
Availability of health services					
Friendliness of hotspring staff					
Level of service at Bars and restaurants					
Number of services at restaurants and bars					
Quality of food at restaurants and bars					
Personal safety and security					
Adequacy of written information in English					
Overall value for money					

17. Other suggestions and comment.....

.....

.....

.....

.....

Thank You Very Much

สำหรับเจ้าหน้าที่
ชื่อน้ำพุร้อน.....วันที่...../...../ 2552
ช่วงเวลา.....น. ผู้รับผิดชอบ.....

แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

This interview is part of the research project: Participatory Development of Hot Springs in Responding to International Health Tourism Market. Faculty of Science and Technology, Thammasat University Thailand. Tel. 02 564-4482

I. Personal Information

1. Sex Female Male
2. Age Under 18 18-25 26-30 31-35 36-40 41-45 46-50 51-55 56-60 Over 60
3. Educational Background High School College Graduated Doctoral
5. Occupation student self-employed white-collar worker, civil servant Skilled worker
 housewife Pensioner Currently without work Others
5. Income (U.S. dollar) Under \$20,000 \$20,000-40,000 \$40,001-60,000 \$60,001-80,000 Above \$80,000
6. Country of citizenship Asia Europe Africa
 North America South America Australia
 Middle East Other.....

II. Tourist Behaviour and Attitude

7. Are you travelling alone?
8. Have you ever been to Hotspring in Thailand before? How about here 'this hotspring? The main reason for your travel here (or other hotspring)...is it about health concern? Other reasons?
9. What do you think about this hotspring? (services, environment, scenery, water quality, facility etc.) . Is it the same as your expectation?
10. What is the advantage and limitation of this hotspring facilities
11. Have you ever been visit hotspring hotel in other countries? How would you compare this hotspring and its facilities with hotspring hotels in other countries (if interviewer visited other hotspring in other countries before)
12. Do you think you will comeback again for another visit? Why?
13. How could this hotspring better facilitate your expectation/life-style?
14. Do you have any suggestion on how to improve this hotspring ?
 - Hotspring water quality.....
 - Services and health facilities.....
 - Environment and design quality (building, Landscape, Bathroom, Spa)
 - Other suggestion and comments.....

Thank You Very Much

สำหรับเจ้าหน้าที่

ชื่อน้ำพุร้อน.....วันที่...../...../ 2552

ช่วงเวลา.....น. ผู้รับผิดชอบ.....

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

การสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษา แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากลด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร ดำเนินการโดย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โทรศัพท์: 02 564-4482 โทรสาร: 02 564-4482

1. ชื่อสถานประกอบการ.....
2. ผู้ให้ข้อมูล
ชื่อ.....ตำแหน่ง.....
3. ประวัติความเป็นมาของน้ำพุร้อน แนวคิดและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจบริการเชิงสุขภาพ (เช่น แนวคิดในการดำเนินการธุรกิจ ขนาดพื้นที่ให้บริการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น)
4. ลักษณะการจัดการบริหารองค์กรเป็นอย่างไร จำนวนพนักงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
5. มีบริการและผลิตภัณฑ์อะไรบ้าง เช่น อาบน้ำแร่ สปา นวดแผนไทย ราคาค่าบริการเป็นอย่างไร มีผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นเองและจำหน่ายหรือไม่
6. มีบริการทางด้านสุขภาพพิเศษหรือไม่ เช่น วารีบำบัด น้ำพุร้อนเพื่อรักษาโรค ต่างๆ
7. มีแผนการพัฒนามุคคผลเกี่ยวกับบริการทางสุขภาพหรือไม่ อย่างไร
8. มีบริการห้องพักอย่างไร กี่ห้อง ราคาที่พักเป็นอย่างไร มีแพคเกจที่พักและบริการสปาหรือไม่
9. ลักษณะผู้มาใช้บริการเป็นอย่างไร ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ ชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชาติใด เอเชีย ยุโรป ตะวันออกกลาง
10. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เดินทางมาอย่างไร เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวหรือมาเอง ช่วงเวลาหรือฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวนิยมมาใช้บริการ บริการและผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจเป็นพิเศษ
11. สถานประกอบการได้มีความร่วมมือเป็นพันธมิตรกับทางบริษัทนำเที่ยวหรือธุรกิจท่องเที่ยวอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร
11. มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและบริหารจัดการอย่างไรบ้าง มีแผนการขยายหรือปรับปรุงกิจการหรือไม่อย่างไร (ด้านการบริการ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร และอื่นๆ)
12. บทบาทของภาครัฐ เช่น ททท. SME ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุควรเป็นอย่างไร ต้องการสนับสนุน ส่งเสริมอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ค. ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. วนารัตน์ กรอิสรานุกุล

(ภาษาอังกฤษ) Miss Wanarat Kornisranukul

เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 22 กุมภาพันธ์ 2512

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ. ปทุมธานี 12120

โทรศัพท์: 025 644 440-79 ต่อ 2300, 2301, 0813758087

โทรสาร: 025644482

E-mail: kwanarat@yahoo.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2534 สำเร็จหลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาพืชสวน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ.2540 สำเร็จหลักสูตร MLA. (Landscape Architecture) University of

Oklahoma,U.S.A.

พ.ศ.2541 สำเร็จหลักสูตร MRUP. (Urban and Environmental Planning

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

พ.ศ.2545 สำเร็จหลักสูตร MSc. (Appropriate Building and Urban Design in

Development) University College London, UK

พ.ศ.2549 สำเร็จหลักสูตร PhD. (Built Environment) University College

London, UK

ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

Konisranukul, W. (2007), *Participation in Urban Design: A contribution to sustainable development in the inner city areas of Bangkok*. Proceeding of International Conference of Urban Planning and Environment (UPE 2007).

Konisranukul, W. and Tuaycharoen, N. (2008) Effects of Landscape Factors on Preference to Walkway, CDAST 2008 International Conference, Naresuan University, May 2008.

Konisranukul, W. and Tuaycharoen, N. (2008) Pedestrian Walking Speed on Walkway in Bangkok, ISACS 2008 International Conference, Konkean University, August 2008.

Konisranukul, W. (2008), *The Substantive Urban Design Consideration: Priorities for Creating Successful Place*. Journal of Architectural/Planning Research and Studies, Vol. 5:3

Konisranukul, W., Klawkan, P. and Chomthong, K (2009), Integrating 3Dimensional Model and GIS Techniques for flood Prevention Guidelines. Case study: Phra Nakhon Si Ayutthaya Sub-District, Ayutthaya Province ISACS 2009 International Conference, ChiangMai University, August 2009.

Konisranukul, W. and Tuaycharoen, N. (2010). Public Participation in Sustainable Island and Tourism Planning: Experiences in Southern Thailand, International Sustainable Development Research Conference 2010, Hong Kong.

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อวางแผนทางพัฒนากายภาพและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการขยายตัวทางประชากรและการท่องเที่ยว เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2544 ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

2. การประยุกต์ใช้ Cad Program ในการทำแผนที่และศึกษาความลาดชันของพื้นที่ชุมชนฯ กรณีศึกษา พื้นที่ด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2544 ได้รับทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. Urban Regeneration: DinDang National Housing Community ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2545 ได้รับทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4. Successful Urban Design: the Case of Bangkok ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2549 ได้รับทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5. การประยุกต์ใช้ โปรแกรม Google SketchUp และ Google Earth Plus เพื่อศึกษา และสร้างแบบจำลองอาคารและสภาพแวดล้อมชุมชน ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2550 ได้รับทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

6. การออกแบบภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการเดินเท้า: การศึกษาปัจจัยทางภูมิทัศน์ถนนและ ทางเดินเท้าที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ทางเท้า ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ พ.ศ. 2551

7. กระบวนการออกแบบชุมชนเมืองประสานระบบการวางผังเมืองเพื่อควบคุมการ พัฒนาและแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมชุมชนเกาะพะงัน ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ พ.ศ. 2552

8. การวางผังเฉพาะพื้นที่เกาะมัดสุ่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทุนวิจัยของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2552

ค. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร

N/A

ง. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ

1. American Society of Landscape Architect Student Design Award, The University of Oklahoma (1997).

2. Outstanding Design Award, College of Architecture, The University of Oklahoma (1997).

จ. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การวางผังและออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน/เมือง

การออกแบบวางแผนปรับปรุงชุมชนแออัด (Slum Upgrading)

เทคนิคเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบวางผังชุมชน อาคารที่พักอาศัย (Participatory tools and Techniques)

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1. งานประจำ

อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

หัวหน้าโครงการ

1) การพัฒนามาตรฐานการออกแบบทางเท้าในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553

ผู้ร่วมวิจัย

1) การพัฒนารูปแบบและศักยภาพของอุปกรณ์บังแดดไม้ไผ่ที่เหมาะสมสำหรับอาคารที่พักอาศัย ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ- นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. นวลวรรณ ทวยเจริญ

(ภาษาอังกฤษ) Miss Nuanwan Tuaycharoen

เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 19 เมษายน 2519

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์: 0850 629 497

โทรสาร: 055 261 064

E-mail: nuanwan_tu@yahoo.co.uk

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2541 สำเร็จหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2545 สำเร็จหลักสูตร MSc. (Built Environment: Light and Lighting), University

College London, UK

พ.ศ.2549 สำเร็จหลักสูตร PhD. (Architecture: Lighting), The University

of Sheffield, UK

ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

Tuaycharoen N, Tregenza PR. 2005. Discomfort glare from interesting images.

Lighting Research and Technology. Vol 37(4). pp 329-341.

Tuaycharoen N, Tregenza PR. 2007. View and discomfort glare. *Lighting*

Research and Technology. Vol 39(2). pp 185-200.

Tuaycharoen N, 2007. Lighting Strategies in Thai Art Galleries: The National

Bangkok Art Gallery and the Art Gallery of the Faculty of Fine Art, Chiangmai Unuversity.

ISACS Conference Proceeding, Bangkok. pp. 14-21

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. การศึกษาวิธีการใช้แสงของหอศิลป์ในประเทศไทย: หอศิลป์แห่งชาติและหอศิลป์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่พิมพ์ 2544 ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาล (กพ.)
2. การลดลงของความบาดตาจากหน้าต่าง (Discomfort glare from windows) โดยภาพที่เห็นผ่านหน้าต่างที่น่าสนใจ (Interesting views) ปีที่พิมพ์ 2549 ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาล (กพ.)
3. โครงการวิจัยรูปแบบของอุปกรณ์บังแดดไม้ใผ่ที่เหมาะสมในแง่ของการให้แสงสว่างธรรมชาติและการลดพลังงานไฟฟ้าสำหรับอาคารบ้านพักอาศัย ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2551
4. การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ในภาพที่น่าสนใจต่อความไม่สบายตาเนื่องจากแสงที่สว่างเกินไป ทุนวิจัยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2550

ค. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร

(N/A)

ง. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ

1. รางวัล Walsh Western Awards 2006: รางวัลบทความทางวิชาการยอดเยี่ยมของปี 2549 จาก International Journal: Lighting Research and Technology

จ. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การประหยัดพลังงานในอาคารในแง่การใช้แสงสว่าง

การออกแบบแผงกันแดดเพื่อการประหยัดพลังงานในอาคาร

ความบาดตา (Discomfort glare) และการประเมินความบาดตาในอาคาร

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1. งานประจำ

อาจารย์ประจำ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

หัวหน้าโครงการ

1) การพัฒนารูปแบบและศักยภาพของอุปกรณ์บังแดดไม้ใผ่ที่เหมาะสมสำหรับอาคารที่พักอาศัย ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ.

2553

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. กาญจนา นาคะภากร

(ภาษาอังกฤษ) Mrs Kanchana Nakhapakorn

เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 4 ตุลาคม 2514

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน) คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล

นครปฐม 73170

โทรศัพท์: 02 – 441 5000 ต่อ 163, โทรศัพท์มือถือ 081 – 312 6399

โทรสาร: 02 – 441 9510

E-mail: enknk@mahidol.ac.th, nakhapakorn@yahoo.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2536 ศศ.บ. (ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2540 สาขาวิชา วท.ม. (Remote Sensing and GIS) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT)

พ.ศ.2549 D.Tech.Sc. (Remote Sensing and GIS) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย(AIT)

วุฒิอื่นๆ

International Institute for Geo-Information Science and earth observation(ITC) (Refresher course in Geosystem exploration and engineering; a system approach integration earth observation and geoscience information) 3-16 October, 2004, hosted by International Institute for Geo-Information Science and earth observation(ITC) วัน/เดือน/ปีที่ได้รับวุฒิ 15 ตุลาคม 2547

The 4th Training Course on Wetland Ecology and Conservation in the Lower Mekong Basin, 12 July – 1 August, 2006. The University Network for Wetland Ecology and Conservation in the Mekong Region, hosted by the Royal University of Phnom Penh วัน/เดือน/ปีที่ได้รับวุฒิ 1 สิงหาคม 2549

ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

Nakhapakorn K., Jirakajohnkool S., 2006. Temporal and Spatial Autocorrelation Statistics of Dengue Fever. Dengue Bulletin, 2006, 30: 171-183.

Nakhapakorn K., Tripathi N., "An Information Value based Analysis of Physical and Climatic Factors affecting Dengue Fever (DF) and Dengue Haemorrhagic Fever (DHF) incidences". International Journal of Health Geographics, Vol. 4:13(8 June 2005). Online publication <http://www.ij-healthgeographics.com/content/4/1/13>.

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

(N/A)

ค. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร

Nakhapakorn K., Tripathi N., "Analysis of Spatial Factors affecting Dengue Epidemics using GIS in Thailand ". Proceeding on 2005 International Symposium on Remote Sensing(ISRS), By Korean Society of Remote Sensing(KSRS), Jeju, Korea, October 12-14, 2005.

Nakhapakorn K., Tripathi N., "GIS based analysis of spatial factors affecting DF/DHF epidemic ". Proceeding on Map Asia 2005. August 22-26, 2005, Indonesia.

Nakhapakorn K., Tripathi N., "An Information Value Approach to Relate Physical and Climatic Factors with Dengue Fever (DF) and Dengue Haemorrhagic Fever (DHF) ". Proceeding on Spatial Science Conference(SSC2005), September 12-16, 2005 Melbourne, Australia.

Tripathi N., Nakhapakorn K., "Finding Spatial Relationship of Environmental and Climatic factors with Dengue Epidemic using GIS". Proceeding on First International Symposium on Area Informatics 2005 – Potential of GIS/RS in Area Studies. The internet-based interactive video conferencing and remote lecture system between the AIT in Thailand and Kyoto University in Japan. March 24, 2005.

Nakhapakorn K., Tripathi N., "Using GIS technology to identify risk area of Dengue Fever (DF) and Dengue Haemorrhagic Fever (DHF)". Proceeding on Map India 2005, New Delhi, India, 7-9 February 2005.

Nakhapakorn K., Tripathi N., Nualchawee K., 2004. “Analysis of Spatial Factors affecting Dengue Fever (DF) and Dengue Haemorrhagic Fever (DHF) using GIS in Sukhothai, Thailand”.

Proceeding on The 25th Asian Conference on Remote Sensing (ACRS), by Asian Association on Remote Sensing(AARS) and GISTDA, Chiang Mai, Thailand, 22 - 26 November 2004.

Nakhapakorn K., Jirakajohnkool S., 2004. “Hazard Zone Mapping Using Remote Sensing and GIS Techniques in Sukhothai Province, Thailand”. Proceeding on Geoengineering 2004, Hanoi, Vietnam, 16 October 2004.

Nakhapakorn K., Tripathi N., Nualchawee K., Kusanagi M., Pakpien P., 2003. “Identify the Risk Factors in Dengue Haemorrhagic Fever(DHF) using GIS ”. Proceeding on The 24th Asian Conference on Remote Sensing (ACRS), by Asian Association on Remote Sensing(AARS) and 2003 International Symposium on Remote Sensing(ISRS), Busan, Korea, 3 - 7 November 2003.

Nakhapakorn K., Andrianasolo H., 2002. “Space Technology for Environmental Health”, Proceeding on 2002 International Symposium on Remote Sensing(ISRS), By Korean Society of Remote Sensing(KSRS), Sokcho, Korea, October 30 – November 1, 2002.

Andrianasolo H., **Nakhapakorn K., 2001.** “Remote Sensing in Unravelling Complex Associations between Physical Environment and Spatial Classes of Emerging Viral Disease”, Proceeding on The 22nd Asian Conference on Remote Sensing (ACRS), by Asian Association on Remote Sensing(AARS)Singapore, 5 – 9 November 2001.

Andrianasolo H., **Nakhapakorn K., Gonzalez J. P., 2000.** “Remote Sensing and GIS Modelling applied to Viral Disease in Nakhon Pathom Province, Thailand”, Proceeding on IGARSS 2000, Taking the Pulse of the Planet, by IEEE Geoscience and Remote Sensing Society, 24 – 28 July 2000, Hawaii, USA.

Andrianasolo H., Gonzalez J.P., Barbazan P., Cornet J.P., Chauvency G., **Nakhapakorn K., Herbreteau V., 2000.** “Space Technology and Information & Decision Support System Against Emerging Viral Diseases”, Proceeding on 2nd International

Conference on GIS, by Pakistan Society of Geographic Information Systems, 5–7 April 2000, Islamabad, Pakistan.

Andrianasolo H., **Nakhapakorn K.**, Fages D., Gonzalez J.P., Barbazan P., 1999. “A Methodology in detailed environment mapping for viral disease survey”. Proceeding on The 20th Asian Conference on Remote Sensing (ACRS), by Asian Association on Remote Sensing(AARS), 22 – 25 November 1999, Hong Kong.

Barbazan P., Amrehn J., Dilokwanich S., Gonzalez J.P., **Nakhapakorn K.**, Oneda K., Thanomsinra A., and Yoksan S., 2000. “Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) in the Central Plain of Thailand. Remote sensing and GIS to identify factors and indicators related to dengue transmission”, Proceeding on International Conference on “The Chao Phraya Delta : Historical Development, Dynamics and Challenges of Thailand's Rice Bowl”, 12-15 December 2000, Bangkok, Thailand.

Barbazan P., Amrehn J., Dilokwanich S., Gonzalez J.P., **Nakhapakorn K.**, Oneda K., Thanomsinra A., and Yoksan S., 2000. “Delineation of Risk Areas for Dengue Hemorrhagic Fever Transmission from Remote Sensing Data”. Proceeding on 6th Annual GEOAsia Pacific Conference and Exhibition: Understanding and Managing Our Geospatial World, 2 – 4 October 2000, Bangkok, Thailand.

ง. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ

(N/A)

จ. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

ภูมิสารสนเทศ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, Remote Sensing, spatial analysis, disaster, environmental and health, natural resource management.

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1. งานประจำ

อาจารย์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ- นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. สนิ นัยวิณิช

(ภาษาอังกฤษ) Miss Sani Naivinit

เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 17 กรกฎาคม 2515

ตำแหน่งปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ฝ่ายเผยแพร่และพัฒนา

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตน-

ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา

สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน)

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตน-

ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา

ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์: 0-2883 7577 โทรศัพท์มือถือ: 0-81378 7622

โทรสาร: -

E-mail: naivinit@yahoo.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2537 ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ เน้นการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ.2539 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต การประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2553 PhD. (Gender and Development Studies) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

Naivinit, S. 2005, Access to Community Telecenter and Resulting Livelihood Changes in Thai Communities ม 6th International Conference of Women into Computing (WiC)

Naivinit, S. 2006, Women into Computing Conference: The Gender Politics of ICT, Gender, Technology and Development, Vol. 10, pp. 263-272

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความรูู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวเนื่อง กับธุรกิจแพท่องเที่ยวของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ปีที่พิมพ์ 2538 วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. รายงานการศึกษาผลกระทบโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชนบท ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ปีที่พิมพ์ 2546

3. Gender, Access to Community Telecenter and Resulting Livelihood Assets Changed in Thai Communities. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที)

ก. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร

(N/A)

ข. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ

(N/A)

ค. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

ประวัติศาสตร์ เน้นการท่องเที่ยว

การประชาสัมพันธ์ เน้นนิเทศศาสตร์พัฒนาการ

3. ภาระงานในปัจจุบัน

1. งานประจำ

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ฝ่ายเผยแพร่และพัฒนา

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวน

จิตรลดา

2. งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

N/A